

Møte onsdag den 14. juni kl. 10

President: K i r s t i K o l l e G r ø n d a h l

D a g s o r d e n (nr. 92):

1. Innstilling frå sosialkomiteen om fordeling av inntekt og levekår i Noreg (Utjammingsmeldinga) og om forslag frå stortingsrepresentant Steinar Bastesen om at norske statsborgarar som har opphalde seg meir enn 5 år i utlandet, får fulle rettar i folketrygda når dei kjem attende til Noreg, slik som innvandrarar og asylantar (Innst. S. nr. 222 (1999-2000), jf. St.meld. nr. 50 (1998-1999) og Dokument nr. 8:9 (1999-2000))
2. Innstilling fra sosialkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Annelise Høegh, Sonja Irene Sjøli, Trond Helleland og Kristin Krohn Devold om vurdering av krav om vandelsattest for helsepersonell for å skjerme barn fra kontakt med helsepersonell som er siktet, tiltalt eller dømt for seksuelle overgrep mot barn (Innst. S. nr. 194 (1999-2000), jf. Dokument nr. 8:41 (1999-2000))
3. Innstilling fra sosialkomiteen om samtykke til godkjenning av EØS-komitebeslutning nr. 37/2000 av 31. mars 2000 om endring av protokoll 31 i EØS-avtalen om EFTA/EØS-statenes deltakelse i EUs handlingsprogram vedrørende sjeldne sykdommer innenfor rammen av innsatsen for folkehelsen (1999-2003) (Innst. S. nr. 236 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 67 (1999-2000))
4. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om regler om dokumentoffentlighet for Stortinget og Stortingets organer (Innst. S. nr. 234 (1999-2000))
5. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om melding for året 1999 fra Sivilombudsmannen (Stortingets ombudsmann for forvaltningen) (Innst. S. nr. 208 (1999-2000), jf. Dokument nr. 4 (1999-2000))
6. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om utbygging av Kvitebjørn og Grane, disponering av installasjonene på Tommeliten Gamma og Lille-Frigg samt status for kostnadsutviklingen for Åsgardkjeden (Innst. S. nr. 224 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 53 (1999-2000))
7. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om endringer i vilkårene for Statkrafts industrikontrakter og leieavtaler (Innst. S. nr. 251 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 78 (1999-2000))
8. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 17/2000 av 28. januar 2000 om endring av EØS-avtalens protokoll 31 til å omfatte EFTA-statenes deltakelse i Fellesskapets flerårige program for studier, analyser, prognoser og annet tilknyttet arbeid i energisektoren (ETAP), (1998-2002) (Innst. S. nr. 213 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 51 (1999-2000))
9. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Carl I. Hagen, Øyvind Vaksdal og Øyvind Korsberg om å be Regjeringen som generalforsamling i Statoil om å skifte det sittende styre til fordel for et nytt med nødvendig kompetanse, samt gi instruksjer til styret vedrørende den lederlønnspolitik og det ventelønssystem (fallskjermssystem) selskapet skal følge (Innst. S. nr. 233 (1999-2000), jf. Dokument nr. 8:56 (1999-2000))
10. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Kristin Halvorsen og Hallgeir H. Langeland om uavhengig undersøkelse av reduksjon av CO₂-utslipp ved eventuell bygging av gasskraftverk i Norge (Innst. S. nr. 231 (1999-2000), jf. Dokument nr. 8:55 (1999-2000))
11. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 185/1999 av 17. desember 1999 om endring av vedlegg XX (Miljø) i EØS-avtalen om innesluttet bruk av genmodifiserte mikroorganismer (Innst. S. nr. 232 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 69 (1999-2000))
12. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om forslag fra stortingsrepresentant Steinar Bastesen om gentesting av alle ulvefamilier/-grupper i Norge (Innst. S. nr. 223 (1999-2000), jf. Dokument nr. 8:51 (1999-2000))
13. Forslag fra stortingsrepresentant Ingrid Fiskaa på vegne av Sosialistisk Venstreparti oversendt fra Odelstingets møte 6. juni 2000 (Jf. Innst. O. nr. 80):
«Stortinget ber Regjeringen utvikle et forsøksprosjekt med forebyggende og forskningsbasert arbeid i rovdrytsatte områder, basert blant annet på erfaringene fra tilsvarende problemområder i andre land.»
14. Innstilling fra forsvarskomiteen om Forsvarets investeringer (Innst. S. nr. 238 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 58 (1999-2000))
15. Innstilling fra næringskomiteen om faglige, juridiske og økonomiske rammer for dyrehelseforvaltningen og virksomheten til veterinærer og annet dyrepersonell (Innst. S. nr. 235 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 54 (1999-2000))
16. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om sammenslåing av voksenopplæringsinstitusjonene Norsk fjernundervisning, Norsk voksenpedagogisk forskningsinstitutt og Statens ressurs- og voksenopplæringscenter (Innst. S. nr. 225 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 63 (1999-2000))
17. Innstilling frå samferdselskomiteen om forslag fra stortingsrepresentant Odd Einar Dørum om å åpne for at havnevesenets verdier også kan nyttes utenfor det enkelte havnedistrikt, samt å nedsette et utvalg for å få en bred gjennomgang av havneloven med sikte på modernisering og forbedring for å utvikle en effektiv logistikk, god arealutnyttelse til byutviklingsformål og en hensiktsmessig bruk av havnens verdier og inntekter

- (Innst. S. nr. 229 (1999-2000), jf. Dokument nr. 8:65 (1999-2000))
18. Innstilling fra samferdselskomiteen om omlegging av Postens ekspedisjonsnett
(Innst. S. nr. 248 (1999-2000), jf. St.meld. nr. 37 (1999-2000))
19. Innstilling fra samferdselskomiteen om avvikling av sammenslåingen av Telenor AS og Telia AB
(Innst. S. nr. 201 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 59 (1999-2000))
20. Innstilling fra samferdselskomiteen om Telenor
(Innst. S. nr. 242 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 66 (1999-2000))
21. Referat

Dessuten forelå følgende

t i l l e g g s d a g s o r d e n (nr. 93):

1. Innstilling fra forsvarskomiteen om endringer i Regulativ for tillegg m.v. til utskrevne vernepliktige mannskaper
(Innst. S. nr. 254 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 84 (1999-2000))

Valg av settepresidenter

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges to settepresidenter for Stortingets møte i dag og for de gjenstående møter i inneværende uke – og anser det som vedtatt.

Presidenten ber om forslag på settepresidenter.

Hill-Marta Solberg (A): Jeg foreslår Oddbjørg Ausdal Starrfelt og Kjell Engebretsen som settepresidenter.

Presidenten: Oddbjørg Ausdal Starrfelt og Kjell Engebretsen er foreslått som settepresidenter. – Andre forslag foreligger ikke, og Oddbjørg Ausdal Starrfelt og Kjell Engebretsen anses enstemmig valgt som settepresidenter for Stortingets møte i dag og for de gjenstående møter i inneværende uke.

Representanten Kenneth Svendsen vil fremsette et privat forslag.

Kenneth Svendsen (Frp): På vegne av stortingsrepresentantene Jørn L. Stang, Ulf Erik Knudsen og meg selv har jeg gleden av å legge fram forslag om å forby of-fentliggjøring av skattelister.

Presidenten: Representanten Terje Johansen vil også fremsette et privat forslag.

Terje Johansen (V): På vegne av Odd Einar Dørum og meg selv vil jeg legge fram forslag om å endre forskrift til veitrafikkloven slik at kollektivfelt bare kan brukes av minibusser som brukes i reell kollektiv sammenheng.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglements-messig måte.

Presidenten vil foreslå at den saken som er oppført på tilleggsdagsordenen, tas opp til behandling etter sak nr. 14 på dagsorden nr. 92 – og anser det som vedtatt.

Før sakene tas opp til behandling vil presidenten meddele at innstillingen i saken på tilleggsdagsordenen ikke har ligget ute i den reglementsbestemte tiden, dvs. 48 timer. Med hjemmel i forretningsordenens § 32 vil presidenten foreslå at Stortinget likevel behandler denne saken nå.

– Ingen innvendinger er kommet mot presidentens forslag, og det anses vedtatt.

S a k n r . 1

Innstilling frå sosialkomiteen om fordeling av inntekt og levekår i Noreg (Utjanningsmeldinga) og om forslag frå stortingsrepresentant Steinar Bastesen om at norske statsborgarar som har opphalde seg meir enn 5 år i utlandet, får fulle rettar i folketrygda når dei kjem attende til Noreg, slik som innvandrarar og asylantar (Innst. S. nr. 222 (1999-2000), jf. St.meld. nr. 50 (1998-1999) og Dokument nr. 8:9 (1999-2000))

Presidenten: Etter ønske fra sosialkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 50 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 45 minutter, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Høyre 15 minutter hver, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og representanten Steinar Bastesen 5 minutter hver.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Gunhild Øyangen (A) (ordfører for saken): Først vil jeg takke sosialkomiteen og kommunalkomiteen for godt samarbeid om utjanningsmeldingen.

Stortingets behandling av utjanningsmeldingen har økt bevisstheten om verdien av en rettferdig fordeling og en aktiv velferdspolitikk. Meldingen omhandler i hovedsak perioden fra 1986 til 1997. Det har vært en rekke positive utviklingstrekk i perioden: Det er en markant økning i andelen som tar høyere utdanning, flere kvinner er i arbeid, og det er en stadig bedre helsesituasjon for befolkningen.

Bostandarden er klart bedre, og det har vært en utjanning av levekår mellom by og land. Ifølge utjanningsmeldingen har gjennomsnittsinntekten økt reelt med 13 pst., og enslige forsørgere har en klar bedring i sin økonomiske situasjon.

Det store flertall av det norske folk har altså fått markert bedre levekår, og fortsatt er det slik at forskjellene i Norge er mindre enn i de fleste andre land vi vanligvis sammenligner oss med.

Samtidig har et lite mindretall av befolkningen ikke fått del i denne utviklingen. Det er ofte kjeder av problemer hvor de samme menneskene har lav utdanning, manglende tilknytning til arbeidslivet og dermed lav inntekt. Dette er igjen ofte forbundet med dårlige boforhold og dårlig helse.

Jeg er glad for at det er så stor grad av enighet i komiteen om virkelighetsbeskrivelsen og utfordringene. Det er et godt utgangspunkt for å få til nødvendige endringer. Analysene i utjammingsmeldingen er gode, og en rekke tiltak ble foreslått og får støtte. Jeg er også svært tilfreds med at vi får flertall for aktive tiltak som kan forebygge at mennesker får dårlige levekår.

Det er bra at en samlet komite mener det er viktig å slå ring om folketrygden som sikkerhet for vår alderspensjon og ved sykdom, arbeidsledighet, ved uførhet, tap av forsørger eller ved fødselspermisjon.

Det er bred enighet om at en stabil økonomi er en forutsetning for en godt utbygd velferdsstat. Det er også bra at det er en enstemmig komite som sier at det er et mål å ha en rettferdig skattepolitikk med lave satser for folk flest, bredt skattegrunnlag, enkle regler og færrest mulig smutthull.

Det er viktig hvilke holdninger som ligger til grunn for de vedtakene vi treffer. Jeg synes derfor det er gledelig at komiteen i sine innledende merknader har lagt vekt på at det enkelte mennesket er ansvarlig for sine valg, men at de fleste kan komme til å foreta uheldige valg gjennom livet.

Alle bør få nye sjanser. Det er heller ikke slik at alle «får som fortjent». Tvert imot kan alle uforskyldt bli rammet av sykdom, arbeidsledighet, ulykker eller på annen måte komme i et sosialt eller økonomisk uføre.

I Norge har vi utviklet et sosialt sikkerhetsnett for å ivareta mennesker som kommer i en livskrise. Det er en samlet komite som mener det er svært viktig at vi slår ring om og videreutvikler det sosiale sikkerhetsnettet.

En enstemmig komite peker på den nære sammenhengen det er mellom utdanning, arbeid og inntekt, og at det derfor er viktig å sikre gjennomføringen av voksenopplæringsreformen.

Det er imidlertid klare politiske skillelinjer i denne innstillingen. Gjennom budsjettforliket for inneværende år ble det enighet om å samarbeide også om innstillingen til utjammingsmeldingen. Som saksordfører er jeg svært glad for at dette samarbeidet har lyktes.

Komiteens flertall ved Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og SV mener det er ønskelig med en sterk offentlig sektor, og at det er behov for flere ansatte innen flere deler av helse- og omsorgssektoren. Videre viser disse partiene til at Regjeringen i forslag til revidert nasjonalbudsjett har uttalt at den fram mot budsjettet for 2001 vil vurdere endringer som vil styrke fordelingsprofilen.

Men mest glad er jeg fordi det er et flertall på Stortinget som er villig til å samle seg om en politikk for å løfte mindretallet samt å forebygge dårlige levekår. Dette flertallet, bestående av Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og SV, ber Regjeringen legge fram en

handlingsplan som følger opp utjammingsmeldingen og Stortingets behandling av denne i løpet av våren 2001. Dette er selvsagt ikke til hinder for at Regjeringen så raskt som råd er, kommer med tiltak.

To av de største utfordringene er å skape et inkluderende og menneskelig arbeidsliv og en sosial boligpolitikk som gjør at folk har råd til å bo.

Komiteen peker på at særskilt innsats må rettes mot grupper som har redusert arbeidsevne. Det var i utjammingsmeldingen foreslått en ordning med utvidet periode med lønnstilskudd til grupper som har redusert arbeidsevne på grunn av helseproblemer som er variable, som kroniske muskel- og skjelettsmerter og psykiske lidelser. Komiteen sluttet seg til dette forslaget og mener at en bør vurdere å gjøre ordningen permanent.

Flertallet legger særlig vekt på kvalifiseringslønn som er et aktivt tiltak. Det gjelder for nyankomne innvandrere og flyktninger og for langtidsmottakere av sosialhjelp. Under arbeidet med meldingen er vi gjort kjent med flere vellykkede prosjekt hvor sosialhjelpsmottakere og også uføretrygdede og tidligere rusmiddelmissbrukere gjennom aktive tiltak har kommet i arbeid, forbedret sine inntekter og fått et kvalitativt bedre liv.

Antall sykmeldte og syketilfeller øker. Det samme gjør antallet nye uføretrygdede. For å sikre grunnlaget for de trygderettighetene vi har, må vi vri denne utviklingen over i en mer positiv trend, hvor flere får utnyttet sin arbeidsevne. Det er også behov for arbeidskraft innen flere sektorer.

Det må satses mer på aktive virkemidler i bedriftene. Dette krever en mer fleksibel bruk av ordningene, som f.eks. aktiv sykmelding, lønns- og driftstilskudd og støtte til nettverksarbeid for at flere kan stå i jobb lenger.

Vi må få en forenkling av regelverkene og bedre informasjon om økonomiske støtteordninger. Det er også behov for bedre koordinering mellom de ulike aktørene som sosialkontorene, trygdeetaten, arbeidsmarkedsetaten, primærlegen, bedriftshelsetjenesten og bedriftenes ledere. Ansvarsdelingen på dette feltet bør vurderes nærmere, og det må stilles krav til de offentlige etatene og til bedriftene.

Å bo godt og trygt til en pris en har råd til, er god velferdspolitik. I dag er det en prekær situasjon i boligmarkedet, særlig i de største byene med knapphet på boliger og til dels skyhøye priser. Komiteen mener det er i ferd med å bli et velferdsproblem når en stor andel av en generasjon har problemer med å skaffe seg bolig til en pris en kan betale. Det stramme markedet innebærer at de som har store problemer, skyves lenger bak i køen.

Komiteen har derfor understreket at en hjelper de som har det vanskeligst på boligmarkedet, med en generell økning i boligbyggingen. Det er nå meget viktig å satse på bygging av flere rimelige og nøkterne utleieboliger.

Flertallet i sosialkomiteen understreker at det ikke er akseptabelt at en stor gruppe mennesker er bostedsløse. Det er viktig at kommunene og staten samordner innsatsen for å løse oppgavene på dette feltet. Flertallet vil un-

derstreke at det er nødvendig at den enkelte kommune har lokale handlingsplaner.

Flertallet vil at bruken av hospits skal reduseres fordi dette er dårlige og meget dyre botilbud. Disse partiene mener at hospits ikke er egnet som botilbud for barnefamilier og for rusrehabiliterede.

Arbeidet med utjammingsmeldingen har også vist at det er viktig å bedre det sosiale sikkerhetsnett. Sosialhjelp skal være en midlertidig ordning, et siste sikkerhetsnett. Det er derfor etter komiteens mening for mange som i dag har sosialhjelp som sin eneste kilde til livsopphold. Komiteen er av Norsk Helse- og Sosiallederlag gjort kjent med at om lag 8 000 til 10 000 sosialklienter i Oslo kunne vært i arbeid med litt tilrettelegging. Undersøkelser som er referert i utjammingsmeldingen, synliggjør til dels store og uforklarlige forskjeller i utbetalinger av sosialhjelp. Flertallet i komiteen støtter derfor forslaget om innføring av en statlig veiledende norm, og mener det vil bidra til en mer enhetlig praksis.

Rusmiddelmissbrukere, og i særlig grad tunge misbrukere uten fast bopel, er en gruppe med svært dårlige levekår. I utjammingsmeldingen var det foreslått flere tiltak for å bedre kvaliteten på tiltakene for denne gruppen, og komiteen sluttet seg til disse forslagene. Flertallet i sosialkomiteen, Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre, har ønsket et mer omfattende tilbud om metadonassistert behandling. Jeg er glad for den nye sosialministerens klare holdninger på dette punktet.

Komiteen peker på at unge alvorlig syke som er under utdanning, eller som ikke har fått innpass i arbeidslivet, ikke har opparbeidet rett til sykepenger. I tillegg til at de ikke har rett på økonomiske ytelser ved sykdom, er det sannsynlig at flere av dem har store utgifter til medisiner og behandling. Det er synliggjort at mange blir gjeldsslaver som følge av alvorlig og langvarig sykdom. Komiteen foreslår derfor at Regjeringen skal fremme forslag for Stortinget som sikrer unge alvorlig syke økonomisk trygghet.

Flertallet fremmer også forslag om en stortingsmelding om fordeling av levekår blant barn og unge i Norge. Bakgrunnen for dette er at det er en rekke barn og unge som vokser opp i familier med dårlige levekår, men vi mangler kunnskap om denne gruppen.

Jeg er blitt spurt om hva det koster å sikre en mer rettferdig fordeling. Mitt spørsmål tilbake er: Hva koster det ikke å ta vare på de evnene og de mulighetene som menneskene har? Sosial utstøting har en meget høy pris, både for den enkelte og for samfunnet. Dette er et spørsmål som nå drøftes i flere europeiske land. Sosialdemokrater drøfter om det i regi av EU-kommisjonen kan utvikles måleinstrumenter som kan gi et riktig bilde av hva den sosiale utstøtingen koster.

Norge er mulighetenes land. Hvert enkelt menneske har en ukrenkelig egenverdi. Vi må la alle få muligheten til å delta i samfunnet og utvikle seg.

Til slutt vil jeg anbefale forslagene til vedtak i innstillingen og ta opp mindretallsforslaget fra Arbeiderpartiet.

Presidenten: Gunhild Øyangen har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Harald T. Nesvik (Frp): Utjammingsmeldingen som i dag foreligger til behandling i denne salen, er et meget omfattende dokument, i hvert fall hvis man ser på tykkelsen på den boken som foreligger. Utjammingsmeldingen ble i sin tid fremlagt av regjeringen Bondevik og har i ettertid blitt omfavnet av Arbeiderpartiet – for det er bare slik man kan tolke det faktum at regjeringen Stoltenberg valgte ikke å trekke saken tilbake. Dette vises også når man leser komiteens innstilling, der de samme partiene står sammen om bortimot alt.

Selve meldingen er på 275 sider. En skulle da kunne forvente at den var spekket med nye opplysninger og ikke minst løsninger på de forskjellige problemene som vi står overfor. Det er imidlertid et faktum at antall sider ikke står i stil med de forslag til endringer som fremkommer som konklusjon. Det hadde vært ønskelig om meldingen kunne vært mer konsentrert om de enkelte løsningsforslag, men en opplever isteden at den inneholder en rekke gjentakelser og selvfølgeligheter.

Noe av det som blir inngående drøftet, er det faktum at landets innbyggere har forskjellig inntømme. Er det noe galt i at personer tjener ulikt og bor forskjellig? Eller er det rett og slett et faktum at det både er bra og ønskelig med en slik utvikling? Fremskrittspartiet tilhører ikke dem som vil forsøke å gjøre alle i dette landet så like som mulig, men vi vil i stedet gi det enkelte individ muligheten til å dyrke sine egne evner og få betalt for det. Meldingen burde i mye større grad ha tatt opp problematikken om hvordan en skal kunne ivareta interessene til dem som faller utenfor dagens velferdssystem.

Fremskrittspartiet ser det som en selvfølge at alle skal ha like rettigheter og plikter, uavhengig av etnisk, kulturell eller sosial bakgrunn. Derfor er det også viktig at vi ikke legger opp til et system der en gir visse særfordeler til enkelte grupper. Dette vil i så fall være med på å undergrave den enkelte borgers tillit til velferdsstaten. Det er nettopp dette som flertallet i denne salen er i ferd med å gjøre gjennom å innføre en særskilt innføringsstønad for nyankomne innvandrere, samt at man er i ferd med å innføre en særskilt ordning for pensjonister med kort bostid i Norge. Fremskrittspartiet vil hevde at disse gruppenes interesser er godt nok ivaretatt gjennom dagens ordninger, og vi vil gå imot begge disse forslagene.

Fremskrittspartiet er glad for at sikkerhetsnett og eventuelle velferdstiltak med overføring fra det offentlige ikke i så stor grad skal knyttes opp mot deltakelse i yrkeslivet. Men det er helt klart at det ikke må legges opp til en ordning når det gjelder økonomiske ytelser fra det offentlige, som undergraver det faktum at det til enhver tid skal lønne seg for dem som er i stand til å arbeide, å ha et arbeid.

Det hevdes at norske borgere vil få de samme helse- og omsorgstilbudene i et desentralisert helse- og omsorgsvesen. Fremskrittspartiet er imidlertid av den mening at i et desentralisert helse- og omsorgsvesen vil det i stor grad være den enkeltes bostedsadresse og lommebok som vil være av avgjørende betydning for om en får et godt tilbud eller ikke.

Det hevdes i meldingen at Norge har et lavt skattenivå sett i forhold til de land vi konkurrerer med. Dette tyder

på at Regjeringen ikke i tilstrekkelig grad er klar over at dersom man tar med de ufattelig høye avgiftene norske innbyggere må betale i tillegg til sine skatter, ligger Norge på verdenstoppen når det gjelder skatter og avgifter og det som innbyggerne må betale.

Flertallet i komiteen er meget opptatt av hvordan man kan få lov til å fordele andres penger istedenfor å se på ulikhetene i samfunnet, som bl.a. er et sunnhetstegn innenfor visse områder. Alle kan ikke være like, og samfunnets oppgave må være å hjelpe dem som faller helt utenfor. Fremskrittspartiet er opptatt av hvordan personer med ulike funksjonshemninger skal kunne få utnytte sine evner på en best mulig måte. Det gjør en etter Fremskrittspartiets mening bl.a. ved å legge forholdene til rette slik at også personer som ikke kan ha sertifikat, eller ikke kan gjøre seg nytte av offentlige kommunikasjonsmidler grunnet sin funksjonshemming, skal kunne ha en mulighet til å komme seg på jobb. Denne problemstillingen har til fulle blitt personifisert gjennom en del oppslag i TV 2 om en person som ikke får økonomisk støtte til å komme seg på jobb, selv om vedkommende har legeerklæring på at hun ikke kan nytte offentlige kommunikasjonsmidler grunnet sin funksjonshemming.

Jeg har flere ganger tidligere vært i kontakt med denne personen om denne problemstillingen, og på bakgrunn av dette fremmet Fremskrittspartiet et forslag til merknad som komiteen heldigvis enstemmig har sluttet seg til. Der står det følgende:

«En del funksjonshemmede, eller personer med spesielle lidelser, er forhindret fra å delta i arbeidslivet fordi de på grunn av funksjonshemmingen ikke kan ha sertifikat eller benytte offentlige transportmidler, og komiteen vil understreke at det vil være bedre – både økonomisk og menneskelig – å sikre denne gruppen støtte til transport enn å la dem gå over på uføretrygd.»

Fremskrittspartiet forventer at denne merknaden fra en enstemmig komite vil være tilstrekkelig for å løse problemene for denne gruppen. Jeg har imidlertid lagt merke til at representanten Karin Andersen på vegne av SV har fremmet et forslag som det etter Fremskrittspartiets mening ikke skulle være nødvendig å fremme. Men det ville være galt å stemme imot noe som en er enig i, og Fremskrittspartiet vil derfor stemme for dette forslaget.

Representanten Øyangen listet opp en rekke problemstillinger i sitt innlegg. Hun viste bl.a. til presset i boligmarkedet og høye priser i sentrale strøk, og særlig i de store byene. Dette er faktisk noe som vi politikere veldig enkelt kan gjøre noe med. Vi kan sørge for at det blir regulerte tomter som man kan bygge ut, istedenfor å holde enkelte grenser «hellig», som f.eks. Oslo med Markagrensen. Her er det en rekke forskjellige ting som kan gjøres med enkle grep i kommunene, slik at det blir mulighet for boligbygging.

En annen ting man også er opptatt av, er hvordan vi kan få folk ut igjen i arbeid. En rekke personer går dessverre over lengre tid på økonomisk sosialhjelp. Og det er beklagelig at enkelte faktisk nærmest ser på sosialkontoret som sitt opprinnelige lønningskontor. Fremskrittspartiet er av den formening at skal vi kunne få gjort noe med

denne problemstillingen, må vi slå sammen arbeidskontor, trygdekontor og sosialkontor til én enhet. På denne måten kan vi få loset folk ut gjennom systemet og ut i et lønnet arbeid. For det er veldig viktig at personer i dette landet som kan arbeide, også kommer seg ut i arbeid.

Til slutt vil jeg fremme de forslag som Fremskrittspartiet står alene eller sammen med andre om.

Presidenten: Harald T. Nesvik har tatt opp de forslag han refererte til.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF): Med utjammingsmeldingen har sentrumspartiene innfridd et løfte fra Voksenåserklæringen. De ønsket å ta de økte forskjellene på alvor, snu utviklingen, slå ring om solidaritetsverdiene og gi bedre tjenester og ytelser til de svakeste, de som ikke har fått del i den velstandsutviklingen de fleste i landet har fått.

Bondevik-regjeringen ville ha et sterkt offentlig ansvar for velferdssystemet, samtidig som en fører en politikk som støtter opp under familien og de frivillige organisasjonene.

Kristelig Folkeparti tror at en aktiv utjammingspolitikk kan forebygge sosiale konflikter.

Det ble lenge avvist at vi hadde fått et 9/10-samfunn, et Forskjells-Norge der de sosiale ulikheter har økt. Utjammingsmeldingen dokumenterer at dette er tilfellet. Kanskje er det riktigere å si at vi har fått et 8/10-samfunn. Tall viser at gjennomsnittsinntektene har økt med 13 pst. fra 1986 til 1997. For tidelen av folk med høyest inntekt økte den med hele 34 pst., mens tidelen med lavest inntekt bare hadde en vekst på 5 pst. Det er alvorlig når vi gjennom mer enn et tiår har fulgt feil kurs.

Kristelig Folkeparti er glad for at Arbeiderpartiet nå vil snu denne utviklingen. Vi står sammen om de fleste forslagene i meldingen. Det er stor enighet om hovedstrategiene og tiltak for bedre fordeling.

Det er et mål at de fleste skal delta i arbeidslivet, få utdanning og opplæring, slik at de kan forsørge seg selv gjennom eget arbeid.

Utjammingsmeldingen viser at det er de som ikke deltar i arbeidslivet, som er tapere økonomisk. Det er sammenheng mellom arbeidsinntekt og levestandard. Derfor er det viktig å sette inn tiltak for dem som har problemer i arbeidslivet. Arbeidsmarkedsetaten har et stort ansvar når det gjelder å tilrettelegge for disse. Kristelig Folkeparti støtter derfor at en uføregrad på 30 pst. kan gi uførepensjon, og at en legger til rette for at uføre kan bruke sin restarbeidsevne. Vi støtter også forsøk med lønnsubsidier til bedrifter som tar inn yrkeshemmede arbeidssøkere. Dette kan være kvinner med kroniske muskel- og skjelettsmerter og personer med psykiske lidelser. Mye utstår når det gjelder tilrettelegging av både studie- og arbeidsplasser for funksjonshemmede.

Det åpnes for at enslige forsørgere nå kan få mulighet til yrkeskompetanse utover videregående skole. Landet vårt trenger flere sykepleiere og lærere, men vi må passe på at vi ikke diskriminerer studenter som har giftet seg, eller bor i stabile samboerforhold.

Det må satses på skoling og etterutdanning for dem som av ulike grunner mangler dette. Desentralisert etter- og vidareutdanning har vært en suksess, som må videreføres.

All statistikk viser at innvandrere fra ikke-vestlige land er overrepresentert blant dem med lav inntekt. Kristelig Folkeparti synes at en introduksjonsstønad for innvandrere, slik at de raskt kvalifiserer seg for arbeid, er en god ordning. På den måten lærer de norsk raskere og skaffer seg sosiale nettverk.

Alle trenger en bolig for å kunne ha et godt liv. Det er et mål å skaffe gode og rimelige boliger. Vi må få til et mer differensiert utleiemarked. Her er det store utfordringer til kommunene, ikke minst Oslo. Det er viktig at Husbankens låne- og tilskuddsordninger i større grad kan benyttes i storbyene og spesielt i Oslo, der boligprisene gjør det vanskelig for unge å etablere seg.

Bostøtten må bli mer målrettet, slik en legger opp til i meldingen.

Hospits som bolig for barnefamilier er utilfredstillende og bør opphøre snarest. Kristelig Folkeparti støtter tiltak som kan hjelpe de 6 200 bostedsløse som vi har i landet vårt. Mange av disse har rusproblemer eller andre problemer som gjør at de ikke har arbeid. Tunge rusmiddelmissbrukere uten fast bolig, ofte med psykiske problemer, er en gruppe med dårlige levekår. Kvaliteten på behandlingstiltakene for rusmiddelmissbrukerne må bli bedre. Nesvåg-utvalgets innstilling har nå vært på høring og gir et godt grunnlag for et mer helhetlig tilbud til rusmiddelmissbrukere. Kristelig Folkeparti hadde forventet at i hvert fall Arbeiderpartiet hadde vært med på å skaffe flertall for vårt forslag om nettopp dette.

I de siste årene er tiltakene overfor rusmiddelmissbrukere trappet kraftig opp. Jeg er spesielt glad for de lavterskeltilbudene som prøves ut i 14 kommuner.

Kristelig Folkeparti ønsker veiledende normering av sosialstønaden. Vi ser behovet for lokale og individuelle løsninger, selv om en må få til større likhet mellom kommunene enn det er i dag. Hjelpen skal kun være i en overgangsfase.

Under høringen sa Norsk Helse- og Sosiallederlag at om lag 8 000 – 10 000 sosialklienter i Oslo kunne vært i arbeid med litt tilrettelegging. Potensialet for forbedringer er stort.

Pasienter med langtidsopphold i psykiatriske sykehus vil nå gradvis likestilles med pasienter i somatiske avdelinger. Trygdestønader blir nå bare redusert dersom oppholdet varer i mer enn ett år. Fribeløpet vil også øke. Dette er et stort skritt i riktig retning.

Saksordføreren har pekt på at det er et «velferdshull» for unge alvorlig syke som er under utdanning, eller ikke har fått innpass i arbeidslivet og opparbeidet rett til sykepenger. Kristelig Folkeparti støtter forslaget som sikrer unge alvorlig syke økonomisk trygghet.

Jeg tar herved opp forslagene nr. 2, 3, og 4, fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og SV.

Alle partiene er i komitemerknadene enige om at levekårene i indre Finnmark er dårlige, men vil ikke være med på et konkret forslag. Forslag nr. 3 er det eneste

skatteforslaget i innstillingen, som flere burde støtte. Det samme gjelder forslaget om å få framlagt en stortingsmelding om et helhetlig tilbud for rusmiddelmissbrukere.

Kristelig Folkeparti vil støtte forslaget fra SV, framsett av Karin Andersen. Det er viktig at når funksjonshemmede først får seg arbeid, må de kunne komme seg dit, noe vi også har skrevet om i en fellesmerknad.

Helt til slutt: Selv om vi i dag har fokusert mye på det negative, så er det viktig å slå fast at Norge er et meget godt land å bo i, med gode velferdsordninger og høy levestandard.

Presidenten: Åse Gunhild Woie Duesund har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Sonja Irene Sjøli (H): Den meldingen som vi har til behandling i dag, minner meg om berget som fødte en mus. Det var mye snakk om den før den kom, det ble mindre snakk om den etterpå, og enda mindre ble det da Arbeiderpartiet ble nødt til å gå inn i substansen. For det er mye ord. Det er «bedrevet ord» med stor lyst!

Meldingen beskriver riktignok generelle trekk i samfunnsutviklingen, og mye av analysematerialet er bra. Men det meste er kjent fra før. Regjeringen har nøyd seg med å beskrive situasjonen og tar i mindre grad innover seg årsakene til at enkelte faller utenfor. Den gir heller ingen svar.

Meldingen bærer preg av å være uferdig. De fleste av forslagene gjelder nye forsøksprosjekter og utredninger. I meldingen snakkes det om forskjeller. Det mener jeg er en avsporing av debatten. For den sosialpolitiske utfordringen er ikke først og fremst forskjeller, men fattigdom. Høyre er ikke opptatt av retorikk mot Forskjells-Norge, men en målrettet politikk og konkrete tiltak for å redusere fattigdom. Problemet er ikke at noen har for mye, men at enkelte ikke har det nødvendige.

Til tross for store overføringer når ikke velferdsstaten dem som trenger det mest. Bare en begrenset del av det som blir betalt inn i skatt til staten, går til dem som har størst behov for hjelp og støtte. Tall fra Sverige viser at bare 26 pst. av overføringene går til personer som har sterkt behov for assistanse og hjelp. Resten er midler som går i en evig rundgang fra middelklassen til middelklassen, som har betalt skatt og mottar overføringer.

Spesielt grovt blir det når det må gis sosial støtte til familier som ikke klarer å leve på sin egen inntekt på grunn av høyt skattetrykk og høye avgifter. Slik må det ikke bli i Norge. For hvert nytt offentlig støttetiltak som rettes mot svake grupper, må vi spørre oss selv: Hadde de enkelte mennesker dette er ment å hjelpe, kanskje fått det bedre om de fikk beholde mer av egne penger gjennom lavere skatter og avgifter?

Vi må ikke ta ansvaret fra folk som er i stand til å løse sine egne problemer. Og nå tar statsministeren selvkritikk på Arbeiderpartiets vegne i VG 6. juni. Han sier at de til nå har nektet for at mange faller utenfor samfunnet, og innrømmer at de har vist unnskyldighet. Det er jo en begynnelse.

Arbeiderpartiet og sentrumspartiene har samarbeidet om denne meldingen. Ønsket om å redusere forskjellene i samfunnet brukte sentrumsregjeringen i budsjettet før jul som et argument for å søke samarbeid med Arbeiderpartiet. Og det var forskjellsutviklingen under arbeiderpartistyret sentrumspartiene skulle rette opp. For å fjerne ethvert element av logikk henviste sentrumsregjeringen til at de økonomiske forskjellene var blitt mindre markert i løpet av de siste to årene. Men det var jo nettopp i disse to årene sentrumsregjeringen søkte samarbeid med Høyre og Fremskrittspartiet om budsjettet og den økonomiske politikken. Slikt blir det ikke mye sammenheng i politikken av.

For Høyre er det sentrale i velferdspolitikken den enkeltes trygghet. Trygghet er først og fremst vår evne og mulighet til å ta ansvar og ta vare på oss selv og våre nærmeste. Høyres politikk handler ikke om penger og materialisme, men om hvordan vi kan utvikle trygge, kreative og ansvarsfulle mennesker som kan stå på egne ben og med rygg og hjerte til å ta vare på seg selv og vise omsorg for andre.

Det er ikke slik at det er den offentlige velferden som er mest effektiv. Nei, det er den personlige kontakten, om tanken og omsorgen mennesker imellom. Arbeiderpartiets forsøk på å motvirke forandringer og gi oss stadig flere offentlige sikkerhetsnett og velferdsordninger har mislyktes totalt på ett område: Å skape trygge enkeltmennesker.

Høyre vil at staten skal være sterk nok til å løfte de svake, men ikke så overmektig at den knekker dem som kan klare seg selv.

Skole og utdanning er den aller beste velferden vi kan gi våre barn. Kunnskap blir mer og mer viktig i en verden hvor valgmulighetene strømmer mot oss, og hvor vi er avhengig av å kunne skille mellom det viktige og det uviktige, mellom det som er riktig og galt. Derfor må vi ikke tape av syne utdanningspolitikken når vi diskuterer velferds- og sosialpolitikk.

Kampen mot den strømlinjeformede enhetsskolen, som skaper tapere og ingen vinnere, er derfor sentral for Høyre for å gi hver enkelt det de trenger av kunnskap, av holdninger og tro på seg selv i møte med virkeligheten. De fleste lever godt i dagens samfunn. Men de aller svakeste mangler tilstrekkelig omsorg og behandling. Derfor er det nødvendig med en mer treffsikker og målrettet sosialpolitikk som hjelper rusmiddelmissbrukere, psykiatriske pasienter uten ettervern, hjemløse, innvandrere og flyktninger med språklige og kulturelle problemer og dem som ellers faller utenfor sikkerhetsnettet.

Det mest markante skillet går mellom dem som har arbeid, og dem som står utenfor arbeidslivet. Derfor må det legges til rette for å skape flere arbeidsplasser kombinert med tiltak som gjør det lettere å få flere over fra passiv trygd til helt eller delvis arbeid.

Hovedkonklusjonene i velferdsmeldingen må stå fast: Det skal lønne seg å jobbe, og støtteordningene som er ment å være midlertidige, må utformes slik at de gir hjelp til selvhjelp og ikke hjelp til varig avhengighet. Sikkerhetsnettet skal ikke fange folk og skape klienter, men hjelpe den enkelte tilbake til selvstendighet.

Å ta del i arbeidslivet vil for mange være det viktigste bidraget til å bli selvhjulpne. For å sikre tilgang på arbeidskraft i fremtiden må det legges vekt på at den enkelte kan stimuleres til å stå lenger i arbeid. Det må legges til rette for fleksible ordninger for deltidsarbeid blant trygdede for å sikre at arbeidstakerne ikke faller fullstendig ut av arbeidslivet på grunn av sykdom eller uførhet.

Flertallet ber Regjeringen vurdere å innføre 30 pst. uføregrad som inngangsvilkår for uførepensjon som en permanent ordning. Høyre er enig i at det er riktig å oppmuntre uføretrygdede til å prøve seg i arbeidslivet, men den forsøksordningen som ble satt i gang i 1997, hvor uførepensjonen kan graderes helt ned til 20 pst., og som skal vare til 2003, må først evalueres før det settes i gang nye permanente tiltak. Regjeringen påpeker i meldingen at forslaget kan ha negativ virkning på arbeidstilbudet. Det er en betimelig advarsel. Forslaget fra flertallet kan virke mot sin hensikt. De som står i arbeid og ikke oppfyller kravet om 50 pst. uførhet, får en lettere vei ut av arbeidslivet. Resultatet blir ikke et inkluderende arbeidsliv, men et arbeidsliv hvor veien ut blir enklere og fører til at flere blir uførepensjonister.

Det er underlig at flertallet, på tross av arbeidslinjen som Arbeiderpartiet og Høyre stod sammen om i forbindelse med velferdsmeldingen, pålegger Regjeringen å vurdere endringer som vil lempe på kravene for å bli uføretrygdet, før Sandman-utvalget har avgitt sin innstilling, spesielt på bakgrunn av det Regjeringen skriver i revidert budsjett, hvor det vises til Sandman-utvalget og at det derfor ikke er «aktuelt å foreslå endringer i selve uførepensjonsordningen nå».

Flertallet foreslår å utarbeide statlige rettledeende normer for utgifter til livsopphold. Dette støtter ikke Høyre. Denne beslutningen må ligge der stønadene finansieres, nemlig i kommunene. Sosialhjelp skal være en midlertidig hjelp, og etter behov. Adgangen til å klage kommunens vedtak inn for fylkesmannen ligger fast og skal bidra til å hindre en åpenbar urimelig forskjellsbehandling mellom kommunene.

Å vedta en statlig rettledeende norm som ikke på noen måte er bindende for kommunene, er å kaste blått i øynene på mennesker i en vanskelig livssituasjon. Og igjen har Arbeiderpartiet snudd. Ved behandlingen av velferdsmeldingen stod Høyre og Arbeiderpartiet sammen om dette.

Høyre støtter heller ikke forslaget om å vurdere en ordning med garantert minsteinntekt. En slik ordning vil bryte med prinsippet om at offentlige tjenester skal være basert på en rettighet eller et behov. Det vil bidra til å holde folk utenfor arbeidsmarkedet, fordi arbeid i mindre grad blir et lønnsomt alternativ til sosiale ytelser.

Høyre vil advare mot å utvikle trygde- og stønadsordninger som bidrar til at det ikke lønner seg å ta ordinært lønnsarbeid for dem som har muligheter til å delta på det ordinære arbeidsmarkedet.

Mange har falt utenfor i velferdssamfunnet på grunn av manglende forståelse for at folk er forskjellige. «Gi alle muligheten til å delta!» Det må være parolen for debatten om utviklingen av Velferds-Norge i det nye årtusen.

K j e l l E n g e b r e t s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Ola D. Gløtvold (Sp): Det er vanskelig å komme gjennom hele det sakskomplekset som denne utjamningsmeldingen legger opp til, på 5 minutter. Det er en del som har gjort et nummer av at det er mange sider, men så er det også et vesentlig materiale som presenteres her.

Utjamningsmeldingen fikk en svært trang fødsel. Under frontaledebatten i 1996 fremmet daværende leder i Senterpartiet, Anne Enger Lahnstein, et forslag om at den daværende arbeiderpartiregjering skulle legge fram en egen fordelingspolitisk utgreiing for Stortinget. Dette ville ikke Arbeiderpartiet, og med støtte fra Høyre og Fremskrittspartiet ble det da også avvist. Kristelig Folkeparti, SV, Venstre og RV støttet Senterpartiet den gangen. Når da sentrumspartiene kom til regjeringsmakt i 1997, kunne Regjeringen selv legge fram en slik utjamningsmelding.

Det fokuseres i dag fra enkelte på hvor voluminøs meldingen er, og det gjøres altså et nummer av at det er mange sider. Da kan det repliseres at innstillingen også har ganske mange sider. Det må i hvert fall være viktig for alle parter å bidra til et konsistent, skikkelig og konkret innhold i innstillingen, men jeg syns at det mangler vilje fra enkelte hold.

Utjamningsmeldingen hadde ikke blitt lagt fram uten det initiativet som ble tatt i 1996, og uten at sentrumsregjeringen hadde hatt anledning til å legge den fram i fjor på denne tiden. Den viser det ukomfortable faktum at forskjellene i Norge har økt fra 1986 til 1997. Den får også fram oppdatert kunnskap om disse forholdene. Uten denne utjamningsmeldingen hadde vi ikke hatt disse kunnskapene og kunnet tatt tak i dette på en skikkelig måte.

Utjamningsmeldingen er videreført av den nåværende arbeiderpartiregjeringen, og det er i hvert fall gledelig at Arbeiderpartiet nå stiller seg bak den. Det er vel bl.a. ut fra det faktum at det her er økte forskjeller, noe som gjør at det er viktig å ta tak i disse sakene.

Sentrumsregjeringens utjamningsmelding skisserer fem strategier for å motvirke denne negative utviklingen, der ca. 10 pst. faller av lasset og blir stadig fattigere. For det første skal det sosiale sikkerhetsnettet forbedres slik at det fanger opp dem som faller utenom i den grad. Det sosiale sikkerhetsnettet består av økonomiske ytelser til personer som selv ikke klarer å generere nødvendige midler til livsopphold, og det primære sikkerhetsnettet er trygden. Grupper som i dag ikke omfattes av dette systemet, bør også ha en form for økonomiske ytelser, og størrelsen på ytelsene må være slik at det er tilstrekkelig til å gi den ønskede effekt.

Det subsidiære sikkerhetsnettet er den økonomiske sosialhjelpen. Det har vært mye diskusjon omkring den i denne sal. Det flertallet nå går inn for, er at det for alle kommuner utarbeides statlige rettleidende normer for utgifter til livsopphold, slik at man har noe å holde seg til, og dette kan da bli gjort gjeldende fra 2001.

Det andre punktet i strategien er at det må føres en boligpolitikk som bidrar til å skaffe alle som ønsker det, en bolig med akseptabel standard til en akseptabel pris. Det er ikke akseptabelt at en stor gruppe mennesker er boligløse. Blant annet blir tilbudet om hospits omtalt i meldingen, og det sies nå klart at hospits ikke må brukes til barnefamilier og enslige barn og ungdommer. Det er også viktig at det settes kvalitetsnormer til hospitsvirksomheten.

Særlig i Oslo er det et problem for folk å skaffe seg bolig, og kanskje spesielt for enslige. Den sosiale boligbyggingen må gjenreises, og det må finnes løsninger på dette uten å bruke Marka. Bolignøden er en av sentraliseringskostnader.

For det tredje må den arbeidslinjen som har vært, bli mykere, slik at det inkluderer flere. De offentlige tjenestene må bli bedre, og samarbeid mellom arbeidskontor, sosialkontor og trygdekontor er viktig. Det må ikke nødvendigvis samlokaliseres, men det må samordnes og samarbeides til brukerens beste.

Så har vi en strategi som går på skatteregler og beskatning. Sentrumspartiene, og spesielt Senterpartiet, synes at dette med skatt på aksjeutbytte er noe som Stortinget må ta tak i og behandle nå. Sentrumsregjeringen arbeidet med en skattemelding som skulle legges fram til høsten. Det er helt klart at Norge har en meget lav beskatning på kapitalinntekt, og det som kanskje fører til de største ulikhetene i dag, er at denne delen av inntekten ikke beskattes og fordeles. Det er viktige prinsipper som ligger i at man skal skatte etter evne og også i det gamle ordtaket «Gjør din plikt, krev din rett». Med slike holdninger i bakgrunnen vil det kanskje bli et bedre og mer solidarisk Norge.

K i r s t i K o l l e G r ø n d a h l hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Karin Andersen (SV): Først vil jeg ta opp forslagene våre som står i innstillinga, og det forslaget som er omdelt.

Kampen mot fattigdommen og for rettferdig fordeling burde være en sak som fikk blodet til å koke skikkelig og skamrødmen til å bre seg hos mange av dem som har ansvar. Norge er verdens rikeste land, og vi kan ikke fortsette å være en visjonsløs gjerrigknark og aksjespekulant, når vi vet at det er folk som til og med må kutte ut å kjøpe medisiner, legge seg sultne og ikke har et sted å bo. Velferdsstaten er ikke lenger noe vern mot fattigdom.

Alle partiene sier i innstillinga at det er et mål å fjerne fattigdommen. Det er et ambisiøst mål. SV er svært glad for at de andre partiene har blitt med på dette. Da må vi også være villig til å fordele. Det er ikke alle partier som liker å snakke om det. Hvis vi skal løfte de svakeste, er vi nødt til å hente penger et sted. Hvis ikke dette skal bli omfordeling mellom de fattige, mellom de trygdede, mellom skoleunger, sosialklienter og eldreomsorg, er vi nødt til å finne et annet sted å hente pengene.

Representanten fra Senterpartiet var oppe og snakket om rettferdig skattepolitikk, og det er jeg glad for. Men

jeg må si på vegne av SV at vi er ganske sjokkert over at Senterpartiet er med og sikrer et flertall for å gi skattelette på 2,3 milliarder kr til noen av dem som har mye, nettopp når vi sitter og behandler utjammingsmeldinga der vi gir smuler til de fattigste.

SV er glad for at dokumentet har kommet. Vi har kjempet for dette lenge, og virkeligheten som er beskrevet der, er riktig, og vi må gjøre noe med det. Et av de viktigste områdene hvor vi kan gjøre noe, er på boligområdet, og jeg er veldig glad for at statsministeren har valgt å være til stede her i dag, nettopp fordi statsministeren holdt en «stor» tale om hvordan han skulle utvikle Norge framover. Han glemte noe av det viktigste, nemlig boligområdet. Bolig er basic. På boligområdet er Norge annerledeslandet på vondt i Europa. Vi mangler nesten helt billige utleieboliger i dette landet. Det er bare 4 pst. av boligmassen som er slik gjennomsnittet i EU er, på 18 pst.

Nå sier flertallet at de skal være med på å bygge flere utleieboliger, og det er flott. SV er kjempeglad for det, men da er vi nødt til å gjøre det. Vi vet hva som mangler. Det mangler to ting. Det mangler penger, og det mangler tomter. Staten og kommunene er nødt til å legge ut billige tomter, og vi er nødt til å bevilge penger. I forbindelse med revidert budsjett foreslo SV at vi skulle heve boligtilskuddet med 150 mill. kr – dessverre, ingen støtte til det. Vi sier i innstillinga til utjammingsmeldinga at vi må ha som mål å bygge i hvert fall 3 000 hvert år når Regjeringa sjøl sier at det trengs 20 000 – ingen reaksjon. Problemet her er ikke alt man skriver og alt man er enig om, men problemet er alt man ikke gjør, og at man ikke tar konsekvensen av det.

Det er én ting som SV har fått fullt gjennomslag for i forbindelse med utjammingsmeldinga, og som vi er svært glad for, og det er å få slutt på at barn skal henvises til å bo på hospits. Det er uverdig, og det er offentlig barnemishandling når barn blir sendt på hospits når familien er blitt bostedsløs. Det har flertallet i komiteen sagt det skal bli en slutt på, og det er SV veldig glad for.

Så gjelder det å gi alle en mulighet til å delta i arbeidslivet, og det er SV hjertens enig i, det er en hovedstrategi. Derfor har SV foreslått at man skal ha rett til opplæring eller tiltak etter fire ukers ledighet. Det er et radikalt forslag, men det er å ta dette på alvor. Det å gå lenge ledig uten tiltak og opplæring er skadelig og meningsløst. Landet trenger arbeidskraft, og ledige trenger kompetanse. Derfor må man gis tiltak og opplæring så raskt som mulig, for det er nemlig det som kan sørge for at folk får jobb.

Så til slutt til den statlige normeringa av sosialhjelpa. Dessverre vil ikke det fungere. I den grad det skal fungere, vil det fungere som en omfordeling mellom fattige, for det sies i kommuneøkonomiproposisjonen at dette skal ikke den rike staten bruke én krone mer på. Sjøl om Stortinget nå vedtar å løfte normen for de aller fattigste, skal omfordelinga skje på kommunebudsjettene. Der skal altså sosialhjelpsklienter slåss om penger, sammen med sjukehjem og skoler som trenger nye bøker og PC-er. Det er en kamp som vil bli veldig urettferdig og uverdig. Den

rike staten er nødt til å ta på seg et ansvar og være med og betale dette, og derfor må normen bli fast.

Presidenten: Karin Andersen har tatt opp de forslag hun refererte til.

May Britt Vihovde (V): Politikk handlar i stor grad om å leggja til rette for at folk skal få gode levekår. Utjammingsmeldinga grip såleis inn i det mest vesentlege: å ha ein politikk der velferd og velstand kjem alle til gode.

Venstre meiner at gode levekår er naudsynt for at innbyggjarane skal vera frie og deltakande i samfunnet. Slik er velferdspolitikk òg eit demokratispørsmål. Kor god velferdsstaten er, må ein måla ut frå korleis dei som har minst, opplever velferdsstaten. Dei fleste i Noreg har fått det betre, men ein kan hevda at ettersom me har blitt rikare, har viljen til å sjå at somme fell utanfor, blitt mindre.

I analysen som er gjord i samband med meldinga, kjem det tydeleg fram at det er dei som ikkje er knytte til arbeidslivet, som har dei dårlegaste levekåra. Venstre meiner det skal løna seg å arbeida, og at alle har ansvar for å forsørgja seg sjølve, men me må innsjå at ikkje alle evnar dette. Desse må òg få ta del i velstandsutviklinga.

I Venstre er vi glad for at det nå blir utgreidd ei ordning med minsteløn i samsvar med forslaget i meldinga. Garantert minsteinntekt er i prinsippet ein rett for alle med inntekt under ei viss minstegrense til å få utbetalt ein fast minstesum frå det offentlege. Den kan erstatta ordningar i sosialhjelpa og trygdesystemet og slik forenkla byråkratiet. Fagfolk kan få betre tid til å hjelpa menneske til å greia seg sjølve, når dei slepp å bruka tida si til millimeterutrekning kvar gong straum- eller husleigepri-sar endrar seg. Framfor alt: Kjem ein i ein vanskeleg livssituasjon, har ein tryggleik for å sleppa å springa frå det eine offentlege kontoret til det andre for å dokumentera sine behov for det aller mest nødvendige. Ein kan i staden bruka ressursar og energi på å koma seg ut av den vanskelege situasjonen ein er komen i.

Det er viktig at ein får ei oppmjuking av arbeidslinja, slik at fleire kan få lov til å bruka den arbeidsevna dei har, og som dei ønskjer å bruka. Stadig fleire med nedsett arbeidsevne uttrykkjer kor vanskeleg det er å koma inn i arbeid. Her har arbeidsmarknadsetaten ei stor oppgåve. Hovudrolla må vera å kvalifisera og hjelpa dei som har særskilde vanskar med å koma seg inn i arbeidslivet. I dag, med stor etterspurnad etter arbeidskraft, kan dei fleste andre i stor grad skaffa seg arbeid sjølv.

Venstre er samd med komiteen som peikar på at me må få til ei koordinering og ansvarsavklaring mellom arbeidsmarknadsetaten, trygdeetaten og sosialkontora. Venstre er redd for at det ikkje er nok med samlokalisering. Her må me ta i bruk organisatoriske reformer. Ulike former for forsøk på samarbeid har gitt oss klare svar. Meldingane frå brukarane er eintydige.

I dag er det eit velferdsproblem at ein stor del av ein generasjon har problem med å skaffa seg ein bustad til ein pris ein kan betala. Her er det behov for offentleg dugnad, kor stat og kommune jobbar saman.

(Vihovde)

Eg vil visa til Dokument nr. 8-forslaget frå Odd Einar Dørum og meg sjølv om strakstiltak for bygging av billege bustader. Eit fleirtal i komiteen har bede Regjeringa vurdera fleire tiltak. Desse tiltaka er òg nemnde i vårt Dokument nr. 8-forslag. Billege bustader bør prioriterast høgt om ein vil betra levekåra til dei som har minst.

Venstre legg vekt på dei overordna måla i fordelingspolitikken: Å sikra ei rettferdig fordeling av gode og byrder i samfunnet. Skattesystemet skal medverka til dette gjennom ei utjamning av inntekt. Samstundes må skattesystemet vera innretta på ein slik måte at det er enkelt å forstå for alle. Eit uoversiktleg og komplisert skattesystem vil først og fremst vera til fordel for dei med høge inntekter og best høve til skatteplanlegging. Eit enklare og meir effektivt skattesystem vil difor koma dei med dei lågaste inntektene til gode. Venstre støttar difor tiltak for å redusera unntak og særordningar i systemet.

Venstre vil bruka skattesystemet aktivt for å betra miljøet og for å medverka til sterkare utjamning. Skatt på miljø skal brukast til å senka skatten på arbeid. Spesielt vil me redusera skattane til dei med lågast inntekt gjennom ei kraftig auke i botnfrådraga. Dermed vil ei slik grøn skatteomlegging både betra miljøet og verka sosialt utjamnande ved at den kjem dei med lågast inntekt til gode.

Både ut frå utjamningsomsyn og for å redusera skadeverknadene av delingsmodellen vil Venstre ha ei tilnærming mellom skattesatsane på arbeid og kapital. Dette kombinert med store botnfrådrag, redusert toppskatt og langt færre unntak og frådrag vil gi eit enklare, meir effektivt og meir rettferdig skattesystem.

Venstre går mot dobbel skattlegging av aksjeutbytte gjennom skattlegging på mottakars hand.

Venstre vil stemma for innstillinga frå komiteen, og når det gjeld dei forslaga som er fremja, vil me stemma for forslaga nr. 2, 3 og 4, frå Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet og SV, og for forslag nr. 17, frå SV. Me går litt lenger i vårt Dokument nr. 8-forslag om bustadpolitikk enn SV i sitt forslag nr. 13, så det vil me stemma imot.

Statsråd Guri Ingebrigtsen: Først vil jeg få gi honnør til komiteen for et grundig arbeid med innstillingen. Jeg er glad for at det er så bred enighet om fordelingspolitikken, og særlig om strategier og tiltak for å løfte de dårligst stilte. Det er et godt utgangspunkt for en videre oppfølging.

Likhet, trygghet og velferd for alle er og har alltid vært sentrale mål for Arbeiderpartiet. Et godt utbygd velferdssamfunn som favner alle, er både et overordnet mål og et viktig grunnlag for verdiskaping og rettferdig fordeling. Vi vil ha rettferdig fordeling og vi vil bekjempe utstøting. Trygge mennesker er skapende mennesker, mennesker som tør. Et homogent og likeverdig samfunn er et konkurransefortrinn for samfunnet som helhet.

Vårt mål er at hele befolkningen skal kunne ta del i velstandsutviklingen. I Regjeringens tiltredelseserklæring sier vi:

«Gjennom det forrige århundre var den store politiske utfordringen å løfte flertallet til rettigheter som bare kom et mindretall til gode.

Norge har lyktes med dette. Det store flertall i vårt land har arbeid, trygghet og velferd. Vår felles oppgave er nå å løfte mindretallet.»

I Norge har vi lagt stor vekt på verdiskaping i en stabil og sunn økonomi. Vi har ført en politikk der målet er at utdanning, arbeid, helse- og omsorgstjenester skal omfatte alle på like vilkår. I tillegg har vi et trygdesystem som gir trygghet for alle, og som bidrar til utjamning og hjelp til selvhjelp. Derfor er hovedbildet av Norge i dag at det store flertallet i befolkningen har trygge og gode levekår, og at vi har hatt en positiv utvikling de siste 10–20 årene. Likevel ser vi at et lite mindretall har blitt hengende etter, og at ulikhetene har økt litt i denne perioden.

De som faller utenfor velferdssamfunnet i dag, er først og fremst de som står utenfor arbeidslivet. Mange har i tillegg problemer på flere områder samtidig, både med helse, sosialt og med å mestre dagliglivet. Sammensatte problemer krever samordnede løsninger, samarbeid og fleksibilitet. Det er nødvendig at vi fokuserer mer på den enkelte bruker av det offentlige hjelpeapparat, hvordan de opplever og klarer å nyttiggjøre seg den hjelpen de får. Det er nødvendig med et tettere samarbeid mellom de ulike etatene. Vi ønsker derfor en fornying og utvikling av offentlig sektor, der samarbeid og samordning av tjenester står sentralt. Et godt velferdssamfunn er avhengig av en sterk offentlig sektor. Et nett av tjenester som inkluderer alle, er viktig for vår velferd og trygghet.

Arbeiderpartiregjeringen støtter i det alt vesentlige opp om de skisserte tiltakene i utjamningsmeldingen, men vi ønsker å gå et skritt videre. Vi ønsker en bredere og klarere satsing. Vi ønsker å bekjempe grådighetskulturen. Vi vil arbeide for et mer rettferdig skattesystem, som gir rettferdig fordeling og mindre forskjeller. Det vil vi komme tilbake til i skatteopplegget i budsjettet til høsten, og i Regjeringens langtidsprogram.

Flertallet i komiteen har i innstillingen til utjamningsmeldingen fremhevet at arbeid og bolig til alle er helt avgjørende for å forebygge dårlige levekår i landet. Det er riktig og viktig.

For å ta arbeid først: Vi ønsker å videreføre arbeidslinja og legge til rette for et inkluderende og mer menneskelig arbeidsliv. Det er et hovedgrep i fordelingspolitikken. Flest mulig skal kunne forsørge seg selv gjennom eget arbeid.

I Regjeringens tiltredelseserklæring sier vi:

«Alle skal ha mulighet til arbeid. Det skal lønne seg å arbeide. Det skal være lystbetont å arbeide. Vårt mål er å få de som i dag er arbeidsløse, i jobb.»

Vi må hindre utstøting fra arbeidslivet, økt sykefravær og uføretrygding. Vi må hindre at arbeidslivet bare har plass til de friskeste av oss. Bedrifter og arbeidsgivere har et ansvar for å ta vare på sine ansatte når det gjelder å redusere sykefraværet. Vi vil stimulere bedrifter og arbeidsgivere til også å gi rom for yrkeshemmede. Vi vil komme tilbake til ytterligere tiltak på dette området når Sandman-utvalget har levert sin innstilling.

Vi må sikre at innvandrere og flyktninger får delta i arbeidslivet så fort som mulig etter at de er kommet til landet. Mange blir gående lenge på passive ytelser. Det er uheldig for levekårene til den enkelte og for integreringen av innvandrere og flyktninger i det norske samfunnet. Regjeringen arbeider med en helhetlig gjennomgang av integreringspolitikken. Her vil aktive tiltak framfor passive ytelser stå i fokus.

Vi må også sikre en grunnleggende trygghet for dem som ikke er i stand til å arbeide. Jeg er enig med komiteen i behovet for bedre trygghet for unge alvorlig syke. Dette gjelder unge som i dag ikke har fått innpass i arbeidslivet, eller som er i utdanning, og som derfor ikke har rett til sykepenger. Regjeringen vil legge vekt på å finne løsninger som sikrer disse unge bedre økonomisk trygghet.

Det er også viktig å sørge for at sosialhjelpen skal ha et akseptabelt nivå. Derfor vil Regjeringen innføre statlige veiledende normer for sosialhjelp. Videre vil vi vurdere å innføre et tak 2 på egenandeler for å skjerme de vanskeligst stilte. Dette vil Regjeringen komme tilbake til.

Bedre og mer målrettede helsetjenester er også viktig i arbeidet med utjamning og levekår. Å gjennomføre store planer som eldreplanen, kreftplanen og psykiatriplanen er svært viktig i dette perspektivet.

Helse- og sosialtjenesten må også kunne gi et tilpasset tilbud til rusmiddelmissbrukere. For at den enkelte misbruker skal lykkes i sin rehabilitering, er det nødvendig at det gis et helhetlig tilbud, som bl.a. omfatter bolig med nødvendig oppfølging, aktiviseringsmulighet og rett til medisinsk behandling både i forhold til misbruket som sådant og i forhold til vanlige helsetjenester.

Bolig til en overkommelig pris, særlig for unge i etableringsfasen, er et helt sentralt gode. For å forebygge dårlige levekår ønsker Regjeringen en bred boligpolitisk satsing. Vi ønsker en økt generell boligbygging og økt satsing på bygging av nøkterne og gode utleieboliger og lavinnskuddsboliger. Kommunalministeren vil legge fram en plan for dette. Videre er et offentlig utvalg i gang med en bred boligpolitisk utredning, som skal legges fram ved utgangen av 2001.

Mitt mål er at velferdssamfunnets bakgård skal romme færrest mulig, og derfor er jeg opptatt av å sørge for en planmessig oppfølging av komiteens innstilling.

Regjeringen vil legge fram en handlingsplan for sosial og økonomisk trygghet i løpet av våren 2001. En slik handlingsplan vil sette enkelttiltak inn i en samlet strategi for utjamning av levekår i Norge. Fordeling og forbedring av svake grupper levekår vil også stå sentralt i Regjeringens langtidsprogram.

Som et ledd i oppfølgingen av en slik handlingsplan ønsker jeg å legge opp til en periodisk rapportering til Stortinget på velferdspolitiske områder. Her vil Stortinget kunne bli informert om gjennomføringen av politikken og tiltakene, om gjenstående eller nye utfordringer, og om hvordan de ulike tiltakene i handlingsplanen virker.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Harald T. Nesvik (Frp): Som jeg viste til i mitt innlegg, har vi via TV 2 blitt gjort kjent med skjebnen til en person som på grunn av sin funksjonshemning har problemer med å komme seg på jobb, da vedkommende ikke kan bruke offentlige transportmidler på grunn av sin lidelse.

En enstemmig komite sier følgende:

«En del funksjonshemmede, eller personer med spesielle lidelser, er forhindret fra å delta i arbeidslivet fordi de på grunn av funksjonshemningen ikke kan ha sertifikat eller benytte offentlige transportmidler, og komiteen vil understreke at det vil være bedre – både økonomisk og menneskelig – å sikre denne gruppen støtte til transport enn å la dem gå over på uføretrygd.»

Dette er en problemstilling som i hvert fall jeg mener at det er veldig viktig at vi tar tak i, og det ganske raskt. Vil statsråden kikke på denne problemstillingen så raskt som mulig, slik at de personer som er rammet av dette, kan få støtte til den typen transport som de er avhengige av for å kunne komme seg på jobb?

Statsråd Guri Ingebrigtsen: Jeg har merket meg det samme TV-innslaget som representanten Nesvik har gjort, og var meget overrasket over at det fungerte sånn.

Vi var allerede før dette innslaget kom, blitt enige om at samferdselsministeren, arbeids- og administrasjonsministeren og jeg skal sette oss ned og se på transportsystemene for de funksjonshemmede, og det vil da naturlig også inkludere saker av den typen som er beskrevet i media. Jeg kan derfor love representanten Nesvik at jeg skal kikke på den problemstillingen.

Are Næss (KrF): Når vi i dag opplever saksordfører som en hønemor som favner om det meste av gode ønsker under sine vinger i en omfattende melding og innstilling, kan en fristes til å stille spørsmålet om hvorfor Arbeiderpartiet i utgangspunktet var så sterkt imot en slik melding, men det skal jeg la ligge.

Rusmiddelmissbrukere er en gruppe som ofte har svært dårlige levekår, og det er en klar sammenheng mellom tilgjengelighet, bruk, misbruk og skader av rusmidler. Jeg håper statsråden ikke vil bidra til økt tilgjengelighet og dermed misbruk og skader ved f.eks. å være med og redusere alkoholavgiftene. Kristelig Folkeparti, sammen med Senterpartiet og SV, ser behovet for å trappe opp innsatsen for å redusere bruken av og dermed skadene ved rusmidler og fremmer også forslag om en stortingsmelding om et mer helhetlig behandlingstilbud for rusmiddelmissbrukere. Arbeiderpartiet støtter ikke dette forslaget. Er statsråden fornøyd med dagens tilstand, eller hvordan vil hun angripe denne situasjonen?

Arbeiderpartiet, Fremskrittpartiet og Høyre gir i innstillingen uttrykk for et ønske om en mer omfattende bruk av metadon og buprenorfin. De kaller dette behandling istedenfor substitusjon, som det jo egentlig er, og de ønsker å se på kriteriene for tildeling av metadon. Kristelig Folkeparti legger vekt på at substitusjon med metadon bare er effektivt når det skjer under tett oppfølging og kontroll, og håper at statsråden vil bygge på dette, samt

at substitusjon ikke må bli et alternativ til rusfrihet for dem som kan oppnå det.

Statsråd Guri Ingebrigtsen: Når det gjelder alkoholavgiften, har ikke den vært tatt opp i denne meldingen, ei heller i innstillingen. At vi nok kan bli nødt til å tilpasse oss den verden vi lever i, ser jeg ikke bort fra, men foreløpig har jeg ikke lagt fram noe i forbindelse med det.

Når det gjelder medikamentassistert rehabilitering til opiatmisbrukere – og jeg understreker at når det gjelder opiatmisbrukere, finnes det en ganske betydelig gruppe rusmiddelmissbrukere der metadon eller andre medikamenter kan brukes istedenfor opiat – så har jeg sagt at jeg ønsker å se på både kriteriene for og ikke minst organiseringen av det behandlingstilbudet de får. Det jeg ikke vil endre på, er kravet til at det også skal følges av sosiale tiltak som bolig og aktivitet.

Børge Brende (H): Det er en meget omfattende melding som ligger på bordet her i dag, hele 275 sider, men likevel syns jeg det forløsende ord og resonnement mangler.

Over halvparten av de verdiene som skapes i Norge i dag, går gjennom det offentlige. Vi ser at land med en lavere offentlig andel faktisk har vel så bra sikkerhetsnett som oss. Poenget er jo at halvparten av en middelsstor kake er mindre interessant enn 30 pst. av en langt større kake. Vi får ikke noe bedre sosialt sikkerhetsnett her til lands enn i forhold til hva vi greier å skape av verdier, greier å tiltrekke oss av arbeidsplasser, greier å skape av dynamikk i økonomien, mindre finmaskede forhandlingsmønstre og færre byråkratiske prinsipper.

Men på ett punkt er komiteen faktisk helt enig, man fastslår at det er en nær sammenheng mellom arbeidsinntekt og levestandard. Men skal man ha arbeidsplasser, må man også ha arbeidsgivere. Sosialministeren sa i sitt innlegg at nå ønsker Arbeiderpartiet å skjerpe skattene for å øke utjevningen, og det skal man komme tilbake til i forbindelse med statsbudsjettet. Da må jeg bare si rett ut at ytterligere skatteøkninger for dem med de såkalte høye inntektene og store formuene nå vil få betydelige negative konsekvenser, bl.a. ved at flere bedrifter og privatpersoner vil velge å flytte ut av landet, og dermed flyttes også investeringene og arbeidsplassene. Regjeringens forsøk på ytterligere inntektsutjevning kan dermed føre til at de rikeste ikke rammes, fordi de forsvinner ut av landet, mens flere mister jobben og får økonomiske problemer som følge av dette. En slik utvikling ønsker vi selvsagt ikke, og den bidrar heller ikke til økt rettferdighet på noen som helst måte. Mitt spørsmål til sosialministeren er: Kan hun garantere at de skatteøkningene som Arbeiderpartiet vil fremme forslag om, ikke vil få den negative siden at det skapes færre arbeidsplasser, og at bedrifter forsvinner ut av landet?

Statsråd Guri Ingebrigtsen: Som jeg sa i mitt innlegg, vil vi komme tilbake til skatteforslagene i budsjettet. Jeg vil ikke komme nærmere inn på dem her, ei heller på konsekvensene av dem.

Det jeg har lyst til å understreke, er det jeg sa i mitt innlegg om at trygge mennesker er skapende mennesker. Klarer vi å skape et trygt og godt samfunn, får vi også en økt verdiskaping og dermed mer å lage et sosialt sikkerhetsnett for, som så igjen kan øke tryggheten og gi oss en god og positiv spiral.

Ola D. Gløtvold (Sp): Representanten Øyangen poengterte i sitt innlegg at det i denne salen er et flertall for mer metadon. Men metadonbehandling er vel ikke bare metadon? Det heter faktisk metadonassistert behandling, slik at en trenger både bolig, arbeid og bl.a. et stabilt sosialt nettverk for at denne behandlingen skal være meningsfylt og riktig. Hvordan vurderer sosialministeren dette? Er hun enig i min framstilling? Og hvordan vil hun intensivere arbeidet for å dekke basisbehovene som bolig og arbeid for å kunne øke den metadonassisterte behandlingen radikalt?

I debatten om utjammingsmeldingen har det vært fokusert på barns levekår. Noen framholder nærmest at det er stigmatiserende å snakke om at barn lider når ressursmangelen blir så stor at det kan være berettiget å snakke om fattigdom. Jeg syns det er riktig å kalle en spade for en spade, og er det fattigdom, er det et forhold som vi må gjøre noe med. Nå ber flertallet om at det skal bli lagt fram en stortingsmelding om fordeling av levekår for barn og unge i Norge. Hvilke hovedproblemer mener sosialministeren i dag det må gjøres grep i forhold til når det gjelder barn og unge som har dårlige levekår? Jeg tenker her på bl.a. dette med stigmatisering, dette at man får en start på livsbanen sin som fører til at en kommer feil ut, og at det er veldig kostbart for samfunnet når barn får en slik livsbane?

Statsråd Guri Ingebrigtsen: Representanten Gløtvold spør om hvordan vi skal gå videre når det gjelder medikamentell assistert rehabilitering av rusmiddelmissbrukerne. Det har i relativt kort tid vært lov å bruke den type behandling til narkomane, fordi vi her i landet har hatt en svært moralistisk tanke om at enten skulle det være medikamentfrihet eller så skulle det ikke. Klarte man ikke det, var det ingen behandling å få. Jeg er veldig glad for at vi nå i hvert fall har den muligheten til å gi behandling.

Jeg er allerede i gang med å se på organiseringen av den måten vi tildeler behandlingsplasser på, for det viser seg at kommunene klarer å stille opp med bolig og med tiltak, men prosjektet klarer ikke å behandle søknadene, og da har vi laget et byråkrati i byråkratiet som vi slett ikke trenger, og det må vi omorganisere. Jeg vil i budsjettet til høsten komme tilbake til noe om hvordan vi skal gjøre dette.

Så var det hovedproblemene for barn og unge. Barne- og familieministeren har begynt å arbeide med en stortingsmelding om barn og unges forhold i Norge. Jeg vil tro at når det gjelder de som har de vanskeligste levekårene blant barn og unge, er det viktigste vi kan gjøre, å hjelpe foreldrene i gang, slik at familien har en inntekt å leve av og en bolig å bo i.

Karin Andersen (SV): Jeg går ut fra at Regjeringa er enig med SV i at det vi foreslår av tiltak, faktisk skal virke, gjøre noen forskjell fra eller til, og da må jeg spørre om den veiledende sosialhjelpa man nå innfører. Der sier Regjeringa sjøl at staten ikke skal være med på å betale mer penger til dette. Kommunene skal ikke være bundet av det, de skal fremdeles sjøl få lov til å bestemme hvor høyt dette beløpet skal være. Når vi vet at det er 11 milliarder kr i underskudd på kommunebudsjettene nå, hvordan mener sosialministeren da at dette skal sikre et løft for de fattigste? Og hvordan kan sosialministeren begrunne at den rike staten ikke skal være med på å bidra når de fattigste i landet skal få lite grann mer?

Så har jeg et spørsmål til, og det dreier seg om engangstønaden ved fødsel. Det får alle, uansett hvor rik en er. De eneste som risikerer å miste denne stønaden, er folk som går på sosialhjelp, folk som mangler det meste til hverdagen sin. Dette er unge folk. De har kanskje nettopp etablert seg, hvis de har vært så heldige å ha fått et hus. Hva i all verden har de av ting der de skal ta imot et lite barn og sørge for at det får trygghet og de mest elementære ting? Hvorfor i all verden mener Regjeringa at akkurat denne gruppa skal vurderes i forhold til om de faktisk trenger noen av disse kronene, om det ikke går an å få trukket noen av disse kronene fra dem igjen? Hvis sosialministeren og alle vi andre i dette landet får barn – nå er noen av oss kanskje litt i eldste laget, men hvis vi skulle få det – får vi disse pengene uansett hvor rike vi er. Hva i all verden er grunnen til at man mener at de aller fattigste ikke skal få beholde disse pengene som vi har sagt at alle trenger for å kunne sikre de mest elementære tingene som skal til når man skal ta imot et nyfødt barn?

Statsråd Guri Ingebrigtsen: Den rike staten har et ansvar for å se til at det er orden på økonomien. Den rike staten har også et ansvar for å se til at konkurranseforholdene for industrien er så gode at vi fortsatt kan ha arbeidsplasser i dette landet. Det er ganske viktig når det gjelder utjamning, at vi har arbeidsplasser spredt over hele landet og ikke bare tilknyttet oljen. Og det er en av grunnene til at den rike staten ikke kan bruke så mange penger som representanten Andersen skulle ha ønsket, og som av og til sosialministeren skulle ha ønsket, men jeg ser faktisk at noe er viktigere enn annet.

Veiledende sosialhjelp mener jeg er et godt tiltak for å få gått gjennom hva som vil være en rimelig størrelse, og vi vet at denne typen anbefalinger gjør at man kommer nærmere likhet blant brukerne av sosialhjelp. Jeg er også opptatt av at det skal være mulig for kommunene å vurdere de ulike behov. Jeg har faktisk tro på at kommunene løser oppgavene sine godt.

Når det gjelder engangstønaden ved fødsel, er det en trygdeytelse som er ment å dekke utgiftene til livsopphold i en bestemt livssituasjon. Sosialtjenesteloven gir kommunene rett og plikt til å anvende skjønn og vurdere alle saker om stønad individuelt. Det forholdet gjelder generelt også i forhold til engangstønaden ved fødsel.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

John I. Alvheim (Frp): Den foreliggende innstilling er like voluminøs som meldingen, men lite konkret når det gjelder forslag for å løse problemene for dem av våre medborgere som i vårt oppskrytte velferdssamfunn virkelig lider både fysisk og mental nød. Til disse mindre gruppene er det fortsatt lite å fordele av statlige midler, da de vesentligste offentlige velferdsoverføringene går til unge, friske og arbeidsføre.

Fra venstresiden i norsk politikk, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, har det de seneste år gjentatte ganger og i ulike sammenhenger vært påstått at Norge har utviklet seg til et såkalt «tredjedelssamfunn». Den foreliggende meldingen tilbakeviser ettertrykkelig en slik påstand. Meldingen understreker tvert om at Norge er et samfunn med små økonomiske og sosiale forskjeller, sett i forhold til andre land i Europa.

Selv om meldingen innledningsvis anfører at en må få et mer finmasket sikkerhetsnett for dem som virkelig har behov for hjelp fra det offentlige, er dette lite konkretisert i meldingen og i liten grad tatt hensyn til i den foreliggende innstilling. Fortsatt vil det være slik at de offentlige og statlige overføringene i vesentlig grad går til friske og arbeidsføre og i altfor stor grad er knyttet opp til lønnet yrkesaktivitet. En konsekvens av dette er at det blir for få ressurser igjen til å hjelpe dem som virkelig trenger hjelp i vårt samfunn.

Det har forbauset meg storlig at verken meldingen eller innstillingen i særlig grad har befattet seg med den kapasitetsmangel vi har i vårt helsevesen, både når det gjelder somatikk og ikke minst psykiatri, et problem som ikke er et velferdssamfunn verdig. Å stå i helsekø i måneder og år skaper angst, utrygghet og en betydelig redusert livskvalitet for mange. Jeg spør meg ofte: Gjelder begrepet solidaritet og rettferdighet overfor syke og omsorgstrengende mennesker, eller gjelder det ikke?

Det er ikke tilstrekkelig at Stortinget vedtar ulike opptrappingsplaner innen helse og omsorg hvis Stortingets flertall ikke samtidig er villig til å tilføre de nødvendige ressurser for å kunne gjennomføre planene. Jeg er glad for de signaler som er gitt, både av vår nye statsminister og av vår nye helseminister, når det gjelder fremtidig, intensiv satsing på helsevesenet. Dette har vi imidlertid hørt snakk om før, uten at det har skjedd noe særlig positivt i så måte.

Så langt i praktisk politikk har heller ikke denne regjeringen vist vilje til å foreta de radikale grep som må til for å bedre kapasiteten ved våre offentlige sykehus. I revidert nasjonalbudsjett har faktisk Stortingets flertall, inklusiv regjeringspartiet, totalt sett redusert bevilgningene til våre sykehus. Men vi tar signalene, og vi skal positivt medvirke til å få et bedre helsevesen hvis det er det denne regjeringen vil ha.

Behovet for omsorgsplasser er foreløpig ikke dekket. Fremskrittspartiet vil derfor tilbakevise og gå imot et forslag fra Regjeringa om at utbyggingen av eldreomsorgsboliger og sykehjemsplasser skal stoppe ved utgangen av 2001. Det vil i tilfelle ikke gi full dekning av det økende behov for omsorg for og pleie av mennesker over 80 – ja faktisk over 90 – år.

Det finnes i samfunnet også en annen mindre gruppering blant våre medmennesker som vitterlig lider nød, nemlig de narkomane og andre rusmiddelmissbrukere. De har vært en bortglemt gruppe mennesker som vi har gått utenom, både jeg, andre politikere og samfunnet for øvrig. Denne grupperingen må vi nå i større grad ta vare på og gi den behandling og den omsorg de virkelig trenger, både pasientene selv og deres familier. Det beste vi kan gjøre, er å fjerne klientstemplett på våre narkomane og betrakte dem som det de i virkeligheten er, nemlig pasienter. Jeg er glad for at den nye sosialministeren ser dette poenget.

Det vil bli gitt full støtte fra Fremskrittspartiet til å legge opp en bedre behandlingsform for våre rusmiddelmissbrukere i tiden som kommer.

Statsminister Jens Stoltenberg: Rettferdig fordeling og likeverdige levekår for alle er politiske kjerneverdier for Regjeringen. Det er disse verdiene som var rettesnor for sosialdemokratiet i hele det forrige århundret, og det vil de være for sosialdemokratiet også i dette århundret.

En sterk offentlig sektor er en grunnleggende sikkerhet for likeverdige levekår for alle. Derfor bør våre felles velferdsordninger styrkes, ikke svekkes. Derfor er de offentlige ansatte en ressurs, ikke en byrde. Og derfor vil vi trenge flere ansatte innenfor undervisning, helse, omsorg og mange andre offentlige virksomheter – ikke færre.

Offentlig sektor er i dag under press på mange områder. Da kommer også angrepene fra høyresiden. Det spilles på misnøye for å få etablert mer markedsbaserte løsninger i velferdspolitikken, slik at hvor mye en tjener – hvor stor lommeboka er – vil bli mer avgjørende for hva slags velferdstilbud en får. Det er en linje Regjeringen avviser.

For Regjeringen – og Arbeiderpartiet – er det en hovedoppgave å mobilisere et sterkt forsvar for våre felles velferdsordninger, som det offentlige organiserer. Kampen for en sterk offentlig sektor står i norsk politikk mellom høyresiden på den ene siden og Arbeiderpartiet, sentrum og SV på den andre. Jeg tror det vil bli enda tydeligere i tiden som kommer.

Vårt mål er å fornye offentlig sektor for å styrke den, ikke for å svekke den. Gode velferdstjenester og jevn fordeling er et konkurransefortrinn for Norge, ikke en byrde for verdiskapingen. Det ser vi når vi sammenlikner Norge med andre industriland. Sammen med Tyskland og USA har Norge den høyeste andelen i yrkesaktiv alder med videregående utdanning, særlig har kvinner et høyt utdanningsnivå i Norge. De nordiske landene og Nederland har en jevn inntektsfordeling sammenlignet med andre industriland, og Norge bruker en større andel av de offentlige overføringene til å støtte dem med lavest inntekt, enn andre land. Men samtidig har Norge lavere skatt på arbeid enn mange andre europeiske land, og vi har et konkurransedyktig skattesystem i forhold til våre bedrifter. Når det gjelder mye av den nye økonomien, informasjonsteknologien, Internett, opplever vi at Norge og de andre nordiske landene ligger helt i forkant, ikke på tross av, men faktisk på grunn av at vi har vel utbygde vel-

ferdsordninger og et godt utdanningstilbud som når ut til det brede lag av folket.

Vi har greid å legge forholdene bedre til rette for barnefamilie, slik at kvinner stadig har kunnet delta i arbeidslivet. Det er en fordel for kvinnene, men det er også en fordel for hele det norske samfunnet.

Kvaliteten i samfunnet måles i forhold til hvor godt vi tar vare på våre svakeste. Vi må erkjenne at enkelte grupper ikke har tatt del i den velstandsutviklingen vi har hatt i Norge. Også her ligger det argumenter for fornyelse av våre offentlige velferdsordninger, fordi mye av dette skyldes at vårt samfunn har forandret seg. Vi har fått flere eldre, vi har fått flere enslige, og vi har fått flere enslige forsørgere. I 1998 var halvparten av alle husstander i Norge enslige personer, det er en kraftig økning i løpet av få tiår. Mange enslige og enslige forsørgere har fått det vanskeligere.

Et område der mange sliter, er boligmarkedet. Vi må få flere rimelige utleieboliger i Norge. Samtidig har vi hatt en sterk vekst i boligprisene, særlig i de store byene. Derfor er det riktig å bruke mer av lån og tilskudd i Husbanken til å stimulere boligbygging i de store byene. Å bygge flere rimelige utleieboliger er et viktig og et treffsikkert virkemiddel for å bedre levekårene for noen av dem som har det vanskeligst i dag. Vi må bruke skattesystemet for å bidra til mer rettferdig fordeling; de som har mye, betaler mer, og de som har lite, kan betale mindre.

Jeg er glad for at Stortingets behandling av utjamningsmeldingen viser at det finnes et bredt flertall for å styrke og videreutvikle den norske velferdsmodellen. Kampen om rettferdig fordeling og likeverdige levekår blir aldri vunnet én gang for alle, derfor er det viktig at vi gang på gang bekrefter at disse verdiene står sentralt hos oss, og at vi er villige til stadig å fornye virkemidlene for å utjevne levekårene i Norge.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Carl I. Hagen (Frp): Jeg er forbauset over at statsministeren fortsetter vulgærpropagandaen som han lærte i skoledebatter, hvor han må fremstille andre partier på en fullstendig feilaktig måte, for så å ta avstand fra sin egen feilaktige fremstilling.

Fremskrittspartiet ønsker en sterk offentlig sektor. Jeg vil be statsministeren slutte med å si at vi er imot en sterk offentlig sektor. Vi vil ha en sterk offentlig sektor, men det betyr ikke at all offentlig betalt tjenesteproduksjon nødvendigvis må utføres av offentlig ansatte mennesker. Jeg vil gjerne spørre statsministeren om, når han hevder at han vil gå inn for en del ting, hvorfor Regjeringen og Arbeiderpartiet er imot lovfestet rett til folketrygdbetalte eldreomsorgstjenester og sykehustjenester. Hvorfor vil ikke regjeringssjefen garantere at det ikke blir oppsigelser i norske sykehus som følge av mangel på penger? Hvorfor sitter statsministeren passiv og er vitne til planer om å nedlegge rehabiliteringsavdelingen ved Regionsykehuset i Tromsø? Det er mange forskjellige fylkeskommuner som nå sliter. Hvorfor går Regjeringen og statsmi-

nisteren inn for å kutte 760 mill. kr i utstyrsanskaffelser for våre sykehus, som han har klare planer for å gjøre? Og hvorfor gikk statsministeren og Regjeringen inn for kvoter på gjennomføringen av eldreomsorgsplanen og bad fylkesmennene stoppe kommunenes planer for 10 000 sykehjems- og omsorgsplasser? Hvordan kan statsministeren allikevel stå her og hevde at han er garantisten når det gjelder omsorgen for de svakeste?

Statsminister Jens Stoltenberg: Representanten Carl I. Hagen og jeg har truffet hverandre i skoledebatter en lang rekke ganger. Jeg syns vi har en litt annen form her i Stortinget, både Hagen og jeg, og det tror jeg tjener oss begge.

Fremskrittspartiet ble stiftet som et parti for sterk nedsettelse av offentlige utgifter og skatter. At Fremskrittspartiets leder i dag sier at Fremskrittspartiet er for en sterk offentlig sektor, syns jeg i og for seg vitner om at det har skjedd en utvikling også i det partiet. Problemet er at partiet nå er tilhenger av «en sterk offentlig sektor», for å sitere representanten Hagen, og samtidig har partiet holdt ved den andre delen av partiets grunnsyn, nemlig sterk nedsettelse av inntektene til det offentlige. Den selvmotsigelsen har jeg pekt på en lang rekke ganger. Det var logikk i det da Fremskrittspartiet både var for en kraftig nedbygging av det offentliges utgifter og en kraftig nedbygging av det offentliges inntekter. Nå er Fremskrittspartiet for en kraftig oppbygging av det offentliges utgifter, men samtidig for en kraftig nedbygging av det offentliges inntekter. Den selvmotsigelsen forholder ikke Fremskrittspartiet seg til. Det partiet lover de aller største skattelettelsene, tar penger ut av statskassen og reduserer inntektene, og samtidig ønsker de stadig større bevilgninger. Vi har vært gjennom listene før, men i Fremskrittspartiets partiprogram har man gått inn for forslag som vil redusere inntektene med om lag 100 milliarder kr – opp mot en fjerdedel av alle statens inntekter. Da blir det en svakere offentlig sektor, det blir mindre penger til eldreomsorg, mindre penger til helse og mindre penger til veldig mange andre gode formål vi er enige om bør styrkes. Regjeringen sitter ikke passiv, Regjeringen sørget for at det etter at vi hadde sittet i regjeringskontorene få uker, ble bevilget 1,2 milliarder kr ekstra til helse utover det som var bevilget i statsbudsjettet fra Bondevik-regjeringen rett før jul.

Kjell Magne Bondevik (KrF): Til det siste er det å bemerke at det allerede ved budsjettbehandlingen i fjor høst ble varslet at en måtte gjennomgå sykehusenes økonomi og komme tilbake med nye bevilgninger nå i vår, så det var ikke noe nytt initiativ fra arbeiderpartiregjeringen. Men den bevilgningen arbeiderpartiregjeringen kom med, har jo vist seg å være utilstrekkelig, så stortingsflertallet har vedtatt en påplussing på ca. en halv milliard kroner.

Ellers er det positivt at Arbeiderpartiet engasjerer seg så vidt sterkt i debatten om utjamningsmeldingen ved at statsministeren og andre fremtredende fra partiet deltar. Og det er uhyre interessant med tanke på bakgrunnen for den meldingen som sentrumsregjeringen her la fram,

nemlig at Arbeiderpartiet i frontaledebatten i 1996, da denne saken først ble tatt opp, stemte *mot* et forslag om at det skulle legges fram en utjamningsmelding. Det er også interessant med tanke på at Arbeiderpartiets leder – og den gang også statsministerkandidat – karakteriserte sentrumspartienes forslag om et utjamningstiltak, nemlig økt minstepensjon med 12 000 kr i året, som «kvalmen-de», mens Arbeiderpartiet senere som kjent stemte for det samme forslaget.

Det er enighet mellom Arbeiderpartiet og sentrum om behovet for en sterk offentlig sektor. Men det betyr at vi seriøst må drøfte hvordan vi skal unngå at den offentlige sektor blir overbelastet med oppgaver, slik at den reelt sett faktisk blir svekket. Det samme gjelder vår folketrygd, hvor utgiftsveksten nå er i ferd med å kvele muligheten for andre prioriteringer.

Statsministeren var inne på forholdet mellom skatt på kapitalinntekter og på lønnsinntekter. Der har Arbeiderpartiet og sentrumspartiene hatt ulike forslag til løsnings, og dermed har ingen av dem blitt vedtatt. Debatten om hvorfor kjenner vi godt, den tar vi ikke opp igjen nå, men da bør vi sette oss ned og se om det er mulig å finne andre grep som en kan enes om, slik at noe på dette punkt blir vedtatt. Og derfor spør jeg: Hvorfor har da Arbeiderpartiet – jeg regner med i forståelse med Regjeringen – motsatt seg dette, hvorfor vil de stemme mot et forslag i dagens innstilling hvor en ber Regjeringen komme tilbake med slike grep?

Statsminister Jens Stoltenberg: Bondevik-regjeringens mest aktive periode har vi egentlig opplevd etter at regjeringen gikk av, for nå kommer de med penger og tiltak som skulle ha vært presentert dersom de hadde blitt sittende.

Jeg er glad for at sentrumspartiene i likhet med et bredt flertall her i Stortinget erkjenner at det som ble bevilget til helse i fjor høst – som faktisk var litt mer enn det regjeringen den gang foreslo – var for lite. Det vi nå diskuterer, er hvor mye mer vi skal bevilge for inneværende år, og der har man samlet seg om en ytterligere påplussing. Det er bra, bl.a. fordi man har funnet en mulighet for det innenfor ansvarlige økonomiske rammer.

Når det gjelder utjamningsmeldingen, mener jeg at den illustrerer at utjamningspolitikk i og for seg handler om alle politikkers områder – det handler om bolig, det handler om budsjettpolitikk, det handler om skattepolitikk, det handler om velferdspolitikk, om helsepolitikk osv. Det betyr at det er et spørsmål om hensiktsmessighet hvordan man best uttrykker og forvalter dette, om man gjør det i én stor melding, eller om man gjør det på alle enkeltområdene. Vi har et åpent forhold til det. Vi syns det er helt utmerket at vi nå behandler en felles utjamningsmelding, men mener at verdien av det får vi først målt dersom vi er i stand til å følge opp de ulike intensjonene og målsettingene på de ulike sektorene, enten det er boligpolitikk, skattepolitikk eller andre områder.

Når det gjelder velferdsstatens fremtid, mener jeg at de andre sentrumspartiene og Kristelig Folkeparti – Kjell Magne Bondevik spesielt – har tatt initiativet til en svært

verdifull og viktig debatt som det er vanskelig å gå inn i, nemlig den veldig sterke veksten i folketrygdens utgifter som gjør det krevende å finne rom for bevilgninger til å produsere velferdstjenester. Det er først og fremst tjenester vi vil trenge i årene som kommer, og vi må se på hvordan vi kan håndtere det på en sosialt forsvarlig måte. Det er en viktig debatt som sentrumpartiene har tatt initiativet til, og som vi gjerne deltar i.

Når det gjelder kapitalsskatt, vil vi komme med gode forslag etter hvert.

Jan Petersen (H): La meg først si at jeg syns en av de underligste debatter vi opplever nå om dagen, er debatten mellom Kjell Magne Bondevik og statsminister Stoltenberg når de braker sammen om å beskrive hvor utilstrekkelig 2000-budsjettet er, særlig på helseområdet. Jeg vil minne om at det var jo nettopp Bondevik og Stoltenberg som lagde budsjettet for år 2000, men nå slåss de og må distansere seg fra sitt felles produkt.

Det er vel ikke tvil om at en av de viktigste og alvorligste forskjellene som utvikler seg, er forskjellen mellom dem som har arbeid, og dem som ikke har arbeid. Derfor er det å skape arbeid og legge på plass forutsetningene for å skape arbeidsplasser, noe av det viktigste vi må snakke om når det dreier seg om forskjeller, særlig fordi en del av de forslagene som ofte fremmes i utjevningens navn, f.eks. på skatteområdet, direkte motvirker forutsetningene for å opprettholde eller skape nye arbeidsplasser i Norge. To viktige eksempler på dette er formuesbeskatningen og opsjonsbeskatningen. Børge Brende utfordret sosialministeren på dette området, men det virket som om det var en problemstilling som var helt uinteressant for Regjeringen i denne sammenhengen.

Og da er mitt spørsmål: Er statsministeren for det første enig med meg i at en av de viktigste forskjellene vi må angripe, er forskjellen mellom dem som har arbeid, og dem som ikke har arbeid? Og hvis han først er det, kan han da virkelig være enig med sosialministeren når hun åpenbart mener at det ikke er nødvendig å engasjere seg i en slik debatt nettopp her i dag?

Statsminister Jens Stoltenberg: Svaret er ja. Jeg mener at et av hovedproblemene, og det er vel dokumentert i velferdsmeldingen, er knyttet til om man har arbeid eller ikke. Det skaper også forskjeller på mange andre områder. Derfor er det overordnede målet i fordelingspolitikken å sikre arbeid til alle. Det handler om mange ting, bl.a. om arbeidsmarkedstiltak. Det store paradokset i dag er at det er mangel på arbeidskraft innenfor mange sektorer i mange deler av landet, samtidig som vi har noen titalls tusen mennesker som går arbeidsledige. Broen tilbake til arbeidsmarkedet for de menneskene er arbeidsmarkedstiltak, som skal gi dem kompetanse, hjelpe dem inn i det ordinære arbeidsmarkedet. Derfor har vi advart veldig sterkt mot å kutte i arbeidsmarkedstiltakene. Vi ser at Høyre ikke tar de advarslene alvorlig. Det mener vi er en alvorlig svikt i forhold til de kanskje aller

svakeste, de som går arbeidsledige i et arbeidsmarked der det faktisk er mangel på arbeidskraft.

Når det gjelder formuesbeskatningen, vil jeg si at den har åpenbare svakheter. Den forskjellsbehandler og virker vilkårlig. Vi ser f.eks. at noen av de med de største aksjeformuene gjennom ulike grep kan komme ut med lite eller null i formuesskatt, mens minstepensjonister som har 20 000-30 000 kr i banken og en nedbetalt bolig, kan betale formuesskatt. Formuesskatten virker derfor vilkårlig og urettferdig. Arbeiderpartiregjeringen startet et arbeid for å gjøre noe med det. Vi senket satsen for formuesskatten fra 1,5 pst. til 1,1 pst., noe som ikke minst var til fordel for de hundretusener av pensjonister som har litt sparepenger i banken. De fikk en vesentlig lavere formuesskatt med Arbeiderpartiets forslag. Vi foreslo også å heve bunnfradraget, det fribeløpet man har i bunnen. Det ble nedstemt av Høyre, Kristelig Folkeparti og sentrumpartiene høsten 1997. Hvis de borgerlige partiene hadde stemt for Arbeiderpartiets skatteopplegg, hadde vanlige småsparere hatt lavere formuesskatt enn de har i dag. Men de borgerlige partiene insisterte på at vanlige småsparere skulle ha høyere formuesskatt enn det Arbeiderpartiet foreslo. Der har vi en jobb å gjøre, og vi er i gang også med å se på det.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Statsministeren fokuserer på Noreg som moglegheitenes samfunn. Utjamningsmeldinga er ein reiskap for å gje fleire grupper og enkeltpersonar ein sjanse til å koma ut av ein vond sirkel, gje dei ein ny start og eit meir verdig og meiningsfylt liv. Det hastar med tiltak for å motverka den utviklinga vi no ser.

Med velferdsmeldinga friskt i minne, der alle vedtaka enno ikkje er gjennomførte, vil Senterpartiet peika på at det er naudsynt med ei rask oppfølging. Utjamningsmeldinga har lege eitt år i Stortinget. Vi vil be statsministeren om å syta for at det ikkje går fleire år før forslaga i denne meldinga blir realiserte. Vi vil be om at statsministeren prioriterer forslaga i meldinga alt i budsjettet for 2001.

Eg vil be statsministeren stadfesta om han av omsyn til dei – kan hende så mange som – 50 000 fattige barn i dette landet raskt vil realisera dei tiltaka som vil gje barn eit betre utgangspunkt, større barnetillegg til funksjonshemma foreldre, utvida overgangsstønad under utdanning og auka støtte til barnetilsyn og til foreldre med funksjonshemma barn. Desse forslaga kan verka snevre og smalspora, men dei er av uvurderleg verdi for dei det gjeld. Det gjeld òg betre bumoglegheit for vanskelegstilte barnefamiljar, statleg rettleiande normer for sosialhjelp og eit meir heilskapleg tilrettelagt behandlingstilbod for rusmiddelmissbrukarar. Dette er tiltak som vil gje fleire barn i Noreg ei moglegheit til eit betre og tryggare oppvekstmiljø.

Statsminister Jens Stoltenberg: Representanten Meltveit Kleppa nevnte en lang rekke forslag som ble tatt opp i forbindelse med behandlingen av velferdsmeldingen. Hun spurte også generelt om Regjeringen vil følge

opp de forslagene i meldingen som det er flertall for, raskt. Svaret på det er selvsagt ja. Vi vil følge opp de forslagene så raskt som overhodet mulig, uten at jeg kan ta stilling til akkurat når hvert enkelt forslag vil bli fulgt opp.

For øvrig er det et paradoks at den tidligere sosialministeren, i en regjering som satt til inntil tre måneder siden, nevner en lang rekke forslag som man åpenbart mener at det haster med å gjennomføre. Det hadde vært fullt mulig for den forrige regjeringen å fremme disse forslagene, enten det gjelder minstestandarder, retningslinjer for sosialhjelp eller økte tillegg for ulike grupper. Det er igjen et eksempel på at det er en voldsom aktivitet, og at det haster med tiltak fra en som satt i regjeringskontorene, og som var ansvarlig for dette feltet inntil for tre måneder siden. Forslagene kunne godt vært fremmet av den forrige regjeringen hvis de hastet så mye.

Ellers vil jeg minne om følgende: Det som er tyngst dokumentert i utjanningsmeldinga, og som er nøkkelen til spørsmålet om forskjeller mellom folk, er om man er i fast jobb eller ikke. Har man egen inntekt fra arbeid, er sannsynligheten for at man også skårer mye høyere på alle andre velferdsområder – har mindre problemer med rus, har en fast bopel osv. – mye høyere. Derfor er nøkkelen arbeid.

Problemet er at vi har 60 000-70 000 mennesker som er uten jobb, i et arbeidsmarked som har et stort behov for arbeidskraft. Det handler om at de 60 000-70 000 menneskene ikke har kompetanse, kvalifikasjoner, kanskje de ikke kan norsk språk, til å kunne ta de ledige stillingene. Derfor er det et paradoks at Senterpartiet og Magnhild Meltveit Kleppa, som er så opptatt av å hjelpe de svakeste, nå kutter dramatisk i arbeidsmarkedstiltakene akkurat for de aller svakeste på arbeidsmarkedet – flere tusen plasser. Det blir bråstopp i (presidenten klubber) arbeidsmarkedstiltakene, ikke minst for innvandrede, til høsten dersom forslaget fra sentrumspartiene blir vedtatt (presidenten klubber igjen). Fremskrittspartiet støtter Regjeringen ...

Presidenten: Taletiden er omme.

Kristin Halvorsen (SV): I SV ser vi utjanningsmeldinga som en seier. Utjanningsmeldinga dokumenterer det som SV har påstått på hele 1990-tallet, nemlig at forskjellene har økt, og at vi har et fattigdomsproblem i Norge.

Jeg har mange ganger i denne salen tidligere utfordret foregående statsministre fra Arbeiderpartiet på nettopp disse spørsmålene og fått blank benektelse som svar. Gro Harlem Brundtland har «marsjet» rasende ut fra denne salen mange ganger på grunn av SVs såkalt usaklige påstander. Så perspektivet som ligger i utjanningsmeldinga, er en seier.

Jeg merker meg også at statsminister Stoltenberg har erkjent at det fins forskjeller i Norge som må bekjempes, og at ulikhetene har økt. Det er en viktig erkjennelse. Men så er det da om å gjøre å komme derfra til handling.

Der er SVs skuffelse større, for det er lite forpliktende handling stortingsflertallet er enig om skal komme på grunnlag av denne meldingen.

Vi i SV gjør mange fremstøt og la meg ta ett. Bolig er den andre nøkkelen til å delta i samfunnet. Arbeid er viktig, men det er vanskelig å få fast arbeid hvis man ikke har en fast bopel. Når det gjelder boligpolitikken, er Norge faktisk et «sinkeland». Vi har mye mindre sosial boligbygging enn andre land, vi har færre muligheter for ungdom og andre som sliter med å få etablert seg på boligmarkedet.

Så er spørsmålet om det går an å spa fram de kronene som trengs for å oppfylle målsettingene i utjanningsmeldinga når det gjelder boligpolitikken. Og da har jeg et spørsmål til statsministeren. Det er nå flertall for å pålegge Regjeringen å innføre fritak for formuesskatt for såkalt arbeidende kapital allerede fra neste års statsbudsjett. Det haster tydeligvis for sentrumspartiene. Vil statsministeren utfordre sentrumspartiene til å la det kostnadsdrivende og dyre forslaget på 2,5 milliarder kr ligge for å skaffe de kronene som trengs for å sette i gang en sosial boligbygging?

K j e l l E n g e b r e t s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Statsminister Jens Stoltenberg: Først en liten betraktning om dette med forskjeller – om de har økt eller ikke økt. Jeg mener at det er dokumentert i forskjellsmeldingen at de har økt. Men jeg mener på en måte at det ikke er det avgjørende, det avgjørende er at enhver som ser seg rundt i det norske samfunnet, uavhengig av hvordan statistikerne måler ulikhet og problematiserer hvor vanskelig det er å måle det, ser at forskjellene er for store. Så selv om de ikke hadde økt på 1990-tallet, mener jeg at vi måtte ha gjort noe med dem fordi de åpenbart er for store. Det er fortsatt altfor store forskjeller mellom de som har store muligheter, og de som har små muligheter, i det norske samfunnet. Og det ønsker vi å gjøre noe med på et langt spekter av politikkområder.

Når det så gjelder bolig, er vi enige. Det er ett av de områdene hvor vi nå ser de største forskjellene, spesielt i Oslo. Det handler om et kommunalt ansvar, men det handler også om et statlig ansvar for å søke å legge til rette for å bygge utleieboliger spesielt myntet på dem som har det vanskeligst i boligmarkedet.

Når det gjelder formuesskatten, tror jeg at jeg skal nøye meg med å si at vi nå jobber med hele skatteopplegget for 2001, og jeg synes det er vanskelig å gå inn på enkeltelementer der. Men jeg har tidligere i debatten pekt på at formuesskatten har åpenbare svakheter, at vi har prøvd å gjøre noe med det i de budsjettforslagene Arbeiderpartiet har hatt tidligere, spesielt det forslaget vi hadde da vi satt i regjering forrige gang, og det er tanker vi fortsatt ønsker å følge opp. Problemet med enhver skattedebatt er at det er alltid lettere å argumentere *mot* en skatt enn *for* en alternativ skatt eller kutt i en alternativ offentlig utgift, slik at skal man redusere formuesskatten med noen milliarder kroner, vet jeg mange som kan argumen-

tere godt for det, men det er mye vanskeligere å finne en annen skatt som bør økes med noen milliarder kroner, eller en offentlig utgift som bør kuttes med noen milliarder kroner. Da blir innleggene spakere, mindre presise og mindre entusiastiske. Og det er den helheten vi skal få på plass i budsjettoplegget vi legger fram til høsten.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Steinar Bastesen (TF): Det er et par ting jeg skal konsentrere meg om i innlegget mitt.

For det første skal jeg si noen ord om det Dokument nr. 8-forslaget mitt som ligger i innstillingen. Jeg har jo klart begrunnet hvorfor jeg fremmet dette forslaget. Det er ganske enkelt fordi den himmelropende og skandaløse forskjellsbehandlingen som norske statsborgere har vært utsatt for når de har vært utenfor dette landet i fem år, ikke kunne fortsette. Men merkelig var det å registrere at når asylanter og innvandrere kom til landet, hadde de fulle rettigheter fra første dag. Nordmenn må bo i landet i tre år før de får rettigheter til uføretrygd og sosiale ordninger på linje med innvandrere og asylsøkere. Det fant jeg så urettferdig at jeg fremmet dette forslaget.

Jeg har merket meg at sosialministeren i et brev har skrevet at forslaget mitt kan være misvisende. Ja, det har jeg registrert. Men komiteen har merkelig nok funnet ut at det må være noe i dette når de på side 77 i innstillingen skriver:

«Komiteen viser til at det er enkelte unntak fra kravet om 3 års medlemskap.»

Ja, det er nettopp det som er poenget. Unntaket gjelder kun asylanter og innvandrere, det gjelder ikke for norske statsborgere. Da forstår ikke jeg hva slags misvisende informasjon jeg har gitt. Poenget er jo nettopp at det er unntak fra folketrygdloven for disse folkene. Men komiteen har forstått poenget. De har foreslått en stønadsordning som tilsvarer minstepensjonen for alle som har forkortet botid. Og jeg håper nå at denne ordningen blir gjort gjeldende. Det er trasig, slik som det var, at en norsk statsborger som kom til landet her – ikke bare en, men mange – og ble syk og erklært ufør kanskje uker før treårsfristen, før botiden her på tre år, ikke kunne få noen slags stønad. Det var så uverdige at noe måtte gjøres, og det ser ut til at den innstillingen som er lagt på bordet, skal fange opp det.

Det neste jeg skal snakke litt om, er reaktivering av uførepensjonister. Jeg vil henlede oppmerksomheten på Dokument nr. 8-forslaget mitt fra 1997-98 og Innst. S. nr. 37 for 1998-99, som ble vedtatt vedlagt protokollen. Her sier komiteen – og Sosialdepartementet erkjenner – at det er vanskelig å få folk i arbeid når de er uføretrygdet. Ja, det skulle bare mangle at det ikke var vanskelig! Hvis man arbeider for mer enn 1 G, tar staten det overskytende beløpet. Det er klart at ingen vil gå i fella og begynne å jobbe, miste trygden og kanskje ikke klare å jobbe. Men hvis forslaget mitt hadde vært tatt til følge, at de hadde betalt skatt som andre normale folk for det overskytende beløpet, så kunne de i løpet av et par-tre år

være tilbake i fullt arbeid. Men de vil ikke ta sjansen på å forlate det sikkerhetsnettet som de har fått i forbindelse med uføretrygd. Det måtte vel gå an å få til en ordning så disse menneskene kunne komme seg ut i arbeid og betale skatt. Arbeidsdirektøren sier jo at vi må ha 30 000 innvandrere. Enn om vi kunne ha brukt noen av disse uførepensjonistene til å gjøre de jobbene som de 30 000 innvandrerne skal gjøre.

Går det ikke an å se på forslaget mitt på nytt, og prøve å inkorporere og lage en ordning slik at folk som har lyst og krefter til å arbeide, kan få gå ut i arbeidslivet uten å miste trygden? Jeg synes det er vanvittig. De som har kapitalinntekter og som er over 70 år, kan tjene så mye som de vil, uten å bli fratatt trygd! Det er noe sosialministeren bør se nærmere på.

Erna Solberg (H): La meg først få lov til å kommentere noe av det statsministeren sa i replikkvekslingen sin. Det må basere seg på at han enten ikke har oversikten over hvordan bevilgningene er benyttet på arbeidsmarkedsetaten, eller det må være en politisk tilsnikelse. Det er nemlig slik at det som skjer i revidert nasjonalbudsjett fra flertallet, er et kutt som tilsvarer halvparten av den merbevilgningen som ble gitt i forliket mellom Arbeiderpartiet og sentrumspartiene, som var øremerket for å bruke til krisen i verftsindustrien. Det dreier seg ikke om tiltak overfor flyktninger, det dreier seg ikke om å sette dem som virkelig har problemer, i fokus, det dreier seg om en høykompetent ressursgruppe. Derfor er det statsministeren sa i forhold til konsekvensen av det, feil, hvis det ikke er slik at Arbeiderpartiets løfter overfor Vestlandet og disse tiltakene ikke er riktige.

Denne meldingen er i og for seg mest interessant ut fra perspektivet om debatten rundt den, ikke så mye for hva som står i den. Det interessante med debatten har vært at den har vært høyprofilert som tiltak, mens tiltakene i meldingen nesten ikke har fått omtale. Og debatten i dag har vært omtrent som den pleier. Spørsmålet er om denne meldingen egentlig skulle dreie seg om forskjellene i Norge, om den skal dreie seg om en ny generell velferdsmelding, eller om det er en melding som har i fokus det som kalles Fattig-Norge.

SV har primært vært opptatt av å øke skatten, altså gjøre noe med forskjellene fra toppen av, og Arbeiderpartiet har etter min mening både i innstillingen og i debatten her primært vært opptatt av å opprettholde de gode som er til for dem som er innenfor arbeidsmarkedet, selv om retorikken deres dreier seg om dem som er utenfor arbeidsmarkedet. De ser ikke at mangelen på fleksibilitet i arbeidsmarkedet faktisk også medfører økt arbeidsledighet, som gjør at terskelen for å komme inn for dem som ikke har slike sterke arbeidsevner som de sterkeste, faktisk blir høyere når man lager tekniske og lovmessige hindere.

Sentrumspartiene har solgt godt, og de har levert en melding, men har ikke sagt så mye om tiltakene, kanskje fordi tiltakene stort sett er av utrednings- og viderearbeidskarakter. Egentlig er det en statusrapport i et fortløpende arbeid.

Det viktige er spørsmålet: Skal vi ha et sikkerhetsnett i Norge for alle og være mest opptatt av det, eller skal vi være sikker på at vi har et sikkerhetsnett som først og fremst fokuserer på dem som faller utenfor? Og de tingene kan stå i motstrid mot hverandre, for et sikkerhetsnett for alle kan bety at de som faller utenfor, ikke kommer innenfor i det hele tatt.

Etter Høyres mening er utjevning mindre viktig enn det å fokusere på dem som har det vanskeligst. Og dette kan summeres opp slik: Vi trenger mer individfokusering på alle deler av det apparatet som jobber overfor dem som er vanskeligstilt og som har falt utenfor arbeidsmarkedet. Skal man gjøre mer for dem som faller ut, er det viktig å se enkeltindividene. Det viktige er å ikke tenke grupper og kategorier, men å se på enkeltindividenes samlede problemer, fordi de fleste av dem har mer enn ett problem. Og hva som er årsak og hva som er virkning, kan av og til være vanskelig å finne ut. Vi skal ta innover oss at Velferds-Norge faktisk reproducerer ulikhet og faktisk reproducerer fattigdom. Og det bør vi gjøre i forhold til også en debatt som har mye preg av å være politiske slagord, slik som den har vært foreløpig i dag. Den gjør det fordi vi kanskje mangler denne individfokuseringen ute i behandlingsapparatet, ute i hjelpeapparatet.

Mangelen på koordinering er et hovedproblem. Mange har flere enn ett problem, og det er et paradoks at de svakeste i vårt samfunn veldig ofte møter det mest komplekse hjelpeapparatet, og man må gå til én etat for hvert enkelt problem, selv om man egentlig i utgangspunktet har et stort mangfold av problemer som burde vært løst i samarbeid. Derfor har Høyre ment at vi må ha en bedre koordinering av trygdeetat, arbeidsmarkedsetat og sosialkontor. Det er det flere partier som mener, men behovet er til stede for å gjøre noe med de interne kulturene. Jeg vil gå så langt som til å si at det kan være et behov for å se om arbeidsmarkedsetaten etter hvert må splittes i ulike etater hvis man ikke får gjort noe med det som i dag ser ut til å være det hovedsakelige for arbeidsmarkedsetaten, nemlig å være en etat som skal konkurrere på det kommersielle markedet, og som har mistet mye av individfokuseringen og det å hjelpe de svakeste. Dette blir enda sterkere når Arbeiderpartiet nå foreslår å gjeninnføre ungdomsgarantien. Det er ikke slik at ungdomsgarantien er et tiltak som hjelper dem som er svakest i arbeidsmarkedet. Ungdom har generelt sett gode forhold. Det er enkelte ungdommer som har problemer, og de må løses ved hjelp av tiltak for langtidsledige eller sosialklienter. Men en generell ungdomsgaranti kommer til å medføre at ressursene flyttes vekk fra de svakeste og over til dem som ikke er så svake. Og det kommer til å skape et større problem for dem som vi virkelig burde hjelpe, de som er langtidsledige og langtids sosialklienter.

Hill-Marta Solberg (A): I dag behandler Stortinget utjanningsmeldinga, som ble lagt fram av regjeringen Bondevik i fjor sommer. Sosialkomiteens innstilling viser at det er stor enighet her i Stortinget om viktige fordelingspolitiske spørsmål.

De fleste i Norge har hatt en god økning i sine inntekter de siste ti årene. Det store flertallet er deltakere i velstandsutviklingen, bl.a. gjennom økt sysselsetting og real-lønnsvekst. Dette gjelder likevel ikke alle. En viktig utfordring i arbeidet for en mer rettferdig fordeling blir derfor å løfte dem med lavest inntekt. Budsjettsamarbeidet i fjor høst og behandlingen av utjanningsmeldinga i Stortinget viser at Arbeiderpartiet vil ha et godt grunnlag framover for å kunne etablere flertall for en slik politikk.

Norge er på alle måter et rikt land. Vi har de beste forutsetninger for å gi våre innbyggere muligheter for et godt liv. Over lang tid har vi bygd opp velferdsstaten på grunnlag av rike naturressurser og en befolkning med høy kompetanse. Vi lever i et fredelig hjørne av verden, og det har gitt oss ro og trygghet til å satse på velferd – med folketrygden som grunnpilar.

Stabil og god økonomi er en forutsetning for en godt utbygd velferdsstat. Sterke konjunktursvingninger kan på kort sikt bidra til å forskyve inntekter og levekår mellom grupper. Det svekker også grunnlaget for en effektiv fordelingspolitikk.

Et godt tjenestetilbud innen helsevesenet, god eldreomsorg, økte midler til bekjempelse av kriminalitet og vår satsing på internasjonal solidaritet må derfor gjennomføres innenfor rammene av en stabil økonomisk utvikling i landet vårt. Sosialkomiteens fellesmerknader i innstillingen viser at det også er bred politisk enighet om et slikt utgangspunkt.

Skattepolitikken er av stor betydning for at vi skal greie å skape rettferdig fordeling. Skattereformen fra 1992 har bidratt til å øke gjennomsnittsskatten for dem med de høyeste inntektene ved at en større del av kapitalinntektene nå kommer til beskatning. Det er likevel et faktum at de som har hatt den kraftigste inntektsveksten, er de som har store kapitalinntekter.

Mer rettferdig fordeling var Arbeiderpartiets viktigste mål da vi forhandlet med sentrumpartiene sist høst om statsbudsjettet for 2000. Resultatet for inneværende år ble forbedringer gjennom et nytt lønnsfradrag for de laveste inntektene og et ekstra trinn i toppskatten for de høyeste inntektene. Dette var et viktig steg for bedre utjevning. Fram mot budsjettet for 2001 vil Regjeringen vurdere endringer i skattereglene som kan bidra til å styrke fordelingsprofilen i skattesystemet ytterligere.

Om lag tre fjerdedeler av inntektene i Norge tjenes opp som lønn. Å bidra til at flest mulig er i arbeid, er derfor noe av det viktigste vi kan gjøre for å skape god fordeling. Mye tyder på at flere av dem som i dag har sin hovedinntekt fra trygd, kan delta mer i yrkeslivet med litt tilrettelegging. For å oppnå et mer inkluderende arbeidsliv må vi se nærmere på hvordan jobbformidlingen fungerer, og hvilke utstøtingsmekanismer som gjør seg gjeldende på ulike arbeidsplasser.

Vi har over lang tid hatt en positiv utvikling i levestandarden i landet vårt. De fleste har fått det stadig bedre. Samtidig må vi ta innover oss at om lag 3-5 pst. av befolkningen til enhver tid har relativt lav årsinntekt. For enkelte er dette et forbigående problem ved at de er utenfor arbeidsmarkedet i en periode. Men for om lag 1-2 pst.

av befolkningen er det et faktum at de har lav inntekt over lang tid. Disse kan vi omtale som de fattige i vårt velferdssamfunn.

Det som rammer disse gruppene, er gjerne en kjede av problemer: Det er lav utdanning, manglende eller ingen tilknytning til arbeidslivet, dårlige boforhold, ofte kombinert med dårlig helse. Dette er selvfølgelig også sosialkomiteen oppmerksom på i sitt arbeid, og det er da også gledelig at det i sosialkomiteens innstilling fokuseres på tiltak som skal forebygge dårlige levekår, samtidig som det samles et flertall for en del konkrete tiltak for særskilt utsatte grupper.

Komiteens flertall, Arbeiderpartiet, sentrumspartiene og Sosialistisk Venstreparti, går inn for at Regjeringen skal legge fram en handlingsplan som følger opp utjammingsmeldinga og Stortingets behandling av denne i løpet av våren 2001. Vi har i dag hørt sosialministeren beskrive hvordan dette vil bli håndtert fra Regjeringens side.

For Arbeiderpartiet har det vært viktig å sikre unge alvorlig syke en økonomisk trygghet, for faktum er at det i Velferds-Norge i dag er slik at unge alvorlig syke som er under utdanning, ikke har fått opparbeidet noen rettigheter og dermed heller ikke rett til sykepenger. Flere av disse har i tillegg en særlig økonomisk belastning med store utgifter til medisiner og behandling, uten krav på noen form for økonomisk bistand. Vedtaket som Stortinget fatter i dag, skal bedre situasjonen for unge som på grunn av alvorlig sykdom har havnet i en akutt livskrise. Tiltaket omfatter bl.a. også unge med psykiske lidelser som har behov for bistand under alvorlig sykdom.

Boligpolitikken har fått en sentral plass i behandlingen av utjammingsmeldinga, og for å møte boligutfordringene må vi benytte et bredt sett av virkemidler. Det er, som saksordføreren vektla ved åpningen av debatten, «i ferd med å bli et velferdsproblem når en stor andel av en generasjon har problemer med å skaffe seg en bolig til en pris en kan betale». I løpet av de senere årene har det bygd seg opp et udekket behov for gode og nøkterne boliger, kanskje særlig i sentrale strøk. Ved budsjettforliket for inneværende års statsbudsjett fikk Arbeiderpartiet gjennomslag for økte tilskudd til utleieboliger og studentboliger. Behovene tilsier økt satsing på boligpolitikken i tiden framover.

Mangel på egnede boliger forsterker de vanskelige levekårene for utsatte grupper, ikke minst i storbyene. For de unge og bostedsløse blir det viktigst med ny satsing på rimelige og nøkterne utleieboliger. Dette har svært mange vært innom i dagens debatt.

Blant de enslige i aldersgruppen under 45 år finner vi mange av dem som har hatt svakest inntektsutvikling i perioden 1986-1996. Samtidig vet vi at også en rekke barn og unge vokser opp i familier med dårlige levekår. Det gir grunn til bekymring. Det er i seg selv et problem at vi vet så lite om fordeling av levekår blant barn og unge. I dag fatter Stortinget vedtak om å få fram en stortingsmelding om fordeling av levekår for barn og unge i Norge. Dette viser at også etter behandlingen av utjammingsmeldinga i dag er det mye arbeid å gjøre for å klar-

gjøre viktige levekårsforskjeller, og på den måten gjøre oss bedre i stand til å rette på det.

Da sentrumsregjeringen la fram utjammingsmeldinga, ble det klart uttrykt at sentrum bare kunne sikre en bedre fordelingspolitikk i samarbeid med Arbeiderpartiet. Dette ble sterkt uttrykt fra flere av sentrumsregjeringens statsråder. Innstillingen som behandles i dag, bekrefter de tradisjonelle skillelinjene i fordelingspolitikken. Høyrepartiene har på en rekke områder sin egen tilnærming, mens sentrum og Arbeiderpartiet gjennomgående står sammen. Klare eksempler er skattepolitikken og boligpolitikken. Også med hensyn til en rekke enkelttiltak rettet mot svake grupper, er dette tydelig i dagens innstilling.

Det blir avgjørende framover at sentrum, ikke minst i skattepolitikken, virkelig er villig til å drive fordelingspolitikk, for når de samme sentrumspartiene senere i denne uken går sammen med høyrepartiene om å fjerne deler av formuesskatten, er det dessverre et steg i motsatt retning, og det føyer seg inn i rekken av saker der sentrum nå i opposisjon har penger og løsninger de ikke hadde da de satt i regjering for ganske få uker siden.

Men jeg velger å legge til grunn at sentrum mener alvor med de formuleringer om skatt som virkemiddel i fordelingspolitikken som de står sammen med Arbeiderpartiet om i dag.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Dette er ein spesiell dag. Utjammingsmeldinga med sine mange forslag skal klargjerast til oppfølging. Meldinga viser utvitydig at forskjellane mellom folk har auka i dette landet frå 1986 til 1997. Meldinga har medverka til at det no er ei brei forståing for at det må setjast inn tiltak for å letta kvardagssituasjonen for mange som har sakka akterut i den velstandsutviklinga dei fleste av oss har fått del i. Meldinga er eit grunnlag for motarbeiding av ein aukande fattigdom i Noreg.

Det var Senterpartiet som tok initiativ til å analysere dei auka forskjellane. Under frontaledebatten i 1996 fremja stortingsrepresentant Anne Enger Lahnstein eit forslag om at den dåverande arbeidarpartiregjeringa skulle leggja fram ein slik analyse. Det ville ikkje Arbeidarpartiet. Saman med Høgre og Framstegspartiet avviste dei forslaget. Ei stortingsmelding for å klargjera dei auka forskjellane vart eit sentralt punkt i Voksenåserklæringa. Gjennom fagleg utgreiingsarbeid og ved drøfting med faglege og frivillige organisasjonar og enkeltpersonar vart meldinga utvikla. Seks departement var involverte. Det var stort for meg som sosialminister då eg den 25. juni i fjor kunne leggja fram meldinga på vegner av regjeringa. Det kjendest godt for heile regjeringa å registrere den gode mottakinga meldinga fekk.

Arbeidarpartiet har skifta meining etter 1996. Saksordførar Gunhild Øyangen gjekk inn i ein konstruktiv dialog med sentrumspartia. Resultatet av stortingsbehandlingen vil no vera støtte til meldinga sine fem strategiar for utbetring av levekår og til ei lang rekkje konkrete tiltak.

Regjeringa får i oppdrag i løpet av våren 2001 å utarbeida ein handlingsplan for oppfølging av utjammingsmeldinga og Stortingets behandling av denne i dag.

Eg vil streka under behovet for å setja i verk så mange tiltak som råd så snart som mogleg. Og spesielt til statsministeren: Sentrumsregjeringa har no gjort eit forarbeid. Vi har allereie sett i gang tiltak som ligg i meldinga. No har Arbeidarpartiet alle moglegheiter til å følgja opp.

Lat meg nemna nokre eksempel med dei fem hovudstrategiane som utgangspunkt:

- *Ei mjukare arbeidslinje*: Budsjettet for i år gir rom for både lønstilskot utover dagens ordningar for å sikra fleire med nedsett arbeidsevne arbeid i sine gode periodar og forsøk med kommunal arbeidsformidling. Begge desse tiltaka bør utvidast i neste års budsjett. Betre bilstønadordning for funksjonshemma, omstillingsstønad for personar som har hatt langvarig omsorgsarbeid, og forsøk med lågare uføregrad enn 50 pst. bør prioriterast.
- *Ein meir sosial bustadpolitikk*: Årets budsjett gav rom for forsøk med ulike modellar for oppfølging av bustadlause. Dette er tiltak som bør utvidast. Regjeringa kan dessutan styrkja Husbanken si rolle som fyrsteheimsbank. Eg nemner spesielt utvikling av eit tilskot som kan stå i husværet ved eit eigarskifte.
- *Betre offentlege tenester*: Ei rekkje tiltak er alt i gang på dette området. Når det gjeld handlingsplanen for funksjonshemma med sine 161 tiltak, ber eg Regjeringa vera spesielt merksam på framlegg som gir funksjonshemma høve til utdanning og arbeid. Handlingsplanen for ei styrking av sosialtenestene gir alt resultat. Eg ser fram til at dei varsla statleg rettleiande normene for sosialhjelp vil gi fleire tilsette tid og rom for betre oppfølging av den enkelte.

Og då er eg over i

- *eit meir finmaska sosialt tryggingnett*. Forslag om auke i barnetillegget for funksjonshemma foreldre, og dei andre forslaga som ligg der, vil ha stor verdi for dei det gjeld.

«Ikke skatteforslag under behandlingen av Utjamningsmeldinga» – denne avisoverskrifta frå førre veke er ei sanning med visse modifikasjonar.

Ei meir rettferdig skattlegging er den femte strategien i meldinga. Bakgrunnen finn vi i kapitla 7 og 8. Eg vil minna om at Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti står saman om eit framlegg om å be Regjeringa leggja fram endringar i skatteopplegget som reduserer forskjellane i skatt på arbeid og kapital. Eg vil òg fokusera på vår merknad i innstillinga der vi spesielt nemner at innretning av skatt på aksjeutbytte òg skal omfatta skatt på mottakars hand. Det er påfallande at Arbeidarpartiet ikkje kunne slutta seg til desse signala, men i staden fann å nytta spalteplass på å bortforklara at skatt er tema.

Situasjonen for rusmiddelmissbrukarar er vigd spesiell merksemd både i meldinga og i innstillinga. Eg vil be fleirtalet vurderer på nytt om dei ikkje av omsyn til rusmiddelmissbrukarane kan støtta forslaget frå Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti om ei stortingsmelding våren 2001.

Utjamningsmeldinga inneheld analysar som fortel om ei urovekkjande utvikling. Det er aukande fattigdom i

Noreg. Spesielt er det viktig å vera merksam på tiltak som kan gje betre moglegheiter for dei mange barna som i dag fell utanfor.

Statsråd Sylvia Brustad: Vi vil skape en solidarisk boligpolitikk. Boligdekninga og boligfordelinga i Norge er generelt sett god. De fleste bor bra og med akseptable bokostnader. Men det gjelder ikke alle, slik mange har vært inne på i debatten i dag. Det må *ikke* være slik at ungdom skal være avhengig av rike foreldre eller beste-foreldre for å få seg et sted å bo. Vi kan heller ikke akseptere at over 6 000 mennesker blant oss er bostedsløse. Mange unge, mange trygdede og andre med lav inntekt har vanskeligheter med å få innpass i dagens boligmarked. Det samme gjelder mange flyktninger og innvandre-re. Særlig vet vi at problemene er store i Oslo og i våre andre større byer og pressområder. Derfor er boligspørsmålene en av de aller største utfordringene i fordelingspolitikken. Ved siden av arbeid og inntekt er bolig en av hjørnesteinene i folks liv. Det kaller på solidaritet mellom unge og eldre, mellom by og land og mellom fattig og rik. Det må tas et krafttak. Vi trenger en solidarisk boligpolitikk.

Kommunene har to særskilte oppgaver i boligpolitikken. De har ansvar for tomtepolitikken og for de vanskeligstilte i boligmarkedet. Sosialkomiteen understreker begge deler, det er viktig, og jeg er enig med sosialkomiteen.

Bostøtten er et treffsikkert og godt virkemiddel for mange av de vanskeligstilte i boligmarkedet. Jeg har merket meg at komiteen støtter de tiltak og endringer som foreslås i bostøtten. De øvrige grensene for boutgifter i bostøtten er for lave i forhold til boutgiftsnivået i storbyene. Jeg vil derfor arbeide for å tilpasse grensene for boutgiftene bedre til boutgiftsnivået i våre storbyer.

Komiteen understreker det særlige ved at meldinga setter i fokus bostedsløse og andre særlig vanskeligstilte på boligmarkedet. Jeg er glad for sosialkomiteens innstilling også på dette punktet. Dette er grupper som Regjeringa vil prioritere, og vi bør ta et tak for disse gruppene nå. Jeg har allerede tatt et initiativ overfor berørte kommuner og departementer, slik at vi sammen kan sette oss ned for å se på hvordan vi kan gjøre en bedre jobb for denne gruppen. Husbanken må spille en aktiv rolle her gjennom finansiering av boliger for denne gruppen.

Det er et stort behov for å stimulere til økt boligbygging i storbyene. Det gjelder ikke minst i Oslo, hvor Husbanken må være mye mer til stede enn tilfellet er i dag. Jeg vil derfor arbeide for at Husbanken skal få et regelverk og økonomiske virkemidler som er tilpasset dette. Å stimulere til gode, nøkterne og rimelige boliger for unge og vanskeligstilte i Oslo og i andre større byer som er pressområder, er en viktig oppgave også for Husbanken.

Når det gjelder de konkrete tiltakene komiteen ber Regjeringa vurdere, er jeg enig i at det bør legges til rette for en økt bygging av flere utleieboliger og studentboliger. Vi har for få av dem i dag, og økt bygging av dette vil være et viktig og nyttig supplement til de mange eier-

boliger vi allerede har. Det gjelder selvfølgelig også for andre grupper vanskeligstilte i boligmarkedet.

Når det gjelder et nasjonalt program for utleieboliger, som komiteen går inn for, viser jeg til at Stortinget i fjor under behandling av St. meld. nr. 49 for 1997-98, Om boligetabletering for unge og vanskeligstilte, sluttet seg til at det settes i gang et arbeid for å få kommunene til å utarbeide handlingsplaner. En rekke kommuner er allerede i gang med dette arbeidet. De vil selvfølgelig måtte inneholde tiltak for å etablere flere boliger for unge og vanskeligstilte der det er behov for det – og det er det i mange kommuner.

Jeg vil også benytte anledningen til å informere om at jeg allerede i neste uke skal ha et samråd om en solidarisk boligpolitikk her i Oslo. Der har jeg invitert både brukere, utbyggere, kommuner, departementer og representanter for aktuelle organisasjoner. Formålet må være at vi får ideer, utveksler ideer og får et konstruktivt samspill i det videre arbeidet med å skaffe boliger til ungdom og vanskeligstilte. Jeg vil i nær framtid komme tilbake med konkrete tiltak for å få fart på boligbygginga, for å følge opp det som også ligger i innstillinga fra sosialkomiteen, som Stortinget vil gi sin tilslutning her i dag.

La meg helt på tampen også nevne viktigheten av det som flere har vært inne på i forhold til arbeid. Jeg er glad for at det fortsatt er et flertall som vil verne om arbeidsmarkedstiltakene, som er viktige. Og det er en veldig viktig oppgave for denne Regjeringa at vi greier å ha et arbeidsmarked som er til også for dem som ikke er hundre prosent friske hele tiden. Det har vi behov for. Det er mange ressurser vi nå går glipp av ved å ha en slik politikk som gjelder i deler av vårt arbeidsliv pr. i dag.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Harald T. Nesvik (FrP): Statsråden var særlig inne på problematikken rundt det som gjaldt boligforhold, og da først og fremst i storbyene. Statsministeren var også inne på det samme, og sosialministeren har vært inne på det. Det som får en til å lure litt, er selvfølgelig problematikken rundt Oslo. Man har en betydelig sentralisering her. Veldig mange ønsker å bosette seg i Oslo. Samtidig låser Oslo kommunes politikere for bl.a. å utvide grensene til Marka, altså innskrenker muligheten til å bygge flere boliger. Det virker som om det man egentlig er mest interessert i, er at folk ikke skal bygge sine egne boliger, men at man fra politisk nivå skal styre hva slags boliger som skal bygges.

Spørsmålet mitt til statsråden på det området er: Hva vil statsråden gjøre overfor Oslo og de øvrige storbyene slik at det blir regulert til boligformål i de enkelte kommunene?

Jeg har også et annet spørsmål. Det er mulig det tenderer mer inn på sosialministerens område, men jeg gjør et forsøk likevel. Man skal innføre en stønad til nyankomne innvandrere til Norge. Spørsmålet mitt til statsråden er: Hva ligger i begrepet «innføringsstønad»? Skal det bli en spesiell stønad som skal gi ytterligere penger utover det systemet man har i dag? Og vil man også følge opp overfor kommunene, som føler at de får for lite i for-

bindelse med bosetting av innvandrere og flyktninger i kommunene? Hvordan har man tenkt å dekke opp denne biten slik at kommunene får fulgt opp på en skikkelig måte også når det gjelder boliger?

Statsråd Sylvia Brustad: For å svare på det siste først. Regjeringa vil tidlig i høst komme til Stortinget med en stortingsmelding om integrering av innvandrere og flyktninger, slik også Stortinget har bedt om. Der vil vi ha en grundig gjennomgang av mange av de spørsmålene som jeg synes er aller viktigst å få på plass, og hvordan vi skal greie å få våre nye landsmenn vekk fra mottak – det er nesten 14 000 som nå sitter der, også mange barn, og mange av dem har sittet der altfor lenge – og hvordan vi skal greie å få dem bosatt i kommunene på en skikkelig måte, la dem få mer verdige forhold enn det som er tilfellet i dag, og også mer aktivitet både i form av utdanning og arbeid. Her kommer Regjeringa tilbake med konkrete forslag gjennom en stortingsmelding tidlig i høst, og da får vi rikelig anledning til å diskutere det.

Når det så gjelder boligspørsmål i våre store byer, har representanter for Regjeringa, inkludert meg selv, allerede hatt et møte med representanter for alle våre store byer, hvor boligpolitikken har vært et tema. Vi kommer til å ha et nytt møte i løpet av høsten, og, som jeg også sa, vi kommer i neste uke til å ha et samråd, der bl.a. Oslo kommune er invitert, for å se på hva vi i fellesskap kan gjøre for å skape det jeg kaller en solidarisk boligpolitikk, noe som ikke er tilfellet i mange kommuner pr. i dag. Det dreier seg om den måten både mange kommuner og også staten driver tomtepolitikk på. Det er det også grunn til å se nærmere på. Når det gjelder Oslo kommune f.eks., tror jeg det er svært mye en kan gjøre med boligbygginga i Oslo også uten å røre Marka-grensa. Det er mange politikere her i byen som mener at det går an å få til mange tusen boliger uten at en også gjør noe med Marka-grensa, men det er nå mer et spørsmål for lokalpolitikkerne enn for oss. Men det er ingen tvil om at mange av dem som er aller dårligst stilt på boligmarkedet, bor i denne byen, og her har også Oslo kommunes flertall et betydelig ansvar for å gjøre noe mer enn det som er situasjonen pr. i dag.

Ivar Østberg (KrF): Flertallet i sosialkomiteen viser i innstillingen til utjammingsmeldinga til stortingsbehandlingen av St.meld. nr. 49 for 1997-98, Om boligetabletering for unge og vanskeligstilte, som også statsråden viste til. Og der peker de på behovet for kommunale planer for boligtilbud til vanskeligstilte, og de sier at en større del av Husbankens tilskuddsmidler skal «kanaliseres» for å dekke de behovene kommunene viser til i slike planer. Flertallet ber Regjeringen å vurdere nettopp økningen i Husbankens tilskuddsrammer og omdisponering av offentlige tomter og eiendommer til boligformål.

Ved behandlingen av St.meld. nr. 49, Om boligetabletering for unge og vanskeligstilte, var daværende leder i kommunalkomiteen, representanten Sylvia Brustad, opp-tatt av at tomter i statens eie, f.eks. i Pilestredet hvor det

gamle Rikshospitalet lå, skulle selges billig for å bygge boliger til unge og vanskeligstilte. Mitt spørsmål blir: Er statsråd Brustad enig med tidligere leder i kommunalkomiteen, Brustad, om at det fortsatt er god politikk å selge statlige tomter – Pilestredet eller andre?

Jeg vil også minne om en gruppe som ikke har vært sterkt framme i debatten i dag. Jeg hadde fornøyelsen av å være til stede på et boligseminar, et boligmøte, som Ensliges Landsforbund hadde. Der kom det fram at en rekke mennesker – som arbeider og har sin lønn – ikke har råd til å bo på mer enn ett rom. Hva har statsråden tenkt å gjøre i forhold til disse?

Statsråd Sylvia Brustad: Det er ingen tvil om at det i tillegg til dem som har problemer med i det hele tatt å komme seg inn på boligmarkedet, også finnes en del mennesker som har dårlige boforhold. Eksempler på det ser vi ikke minst i denne byen, og vi har selvfølgelig en ambisjon om å få gjort det bedre for disse enn det som er tilfellet i dag. Og da er vi inne på mange ting: Byfornyelse m.m. er viktig i den sammenhengen og ikke minst prisene på bolig, som gjør at en del folk må bo så kummerlig som noen gjør pr. i dag.

Så til spørsmålet om tidligere leder av kommunalkomiteen kjenner igjen kommunalministeren. Jeg synes alltid det er en fordel når en møter seg sjøl i døra, at en kjenner seg igjen, og jeg kan forsikre representanten Østberg at det gjør jeg også i denne saken. Jeg har selvfølgelig tenkt å følge opp det jeg gjorde som representant her i Stortinget. Derfor er Regjeringa i gang med et arbeid med en gjennomgang av den eiendomsmasse og de tomter som staten sitter på, for å se på om noe av det kan gjøres om nettopp til mer rimelige og nøkterne boliger til unge vanskeligstilte, og til dem som i det hele tatt ikke har noe sted å bo. Det skal vi gjøre så raskt som mulig, og komme tilbake. Jeg mener mange har et ansvar for at vi ikke har vært flinke nok på det området tidligere, og et godt eksempel på det er Rikshospitalet, hvor vi kunne ha gjort noe. Men vi skal selvfølgelig gå gjennom det vi har, og se på om det er noe å gjøre der, jeg tror det er det. Jeg tror at en ved ganske enkle grep kan greie å få til flere rimelige og nøkterne boliger, og representanten Østberg bør ikke bli overrasket hvis Regjeringa kommer tilbake med noe her, også i rimelig nær framtid.

Erna Solberg (H): Jeg merket meg at en sosial boligpolitikk nå var byttet ut med en solidarisk boligpolitikk. Hvorvidt det blir noe særlig forskjell i innhold, blir det jo da å vente og se. Jeg er enig med statsråden i at det må være viktig at man ikke er avhengig av rike foreldre og besteforeldre for å kunne skaffe seg et sted å bo.

Da lurer jeg litt på: Når er Arbeiderpartiet villig til å begynne å se på en større reform av Husbanken? For det er jo slik at Husbanken er det viktigste virkemidlet når det gjelder boliger generelt, ikke til dem som er definert som en vanskeligstilt og sosial gruppe som skal få hjelp av tilskuddsmidler som går via kommunene. Husbanken er først og fremst en bank som skal finansiere bygging av boliger til hvem som helst. Nybygging av boliger er for-

målet med Husbanken, ikke en sosial boligbygging. Høyre har derfor ved gjentatte korsveier foreslått at vi skal endre på det og gjøre Husbankens generelle bidrag i boligpolitikken til en finansieringsordning for kjøp av bolig rett etter førstehjemskjøpet – altså første gang man kjøper en egen bolig. Ved f.eks. å kunne gjøre dette gjennom kontrakter mellom bankvesenet og Husbanken kan man f.eks. få opptil 90 pst. dekning. Det betyr at de som virkelig har problemer, som ikke har rike foreldre eller besteforeldre, slipper toppfinansiering, som er den dyreste finansieringen i markedet, og som utgjør forskjellen mellom en ung nydannet akademiker med rike foreldre og en uten rike foreldre som kan garantere eller gi støtte. Her skulle staten gått inn og gjort det, men det har Arbeiderpartiet blankt avvist.

Er det ikke nå på tide å foreta en fullstendig omlegging av Husbanken? Det er mitt ene spørsmål til statsråden. Det andre spørsmålet er: Er det nå slik at Arbeiderpartiet har sluttet å være imot at man skal bygge nøkterne boliger også under 55 m², noe Høyre tidligere har foreslått og som statsrådens forgjenger, statsråd Opseth, avviste tidligere? Går man nå inn for at man også for ungdom kan bygge mindre boliger?

Statsråd Sylvia Brustad: Svaret på det siste er ja. Regjeringa er for at vi skal kunne bygge mindre boliger når vi snakker om midlertidige boliger, altså også under 55 m² for unge og vanskeligstilte som skal bo der midlertidig og ikke permanent. Det skjer allerede til en viss grad pr. i dag. Jeg har selv sett noen av de boligene. Det er slett ikke umulig. Det er slik at i denne byen er det mulig å bygge i høyden, og jeg tror det er noe å gå på der for å få mer fart på det – og det akter Regjeringa å gjøre noe med.

Så til spørsmålet omkring Husbanken. Jeg tror ikke tida er inne for å legge om Husbanken fullstendig, slik representanten Solberg tar til orde for, i hvert fall slik jeg forstår henne. Men jeg har en åpen holdning til om det er ting der som kan gjøres annerledes, og der mottar jeg gjerne forslag og ideer til hva vi kan gjøre. Jeg hører også hva representanten Solberg her sier, og jeg skal ikke avvise det bastant i utgangspunktet, men jeg tror det er viktig, uansett hva vi gjør av forbedringer som det helt sikkert er behov for, at vi greier å beholde Husbanken på én måte som en generell bank, men samtidig mer målrettet enn tilfellet er i dag. Det tror jeg er en vei å gå i forhold til tilskuddsordninger, særlig overfor de grupper som jeg har snakket om i denne debatten pr. i dag for å målrette enda mer.

Jeg tror det er viktig at vi får lagt om deler av Husbanken slik at vi i større grad kan benytte husbankmidler f.eks. i Oslo. Jeg vet at i hvert fall et flertall i Stortinget i flere omganger har vært opptatt av det. Husbanken er et av de aller viktigste virkemidlene vi har i boligpolitikken, og da må vi sørge for at det går an å benytte disse midlene f.eks. i Oslo og i en del av våre andre større byer, noe som er ganske vanskelig pr. i dag.

Ola D. Gløtvold (Sp): Statsministeren fikk tidligere i dag spørsmål om hvorfor Arbeiderpartiet og Regjeringa

kort tid etter at de tiltrådte, sendte beskjed til landets kommuner om at det skulle legges begrensninger på eldreomsorgsbyggingen ved å regulere den med kvoteordninger på fylkesnivå. Ikke minst etter initiativ fra Senterpartiet sier nå stortingsflertallet nei til en slik kvoteordning. Men da statsministeren unnlot å svare på spørsmålet om hvorfor kvotene skulle innføres, ber jeg kommunalministeren besvare hvorfor arbeiderpartiregjerungen ønsker en slik kvotebegrensning av eldreomsorgsbyggingen. Ser ikke kommunalministeren at en slik kvotepolitikk skaper store problemer, ikke minst for kommunene, som nå har utbyggingsplaner og ambisjoner om en bedre eldrepolitikk?

Så litt til boligpolitikken. Statsråden sa at det stort sett var en oppgave for kommunene å ta tak i boligpolitikken. Jeg er til en viss grad enig i det, men det viser seg at bl.a. Arbeiderpartiets stortingsgruppe har diskutert dette med Marka og Marka-grensa, og jeg har lyst til å høre hva statsråden mener om å utvide Marka-grensa eventuelt for boligformål.

Parallelt med boligreising for boligløse, både familier og enslige, og ikke minst kanskje ungdomsboligreising, bør det gjøres et annet arbeid for å minske presset når det gjelder boligsøking, ved at det utbygges og etableres relevante studieplasser og arbeidsplasser i flere deler av landet, slik at ikke sentraliseringspresset blir for sterkt på Oslo og andre store byer. Og er kommunalministeren enig i at boligpresset i sentrale strøk er en av sentraliseringens kostnader?

Statsråd Sylvia Brustad: Jeg mener det ville være helt galt, og vi har ingen mulighet til å vedta hvor folk skal bo. Selvfølgelig er det slik at noe av forklaringen på de høye prisene er at det er press i deler av landet. Men hvis vi skal diskutere distriktpolitikk og en spredt bosetting, er det også mange andre tiltak som må til for å få gjort noe med det, og det kan vi komme tilbake til i andre debatter.

Når det gjelder spørsmålet om eldreplan, kjenner jeg til at kommunalkomiteen i innstillinga om kommuneøkonomien, som skal diskuteres i morgen, så langt har støttet opp om det Regjeringa foreslår for neste år når det gjelder antall boenheter, men at det er understreket at sosialkomiteen ikke skal behandle eldreplanen før til høsten, og at en selvfølgelig også kommer til å mene noe om det da.

Jeg vil ta litt avstand fra begrepet at Regjeringa har innført en «kvoteordning» for boenheter i kommuner og fylker. Det vi er opptatt av, er å forsøke å sikre en rettferdig fordeling mellom kommunene, og forsøke å sikre en rettferdig fordeling mellom omsorgsboliger og sykehjem. Og det er grunn til å stille spørsmål om vi har den balansen vi bør ha, når det gjelder det pr. i dag.

Når det vises til tall som kommunene har sendt inn, kontra det som Regjeringa har lagt opp til for å følge opp eldreplanen for neste år, er det også grunn til å tro at det i tallene fra kommunene ligger svært mange ting inne, og det er ikke sikkert alt er direkte relatert til eldreplanen, i hvert fall ikke til det det har vært før fra flertallet side, et

ønske om hva som bør prioriteres mest innenfor eldreplanen. Men dette får Stortinget rikelig anledning til å diskutere i sin fulle bredde når evalueringa av eldreplanen skal diskuteres til høsten, og jeg regner også med at det blir en liten runde om det i morgendagens debatt.

Karin Andersen (SV): En av de ting jeg er glad for, er den sterke fokuseringen på boligpolitikk som har vært i debatten, og hvis en leser innstillinga, er det nå en stor og brei enighet når det gjelder å beskrive virkeligheten. Arbeiderpartiet og SV er også enige om det faktum at bevilgningene til den sosiale boligpolitikken er redusert med 70 pst. fra 1994 til 1999. Det er dramatisk, og her må det altså gjøres noe annet.

Foreløpig har det vært slik at SVs og Arbeiderpartiets veger har skiltes når det gjelder å ha en målsetting for dette arbeidet, der SV sier at vi må opp på 10 pst. av boligmassen til sosiale boliger. Gjennomsnittet i EU er 18 pst., Sverige har 23 pst. og Nederland har 37 pst. Vi er altså aldeles på jumboplass når det gjelder dette. Det andre skillet er når det gjelder penger. I revidert nasjonalbudsjett foreslo SV at vi skulle styrke posten Boligtilskudd til etablering, utbedring og utleieboliger med 150 mill. kr. Kan statsråden på bakgrunn av det vi er enige om, og sitt engasjement nå, gi en fornuftig forklaring på at Arbeiderpartiet ikke mener at det hadde vært riktig å få satt i gang denne utbyggingen nå? Vi vet at tomtene er i ferd med å renne ut, de blir solgt til høystbydende, og det blir bygd helt andre ting enn boliger til dem som trenger det mest.

Så til det andre spørsmålet. Stoltenberg sa i sitt innlegg at en sterk offentlig sektor er viktig, at fellesskapet skal styrkes, og at løsningen på dette finnes mellom Arbeiderpartiet, sentrum og SV. Hva i all verden er da grunnen til at Arbeiderpartiet velger et opplegg for de viktigste velferdsgodene gjennom offentlig sektor i kommunesektoren sammen med Høyre, og ikke sikrer at det blir noe mer penger til det som både statsministeren og kommunalministeren nå sier er det aller viktigste? Hva er grunnen til at man velger et samarbeid med dem som vil satse mindre på dette enn det Arbeiderpartiet nå prøver å gi et inntrykk av at de ønsker?

Statsråd Sylvia Brustad: Representanten Karin Andersen foregrep litt debatten i morgen når det gjelder kommuneøkonomien. Det er ikke riktig at Arbeiderpartiet er enig med Høyre på alle punkter i innstillinga om kommuneøkonomien. Men jeg skammer meg ikke over å være enig med Høyre i at det er viktig at vi greier å sikre et mest mulig likeverdig tjenestetilbud rundt omkring i alle landets kommuner, for det er det som er konsekvensen av det ene punktet som bl.a. Arbeiderpartiet og Høyre er enige om, nemlig en omlegging av inntektssystemet, som vi vet er den viktigste forklaringa på ulikheter i tjenestetilbud mellom kommunene. Derfor er jeg glad for at Høyre støtter oss på det punktet, slik at vi får til en helt nødvendig omlegging av inntektssystemet, slik at vi i større grad kan sikre et mer likeverdig tjenestetilbud rundt om i landet.

På andre områder i denne innstillinga står vi sammen med andre partier, og denne regjeringa er glad for støtte fra dem vi får støtte av. Så er det riktig at på en del andre områder skiller Arbeiderpartiet og Høyre lag. Men jeg skammer meg ikke over den innstillinga som ligger på bordet, og som faktisk betyr at Regjeringa har fått igjen- nom så å si alt det den foreslo.

Når det så gjelder spørsmålet om boligpolitikk, tror jeg Arbeiderpartiet og SV langt på veg er enige både om virkelighetsbeskrivelsen og om at det ikke har vært ført en god nok boligpolitikk fram til i dag. Og det bør mange partier bære et ansvar for. Vi har i likhet med flertallet i Stortinget et sterkt ønske om – og vil forsøke å sette det ut i livet – å få fart på boligbygginga, slik at vi får bygd flere boliger for unge og vanskeligstilte. Og da er selvfølgelig også penger viktig. Det får vi rikelig anledning til å komme tilbake til når vi skal behandle statsbudsjettet for neste år.

På bakgrunn av et oppslag i radioen tidligere i denne uken har jeg også lyst til å si at det ikke er slik som det ble framstilt, at Husbanken er helt tom for penger, og det er heller ikke slik at situasjonen i Husbanken pr. i dag vil skape problemer for utbyggerne, selv om det kan ligge an til en viss kø på tampen av året. Det får vi altså rikelig anledning til å behandle senere. Da regner jeg også med at representanten Andersen og andre skal få anledning til å mene noe om andre, konkrete forslag fra denne regjeringa på boligsiden, som kommer i god tid før det.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Bendiks H. Arnesen (A): Slik jeg har forstått det, skal utjammingsmeldingens fremste mål være å legge grunnlaget for en rettferdig fordeling av inntekt og levekår for alle. Vi kommer ikke unna at tilbud om meningsfylt arbeid er det viktigste virkemiddel for å nå dette målet.

Det framgår av meldingen at yrkesaktive har bedre levekår enn de som ikke er i arbeid. Dette er etter min mening en viktig forklaring på at funksjonshemmede ofte har dårligere levekår enn gjennomsnittet av befolkningen.

Vi har en situasjon hvor altfor mange må leve i en passiv trygdetilværelse, til tross for at de ønsker å være i arbeid, at de ønsker å tjene penger og dermed betale skatt. Dette er mennesker som ofte har kompetanse og arbeidsevne til å kunne ha en full jobb eller en deltidsjobb. Problemet er etter min mening at samfunnet fortsatt er for dårlig tilrettelagt til å kunne utnytte denne arbeidskraften og for å kunne gi de menneskene dette gjelder, et meningsfylt liv. Det å få ta del i arbeidslivet betyr ikke bare inntekt, men også selvspekt og sosial kontakt med andre mennesker.

I februar i år hadde jeg et spørsmål i spørretimen, hvor jeg viste til eksempler på at funksjonshemmede må slutte i jobb fordi kostnadene til arbeidsreiser er for store. Jeg fortalte om en kvinne som måtte betale opptil 400 kr pr.

dag for å komme til sin 40 pst. stilling. Senere har jeg fått henvendelser fra flere som er i tilnærmet samme situasjon.

Etter min mening må slike forhold snarest rettes på, slik at samfunnet kan få nytte godt av den arbeidskraft som funksjonshemmede er i besittelse av, og jeg er glad for å høre det sosialministeren sa i dag om det arbeidet som er i gang i departementene for å se på denne situasjonen. Jeg er ikke i tvil om at en bedre tilrettelegging på utdanningsinstitusjoner, på arbeidsplasser og i samfunnet for øvrig fort vil merkes ved at trygdeutgiftene vil gå ned. Det må være god samfunnsøkonomi å tilrettelegge slik at trygdemottakere helt eller delvis kan komme i arbeid og bli skattebetalere.

Jeg har også merket meg at mange funksjonshemmede som ønsker å skape sin egen bedrift, hevder at de støter på så mange problemer at de gir opp. Dette synes jeg er bekymringsfullt når vi vet at tallet på trygdede stadig øker, og hvilke økonomiske utfordringer dette skaper.

Are Næss (KrF): Meldingen og innstillingen inneholder en rekke forslag med sikte på å hjelpe de vanskeligstilte gruppene i samfunnet. Desto mer oppsiktsvekkende er det at Fremskrittspartiet og Høyre benytter anledningen til å mistenkeliggjøre en av disse gruppene, nemlig pasienter med fibromyalgi. Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre sier at økningen av antall uførepensjonister bl.a. kan skyldes

«en mer liberal holdning fra Trygderettens side når det gjelder en utvidet, udokumentert medisinsk diagnose som eksempelvis å tilstå uføretrygd på den generelle lite spesifikke diagnosen fibromyalgi. Det synes for disse medlemmer som Trygderetten ikke i tilstrekkelig grad tar hensyn til Stortingets uttrykte ønske i 1991 om i større grad å binde tilståelse av uføretrygd opp til en dokumentert medisinsk diagnose med langtidsvirkning.»

Hva en «diagnose med langtidsvirkning» er, vet jeg ikke. Det har jeg aldri hørt om før. Men det Fremskrittspartiet og Høyre her sier, er at fibromyalgi er en «utvidet» – hva nå det enn måtte være – «udokumentert» og generell, lite spesifikk diagnose.

Dette er en utidig, urimelig og uriktig mistenkeliggjøring av syke mennesker, og i motsetning til diagnosen er påstanden udokumentert, ja, den er rett og slett feil! Fibromyalgi er en kronisk sykdom som kan være invalidiserende, og fibromyalgi er selvsagt en diagnose på linje med andre diagnoser. Sykdommen har sine diagnostiske kriterier, og det er ikke pasientenes feil at Fremskrittspartiet og Høyre ikke synes å være klar over dette. Disse partiene burde oppdatere sine kunnskaper fremfor å insinuere at enkelte pasientgrupper er trygdemisbrukere.

G u n n a r B r e i m o hadde her overtatt presidentplassen.

Reidun Gravdahl (A): Å få til utjammning betyr at vi må ha evne og vilje til å ta ansvar for hverandre. Alle skal yte etter evne, og ressursene fordeles slik at de som

(Gravdahl)

har det dårligste utgangspunktet, løftes. Et samfunn basert på felles ansvar og solidarisk fordeling er også i alles egeninteresse. Det kan ramme alle å falle utenfor.

Hvis vi er friske og har arbeid, da har vi det bra. Hvis vi f.eks. rammes av sykdom over lang tid, slik at inntekten reduseres, kan vi fort få problemer.

For dem som rammes av psykiske lidelser, kan problemene være sammensatte. Mange har ikke et fast sted å bo, de har ikke arbeid, eller de mister det, fordi de ikke er i stand til å møte opp til faste tider hver dag. Opptreppingsplanen for psykiatrien som ble vedtatt i 1998, har lagt opp til en forbedring for disse menneskene. Oppbygging av et bedre behandlingstilbud og muligheten til arbeid er noen av tiltakene for å bedre forholdene for denne gruppen.

Mange av dem har også behov for bolig om de skal kunne fungere bedre. Det er en forutsetning for å få arbeid at en også har et godt sted å bo.

Forslaget fra Regjeringen om at pensjonen for psykiatriske pasienter ikke skal reduseres med mindre institusjonsoppholdet varer utover ett år, er et godt forslag til forbedring for denne gruppen. Det er også fint at fribeholdet økes, slik at det blir som for pensjonister som bor i institusjon.

Jeg er glad for at det er flertall for å bedre bosituasjonen for vanskeligstilte. Når Regjeringen skal vurdere alle de forslagene om botiltak som ligger i innstillingen, må også mennesker med psykiske lidelser ses på som en gruppe med liten boevne. Mange med psykiske lidelser er også rusmisbrukere. Dette vanskeliggjør hele situasjonen fordi de da har behov for flere typer behandling. Dette må vi være oss bevisst under arbeidet med opptreppingsplanen for psykiatrien.

Utjamningsmeldingen og innstillingen ivaretar de utfordringene vi står overfor med forslag som tar sikte på å utjamne forskjeller. Jeg ser fram til å få en handlingsplan for sosial og økonomisk trygghet til å følge opp alle de tiltakene som ligger i meldingen, og de forslagene som et flertall går inn for.

Nils A. Røhne (A): Arbeidet med utjamningsmeldingen har vist at det er bred politisk enighet om å verne den norske velferdsstaten. Det er også bred politisk enighet om at noen av de utviklingstrekk vi har sett i de siste år knyttet til fordeling av inntekt og levekår, er urovekkende.

I et oppslag i VG, samtidig med at komiteen behandlet utjamningsmeldingen, ble det vist til en rapport fra Statens institutt for folkehelse. Rapporten forteller om 70 000 barn som har kummerlige boforhold og gjennomsnittlig dårligere helse enn andre, og som lever i familier med en inntekt mindre enn 50 pst. av gjennomsnittet i Norge. En aktiv arbeidsmarkedspolitikk og en sosial boligpolitikk er viktig for å gi mange av disse barna og andre grupper som har falt utenfor, levekår som er den norske velferdsstaten verdig.

I tillegg til nødvendig innsats innen disse to felter er det viktig at en handlingsplan for oppfølging av utjam-

ningsmeldingen, som et flertall i komiteen har bedt Regjeringen legge fram, ser på hvordan det sosiale sikkerhetsnett kan gjøres så finmasket at det fanger opp det mindretallet som faller utenfor den generelle velstandsutvikling.

Like før innholdet i den ovennevnte rapport ble kjent, slo Redd Barna fast at Norge er verdens beste land å bo i for barn. Og det er denne litt schizofrene situasjonen den norske velferdsstaten befinner seg i. På den ene siden forteller det om en økonomisk utvikling og derav følgende velstandsutvikling som gjelder de aller fleste, og på den andre siden om et mindretall som faller utenfor den generelle velstandsutvikling.

Ut av utjamningsmeldingens analyser og vurderinger og komiteinnstillingen er det to grunnleggende spørsmål som etter min oppfatning reiser seg i den politiske debatten framover. Det første spørsmålet er: Hvordan skal vi ta vare på, videreutvikle og videreføre den norske velferdsstat og den norske velferdsmodell i en verden i så rask endring som vår? Og det andre spørsmålet er: Hvordan skal vi klare å bekjempe en utvikling med utstøting og marginalisering av grupper som av en eller annen grunn ikke får anledning til eller ikke er i stand til å henge med i en samfunnsutvikling som er så rask som vår og preget av globalisering og teknologisk utvikling?

Utjamningsmeldingen og Stortingets behandling av denne vil bli et viktig grunnlag når den norske velferdsstaten skal videreføres inn i et nytt århundre. Arbeiderpartiet var både arkitekt og byggeleder da Norge gikk fra et samfunn preget av store materielle forskjeller og dype sosiale skiller til et av verdens beste velferdssamfunn i det forrige århundret. Med den enorme utvikling og forandring vi opplever ved inngangen til et nytt århundre, er det grunnlag for å se både på velferdsstatens arkitektur og praktiske løsninger. Og med Arbeiderpartiet som både arkitekt og byggeleder for en norsk velferdsstat også i det nye århundret vil vi være garantert at de to viktigste forutsetninger for en aktiv velferdsstat blir ivarettatt inn i den nye tiden, nemlig en sterk offentlig sektor og en rettferdig fordeling. Arbeiderpartiets innstillinger og holdninger i utjamningsmeldingen vitner om det.

Inger Lise Husøy (A): Det er en kjent sak at de største levekårsforskjellene i Norge finner vi i Oslo. Det er også en kjent sak at statlige myndigheter gjennom mange år ikke har tatt dette ordentlig innover seg. Derfor er situasjonen slik den er i landets hovedstad, som i tillegg styres av et byråd som heller ikke iverksetter nødvendige tiltak.

Tilstrømmingen til sentrale strøk gir et stort behov for boliger, og Oslo har nok av arealer å ta av. Det er finansieringen som mangler, særlig for utleieboliger og for unge mennesker i etableringsfasen. Vi står overfor kjempeutfordringer for de verst stilte og de mange boligløse i Oslo.

Vi kan ikke overlate dette til markedet. Det er jo nettopp fordi at markedet ikke har fungert, at vi har så store problemer som vi faktisk har i dag, med dramatisk lav boligbygging og eksplosjon i boutgifter. Vi trenger å

gjeninnføre den sosiale boligbyggingen, og vi trenger skattemessige og økonomiske ordningar som begunstiger kollektive løsnings. Manglende vilje til aktiv offentlig innsats gjennom mange år har resultert i økte forskjeller og at en stadig større del av befolkningen faller utenfor det ordinære boligmarkedet.

Det storbyene først og fremst trenger, er flere utleie- og lavinnskuddsboliger, og derfor må Husbankens regler endres. Tidligere debatter har vist at vi har en noenlunde felles beskrivelse av forholdene. Det har vært mye prat og lite handling. Det er tiltakene som mangler, og det haster med å komme i gang. Det er derfor svært oppløftende det statsministeren sa i dagens debatt om at vi har for få rimelige utleieboliger, og tok til orde for å bruke mer av lån og tilskudd i Husbanken til å stimulere boligbygging i de store byene. Det er nødvendig å endre Husbankens regler, og det er nødvendig å øke rammene kraftig, ikke bare overføringer innenfor rammen. Og det haster altså med å komme i gang.

Jeg syntes også det var svært positivt at kommunalministeren lovte å tilpasse Husbankens regelverk og de økonomiske virkemidlene for de store byene. Særlig er det viktig med romsligere kostnadsramme. Jeg har store forventninger til det møtet som ble annonsert om solidarisk boligpolitikk i Oslo, som ministeren omtalte, og jeg håper at vi nå får både lokale og sentrale myndigheter med på å ta et krafttak for boligsituasjonen i de store byene.

Eirin Faldet (A): Jeg vil si meg enig med statsminister Stoltenberg da han i et replikkordskifte med stortingsrepresentant Bondevik bl.a. sa at utjammingspolitikk handler om alle politikkers områder. Vi får ikke en mer rettferdig fordeling ved å *drøfte* det i Stortinget. Utjaming handler mye om penger og politisk vilje til å gjøre noe med de urettferdighetene som fortsatt finnes i samfunnet vårt.

Da kampen for velferdsgodene pågikk, stod arbeiderbevegelsen og fagbevegelsen ganske alene. Den gang var det ikke mye støtte å få fra samfunnsstopper og kirkens menn, men vi greide det.

En gammel trysling sa en gang til meg at han hadde vært igjennom to verdenskriger og opplevd freden. Det var stort. Men han nevnte i samme åndedrag at for ham og mange eldre var den tryggheten i hverdagen som kom med innføringen av folketrygden, det viktigste velferdstilbudet noensinne. Vi er stolte av vårt trygdesystem som gir alle en garanti og sikkerhet under sykdom, uførhet og alderdom.

Av andre store reformer vil jeg også se tilbake med stolthet på at vi fikk en arbeidsmiljølov som sikret arbeidstakere mot det som mange opplevde som utnyttning. Arbeiderbevegelsen har stått på for en skolereform som har gitt alle rett til utdanning. Vi kalte det enhetsskole og er glad for at det nå ikke lenger er foreldrenes lommebok som avgjør hvorvidt våre barn og ungdommer kan få en solid utdanning.

Vårt samfunn er nå i stor forandring. De gamle yrkene er på vei ut, og nye etableres. Jan Petersen sa i denne de-

batten at den største forskjellen går mellom de som har arbeid, og de som ikke har det. Det er jeg enig i. Arbeid til alle er det viktigste tiltaket for en mer rettferdig fordeling. Alle de som faller utenfor det moderne yrkeslivet, må få en sjanse. De aller fleste vil arbeide, de aller fleste har en restarbeidsevne de gjerne vil benytte, bare de får sjansen. Derfor trenger vi arbeidsmarkedstiltak som kan gi flere mulighet til å tilpasse seg det nye arbeidslivet. Hvis alle de politiske partiene i denne sal var opptatt av utjaming i praksis, ikke bare med fagre ord i en melding, ville det vært bred enighet om å styrke arbeidsmarkedstiltakene.

Det er gjennom like muligheter til et meningsfylt liv vi best reduserer forskjellene. Arbeid er den beste medisinen for å motvirke utstøting og isolasjon. Arbeid til alle er en rettferdig fordeling.

Signe Øye (A): Denne debatten har klart vist at det er store forskjeller mellom høyre- og venstresiden i norsk politikk når det gjelder vilje til å jamne ut forskjeller i samfunnet og å gjøre noe for de fattigste.

Arbeiderpartiet tror ikke, slik høyresiden gjør, at dersom man senker skatter og avgifter for de rikeste, blir det mer til de fattigste. Arbeiderpartiet tror snarere det motsatte, at skatte- og avgiftslettelse vil være med på å øke forskjellene – dersom ikke lettelsene innrettes slik at de kommer dem med lavest lønn og lavest formue til gode, men det vil ikke høyresiden.

Vi har i dag gang på gang hørt at skillelinjene går mellom de som er i arbeid, og de som er utenfor arbeidsmarkedet. Det bør det være mulig å gjøre noe med, spesielt i en tid da det på mange områder er mangel på arbeidskraft og vi må hente inn arbeidere fra utlandet. Da blir det helt feil å gjøre som sentrumpartiene gjør i revidert nasjonalbudsjett, å kutte 150 mill. kr i bevilgninger til arbeidsmarkedstiltak. Det betyr at 3 000 færre langtidsledige får et tilbud om skolerung eller arbeidstrening slik at de kan komme i arbeid.

Jeg kjenner en eldre, tålmodig dame i Halden som blir svært glad i dag. Hun har i store deler av sitt voksne liv bodd i utlandet sammen med ektemannen sin, som nå er død. Derfor har hun en alderspensjon på kun 2 500 kr i måneden, og må i tillegg få sosialhjelp for å klare seg. Det betyr mange turer til sosialkontoret i løpet av året, fordi sosialhjelp ikke er noe man får kontinuerlig. Det er nå gått noen år siden hun tok opp problemet med meg, som igjen tok opp saken videre med den daværende sosialminister. Derfor er jeg svært glad for at denne saken nå blir i orden. Og det er med undring jeg leser i innstillingen at Fremskrittspartiet og Høyre går imot at pensjonister med kort botid i Norge skal få supplerende støtte slik at de i prinsippet slipper å gå på sosialkontoret på livstid. Dette gjelder sannsynligvis ikke mange, men det betyr så mye for dem det gjelder.

Til slutt: Når det fra denne talerstolen kommer uttalelser som at det er grupper som ser på sosialkontoret som sitt lønningskontor, slik representanten Nesvik fra Fremskrittspartiet sa, er det en holdning som Arbeiderpartiet tar sterk avstand fra.

Ola D. Gløtvold (Sp): Jeg mener å huske at en tidligere helseminister i en av sine helsepolitiske redegjørelser her i salen framholdt at fattigdom er all sykdoms mor, og det tror jeg han har ganske rett i. Fattigdom og ulikhet er utgangspunktet for utjammingsmeldingen.

Jeg har lyst til å ta med én ting i det offentlige tilbudet som det har vært lite fokusert på i dag, nemlig det med et godt helsetilbud, med særlig vekt på helsefremmende og forebyggende tiltak. Det er en viktig utjammingsfaktor. Dette kommer ikke av seg selv, men krever initiativ fra det offentlige. Når det gjelder primærhelsetjenesten, vil jeg spesielt fokusere på den fordi den, særlig helsestasjonene og helsesostrene, har nærkontakt med innbyggerne og kan følge barna fra fødselen og gjennom oppveksten. Jeg tror det kunne være fornuftig at vi så på et lignende opplegg for oppfølging av de eldste i befolkningen vår.

Så en kommentar til kommunalministeren, som sier at hun vil reservere seg mot uttrykket «kvoteordning». Jeg står her med et brev fra fylkesmannen og fylkeslegen i Hedmark, der det sies at Helse- og sosialdepartementet i samarbeid med Kommunal- og regionaldepartementet har «utarbeidet fylkesvise investeringsrammer», og at Hedmark fra 1. mai 2000 er tildelt 450 enheter. Det betyr etter min mening at det her dreier seg om kvoter.

Så en merknad til representanten som sa at Arbeiderpartiet har vært arkitekt og byggeleder for velferdspolitikken i Norge. Slik prat skal en lytte til, for det kommer fra hjertet. Men jeg må minne om at det har vært andre sosiale reformer som har framkommet i dette landet, som faktisk har vært innført under andre regimer enn Arbeiderpartiet. Regjeringen Borten innførte folketrygden for vel 30 år siden, og det er en av de største sosiale reformene som vi har hatt i landet – men det er altså ikke mer enn ca. 30 år siden.

Det som utjammingsmeldingen nå kan være, hvis vi vil, er starten på en politikk og en reform som gjør forskjellene mindre for dem som føler forskjellene som så håpløse at de er et hinder for å eksistere på akseptabel måte. Jeg syns at det i denne debatten har vært en del nedlatende kommentarer opp gjennom årene, slik som representanten Halvorsen bl.a. var inne på. Vi har fått høre, når vi har tatt opp at det var forskjeller i Norge, at vi har drevet krisemaksimering og svartmaling. Men jeg tror at utjammingsmeldingen i dag viser at det er behov for å sette søkelyset på en del ting og igangsette tiltak, som bl.a. utjammingsmeldingen beskriver, og at det er behov for å følge opp dette videre i den handlingsplan som flertallet i dag ber om. Den skal komme i kjølvannet av den utjammingsmeldingen vi i dag behandler, og kan være innledningen til en sosial reformpolitikk.

John I. Alvheim (Frp): Til representanten Gløtvold vil jeg gjerne få sagt at denne meldingen understreker ettertrykkelig at Norge ikke er blitt noe tredjedelssamfunn, som både Senterpartiets representanter og SVs representanter har mast om i årevis. Og vi skal være glad for at situasjonen ikke er slik.

Det har vært få kommentarer til min påstand i mitt innlegg tidligere om at det meste av de offentlige vel-

ferdsoverføringene går til friske og yrkesaktive mennesker i dette land. Vi er faktisk i den situasjonen i denne sammenheng at nær sagt hele den norske befolkning er rubrisert i svake grupperinger som trenger samfunnets støtte. Og det er klart at jo flere som kommer inn i disse grupperingene, jo mindre blir det igjen til dem som virkelig er svake, og som trenger støtte. Det må være nokså innlysende. I likhet med representanten fra Høyre, Erna Solberg var det vel, mener jeg at våre velferdsordninger er for lite individrettet, de er mer gruppepraktisert.

Så skal jeg ta opp en ting som ingen har nevnt så langt, og jeg tror heller ikke det står noe om det i meldingen. Det er hvordan de svakstilte, de hjelpetrengende, blir møtt i vårt hjelpeapparat. Av oss som er i sosialkomiteen, vil jeg tro at det ikke bare er jeg som får jevnlige innmeldinger om grov uforstand, ja faktisk mangel på folkeskikk som hjelpetrengende møter i hjelpeapparatet ute – det være seg sosialkontor, trygdekontor og arbeidsmarkedskontor.

Jeg synes det er viktig at både sosialministeren og de øvrige ministrene med ansvar for disse områdene ser på dette, sørger for at de som er svake, hjelpeløse, med luen i hånden, blir møtt på en menneskelig, god måte og ikke blir mistenkeliggjort i den grad som mange blir i vårt offentlige hjelpeapparat. Dette er et problem som det må gjøres noe med. Jeg har ikke oppskrift på hvordan man skal gjøre noe med det, men vanligvis er det slik at har man normal, skikkelig folkeskikk, er man også i stand til å møte mennesker på en ordentlig måte, og ikke mistenkeliggjøre, som svært mange gjør, og særlig dem som ligger nederst på rangstigen, eksempelvis våre rusmiddelmissbrukere.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Mine fyrste 5 minutt gjekk veldig fort, så difor nokre få supplement.

For det fyrste: Eg deler Alvheim si understreking av at den enkelte må bli møtt med respekt og vørðnad, og eg synest det er opplyftande at den understrekinga kjem nettopp frå Framstegspartiet. Det hender jo at representantar frå akkurat det partiet er med på å gruppera folk etter litt andre valørar enn respekt og vørðnad. Så det synest eg er bra.

Eg merka meg at Framstegspartiet tok avstand frå eit forslag som ligg føre om å utgreia ei spesiell stønadsordning for personar med kort butid i Noreg. Det er eit forslag som eg håpar Regjeringa vil følgja opp. Eg veit at det vil ha mykje å seia for mange eldre i dette landet; både eldre som har vore ute av Noreg og har flytta tilbake, som ikkje har med seg trygderettar, og innvandrarar som har for kort butid i Noreg til å ha tent opp rett til folketrygd.

Så finn eg det nødvendig å peika på det grunnlaget som ligg i departementet for ei heilskapleg tilnærming når det gjeld eit betre behandlingstilbod og eit styrkt ettervern for rusmiddelmissbrukarar. Eg gjer det, for eg synest det er ein sjølvmotsetnad mellom det som komiteen på den eine sida understrekar når det gjeld eit meir heilskapleg behandlingssopplegg, og det store arbeidet som forskar Sverre Nesvåg gjorde i sitt utval, der det er ei inn-

stilling som medførte ei rekkje verdifulle høyringsutsegner. Det er det vi meiner dannar eit godt grunnlag for ei stortingsmelding som gjeld ei meir heilskapleg oppfølging av rusmiddelmissbrukarar.

Vi i Senterpartiet ser fram til den oppfølgingsplanen som sosialministeren skal laga, og hennar varsla periodiske rapportering, og vi ser fram til kommunalministeren si oppfølging av ein meir sosial og solidarisk bustadpolitikk.

Utjanning er no lyfta høgt på dagsordenen. Senterpartiet vil medverka til at analysane i denne meldinga og blir bakgrunnen for andre saker i Stortinget. Vi støttar Arbeidarpartiet sitt initiativ til ei stortingsmelding om levekår for barn og unge, men kjenner samstundes behov for ein gong til å understreka at det er viktig med rask realisering av dei tiltaka i meldinga som er spesielt retta mot barn og unge.

Carl I. Hagen (Frp): Jeg har bedt om ordet for å kommentere lite grann replikkordskiftet med statsministeren for en stund tilbake.

Jeg tillot meg å spørre statsministeren, når han snakker om å bedre situasjonen for de svakest stilte, som jo er å løfte de svakest stilte oppover og derved bedre utjevningen, om hvorfor Regjeringen akkurat på det området foretar kutt. Jeg spurte om hvorfor man ikke kan garantere at det ikke skal være mangel på penger til sykehusene i Norge når det gjelder å utnytte de arbeidskraftressurser som vi dog rår over. Jeg spurte om hvorfor Regjeringen hadde gått inn for å gi instruks til fylkesmennene om å lage et kvotesystem for gjennomføring av eldreomsorgsplanen, hvor 12 000 plasser som kommunene ønsker å bygge ut, skal fjernes. Jeg opplevde det som relativt pinlig at en statsminister som istedenfor å svare på spørsmål, igjen gikk til motangrep på Fremskrittspartiet og igjen kom med eventyrfortellinger om vårt partiprogram, noe jeg har korrigert mange ganger. Jeg er bedre skikket til å vite hva vårt partiprogram går ut på enn det statsministeren er. På tross av at vi nå tre ganger har lagt frem alternative statsbudsjetter, forsøker han seg med eventyrfortellinger om hva vår politikk er. Jeg synes det var useriøst. Jeg synes ikke at det sømmer seg en statsminister som vil bli tatt for å være ansvarlig, å behandle konkrete spørsmål som opptar store deler av det norske folk, på en slik måte.

Jeg ville sette pris på om sosialministeren kunne svare på hvorfor man har gått inn for å kutte 12 000 plasser i eldreomsorgen, og hvorfor man nå, i revidert budsjett, har gått inn for å øke egenandelene for spesialisthelsetjeneste og syketransport, hvis det er slik at man vil hjelpe de svakest stilte.

Jeg vil også henlede oppmerksomheten på en artikkel i Dagsavisen i dag, side 2, hvor lederen i Bestum Arbeiderparti når det gjelder vårt forslag om tildeling av UMTS-lisenser, bl.a. skriver:

«Når et samfunn deler ut en slik lisens uten å ta betalt for det, deler vi ut en ressurs det er knapphet på, til kapitalsterke aktører som har god betalingsvillighet. Det er god sosialistisk politikk å sørge for at de kapi-

talsterke aktørene betaler for goder de får av fellesskapet. Det er derfor ikke overraskende at sosialistiske og sosialdemokratiske regjeringer i Europa nå lar de kapitalsterke telekom-aktørene betale skikkelig for seg når de får nye lisenser.»

Han kritiserer den norske regjering for ikke å gjøre tilsvarende. Fremskrittspartiet foreslår altså dette. Vi vil hente inn midler gjennom auksjon her i stedet for å kutte i godene til pleietrengende eldre og syke mennesker, slik Regjeringen gjør. Og hva er da reaksjonen fra vår statsminister? Han kaller det som andre lands regjeringer gjør, for monopulpenger. Jeg synes statsministeren snart burde skjerpe seg når det gjelder hva han får seg til å si.

Gunhild Øyangen (A): Jeg synes det i all hovedsak har vært en veldig god og interessant debatt. Jeg har bare lyst til å kommentere noen få ting.

I en times samtale med pressen framhevet jeg at en av de aller største utfordringene, slik jeg så det etter å ha arbeidet med meldingen, er boligproblemen i Oslo. De rammer særlig også våre nye landsmenn, som har en tendens til å ville slå seg ned her, de rammer distriktenes sønner og døtre, og de rammer alle dem i en ny generasjon som ikke har rike eller velstående foreldre.

I en bisetning kom jeg til å si at økt boligbygging faktisk også må være viktigere enn Marka-grensen. Jeg sa det ikke uten grunn. Jeg sa det fordi jeg ville ha økt fokusering på en av de største utfordringene vi står overfor når det gjelder fordelingspolitikk. Men det har resultert i at jeg har fått veldig mange henvendelser – positive henvendelser – for å ha satt boligbygging på dagsordenen. Jeg er nå veldig glad for det engasjementet vi ser, at det legges til rette for bygging av flere boliger. Jeg er veldig fornøyd med kommunalministerens klare innlegg i dag, og vet at hun er opptatt av at vi må få en mer solidarisk boligpolitikk.

Så vil jeg kommentere forslag nr. 17, fra SV, som sikrer funksjonshemmede dekning av transportutgifter. Dette er tiltak som sosialministeren og Regjeringen er opptatt av og arbeider med. Derfor vil jeg også signalisere at Arbeiderpartiet vil stemme for forslaget.

Til slutt: Det samarbeidet vi har hatt med sentrum og SV i denne innstillingen, har vært veldig konstruktivt. Det er enighet om analysene og om virkelighetsbeskrivelsen. Men det er også lett å være for noe som er godt for andre. Jeg har til slutt bare et fromt ønske, og det er at vi også klarer å samle oss om en ansvarlig inndekning for de mange nye, gode tiltak som vi ønsker å få fram gjennom behandlingen av denne meldingen.

Harald T. Nesvik (Frp): Det var en interessant invitasjon fra representanten Øyangen til sentrumskameratene, og det skal bli spennende å se hvordan inndekningen vil skje i fremtiden. Jeg håper bare ikke det blir på den tradisjonelle måten, via økte egenandeler.

Jeg blir nødt til å komme med en kommentar i forbindelse med den debatten som har vært rundt det omtalte brevet fra sosialministeren til landets fylkesmenn og fylkesleger. Brevet ble sendt til disse personene den

19. mai, og det var vel statsråd Brustad som tok avstand fra at dette var en kvotering. Jeg har det brevet, og der er det til og med en tabelloppstilling over hvor mange plasser som var planlagt i de enkelte fylkene, hvor mange som var forbrukt pr. 1. mai, og i tillegg hvor mange plasser fylkesmannen kunne dele ut videre, deriblant til mitt eget hjemfylke, som hadde planlagt vel 3 000 nye sykehjemsplasser og omsorgsboliger, og som fikk beskjed fra departementet om at de kunne tildeles vel 1 800 plasser. Er ikke dette kvotering, så vet ikke jeg.

Derfor sendte jeg et brev til statsråden den 31. mai, der jeg bad om at dette brevet ble trukket tilbake i påvente av komiteens behandling av evalueringen av eldreplanen. Forrige uke, den 7. juni, fikk jeg brev tilbake fra statsråden, der det ikke står noe om at man vil gjøre det. Men når man leser innholdet, er det helt klart at man *ikke* vil trekke tilbake brevet. Men nå var jo det sendt om formiddagen den samme dagen som kommunalkomiteen hadde sitt møte, så da får vi se hvordan det går framover.

Så vil jeg bare komme med en liten kommentar i forbindelse med det som har med de sykes vilkår i Norge å gjøre. Da vil jeg spesielt henlede oppmerksomheten mot det som har med egenandeler på bl.a. medisiner å gjøre. En rekke personer, minstepensjonister og andre syke – først og fremst kronikere – har store utgifter til medisin. Og en rekke personer er faktisk i den situasjon at de må velge om de skal kjøpe seg middag den ene dagen, eller om de skal bruke pengene sine til medisiner. Og dette er først og fremst på grunn av de store egenandelene på medisiner.

Så er det varslet at det vil komme et egenandelstak 2. Dette er noe man nå vurderer. Jeg vil at sosialministeren skal svare på når vi kan forvente å få oss forelagt en slik sak til Stortinget, slik at vi kan innføre det taket og skjerme kronikerne i fremtiden. For dette er nemlig et forslag som Fremskrittspartiet har fremmet en rekke ganger.

Sonja Irene Sjøli (H): Ja, dette er en lang dags ferd mot en forhåpentligvis snarlig slutt.

Jeg er enig med representanten Erna Solberg i at det som har vært mest interessant og verdifullt med denne meldingen, er debatten rundt den, og ikke så mye det som står i den. For det som er foreslått i meldingen, løser ikke de grunnleggende problemene som vi står overfor når det gjelder å redusere fattigdommen. Og det har vært sagt mye. Jeg er likevel svært usikker på om det jeg har hørt, er de grunnleggende forløsende ord. Men det er i alle fall mye god vilje, og det er jo en god begynnelse.

Det viktigste er å gi den enkelte gode muligheter i livet, og å skape en bedre skole for alle. Det er et paradoks at venstresiden snakker seg varm om Forskjells-Norge, samtidig som de motarbeider forslag som ville løse det enorme problemet med at nesten hver femte elev går ut av skolen uten å kunne lese og skrive skikkelig. Det er en av de største utfordringene vi må løse, for å forhindre utbredt fattigdom i Norge. Utdanningspolitikken er rett og slett avgjørende i diskusjonen om velferds- og sosialpolitikken.

Statsministeren mer enn antydte at Høyre ikke er for en offentlig sektor. Det er direkte feil. Høyre vil ha en sterk stat, en sterk offentlig sektor, men skal den være sterk, må den være mindre, og ikke altomfattende. Og den må konsentrere seg om kjerneoppgavene, som skole, helse og utdanning og de som trenger mest hjelp.

Det er oppløftende at den ene arbeiderpartirepresentanten etter den andre, inkludert statsministeren og statsråder, tar selvkritikk og erkjenner at flere har falt utenfor under arbeiderpartistyret, og at de har vist unnfalldenhet. Ja, det har vært de reneste bekjennelses- og erkjennelsestimer fra Arbeiderpartiet. Og erkjennelse er jo, som vi vet, det viktigste i forhold til at noe kan bli gjort. Men samtidig angriper de Høyre for å kamuflere sin egen utilstrekkelighet. Det gjennomskues av alle. Arbeiderpartiet får nå rydde opp i eget hus og møblere om før de angriper andre. Og trenger de hjelp til ryddesjau og møblering, bidrar Høyre gjerne. De trenger rett og slett arkitekt-hjelp, og det skal de få helt gratis.

Karin Andersen (SV): Når det gjelder det siste representanten Sjøli sa, må det være en forglemmelse fra representanten når hun sier at venstresida ikke vil satse på skole. Tvert imot står SV og Høyre sammen om merknadene om skole i innstillinga, og SV har en skolesatsing som langt overstiger den Høyre har. Så der tror jeg Høyre er nødt til å finne noen andre å bruke seg på hvis de har behov for det.

Da sosialministeren svarte på spørsmålet mitt i stad om hvorfor den rike staten ikke kunne være med og løfte de som er aller fattigst, fikk vi det gamle svaret: konkurranseevne, balanse, orden i økonomien og at noe er viktigere enn annet. Det har vi hørt før. Da var det altså ikke viktigst å gi de som faktisk bare har noen skarve tusenlapper å greie seg med i måneden, såpass at de kanskje kan kjøpe julepresang til bestemor. For det er det dette dreier seg om. Er ikke det såpass viktig at det må kunne gå an å få skaffet noen få kroner fra den rike staten for å sikre at dette blir gjort?

Jeg må si at jeg ikke skjønner sosialministerens engasjement i dette. Er det slik at hvis sosialhjelpsmottakere i dette landet får en økonomi som det går an å leve av, vil det være fullstendig ødeleggende for statens finanser? Det er ikke mulig for meg å skjønne at det skal være slik. For det går an å omfordele. Og det har jo bl.a. statsministeren vært på talerstolen her i dag og sagt. Dette er et spørsmål om omfordeling, og da er vi altså nødt til å ville gjøre det.

Så til arbeidsledighet, som flere har snakket om. Statsministeren sa at brua tilbake til arbeidslivet er tiltak og opplæring. Helt enig, SV er helt enig i dette. Men da er vi nødt til å satse mer enn i dag, og noe av problemet i dag er at folk er langtidsledige. Det betyr at de faktisk går ledige svært lang tid, og de fleste av dem er unge. Alle vet hva det gjør med folk. Man mister kompetanse, man mister sjøllitt, man mister evnen til å tro at man duger til noe, og man mister også rett og slett lysten til å møte folk. Veldig mange gjemmer seg hjemme og tør ikke gjøre noe som helst. Derfor fremmer SV et radikalt forslag,

ja vel, men sett en mye kortere tidsfrist som gjør at når man oversitter den fristen, skal man ha rett til kompetanseheving eller tiltak. Det er det mest aktive vi kan sette inn. Alle sier jo at de tror det virker, og hvorfor skal vi først vente så lenge at mange har fått ødelagt sjøtilliten sin og den kompetansen de hadde, før vi skal begynne å bygge dem opp igjen? Hadde det ikke vært mye lurere å begynne på et langt tidligere tidspunkt, slik at vi var sikre på at de som nå er ledige, kunne gå inn på noen av de arbeidsplassene der det trengs folk?

Statsråd Guri Ingebrigtsen: Jeg føler meg trygg på en ting, og det er at statsministeren er en populær mann. Ellers hadde ikke angrepene på ham i hans fravær vært så sterke. Det er jeg godt fornøyd med, og jeg skal ikke forsvare ham.

Jeg skal derimot si i forhold til hva man dekker inn budsjettet med, at det er klart at hvis man skal ha inn 10 milliarder kr fra UMTS-konsesjonene, blir det ikke bygd mye utover hele landet. Det synes jeg ikke er noen god måte å saldere budsjett på.

Så ble det spurt om dette med kvoter på eldreboliger. Kommunalministeren har allerede sagt noe om det. Vi har satt en ramme for hvor mange omsorgsboliger og sykehjemsplasser som skal bygges ut. Det har Stortinget vært med på. Hvis vi skal være sikker på at hver kommune får bygd ut tilstrekkelig, at det ikke blir de kommunene som kommer først til mølla, som får mest, må vi lage en fordeling, uansett hvor stor rammen er. Det er det vi er i ferd med å gjøre. For øvrig skal jeg komme tilbake til akkurat det spørsmålet i debatten om kommuneøkonomiproposisjonen i morgen.

Når det gjelder egenandeler på syketransport, er selvfølgelig det en måte å finne inndekning innenfor eget budsjett på. Så vidt jeg vet, er også transportkostnader inne i det taket som gjelder for alle, slik at de som er mest belastet, ikke får økte utgifter til det. Det gjelder også medisiner på blå resept til kronisk syke. Der er det et tak når man kommer til en viss utnyttelsesgrad.

Så er det spørsmål om kommuneøkonomien og sosialsatsene. Jeg synes det ville være bedre å sette kommunene i stand til å løse problemene sine enn å lage faste statlige satser for sosialstøtten.

Carl I. Hagen (Frp): Jeg har merket meg det sosialministeren sier om disse kvotene. Det er en kvote i det øyeblikket en rekke fylkesmenn får beskjed om at det skal tildeles færre tilskudd til færre plasser enn det som kommunene har bedt om.

Jeg har et spørsmål til sosialministeren som dreier seg om forholdet mellom regjering og storting, for det synes jeg også er et vesentlig innslag i akkurat denne debatten. Hvordan kan det ha seg at Regjeringen fremmer en stortingsmelding om oppfølging av eldreplanen, uten å varsle at man vil innføre et kvotesystem, uten å varsle at man vil instruere fylkesmennene om innen 15. juni å fastslå hvilket antall plasser den enkelte navngitte kommune kan forvente å få, og allikevel sende et brev til fylkesmennene om det? Hvorfor kom ikke Regjeringen til Stor-

tinget først og meddelte at man hadde dette til hensikt med mindre Stortinget hadde en annen mening? Det er jo det vanlige når det gjelder så pass store ting som oppfølging av eldreomsorgsplanen, som Arbeiderpartiet av stortingsflertallet ble tvunget til å legge frem for en del år siden, når man vil gjøre endringer i kommunenes forutsetninger, der kommunene er i gang med å planlegge, anskaffe tomter og se hvordan de kan få det til i praksis. Og så skal man plutselig med tre ukers varsel for fylkesmennene gi stoppordre, uten at dette meddeles Stortinget til godkjenning før man gjør det. Kunne sosialministeren være så vennlig å gi en kort redegjørelse nå for hva som er holdningen i departementet overfor Stortinget, når man som her på en måte ser ut til å gå bak ryggen på Stortinget, sende stoppordre til og med uten at man lager et stort poeng av det i den meldingen som fremmes til Stortinget? Er det slik at vi må forvente at vi nå må følge nøye med i journalene om brev sosialministeren og departementet sender ut, for å være sikre på at man ikke går bak ryggen på Stortinget i viktige sosialpolitiske spørsmål og eldreomsorgsspørsmål?

Presidenten: Karin Andersen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til et minutt.

Karin Andersen (SV): Først til det siste: Det er i hvert fall en kjensgjerning at en nesten enstemmig sosialkomite, bortsett fra Arbeiderpartiet, har gitt Regjeringa beskjed om å trekke dette brevet tilbake og følge planene. Så den saken skulle i hvert fall være i orden.

Når det dreier seg om å sette kommunene i stand til å gi et skikkelig nivå på sosialhjelpa, er ikke sosialministeren og jeg uenige om det, men da er vi nødt til å gjøre det. Det er 11 milliarder kr i underskudd i kommunesektoren. Arbeiderpartiet kunne ha fått et bedre opplegg for kommunesektoren til neste år hvis de hadde valgt å samarbeide med SV og sentrumspartiene om kommuneøkonomien. Isteden valgte de å samarbeide med Høyre. Situasjonen er den at det er blitt et lite løft i kommuneøkonomien, men på langt nær nok til at dette vil gjøre noe fra eller til for sosialhjelpssatsene. Det er det som er problemet. Her blir det en kamp mellom dem som er fattige og har for lite penger i stedet for å gjøre dette til en omfordeling mellom dem som har mye og dem som har lite.

Statsråd Guri Ingebrigtsen: I forbindelse med St.meld. nr. 50 for 1996-1997 Handlingsplan for eldreomsorgen, ble det satt en ramme for utbyggingen. Det ble gjort av Stortinget etter forslag fra Arbeiderpartiet. Den rammen må fordeles på et eller annet vis. Den kan fordeles ved at man behandler søknader fortløpende til man når et tak. Den kan også fordeles på annet vis.

Vi har valgt å sende et brev til fylkesmennene som forvalter dette arbeidet sammen med oss, slik at vi skal sikre oss en rettferdig fordeling mellom kommunene, en fornuftig fordeling mellom sykehjemsplasser og omsorgsboliger og at det fortsatt er en omsorgsreform og

ikke bare en boligreform. Det er bakgrunnen for brevet av 19. mai.

Vi har i den samme meldingen, som skal diskuteres til høsten, sagt at det er mulig at vi må øke anslaget noe. Det vil vi få langt klarere når vi nå vet hvordan fordelingen fungerer.

Jeg skal komme tilbake til tallene og det øvrige rundt eldresatsingen som tas opp i kommuneøkonomiproposisjonen, i debatten i morgen.

Presidenten: Også Harald T. Nesvik har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Harald T. Nesvik (Frp): Årsaken til at jeg terper på disse tingene, er at det er sosialkomiteen som har styrt med det som har med bl.a. eldreplanen å gjøre. Spørsmålet mitt dreide seg om hvorfor man ikke kunne vente med denne vurderingen før man sendte ut det brevet, inntil sosialkomiteen hadde behandlet evalueringen. Hva var det som gjorde at det hastet så voldsomt med å få stoppet dette og sende ut det kvotebrevet, når man visste at man selv hadde sendt en sak til sosialkomiteen som skal behandles? Det er det som er problemstillingen.

Derfor var jeg også litt overrasket over det brevet som jeg fikk tilbake igjen, der det ikke står noe om at man vil vurdere det i den sammenheng. Evalueringen legger nemlig opp til at det bl.a. er tre alternativer som komiteen og Stortinget kan gå inn for, enten å videreføre, utvide eller stoppe det, slik som det ligger. Derfor burde man helt klart ha ventet til den evalueringen foreligger. Jeg håper statsråden kan signalisere her at hun vil gjøre det. Hvis ikke, ligger det som sagt i kommunalkomiteen i morgen at det vil bli stoppet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 3650)

S a k n r . 2

Innstilling fra sosialkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Annelise Høegh, Sonja Irene Sjøli, Trond Helleland og Kristin Krohn Devold om vurdering av krav om vandelsattest for helsepersonell for å skjerme barn fra kontakt med helsepersonell som er siktet, tiltalt eller dømt for seksuelle overgrep mot barn (Innst. S. nr. 194 (1999-2000), jf. Dokument nr. 8:41 (1999-2000))

Nils A. Røhne (A) (ordfører for saken): Den innstilling fra sosialkomiteen som Stortinget behandler i dag, om vurdering av krav om vandelsattest for helsepersonell for å skjerme barn fra kontakt med helsepersonell som er siktet, tiltalt eller dømt for seksuelle overgrep mot barn, tar for seg et svært alvorlig samfunnsproblem. Det er grunn til å gi forslagsstillerne ros for å ha satt en viktig problemstilling i fokus. Det er videre gledelig, men ikke overraskende, at en samlet komite i innstillingen sier at dette er en problemstilling det er all grunn til å ta på alvor.

I Dokument nr. 8:41 peker forslagsstillerne på bestemmelser i barnehageloven og opplæringsloven og ber om at lignende bestemmelser vurderes i forbindelse med helsepersonelloven.

Komiteen sier seg enig i dette og tilrår enstemmig at Stortinget gjør vedtak der man ber Regjeringen legge fram en vurdering og et lovforslag til hvordan vandelsattest for helsepersonell kan sikre at barn som søker helsevesenet, ikke møter helsepersonell som har begått seksuelle overgrep mot barn eller umyndige.

En enstemmig komite ber videre Regjeringen i en god form legge fram en bred vurdering av hvordan barn og andre spesielt utsatte grupper i møte med offentlig og/eller privat sektor, utover helse- og oppvekstsektor, skal sikres mot overgrep og garanteres rettssikkerhet og trygghet.

Bakgrunnen for andre del av forslaget er jo at det ikke er slik at det kun er krenkelser og forbrytelser av seksuell karakter som gjør det betimelig å stille spørsmål om skikkethet i tilknytning til bl.a. å ha ansvar for barn i f.eks. en offentlig helseinstitusjon. Komiteens flertall, alle unntatt Høyre og Fremskrittspartiet, peker i innstillingen på at det er, «et åpenbart behov for å foreta en drøfting av hvilke sektorer og områder det eventuelt vil være hensiktsmessig med krav om politiattest», og at det bør «stilles spørsmål om ikke også andre kriminelle handlinger burde diskvalifisere for tett og nær kontakt med barn, det være seg i offentlig eller privat virksomhet».

Her tenker flertallet på forhold som grov voldsutøvelse, seksuelle overgrep også mot andre enn barn, virksomhet som faller inn under bestemmelser knyttet til pornografi osv.

Jeg må innrømme at jeg ikke helt har forstått hvorfor ikke Høyre og Fremskrittspartiet støtter flertallet på dette punktet i innstillingen. Men jeg er samtidig glad for at de samme partier støtter forslaget som nettopp sikter mot å ta opp hele denne problematikken.

Det er i år hundre år siden boka «Barnets århundre» ble utgitt. Bokas tittel, «Barnets århundre», har ofte blitt brukt også på det århundret vi forlot, fordi barns situasjon fikk en helt annen fokusering i dette århundret enn i det forrige. «Å oppdra et barn – det betyr å bære en sjel i sine hender», skrev den svenske forfatteren av boka, Ellen Key, og dette er en formulering som virkelig klargjør for oss det ansvar vi alle har for at barn skal møte et samfunn preget av trygghet og rettssikkerhet.

Komiteens behandling av Dokument nr. 8:41 og Regjeringens videre behandling av de problemstillinger som forslagene fra komiteen reiser, er et viktig – om enn lite – bidrag for nettopp å gi barn i vårt samfunn større trygghet. Samtidig vil jeg understreke at barns situasjon totalt sett avgjøres av kvaliteten på det samfunnet de er en del av. Det er derfor slik at den debatten vi akkurat har avsluttet i forbindelse med forrige sak, antakelig er viktigere når det gjelder å ivareta barns trygghet og sikkerhet, men det betyr ikke at den sak vi nå drøfter, er uviktig. Tvert imot – som jeg sa innledningsvis, er den svært viktig.

Skal vi på noen måte kunne karakterisere vårt samfunn som barnevennlig og vår tid som en tid der også barns interesser står i sentrum, må vi skjerme barn mot slike grufulle opplevelser og handlinger som forslaget i Dokument nr. 8:41 omhandler, og som vi gjennom behandlingen av forslaget i dag forsøker å bygge noen nye forsvarsverk mot.

K j e l l E n g e b r e t s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Annelise Høegh (H): Det er svært gledelig at Høyres forslag om vurdering av krav om vandelstest for helsepersonell for å skjerme barn fra kontakt med personer som er siktet, tiltalt eller dømt for seksuelle overgrep mot barn, nå får hele komiteens støtte. Takken bør ikke bare rettes til oss som forslagsstillere, som har tatt opp spørsmålet, men også til komiteen, og spesielt til saksordføreren for en rask og god behandling av saken.

Den direkte foranledning til at enkelte av oss fra Høyre har fremmet dette forslaget, er faktisk en henvendelse fra en mor som har sett at dagens regelverk – det vil også gjelde den nye helsepersonelloven, selv om den ikke har trådt i kraft ennå – ikke er til hinder for at en mann som to ganger er dømt for seksuelle overgrep mot barn, i etterkant har utdannet seg til lege og nå praktiserer som lege. Og når vi vet hvor sårbare barn er, hvor stor makt leger og annet helsepersonell har i omgang med i og for seg alle pasienter, men kanskje spesielt barn som er særlig sårbare, er det viktig at vi tar fatt i dette problemet og prøver å gjøre noe med det. Det har vært forslagsstillernes overordnede siktemål med forslaget.

Men vi innser jo at det er ikke like lett å innføre en slik bestemmelse i helsevesenet som det har vært i barnehager og i skoleverk, for helsevesenet stiller jo med så mange flere enn barn, og ikke alle som jobber i helsevesenet, kommer i kontakt med barn. Disse avgrensingsproblemene er da grunnen til at vi ikke har gått rett på å foreslå en lovendring, men ber departementet vurdere dette, avklare og legge frem eventuelt ulike forslag til avgrensninger og komme med et lovforslag så raskt som mulig. For oss er det viktig at det lovforslaget som komiteen nå støtter skal komme fra departementet, ikke trekkes unødig ut i langdrag ved at man også trekker inn andre grupper og andre samfunnsområder hvor det kan være aktuelt å vurdere lignende ting, for det vil sikkert føre til at det vil gå både vinter og vår før vi får denne saken tilbake igjen. Derfor er jeg spesielt glad for at komiteen har delt sin innstilling i to punkter. Og det ligger i det, tror jeg jeg tør si, at helseministeren forventes å komme tilbake med et forslag i forbindelse med punkt 1 ganske raskt, mens punkt 2 nødvendigvis må ta lengre tid. Men jeg understreker altså at Høyre og for så vidt også Fremskrittspartiet står bak begge punktene i forslaget til vedtak.

Når vi – iallfall gjelder det Høyre – ikke har vært med på det aktuelle avsnittet som saksordføreren nevnte, er det bl.a. ut fra at hensynet kommer frem i punkt 2. Men jeg må iallfall si at jeg personlig er svært i tvil om folk

som i ett enkelt tilfelle har begått en – om enn alvorlig – kriminell handling, skal utelukkes fra å ha stillinger hvor de kan komme i kontakt med barn eller andre vergeløse. De fleste drap f.eks. som begås her i landet, er jo konsekvenser av en affektsituasjon. Og det å tenke seg at vi skal utelukke disse og andre, nærmest gi dem yrkesforbud i forhold til å kunne utdanne seg og fungere i arbeidssituasjoner hvor de har med barn eller andre vergeløse å gjøre, det føler jeg ikke noe behov for å få utredet. Likevel står vi altså bak punkt 2, fordi vi ikke vil motsette oss at man ser på dette i en større sammenheng. Men vi håper altså, forutsetter, når det gjelder punkt 1, å få en vurdering av og lovforslag til hvordan man kan verge barn mot å bli utsatt for helsepersonell som har forbrutt seg mot dem, og regner med at det kommer så raskt som overhodet mulig.

Harald T. Nesvik (Frp): Representanten Annelise Høegh sa for så vidt mye av det jeg hadde tenkt å si. Årsaken til at jeg tok ordet, var at man etter saksordførers innlegg kunne sitte med det inntrykk at Fremskrittspartiet ville gå imot punkt 2. Det er jo når det gjelder merkningen at Fremskrittspartiet står utenfor, og da ut fra at vi bl.a. ønsker å fokusere på punkt 1 for å få det med vandelstestbiten hurtig på dagsordenen. Så vi håper i hvert fall at helseministeren kan få fortgang i dette arbeidet slik at vi kan se om det er mulighet for å løse dette problemet med tanke på barns møte med helsevesenet.

Nils A. Røhne (A): Jeg tillater meg en kort kommentar knyttet til spørsmålet om hvordan innstillingen skal oppfattes når det gjelder punkt 1 og 2. Der deler jeg representanten Høeghs oppfatning om at punkt 1 i forslaget til vedtak forhåpentligvis kan få en raskere håndtering enn det mer omfattende punkt 2.

Når det gjelder spørsmålet om det var et mindretall som ikke sluttet seg til dette punktet om også å ta opp en drøfting rundt forhold som ikke kun dreide seg om seksuelle forbrytelser, så står det tross alt i innledningen til den merkningen at det er å «foreta en drøfting» vi prater om, ikke å ta stilling pr. i dag til hvordan vi skal håndtere det – det er å foreta en drøfting.

Ellers er jeg også enig i de mer prinsipielle betraktninger som dreide seg om forholdet til retten til å søke arbeid, yrkesforbudproblematikken, osv., som implisitt lå litt i innlegget til Annelise Høegh. Men jeg er glad for at komiteens flertall har støttet både begrunnelsen og forslaget, men jeg er selvsagt mest glad for at hele komiteen støtter forslaget om å håndtere den problemstillingen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 3652)

S a k n r . 3

Innstilling fra sosialkomiteen om samtykke til godkjenning av EØS-komitebeslutning nr. 37/2000 av 31. mars 2000 om endring av protokoll 31 i EØS-avtalen om EFTA/EØS-statenes deltakelse i EUs handlingsprogram

vedrørende sjeldne sykdommer innenfor rammen av innsatsen for folkehelsen (1999-2003) (Innst. S. nr. 236 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 67 (1999-2000))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3653)

S a k n r . 4

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om regler om dokumentoffentlighet for Stortinget og Stortingets organer (Innst. S. nr. 234 (1999-2000))

Gunnar Skaug (A) (komiteens leder og ordfører for saken): Offentlighetsloven gjelder ikke for Stortinget, Riksrevisjonen, Stortingets ombudsmann for forvaltningen og andre organer i Stortinget. Stortinget bad imidlertid den 23. november 1998 Stortingets presidentskap om å foranledige at det ble utarbeidet regler om offentlighet for Stortinget og Stortingets organer. Bakgrunnen var en merknad fra justiskomiteen i Innst. S. nr. 21 for 1998-99 om offentlighetsprinsippet i forvaltningen. Der sa bl.a. komiteen at

«det ikke er behov for generelt å unnta Stortinget fra offentlighetsprinsippet».

Komiteen mente det ville gi et viktig signal fra lovgiver om betydningen av offentlighetsprinsippet dersom Stortinget også ble undergitt regler om offentlighet. I innstillingen som kontroll- og konstitusjonskomiteen legger fram i dag, fremmes regler om dokumentoffentlighet for Stortinget, om endringer i instruksene for Stortingets ombudsmann for forvaltningen, om en midlertidig instruks om offentlighet for Riksrevisjonen samt om tilføyelser i instruksene for ombudsmannsnemndene for Forsvaret og sivile vernepliktige.

Innstillingen er enstemmig. Jeg vil derfor ikke gå nærmere inn på hva dokumentoffentlighet i Stortinget og dets organer vil innebære, men bare kort vise til at komiteen er enig i at det fastsettes et eget regelverk og endrede instruks. Disse kan så danne grunnlag for utprøving og iverksettelse. Og som komiteen uttaler:

«Dersom eventuelle spørsmål og problemer knyttet til regelverket skulle oppstå er komiteen innstilt på å vurdere endringer i reglene om dokumentoffentlighet.»

Jeg vil understreke komiteens forutsetning – som jeg tror er ganske viktig for komiteen – om at «Stortinget praktiserer offentlighetslovens prinsipper så langt det lar seg gjøre.»

Med dette anbefaler jeg komiteens innstilling.

Kristin Halvorsen (SV): Det er en samstemt oppfatning blant alle partiene på Stortinget at prinsippet om offentlighet og meroffentlighet skal gjelde også for Stortingets organer. Det er også slik at det er enighet om at dette for Stortingets del må vedtas i egne regler om dokumentoffentlighet for Stortinget, fordi den offentlighetsloven man har pr. i dag, er offentlighetsloven for forvaltningen,

og Stortinget er som kjent ikke forvaltning, vi er landets lovgivende forsamling.

Jeg har funnet det nødvendig å skrive en egen merknad i innstillingen, og det er fordi jeg frykter at man ikke er konsekvent nok, og går langt nok, når det gjelder Stortingets praktisering av offentlighetsprinsippet. Det er sentralt hvis man skal ha mulighet for å gjennomføre offentlighetsprinsippet, at man har en skikkelig journalføring, og at den gjennomføres fortløpende for alle komiteene på Stortinget og for Stortingets administrasjon – der er det en ulik praksis her på huset pr. i dag. Og det er ikke veldig sterkt når det står i det dokumentet som er til behandling, at man i større grad fortløpende skal journalføre. Jeg skulle ønsket meg et større press på det punktet.

Det er også slik at offentlighetsprinsippet betyr at de organene som mottar et dokument, som et annet organ har stemplet «unndratt offentlighet», har plikt til selv å vurdere om det skal offentliggjøres, de kan ikke gjemme seg bak andre organers vurdering. Også på dette punktet er det en noe svakere formulering i det regelverket som nå vedtas for Stortinget, enn det som gjelder i loven om offentlighet i forvaltningen.

Det er også slik at Stortinget ikke forplikter seg til å utlevere dokumenter som Stortinget mottar som kopi. Og det er det en viss rasjonell grunn til, for Stortinget mottar enormt mye post i kopi fra andre deler av forvaltningen og fra andre typer organisasjoner. Men likevel er dette et ganske vesentlig prinsipp å følge hvis man skal klare å oppfylle offentlighetsprinsippet, og jeg tror dette kan være en svakhet.

Med disse merknadene slutter jeg meg til den innstillingen som foreligger. Jeg tror nemlig det er meget vesentlig at Stortinget kommer i gang med dette arbeidet. Jeg tror imidlertid at det kan være ting som må gå seg til underveis, men man vet ikke helt hvordan dette fungerer, om det er tilstrekkelig åpent og offentlig, før dette har fungert en tid. Og da tror jeg faktisk at de erfaringene som andre utenfor huset høster når de ber om tilgang til dokumenter – som pressen kanskje gjør – vil vise i hvilken grad Stortinget faktisk klarer å oppfylle offentlighetsprinsippet.

Gunnar Kvasheim (V): Det har vært etterlyst i lang tid at Stortinget gjør gjeldende offentlighetsprinsippet for Stortinget og Stortingets organer. Når så ikke har skjedd, er det fordi det har manglet den nødvendige politiske viljen, og det skyldes også at det ikke har vært et tilstrekkelig engasjement på dette viktige området. Derfor er det historisk når vi med full tilslutning i dag innfører offentlighetsprinsippet for Stortinget. Jeg slutter meg fullt og helt til sakens ordfører, som sa at komiteens intensjon er at offentlighetsprinsippet skal praktiseres så langt som det er mulig – og det er svært langt.

I disse dager er det 30 år siden offentlighetsmeldingen ble vedtatt, og det er helt på sin plass at vi nå går videre og innfører prinsippet for Stortinget.

Sommeren 1997 la Venstre fram det som ble kalt «Stortingsmelding 0.» Bakgrunnen var at den daværende arbeiderpartiregjering i to og et halvt år hadde unnlatt å

fremme offentlighetsmeldingen for Stortinget, til tross for at det gjentatte ganger var etterlyst at meldingen måtte komme for Stortingets talerstol. Venstre la fram en alternativ stortingsmelding. Et av de elementene som var med i den, var at offentlighetsprinsippet burde innføres for Stortinget, og Venstre lovet at vi skulle arbeide med det spørsmålet i den kommende perioden. Dette ble fulgt opp i sentrumsregjeringens offentlighetsmelding, men en konkluderte med at det var naturlig at det var Stortinget selv som hadde initiativretten og regien i denne saken. På den bakgrunn tok jeg initiativ sammen med daværende parlamentariske ledere i Kristelig Folkeparti og i Senterpartiet til et brev som ble sendt Stortingets presidentskap i mai 1998, hvor en bad om at det ble laget regelverk for offentlighet på Stortinget. Justiskomiteen fulgte opp i forbindelse med behandlingen av offentlighetsmeldingen, som det er referert til tidligere i debatten i dag. På bakgrunn av dette engasjementet fra Venstres side er det klart at det er svært gledelig for oss at vi nå får dette gjennomslaget, og det vil bety større åpenhet på områder som det så langt har vært uklarhet på. Og det har en svært viktig signaleffekt når lovgiveren på denne måten innfører offentlighetsprinsippet også for sin egen virksomhet.

Det har ikke alltid vært et sterkt engasjement på dette området. Da Venstre sammen med Kristelig Folkeparti og Senterpartiet i 1998 sendte brev til Presidentskapet, hadde bladet «STAT & styring» en runde til ulike politikere hvor de innhentet kommentarer. Carl I. Hagen sa det slik: Vi er for åpenhet, men vi vil se nærmere på dette forslaget før vi tar stilling til det. «Blant annet kan det bety økte kostnader,» sa Carl I. Hagen.

Og Bjørnstad sa: Dette er en stor materie, det er for tidlig å ta standpunkt. «Vi må ihvertfall ikke komme dit at vanlige folk blir skremt fra å henvende seg til Stortinget,» sa Vidar Bjørnstad.

Nettopp resonnementet rundt dette at det er komplisert og vanskelig, at det kunne skremme folk fra å henvende seg til Stortinget, at det kunne påføre kostnader, er bakgrunnen for at mange har nølt med å komme fram til den konklusjonen som det i dag er full enighet om. I dag sprenger vi altså denne grensen, og det burde vært gjort for lenge siden.

Denne innstillingen betyr mange skritt i riktig retning, og en skal ikke undervurdere det gjennomslag som kom i dag. Men det er noen områder hvor en burde gått lenger, og hvor forholdene burde vært annerledes.

Jeg slutter meg fullt og helt til de påpekningene SV gjør i sine merknader. Jeg tror man er inne på områder som kan vise seg å være av en slik karakter at det er nødvendig med ytterligere presiseringer i regelverket. Det er det også anledning til å komme tilbake til, fordi en fornuftigvis har lagt opp til en evaluering av dette regelverket om om lag et år.

Jeg ser for øvrig at en regner med at en da skal ha assistanse av juridisk ekspertise pluss folk fra pressens organisasjoner. Jeg er nok av den oppfatning at en slik ekspertise og slike innspill kunne vært av nytte for komiteen allerede i den fasen som en nå har lagt bak seg, og at en på noen punkter kanskje hadde utnyttet det forbe-

dringspotensial som ligger her. Men la nå det være. Støtten utenfra vil en få i neste runde.

Da justiskomiteen behandlet offentlighetsmeldingen, sa en at dokumentoffentlighet var viktig for å få kartlagt interesseorganisasjonenes arbeid og innspill i forhold til Stortinget, for å kunne se hvem som søker å påvirke Stortingets beslutninger, og hva de anfører når de tar kontakt. Det er en god begrunnelse. Men begrunnelsen gjør at en også må se nærmere på andre sider ved kontakten mellom Stortinget og omverdenen.

Vi har en betydelig pågang av lobbyister og grupper som tar kontakt med Stortinget. De har helt avgjort betydning for komiteenes arbeid – og for Stortingets arbeid. Jeg tror det vil være naturlig å komme tilbake til hvordan vi med ytterligere regelverk kan søke å skaffe innsyn på disse områdene, og det vil Venstre på en eller annen måte gjøre til høsten. Jeg kan bebude at vi vil komme med et forslag som tar sikte på å registrere og få oversikt over og åpenhet rundt lobbyvirksomheten inn mot Stortinget.

La meg ta et eksempel: Det vi nå legger opp til i regelverket, fritar stortingsrepresentanter og stortingsgrupper for registrering og for å følge offentlighetsprinsippet. Men i forbindelse med gasskraftsaken hadde Naturkraft en meget spesiell kontakt med et flertall i Stortinget gjennom partienes fraksjoner i energi- og miljøkomiteen. Disse dokumentene, som flertallet sa var av stor betydning for den konklusjonen de trakk, var det ikke mulig å skaffe seg innsyn i for utenforstående. Det er helt åpenbart ikke tilstrekkelig å få dokumentoffentlighet når en har lobbyvirksomhet på siden, en aktivitet som er av stor betydning for det som skjer på Stortinget, men som ikke er registrert, og som det ikke er åpenhet rundt. Det er bakgrunnen for at Venstre vil komme tilbake til dette til høsten.

Men i dag tar vi et viktig skritt, og det er vi inspirert av. Vi akter å følge opp med flere.

Carl I. Hagen (Frp): Først til hr. Kvasheim, som sa noe om hva jeg hadde sagt tidligere. Jeg må si at jeg som et generelt prinsipp alltid synes det er greit å vite kostnadene ved noe før man setter det i verk. Det tror jeg vil være fornuftig i mange sammenhenger.

Jeg synes det var interessant det som hr. Kvasheim sa, om å gå lenger når det gjelder dette med å få kartlagt lobbyisters og interesseorganisasjoners kontakt med Stortinget. Han snakket som om det er noen vanskelige regelhindringer for dette i dag. Jeg går ut fra at hr. Kvasheim er kjent med Stortingets forretningsorden. Han har en rekke ganger fremmet forslag i energi- og miljøkomiteen. Hver gang man der har hatt møte med interesseorganisasjoner, har han fremmet forslag om at møtene skal være åpne for presse og for publikum, slik at man kan få innsikt. For det har vi jo regler for i dag: En komite kan erklære at helt ordinære høringer som man har med interesseorganisasjoner, skal være åpne. Rent personlig tror jeg det er veien å gå videre.

Jeg synes det er hyggelig hvis Venstre og Fremskrittspartiet kunne samarbeide på dette området, for min personlige holdning – dette har ikke vært drøftet inngående i

vår gruppe – er at hver gang det i en komite møter noen mennesker fra en organisasjon eller annet, og det da ikke dreier seg om private forhold, skal hovedregelen være at det er åpenhet. Jeg synes det egentlig er merkelig at man i la oss si finanskomiteen har representanter for LO, NHO, finansnæringen – en masse organisasjoner – i forbindelse med budsjettarbeidet bak lukkede dører.

Jeg husker at vi da kontrollkomiteen var i Canada og i parlamentet der for noen år siden, fortalte at ikke bare var våre vanlige høringer for å få informasjon lukkede og hemmelige, de var til og med slik at vi egentlig ikke kunne skrive merknader i innstillingene og si at den og den organisasjonen hadde hevdet det og det. Man kunne ikke engang bruke den informasjonen man fikk. Det var bare bakgrunnsinformasjon. Spørsmålet fra de kanadiske parlamentarikerne var ganske enkelt: Hvorfor i all verden er dere da i komitemøter? For der var det slik at alt var åpent, og stort sett – når det ikke var møter i plenum – gikk de viktigste komitemøtene ut på fjernsyn, både på en franskspråklig og på en engelskspråklig kanal.

Jeg kommer til å være meget positiv til en hovedregel om at alle høringer en komite avholder, i utgangspunktet skal være åpne, i den forstand at medier og publikum skal ha adgang – man får da se på de praktiske konsekvenser når det gjelder møterom osv. – slik at man også kan bruke den informasjonen som kommer frem.

Noe av det viktigste ved dette ville være at når LO var i finanskomiteen, kunne NHO sitte som tilhører og få vite hva LO sa, og omvendt. Og når Sykepleierforbundet var i sosialkomiteen for å snakke om en eller annen sak, kunne Lægeföreningen være til stede for å få vite hva som ble sagt. Da først ville vi få en offentlighet og en åpenhet omkring Stortingets arbeid som ville tilfredsstille de ønsker jeg har. Det ville også være mulig for alle medlemmene å få vite hva som ble sagt og svart i disse komitehøringene.

Jeg synes det er hyggelig om Venstre kunne komme til det samme, de har jo for så vidt åpnet adgang for det. Og det er delvis innført som fast praksis i kommunestyrer rundt omkring i komitemøtene er åpne.

Så til fru Halvorsen, som i dag – i motsetning til det som er vanlig – var usedvanlig uklar. Hun sa en del om hva hun var litt misfornøyd med, eller hva som kunne forbedres i regelverket. Det samme gjorde hr. Kvassheim. Vanligvis i slike sammenhenger fremmer man et konkret forslag, slik at vi kan få vite hva det egentlig er man er misfornøyd med. I andre saker vil forslaget normalt være at man ber Regjeringen eventuelt utrede og vurdere. I denne saken kan ikke Regjeringen utrede og vurdere noe som helst, for Regjeringen har intet med hva slags offentlighetsregler Stortinget lager. Vi har ikke noe utøvende organ for å forberede det. Vi må gjøre det selv. Jeg skulle ønske at Kristin Halvorsen hadde klargjort hvilke paragrafer i det regelverket som Stortinget nå er invitert til å vedta, som bør endres – fra det som er, til hva – så jeg kunne vite hva det var hun snakket om. Jeg har kommet med oppfordringen tidligere for å få identifisert hva det er som er galt, for alt det hun sa fra talerstolen i sted, er, så vidt jeg oppfatter det, dekket av regelver-

ket som er til behandling. Noen må identifisere hvilken paragraf som må endres for å imøtekomme det synspunkt som representanten Kvassheim og fru Halvorsen har. Saken har jo ligget lenge i kontroll- og konstitusjonskomiteen. Det er mulig jeg ikke har fulgt med – jeg må si at det av og til kan bli mye å gjøre – men jeg kan ikke erkjenne å erindre at vi har fått noe brev fra Gunnar Kvassheim på vegne av Venstre til kontroll- og konstitusjonskomiteen med anbefaling om tilføyelser eller strykninger eller å gjøre noe med regelverket. Jeg vet vi ikke har fått det fra SV, for det har vi bedt om. Hvorfor kan de ikke komme med disse regelendringene, slik at vi kunne få dem vurdert – kanskje vi ville gi det vår tilslutning. På meg virker det som om SV og Venstre ganske enkelt har bestemt seg for at de utad vil fremstille seg selv som mer interessert i offentlighet enn de andre partier, og så kommer de med sin kritikk. Men det er umulig for oss andre å slutte oss til, for det foreligger jo ikke noe forslag. Det er bare sur kritikk, uten alternative voteringsgrunnlag. Så jeg vil hevde at jeg er helt enig i det Kristin Halvorsen og Gunnar Kvassheim sa, og alt det de sier er dekket av det foreliggende regelverk – inntil noen kan identifisere hvor i regelverket det eventuelt skulle være mangler som gjør denne småsure kritikken nødvendig.

Gunnar Kvassheim (V): Jeg forsøkte i mitt innlegg å beflitte meg på å gi uttrykk for at jeg var tilfreds, at jeg synes dette var et historisk gjennombrudd for et prinsipp som for lengst burde vært gjort gjeldende for Stortinget. Jeg sa en ikke skulle undervurdere det vedtaket som vi i dag fattet, og jeg sa jeg hadde merket meg at sakens ordfører hadde lagt vekt på at en skulle gå så langt som mulig, og uttrykte tilfredshet med det. Så sa jeg at jeg var enig i SVs merknader, som identifiserer noen områder der en muligens kan høste den erfaring at regelverket ikke er godt. Det kunne en ha forebygd, f.eks. når det gjelder journalføring, ved å ha hatt sterkere formuleringer. Det kunne en også ha forebygd ved å ha vært mer restriktiv når det gjelder unntaksbestemmelsene som det vises til i SVs merknader. Venstre gjorde det klart at vi på disse områdene ville avvente den erfaringen vi får i løpet av ett år før vi får en ny gjennomgang av dette. Det synes jeg er tilfredsstillende, ikke minst i lys av at den nye gjennomgangen skal foregå i samspill med andre aktører.

Til representanten Hagens opplysning kan jeg si at vi har hatt god og tett kontakt med Kristelig Folkepartis fraksjon i komiteen under arbeidet, og føler at vi har kommet godt til orde med våre innspill – et godt samspill i så henseende.

Hagen sa at det var viktig alltid å få kartlagt kostnadene ved nye forslag før en gikk inn på dem. Det kan jeg være enig i. Men det er ikke mye som er avklart når det gjelder kostnadene med dette, gjennom behandlingen i komiteen, bortsett fra at en antar at det er en størrelse som er håndterbar, uten at det går utover rimelighetens grenser. Det jeg etterlyste, var entusiasme for åpenhetsforslaget da det ble lansert. Men jeg nøyer meg nå med å slutte med å si at entusiasmen som Hagen legger for dagen når det gjelder dette med lobbyvirksomhet, er opp-

løftende, og jeg kan love at Venstre skal komme tilbake med forslag i høst. Jeg tenker ikke bare på møteåpenhet, men også på en ytterligere registrering i forhold til lobbyvirksomhet som gjør at en også får en oversikt og åpenhet på dette området. Men det skal jeg komme tilbake til. Det var inspirerende at Hagen kvitterte det ut så positivt.

Kristin Halvorsen (SV): Som presidenten vet, er jeg alltid blid og krystallklar. Og om Hagens dagsform gjør at han ikke kan registrere en blid dame når han ser en, får det gå på hans regning.

SV har behov for å understreke noen stikkord for svakheter som vi kan se ved det regelverket som er. Det gjelder f.eks. siste ledd i § 2, det gjelder også § 6. Det dreier seg om i hvilken grad man nå setter av ressurser i Stortinget for å sørge for at man har stadig oppdaterte journaler for dem som skal ha rett til innsyn. Dette er områder som SV har behov for å rette søkelyset mot, men det kan godt hende at dette kommer på plass i Stortingets håndtering av gjennomføringen av offentlighetsprinsippet. Det kan vi se an, men dette er punkter som SV vil følge med på for å se om det kommer på plass. Det er nemlig helt nødvendige forutsetninger for at Stortinget skal praktisere offentlighetsprinsippet på samme måte som det skal fungere i forvaltningen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4. (Votering, se side 3653)

S a k n r . 5

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om melding for året 1999 fra Sivilombudsmannen (Stortingets ombudsmann for forvaltningen) (Innst. S. nr. 208 (1999-2000), jf. Dokument nr. 4 (1999-2000))

Vidar Kleppe (Frp): På vegne av en enstemmig kontroll- og konstitusjonskomite vil jeg si at det å behandle årsmeldingen for Sivilombudsmannen, altså Stortingets egen ombudsmann for forvaltningen, er et av høydepunktene i vårt arbeid.

I år som i tidligere år har Sivilombudsmannen og hans stab gjort en formidabel, god jobb på vegne av Stortinget. Antall saker har vært høyt i 1999, det har faktisk økt i forhold til tidligere år. Både antallet klagesaker og antallet saker som er tatt opp av eget tiltak har vært større enn noen gang tidligere. Også tallet på behandlede og avsluttede saker var i 1999 høyere enn noen gang før.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen konstaterer at ved siden av å behandle klager fra borgerne har Sivilombudsmannen foretatt systematiske undersøkelser, særlig med sikte på å kartlegge praksis i ulike forvaltningsområder. Det setter vi pris på, for en trenger å rette et søkelys mot forvaltningsområdene.

Også de sakene som er blitt tatt opp på eget initiativ, viser at Sivilombudsmannens rolle blir viktigere og viktigere. Det viser også at Sivilombudsmannen gjennom det arbeidet som er gjennomført, har fått en god «standing»

ute i befolkningen. Det gjør at de enkelte forvaltningsorgan eller de personer som fatter vedtak som er i strid med det regelverket de skal følge, retter seg etter det Sivilombudsmannen påpeker.

Vi ser at rettslige spørsmål blir mer kompliserte, og at Sivilombudsmannen har taklet det på en god måte. Derfor er det viktig at Sivilombudsmannen fortsetter å styrke informasjonen i henhold til opplysningsplikten når det gjelder ombudsmannsrollen. Det er en klar utfordring både for Stortinget og for offentlige etater å følge opp det ombudsmannen sier, og de beslutningene som blir tatt.

Jeg vil også vise til at Stortinget har til behandling et dokumentforslag, Dokument nr. 8:33, fra stortingsrepresentantene Gunnar Skaug og Jorunn Ringstad om lov om endringer i lov av 22. juni 1962 nr. 8 om Stortingets ombudsmann for forvaltningen, ut fra at Stortingets ombudsmann for forvaltningen, Sivilombudsmannen, mener det er viktig med offentlighet i forvaltningen. Det er et tema som stadig gjentar seg. På det området vil en få et nytt regelverk når det gjelder ombudsmannen, og det er en enstemmig komite veldig glad for.

Vi har altså ingen kritikk å komme med, bare ros. Vi ønsker ombudsmannen og hele staben lykke til videre med den jobben de skal gjøre, til beste for konge og fedreland.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5 (Votering, se side 3655)

S a k n r . 6

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om utbygging av Kvitebjørn og Grane, disponering av installasjonene på Tommeliten Gamma og Lille-Frigg samt status for kostnadsutviklingen for Åsgardkjeden (Innst. S. nr. 224 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 53 (1999-2000))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 45 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 10 minutter, de øvrige gruppene 5 minutter hver.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt høve til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Aud Blattmann (A) (ordfører for saken): Dagens innstilling omfatter tre saker: utbygging av oljefeltene Kvitebjørn og Grane, disponering av installasjonene på Tommeliten Gamma og Lille-Frigg og til slutt kostnadsutviklingen for Åsgardkjeden.

Høyre og Fremskrittspartiet har fremmet et forslag om å redusere SDØE-andelen i Grane og Kvitebjørn. SV har fremmet forslag om bl.a. utsettelse av produksjonsstart for Grane-feltet til tidligst 2004. Jeg formoder at de nevnte partiene selv vil redegjøre for sine forslag. For

øvrige forutsetter jeg at dagens innstilling blir enstemmig vedtatt.

Leverandørindustrien vil i år og i første del av neste år være inne i en periode med få nye utbyggingsprosjekt. Flere leverandørbedrifter har allerede gått til oppsigelser og permitteringer. Utbyggingen av Kvitebjørn og Grane vil være viktig for sysselsettingen i leverandørindustrien.

I den aktuelle utbyggingsperioden som er planlagt for disse feltene, er det et stort behov for nye oppdrag i offshorerettet næringsliv i Norge, og det er mitt håp at de berørte selskapene, Statoil og Hydro, legger stor vekt på at de store oppdragene her kan gå til norsk verftsindustri. Den norske verftsindustrien bør være konkurransedyktig i en anbudsrunde om de største kontraktstildelingene. I tillegg til direkte oppdrag for det olje- og gassrelaterte næringslivet vil aktiviteten gi store ringvirkninger for andre næringer og i mange lokalsamfunn.

De totale investeringene for Kvitebjørn er vurdert til 8,7 milliarder kr inklusiv investeringer i rørledninger og utvidelse i landanlegg på Kollsnes. For Grane-feltet er de totale investeringene vurdert til 15 milliarder kr inklusiv investeringer i rørledninger og endringer i landanlegg på Sture.

Komiteen slutter seg til at installasjonene på Tommeliten Gamma og Lille-Frigg blir disponert i samsvar med Olje- og energidepartementets anbefaling.

Til slutt: Komiteen har merket seg kostnadsøkningene i forbindelse med utvidelsene av Kårstø-anleggene, som er et ledd i Åsgardkjeden – et forhold komiteen i likhet med departementet ser alvorlig på. Komiteen viser derfor til en felles merknad fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre og SV i Innst. S. nr. 67 for 1999-2000:

«Flertallet mener derfor det fortsatt er sider ved Åsgardsaken som bør vurderes nærmere, deriblant beslutningsprosessen, informasjonsgangen, departementets og de øvrige parters oppfølging av prosjektet.

Flertallet forutsetter at Riksrevisjonen i sitt kontrollarbeid er oppmerksom på nevnte forhold, og legger videre til grunn at kontroll- og konstitusjonskomiteen ivaretar Stortingets kontrollansvar i denne saken.»

Jeg anbefaler komiteens innstilling.

Øyvind Vaksdal (Frp): Jeg skal ikke bruke lang tid.

Utbyggingen av Kvitebjørn og Grane, som vi i dag behandler, er etter det jeg kan se, fornuftige utbyggingsprosjekt, som i tillegg kan gi positiv sysselsettingseffekt for offshorerettet næringsliv i Norge. Dette er svært viktig etter at vi nå har vært gjennom en tid med investeringstørke. Som følge av dette har vi hatt store strukturelle endringer med permitteringer, oppsigelser og oppsplitting av kompetansemiljøer som det har tatt flere tiår å bygge opp.

Når det gjelder kostnadsutviklingen ved Åsgard-prosjektet, og Kårstø-prosjektene spesielt, er den fortsatt bekymringsfull. Jeg er imidlertid tilfreds med at en enstemmig komite denne gangen viser til flertallsmerknadene i Innst. S. nr. 67, som saksordfører Aud Blattmann siterte fra.

SDØE-andelene i Kvitebjørn og Grane er etter vår mening for høye. De er også høyere enn det som er vanlig i nye lisenser. Vi foreslår derfor at Regjeringen gis fullmakt til å redusere SDØE-andelene.

Med dette vil jeg ta opp forslag nr. 1 på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre.

Presidenten: Representanten Vaksdal har tatt opp det forslaget han refererte til.

Bror Yngve Rahm (KrF): Stortinget behandler i dag godkjenning av plan for utbygging og drift av Kvitebjørn, som er et større gass- og kondensatfelt i den nordlige delen av Nordsjøen. Statoil har på vegne av Trollgruppen også søkt om mindre modifikasjoner av gassmottaksanlegget på Kollsnes, som skal ta imot og behandle gassen fra Kvitebjørn. Feltet er anslått til 47 milliarder kubikkmeter gass og 17 millioner kubikkmeter kondensat og nafta. Kvitebjørn representerer således et felt med betydelige ressurser.

Når det gjelder Grane, har Norsk Hydro søkt om godkjenning av plan for utbygging og drift, inkludert utbygging og drift av en oljerørledning fra Grane til Stureterminalen og en gassrørledning fra Heimdal til Grane. Produksjonen, som vil starte høsten 2003, utgjør 112 millioner kubikkmeter olje, med en investeringsramme på ca. 10 milliarder kr. Til sammen utgjør produksjonen på toppnivå ca. 6,5 pst. av norsk oljeproduksjon.

Komiteen ser positivt på de store sysselsettingseffekter som følger av utbyggingene av Kvitebjørn og Grane. Offshorerettet industri og næringsliv er i en situasjon hvor nye oppdrag og leveranser er nødvendig, samtidig som utbyggingene også vil få positive konsekvenser for andre næringer. Samtidig representerer disse et betydelig bidrag til å opprettholde og videreutvikle norsk verftsindustri.

Kristelig Folkeparti har sammen med en samlet komite merket seg at det er lagt opp til en best mulig avgrensning av de miljømessige skadevirkninger som kan følge i kjølvannet av utbyggingene og drift av de to feltene. Det er fra komiteen side også understreket viktigheten av at også utslipp til luft søkes mest mulig redusert ved hjelp av tilrettelegging og utvikling av teknologiske løsninger, ikke minst i forhold til NO_x-utslipp. Kristelig Folkeparti er kjent med at driften av Kvitebjørn og Grane vil medføre noe utslipp, men mener det likevel vil være riktig å åpne for utvikling og drift nå, da signalene fra de involverte selskapene om å ta de miljømessige utfordringene på alvor, er sterkt fremhevet. Vi forutsetter at dette blir fulgt opp, og at teknologiske nyvinninger fortløpende vil bli tatt i bruk for ytterligere reduksjon av utslipp. Det er viktig å merke seg at utslippene totalt sett er relativt små i forhold til eksisterende petroleumsindustri. Komiteen har videre merket seg at konsekvensene for fiskerivirksomheten er små, og forutsetter selvsagt at de varslede avbøtende tiltakene gjennomføres.

Når det gjelder kostnadsøkningen i forbindelse med utvidelsene av Kårstø-anleggene, føyer den seg inn i rekken av uheldige overskridelser også ved andre anlegg og

felt innen petroleumsvirksomheten. Komiteen har tidlige drøftet dette problemet. Kristelig Folkeparti deler de bekymringer som komiteen gir uttrykk for, og forutsetter at departementet følger opp på egnet vis for å begrense fremtidige overskridelser mest mulig ved utbygging av nye felt og utvidelser av eksisterende felt.

Kristelig Folkeparti slutter seg til utbygging og drift av Kvitebjørn og Grane, slik proposisjonen i dag foreligger.

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg skal ikkje bruka lang tid på denne saka, for SV er einig i det meste. Men det er ein ting eg skal bruka litt tid på, nemleg spørsmålet om kraftforsyninga til Grane-plattformen.

Det er spesielt interessant at sentrumsregjeringspartia, som for kort tid sidan gjekk av fordi den ikkje fekk bygga CO₂-frie gasskraftverk i staden for dei som det blei vedtatt å bygga, ikkje vil vera med på SVs forslag om å bygga eit CO₂-fritt gasskraftverk på Grane.

Men det er jo ikkje berre dei som har eit problem, for heile Stortinget var opptatt av å utvikla ny teknologi, dei var opptatt av reinseteknologi, men òg dei moglegheitene som ligg i ny teknologiutvikling, ikkje minst på gasskraftsida, og monalege moglegheiter for arbeidsplassar. Hydro lanserte Grane-feltet til sitt CO₂-frie gasskraftverk. Altså var det klart at ein kunne bruka CO₂, og injisera det i staden for å bruka naturgass. Då synest eg det er merkverdig at sentrumspartia spesielt ikkje er med på SVs forslag.

Ein skal òg hugsa på at utbyggaren her, Hydro, flagga dette med CO₂-fritt gasskraftverk veldig høgt. Nå seier Hydro at det blir for dyrt. Og det er vel det som vil bli argumentasjonen frå sentrumspartia òg. Dyrt i forhold til kva? Kva sparar ein f.eks. ved å bruka CO₂ i staden for naturgass? Kva sparar ein i forhold til eit framtidig klimavoteregime? I tillegg: På Grane-feltet vil det vera ei utgiftsdeling, i og med at SDØE er inne med 43,6 pst.

Grane-feltet passar altså glimrande til å bygga såkalla CO₂-fritt gasskraftverk, og vil kunna bidra til den teknologiutviklinga som eit samla storting har sagt er så viktig. SV føreslår derfor at Grane-feltet blir bygd ut med såkalla CO₂-fritt gasskraftverk til kraftproduksjon til feltet. Og lat det vera sagt til dei partia som meiner at me ikkje skal blanda oss opp i dette: Det er for seint, seier nokre. Men kva skal me gjera på Stortinget då? Skal ein berre sitta her og godta alt det som selskapa og Regjeringa kjem med? Skal me ikkje prøva sjølve å koma med kreative innspel, f.eks. i forhold til klimaproblematikken? Er det ikkje så viktig for sentrumspartia lenger at ein kan redusera utslappa med 90 pst.? Var det viktig berre då det var snakk om regjering? Dette synest eg er spørsmål som sentrumspartia må svara på.

Med utgangspunkt i dette er det klart at om ein skal bygga eit CO₂-fritt gasskraftverk, vil ein måtta utsetta produksjonsstarten noko. Men etter SV si oppfatning er ikkje det problematisk. Tvert imot vil ein då sikra seg ei meir stabil sysselsetting for verfts- og leverandørindustrien og ei sysselsetting over lengre tid. Og det var i det minste Senterpartiet einig med SV i før var viktig.

Ei lita utfordring til Venstre til slutt, som ofte kallar seg miljøparti, men altså ikkje er med SV i denne saka. Kvassheim seier til Stavanger Aftenblad at han har lite til overs for SVs forslag. Det ville bli ramaskrik om oljepolitikken skulle styrast etter innfallsmetoden på denne måten, og det ville trua tusenvis av arbeidsplassar.

Venstre skal nå ha ordet etter SV. Er det sånn å forstå at det at ein ønskjer å fremma gode miljøalternativ, er ein innfallsmetodepolitikk? Er det ikkje nettopp det som er jobben til eit storting, å koma med det som ein meiner er dei beste alternativa, og for SV sin del det som er best for miljøet i denne saka?

Eg tek opp forslaget frå SV.

Presidenten: Representanten Langeland har tatt opp det forslaget han har referert til.

Gunnar Kvassheim (V): Venstre har samme mål som SV, det er snarest mulig å legge til rette for at gassproduksjonen kan foregå uten så store utslipp av CO₂ som det vi nå opplever, både når produksjonen skjer på kontinentalsokkelen, og når den skjer i Fastlands-Norge.

Jeg tror at den mest effektive måten å nå det målet på, er å bidra til at en utvikler denne teknologien, stimulerer til teknologiutvikling. Det var bakgrunnen for at sentrumspartiene laget en omfattende pakke med stimuleringsiltak som ville gjort at det ble mye mer attraktivt å jobbe med disse løsningene, det ville gjort at det var de løsningene som ble valgt, og ikke de forurensende gasskraftverkene. Og jeg tror dette kunne skjedd raskt om den nødvendige politiske viljen var til stede.

Dessverre var det slik at stortingsflertallet ikke ønsket å gå inn for disse forslagene, og det var også slik at bare noen av dem fikk SVs støtte. For i SVs store dilemma mellom det å gi rammevilkår for det som de oppfatter som storindustri og det å drive miljøpolitikk, valgte de å slå kontra i forhold til rammebetingelser, selv om de visste at det gav mindre «trøkk» på utviklingen av ny teknologi, slik som bl.a. miljøorganisasjonen Bellona ønsket.

Og hvis vi skal rangere svikene i forhold til miljøet, slik Langeland la opp til, vil jeg si at det å ikke gå inn for den CO₂-frie pakken som sentrumspartiene hadde, har mye større negative virkninger enn det å forholde seg slik Venstre gjør i denne enkeltsaken som vi behandler nå. Det var det jeg la til grunn da jeg betegnet SVs politikk på dette området som etter innfallsmetoden. Det vil være helt urimelig å forvente at utbyggere og verftsindustrien skal legge til grunn at en skal bruke den konvensjonelle teknologien helt fram til Stortinget tilfeldigvis i en enkelt sak kommer til et annet standpunkt.

Jeg vil minne om når det gjelder Grane-utbyggingen, at f.eks. er det allerede tildelt kontrakter, og jeg synes ikke det er den måten vi skal drive fram dette på. Men jeg er helt og fullt med på det som jeg opplever som representanten Langelands hovedanliggende, nemlig å sette «trøkk» på utviklingen av de rene løsningene når det gjelder gasskraft.

Statsråd Olav Akselsen: Regjeringa går i denne proposisjonen inn for å byggja ut Kvitebjørn-feltet og Grane-feltet. Utbygginga av desse felta vil vera viktig for sysselsetjinga i leverandørindustrien, og etter det desse selskapa seier, vil desse utbyggingane gje 15 000 årsverk. I tillegg kjem den indirekte sysselsetjingsverknaden. Mesteparten av arbeidet vil bli gjennomført i perioden frå 2001 til 2004.

Leverandørindustrien vil innan dette året og første del av neste år vera inne i ein periode der det er svært få nye utbyggingsprosjekt. Fleire verksemdar innanfor leverandørindustrien har alt sett i verk store oppseiingar og permitteringar. Utan nye store prosjekt vil det bli fleire oppseiingar og fleire permitteringar, særleg ved offshore-verfta våre. Grane og Kvitebjørn er store feltutbyggingar som vil gje nye arbeidsoppgåver til leverandørindustrien og vera eit viktig bidrag til å halda oppe sysselsetjinga i ei elles vanskeleg tid. Det vil òg medverka til at me greier å halda på den kunnskapen og det teknologiske miljøet som me har greidd å byggja opp over fleire år.

Kvitebjørn er etter mi meining eit mode prosjekt. Gassen frå Kvitebjørn-feltet vil medverka til å auka fleksibiliteten i produksjonskapasiteten på norsk sokkel. Både gassrørleidninga og oljerørleidninga vil kunna brukast til transport av annan olje og gass frå Tampen-området. Utbygginga av Kvitebjørn medverkar derfor òg til å leggja til rette for ei god ressursutnytting i dette området. Utbygginga av Kvitebjørn er eit viktig tilskot til å dekkja ein aukande etterspørsel etter gass i Europa. Utbygginga av Kvitebjørn vil medverka til å dekkja dei gassforpliktingane som norske seljarar allereie har inngått. Den europeiske marknaden for gass er i sterk vekst, og det er venta at denne veksten vil halda fram. Noreg er i dag ein av dei viktigaste leverandørane av gass til Europa, og utbyg-

ginga av Kvitebjørn er eit viktig bidrag til å styrkja vår posisjon som seljar av gass. Kvitebjørn-utbygginga vil òg ha ein positiv effekt for å bidra til å vidareutvikla gassmottaksanlegget på Kollsnes og Mongstadterminalen.

Regjeringa går i denne proposisjonen òg inn for å byggja ut Grane-feltet. Grane er eit stort oljefunn vest for Stavanger. Rettshavarane er Hydro, Statoil og Esso. Regjeringa går inn for å byggja ut dette feltet no. Feltet vil bli bygt ut med ei integrert plattform som står på havbotnen. Produksjonen frå Grane-feltet vil etter planen starta opp hausten 2003 og ha eit platånivå på i overkant av 200 000 fat pr. dag, og produksjonen vil venteleg vara fram til 2021. Dei totale investeringane for Grane blir vurdert til 15 milliardar kr. Grane vil bli ei stor og lønsam utbygging.

Proposisjonen omhandlar òg disponering av undervassinstallasjonane på Lille-Frigg og Tommeliten Gamma. Departementet tilrår at desse undervassinstallasjonane blir fjerna. Fjerning av installasjonane er i samsvar med internasjonale avtalar, i fremste rekkje OSPAR-vedtaket frå 1998, noko som òg blei behandla i St.prp. nr. 8 for 1998-99.

Når det gjeld disponering av røyr og kablar på dei to felta, Lille-Frigg og Tommeliten Gamma, har ein enno ikkje fatta vedtak, men departementet legg opp til at ein i løpet av inneverande år skal laga ein stortingsproposisjon som omhandlar disponeringa av desse røyra og desse kablane.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6. (Votering, se side 3655)

Den reglementsmessage tiden for formiddagens møte er nå omme, og møtet blir hevet. Nytt møte settes kl. 18.

Møtet hevet kl. 15.05.

Møte onsdag den 14. juni kl. 18

President: K i r s t i K o l l e G r ø n d a h l

D a g s o r d e n :

Sakene på dagens kart (nr. 92) og saken på tilleggsdagsordenen (nr. 93)

S a k n r . 7

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om endringer i vilkårene for Statkrafts industrikontrakter og leieavtaler (Innst. S. nr. 251 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 78 (1999-2000))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 45 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene: Arbeiderpartiet 10 minutter, de øvrige grupper 5 minutter hver.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, har en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Bent Hegna (A) (ordfører for saken): Stortinget behandlet i fjor St.prp. nr. 52 for 1998-99, som avsluttet en nær sagt årelang diskusjon for å få avklart den kraftkrevende industriens kraftvilkår. Gjennom flere år var det stor utålmodighet for å få avklart disse forholdene.

Da Stortinget omsider fikk et forslag fra Bondevik-regjeringen, var komiteen noe i tvil om hvorvidt dette var holdbart i forhold til EØS-avtalens regler. Komiteen fikk brev fra daværende statsråd Anne Enger Lahnstein med forsikringer om at forslaget var holdbart i forhold til avtaleverket. I tillegg til brevet uttalte statsråden også i debatten at hun ikke var i tvil om at det opplegg regjeringen gikk inn for, var «innenfor EØS-avtalen». Statsråden gjentok det samme i et senere innlegg.

Innenfor denne rammen behandlet komiteen saken og gjorde enkelte endringer for å lette overgangen til et nytt kraftprisregime som var noe enklere for bedriftene. De endringene komiteen gjorde, er så langt heller ikke blitt kommentert fra ESA.

Saken vi nå behandler, St.prp. nr. 78 for 1999-2000, går på at ESA har innsigelser mot at avtaler inngått på et tidligere tidspunkt til en svært lav pris, avsluttes og legges inn i det nye systemet, og gir en lavere pris for den nye avtaleperioden enn markedspris.

For å møte dette foreslår departementet enkelte endringer, bl.a. å la de eksisterende kontraktene løpe tiden ut før nye trer i kraft. Dette er av marginal betydning for bedriftene, og det er kun SV i komiteen som er av den mening at saken bør utsettes på grunn av at vi har hatt liten tid til behandlingen. For ikke å gjøre usikkerheten større enn nødvendig for bedriftene, og siden komiteen mener at det kun er en marginal endring, vil komiteens flertall anbefale forslaget.

Det er også et poeng for komiteen å unngå at ESA går til en formell sak om dette. Vi har oppfattet at det er delte meninger i industrien om konsekvensene av nye, lange runder, hvor tiden går og usikkerheten fortsetter.

Konklusjonen i komiteen er at saken er av relativt liten betydning. Derfor vil vi ikke spre ny usikkerhet om dette og vil anbefale forslaget fra Regjeringen.

Det har også i denne runden blitt stilt nye spørsmål om leieavtalene mellom Tyssefaldene og Statkraft. Komiteen er av den oppfatning at disse avtalene skal inngås på like vilkår som de andre avtalene, og komiteen har fått forsikringer fra statsråden om at saken følges nøye. Det er en stor sak for bedriftene i Odda, en stor sak for lokalsamfunnet. Mye står på spill, og en avklaring er nødvendig.

Til slutt vil jeg også understreke at når det gjelder Vestnorsk Industristadmuseum, skal det innbetales 10 mill. kr på et fond fra 2001. Dette var også forutsetningen da Stortinget behandlet årets budsjett. Det må stå fast, selv om tidspunktet for inngåelse av leieavtalene utsettes noe.

Øyvind Vaksdal (Frp): Den saken vi behandler i dag, er i realiteten en justering av det industrikraftregimet som Stortinget behandlet i fjor, men som nå må endres etter at ESA har gjort sine vurderinger av dette regimet. Dette har representanten Hegna allerede vært inne på.

Jeg vil imidlertid minne om både advarsler og forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre da saken ble behandlet i fjor, for nettopp å unngå den situasjonen vi nå har kommet opp i. Vi foreslo den gang å tilbakesende industrikraftproposisjonen til regjeringen for å få forhåndsklarert med ESA prinsippene for tildeling av kraftkontrakter, og så komme tilbake til Stortinget i løpet av høsten 1999. Dette ble imidlertid nedstemt.

De endringer som nå er foretatt, og som er i tråd med ESAs vurderinger, er ikke store, men de kan i en overgangsfase virke noe brutale for enkelte. Over tid vil dette imidlertid jevne seg ut. Jeg er tilfreds med at et stort flertall i komiteen står bak innstillingen, og at komiteen har handlet raskt, slik at vi kan få rettet opp det vedtaket som er gjort, og få på plass et nytt regime snarest.

Vi har imidlertid registrert en viss uenighet mellom Statkraft og Tyssefaldene om enkelte forhold når det gjelder fortolkningen av våre tidligere vedtak, og at departementet vil ta stilling til disse tvistepunktene. Komiteens flertall sier i innstillingen at de vil følge saken nøye.

Jeg vil på bakgrunn av dette utfordre statsråden på om departementet har gjort sine vurderinger og tatt stilling til disse tvistepunktene, om han kan gi oss en orientering om utviklingen i saken, eller om han eventuelt kan si noe om tidsperspektivet for å få løst denne tvistesaken.

Hilde Frafjord Johnson (KrF): For ett år siden behandlet Stortinget St.prp. nr. 52 for 1998-99, Om Statkrafts industrikontrakter og leieavtaler. Da gikk Stortinget inn for hovedtrekkene i forslaget fra sentrumsregjeringen. Stortinget var opptatt av at industrikraftregimet skulle ligge innenfor rammene av EØS-avtalen, som også

(Frafjord Johnson)

representanten Hegna – sakens ordfører – var inne på. Forslaget fra sentrumsregjeringen var et akseptabelt tilbud til industrien og i utgangspunktet et avbalansert regime i forhold til slik vi så at EØS-reglene skulle fortolkes.

Så fikk man altså reaksjonen fra ESA. Forslaget til endringer i industrikraftregimet som nå er presentert for Stortinget, fører i utgangspunktet til en dårligere løsning for flere av bedriftene. Dette er ikke en ønsket situasjon. Forslaget om å oppheve vilkåret om terminering fører til at man tar ESAs innvendinger til etterretning. Men det fører også til en vanskeligere overgang for noen av bedriftene som i dag har andre vilkår. Fra Kristelig Folkepartis side er vi ikke enige i at dette er en marginal endring, som representanten Hegna indikerte. Derfor mente da også Kristelig Folkeparti i utgangspunktet at det burde vært mulig å bruke noe mer tid på denne saken og eventuelt gå noen ekstra runder for å få til en mer tilfredsstillende løsning. Gjennom spørsmål til statsråden har vi imidlertid fått avklart at dette ville være meget problematisk. Da ville prisene trolig måtte økes for berørte bedrifter. Dette gjør at vi fra Kristelig Folkepartis side likevel vil støtte forslaget slik det er lagt fram, og vi har sluttet oss til flertallet i denne saken.

Når det gjelder leieavtalene for Tyssefaldene, har flertallet vist til innstillingen om industrikraftregimet og til budsjettinnstillingen for i år. Kristelig Folkeparti har også merket seg at departementet har mottatt brev fra Statkraft og AS Tyssefaldene om forhold det er uenighet om. Vi forventer, i tråd med innstillingen, at departementet tar stilling til tvistepunktene. Her må det skjæres gjennom. Da dette spørsmålet sist var oppe i Stortinget i forbindelse med behandlingen av St.prp. nr. 52, var en av forutsetningene for etableringen av leieavtalene at det ikke skulle være forskjell på å leie og å eie, og at dette i og for seg gikk ut på ett.

Leieavtaler er meningsløse dersom de ikke skal medføre forbedrede ordninger og vilkår i forhold til det som ville vært tilfellet ved rene kommersielle eller markedsbaserte løsninger. I Kristelig Folkeparti forutsetter vi derfor at statsråden i den videre behandlingen av saken følger opp Stortingets intensjoner – og de er altså bedre betingelser, betingelser som kan tilsvare eierskap. Jeg forventer at statsråden i sitt innlegg i dag kan bekrefte at han vil sørge for at Stortingets intensjoner blir ivaretatt. Fra Stortingets side vil vi, som vi har sagt i innstillingen, følge saken nøye.

Jan Tore Sanner (H): Det er riktig som flere talere har vært inne på, at det var mye diskusjon da vi behandlet St.prp. nr. 52 for 1998-99. Det var mange reaksjoner fra industrien, som mente at prisen var for høy, og det var også en usikkerhet knyttet til om kontraktene var robuste nok i forhold til konkurransemyndigheten ESA.

I likhet med hva Fremskrittspartiet har understreket i denne debatten, ønsket Høyre primært å sende St.prp. nr. 52 tilbake, nettopp fordi vi den gang var klar over at det var usikkert om kontraktene var robuste nok i forhold til våre forpliktelser i henhold til EØS-avtalen. Det fikk vi

ikke gjennomslag for. Men på bakgrunn av de forsikringer som ble gitt om at dette skulle holde, gav Høyre sin subsidiære støtte til de forslagene som lå i St.prp. nr. 52. I ettertid har det vist seg at de ikke var robuste nok, og man må nå foreta en justering.

Vi mener også at det er viktig å begrense usikkerheten, og at det understreker behovet for en rask behandling. Hadde denne saken blitt utsatt, ville det skapt et inntrykk av at her var det grunnlag for en omkamp, noe vi vet at det ikke er i henhold til de betingelsene vi må holde oss innenfor.

Jeg skal ikke gjenta det som nå er sagt om Tyssefaldene og den diskusjonen og uenigheten som har vært i den forbindelse, men understreke at fra Høyres side ønsket vi primært å gå for et eiealternativ, med andre ord at det skulle være mulig å kjøpe kraftverkene tilbake. Den gang ble det understreket meget sterkt at forskjellen på å eie og å leie var svært marginal. I den tolkningen som Statkraft legger til grunn, er det ikke noen marginal forskjell på leie- og eiealternativet. Da vil det heller være en marginal forskjell på en ordinær kraftkontrakt og leiealternativet.

Jeg slutter meg i hvert fall til det som er sagt – at det må være operasjonelle rettigheter for leietaker, og det må gjelde både effekt og kraftproduksjon, slik at Stortingets intensjoner blir fulgt opp.

John Dale (Sp): Statkrafts industrikontraktar og leieavtaler står på Stortingets dagsorden igjen, fordi EFTAs overvåkingsorgan hevdar at det kanskje ligg eit element av statsstøtte i avtalane. Regjeringa har med rette tilbakevist påstandar om ulovleg statstøtte, men finn det likevel lite klokt å engasjera seg i langvarige rettsprosessar. Det har lite for seg. For å seia det enkelt: Om tvistemålet vert ført vidare, vil vinninga kunna gå opp i spinninga. Denne konklusjonen er det all grunn å slutta opp om.

Dei kontraktar og avtalar det her er tale om, utgjør eit kraftregime som kan sikra delar av norsk industri energitilførsel basert på langsiktige solide vilkår. Rett nok kan det verka som eit tankekors at avtalar vert inngått i ein periode med låge marknadsprisar. Men dette er ei klassisk problemstilling, der det kortsiktige vert målt opp mot det langsiktige. Fram til no har det vore ein akseptert tankegang at det kan vera gunstig for industrien å betala for langsiktig energitryggleik. For dermed kan industrien også betre dra nytte av kortsiktige, men gunstige kjøp av kraft i marknaden. Det er no opp til industriverksemdene å ta stilling til kontraktane. ESAs innblanding har ikkje rokka ved realitetane i kraftregimet.

Det er difor ikkje slik, som det går fram av merkna den frå SV, at ESAs trugsmål om å gå til sak fullstendig har snudd om på ein stortingsproposisjon som vart handsama i Stortinget for mindre enn eitt år sidan. SVs problemstilling er oppkonstruert, og må vel vera det for å kunna byggja opp under eit krav om å bruka lengre tid på å diskutera situasjonen etter at ESA greip inn. Samanhengen her er så innlysande at det ikkje treng undra nokon at SV står åleine i komiteen med sine merknader.

Rett nok kan SV visa til at det frå enkelte hald, mest frå fagforeiningar, har kome krav om utsetjing av saka. Det er ikkje uventa, fordi debattar om kraftregima engasjerer sterkt i enkelte område av landet. Spørsmålet handlar om arbeidsplassar og lokalsamfunn. Men det synest som om det i all hovudsak rår semje om den framgangsmåten Regjeringa har nytta seg av i den aktuelle situasjonen.

Når Stortinget i dag har gjort sitt vedtak, må Statkraft og industrien få sine avtaler i hamn fram til 15. september i år. Dette arbeidet er alt i gang. Og vonleg går det bra. Men komiteen er kjend med at departementet har motteke brev så vel frå Statkraft som frå A/S Tyssefalderne, og bakgrunnen er usemje om korleis leieavtalane er å forstå. Det er departementet si sak å ta stilling til slike tvistemål. Når fleirtalet i komiteen vil følgja utviklinga nøye, slik det står i innstillinga, er det fordi me meiner at det ikkje bør rå tvil om at leieavtalar inneheld operasjonelle rettar for leigetakaren – eg tenkjer på effekt og kraftproduksjon – og at leieavtalane prinsipielt skil seg frå kraftkontraktar. Eg viser til det som vart sagt av representantane Frafjord Johnson og Sanner på dette punktet.

Eg vil også visa til det representanten Hegna sa om innbetaling av fondsmidlar til museumsprosjektet i Tysedal. Det er jo som kjent ein del av dei avtalane som skal setjast i verk. Eg sluttar meg heilt til det representanten Hegna sa på dette punktet.

Til sist kjenner eg behov for å få sagt at det er utidig å oppleva at EFTAs overvåkingsorgan har gripe inn i ei sak som dette. Noreg har eit solid standpunkt, og våre argument er gode. Ikkje desto mindre verkar det som det nidkjære ESA her vil demonstrera si makt. Det har hendt før. Og kvar gong dette skjer, får me ei påminning om at me gjennom EØS-avtalen får erfarar kva det vil seia å verta delaktig i EUs demokratiske underskot, slik talsmenn for EU sjølve karakteriserer tilstanden. På dette punktet har korkje SV eller Senterpartiet noka historisk skuld, i det minste er det tilfredsstillande å kunna konstatera det.

Hallgeir H. Langeland (SV): For så vidt er det riktig det som representanten John Dale sa i forhold til EØS-avtalen. Men eg synest det er litt rart at Senterpartiet likevel vel å leggja seg flate for ESA i denne saka. Det må eg seia forundrar meg litt.

Så til Hegna og for så vidt Arbeidarpartiet og Senterpartiet, som er inne på at SV liksom er dei einaste som peiker på m.a. demokratiproblemet i denne saka. Ja, innanfor dette huset er det slik. Men Hegna, som gammal medlem i Norsk Kjemisk, veit veldig godt kva Norsk Kjemisk har sagt om dette. Dei har nemleg uttalt veldig klart at dei ønskjer ei utsetting av saka. Og det forundrar meg då at arbeidarpartifolk som tidlegare stod på barrikadane for det fagforeininga står for, gløymer det når dei hamnar innanfor veggane her. Det er forunderleg, spør ein meg.

Det som er realiteten, er at fleirtalet i Stortinget då dei inngjekk EØS-avtalen, mot Senterpartiet og SV sine røyster, sa at me har full sjølvråderett over det meste,

men praksis viser jo noko heilt anna. Fungerande olje- og energiminister på den tida sa til komiteen at ein ikkje måtte røra for mykje ved desse tinga, og at ein ikkje måtte bestemma for mykje over desse tinga her, for då fekk ein ESA på nakken. Eigentleg måtte ein ikkje gjera noko som helst med den saka som Regjeringa la fram, for då ville det bli bråk. Og så blei det bråk likevel. Sjølvråderett og sjølvråderett, fru Blom! Det er ikkje mykje av det i denne saka her.

Då blir det noko feigt når alle i komiteen unntatt SV berre seier at dette må me gjera raskt, me skal ikkje utfordra ESA, og me skal ikkje gå inn i ein prosess i forhold til det. Me aksepterer på ein måte at me har mista sjølvråderetten på dette området. Ikkje minst forunderleg er det at Senterpartiet ser ut til å vera på det sporet.

For SV er dette først og fremst ei sak om å syta for at det norske demokratiet fungerer når ikkje andre demokrati fungerer. Det er først og fremst ei sak om å syta for at fagforeiningar og grupper som ønskjer å uttala seg om dette, får høve til det. Stortingsfleirtalet seier at det ikkje er nødvendig for fagforeiningane å uttala seg om dette, sjølv om dei ber om det. Stortingsfleirtalet seier altså at alle fagforeiningar og dei som ønskjer å uttala seg om dette, eigentleg ikkje veit kva dei snakkar om. Bakgrunnen for at SV ønskjer å bruka meir tid på denne saka, er at me vil kunna gå inn i materien på ein skikkeleg måte og syta for at dei som ønskjer å uttala seg om saka, får høve til det.

Me konstaterer at det forslaget berre vil få SV sine stemmer, men det betyr ikkje at me ikkje tar det opp.

Presidenten: Hallgeir H. Langeland har tatt opp det forslaget han refererte til.

Gunnar Kvassheim (V): Representanten Langeland tok utgangspunkt i de standpunkt som fagforeningene ved de involverte bedriftene har hatt i den saken som vi nå diskuterer, og der er vel hovedproblemstillingen at det valg som Stortinget fattet da denne saken ble behandlet i fjor, var i betydelig avstand fra det fagforeningene ønsket. Og jeg opplever det som nå skjer, først og fremst som et gjentatt uttrykk for det. Forskjellen mellom vedtaket i fjor og det resultatet vi nå får, med den justeringen som skal foretas, er ikke stort. Jeg opplever det slik at den justeringen er til å leve med for de involverte aktørene, at en ikke i sum endrer rammevilkårene vesentlig.

Venstre har ingen innsigelser til Regjeringens håndtering av denne saken. Vi tror at alternativet ville vært utsettelse og justeringer som ville vært til ugunst for dem som nå venter på at denne saken skal bli avklart.

Jeg vil for øvrig legge til at jeg syns at den runden som nå går med ESA, bekrefter at Regjeringen traff godt da en bygde opp det kraftregimet som vi i fjor ble invitert til å være med og diskutere, og som fikk bred tilslutning i Stortinget.

Jeg ser det faktisk slik at bruk av ord som språk, mista sjølvråderett og feighet, som Langeland brukte, egner seg svært dårlig i forhold til det som ligger av realiteter i saken.

Jeg vil også legge til at det regimet vi nå får, samsvarer veldig godt med det syn Venstre over lang tid har hatt når det gjelder kraftregime og kraftpriser for denne delen av vår industri, og det er tilfredsstillende at dette syn nå har fått bred tilslutning i Stortinget.

Avslutningsvis legger jeg til at de synspunkter som er kommet til uttrykk når det gjelder Statkraft og Tyssefaldenes leiekontrakter, deles også av Venstre.

Statsråd Olav Akselsen: Først vil eg seia meg glad for at komiteen og Stortinget har tatt seg tid til å behandla denne saka, trass i korte fristar. Olje- og energidepartementet mottok brev frå ESA den 12. mai i år om deira syn på denne saka, derfor var det ikkje mogleg for departementet og Regjeringa å presentera denne saka for Stortinget før.

Etter at Stortinget behandla St.prp. nr. 52 for 1998-99, blei 18 bedrifter i fjor sommar gjevne tilbod om langsiktige kraftkontraktar fram til 2020. I tillegg blei industrien gjeven tilbod om nye leieavtalar for Saudavassdraget, Tysso II i Odda og Svelgen I og II i Bremanger fram til og med 2030.

2. juni i år la Regjeringa fram ein proposisjon med forslag om endringar i vilkåra for desse avtalane. Eg vil presisera at dette forslaget berre er ei mindre justering av det Stortinget vedtok i fjor sommar.

EFTA sitt overvaksingsorgan, ESA, har vore i kontakt med departementet fleire gonger som følgje av ei klage på industrikontraktane og leieavtalane frå miljøstiftinga Bellona. Bellona hevda at dei nye avtalane inneheldt ulovleg statsstøtte og dermed var i strid med EØS-avtalen. Departementet har gjeve ESA utfyllande informasjon om desse avtalane. ESA har no, med eitt unntak, slått fast at det ikkje er i strid med EØS-avtalen å inngå langsiktige kraftkontraktar i tråd med Stortinget sitt vedtak frå i fjor sommar, dei såkalla 52-avtalane.

52-avtalane inneheld fleire vilkår. Eit av vilkåra er at bedriftene må avslutta gamle avtalar på myndighetsbestemte vilkår med Statkraft. Verdien av dei gamle avtalane blir tatt omsyn til i prisen på dei nye 52-avtalane.

ESA meiner at dette vilkåret, og prisane som følgjer av det, kan føra til at dei nye avtalane med Statkraft inneheld ulovleg statsstøtte. ESA skriv i eit brev til departementet at dei vil opna sak dersom Statkraft og industrien inngår kontraktar og leieavtalar der dette vilkåret inngår.

Regjeringa er ikkje einig med ESA, men meiner at avsluttinga av dei gamle avtalane berre er ei teknisk konvertering av dei økonomiske rettane som bedriftene har opparbeidd seg gjennom fleire år. Regjeringa har likevel valt å leggja fram forslag om å fjerna dette vilkåret. Me ønskjer ikkje å gå inn i ein lang og usikker prosess med ESA. Industrien, lokalsamfunna og Statkraft er best tente med ei rask avklaring av dei langsiktige kraftvilkåra. Ei sak med ESA ville utsetja heile prosessen på ubestemt tid.

Regjeringa sitt forslag inneber at dei gamle avtalane blir uforandra fram til dei går ut i perioden frå 2004 til 2010. Det meste av dei nye avtalane vil no bli fasa inn

når dei gamle avtalane går ut. Prisen på dei nye avtalane blir høgare enn den ville ha vore om vilkåret om avslutting av gamle avtalar blei halde ved lag. På den andre sida vil bedriftene no nytta godt av at dei gamle avtalane ikkje blir endra.

For dei bedriftene som ikkje har gamle kontraktar med Statkraft, vil forslaget frå i fjor sommar ikkje bli endra.

Fristen for å inngå 52-avtalane var først sett til 1. juli i år. Som følgje av justeringa har eg foreslått å utsetja fristen til 15. september, slik at bedriftene og Statkraft kan få noko tid til å vurdera endringane.

Med desse endringane får ein ei endeleg avklaring på dei langsiktige kontraktane, noko eg ser på som ein stor fordel for dei involverte.

Når det gjeld leieavtalar, har det heile tida vore ein føresetnad at forhandlingspartane skulle bli einige. Det må vera eit mål som enno står ved lag.

Som eg viste til i brevet av 8. juni, kan likevel Tyssefaldene og Statkraft, dersom semje ikkje blir oppnådd, be om at viktige tvistepunkt blir behandla av departementet. Departementet har no fått brev både frå Statkraft og AS Tyssefaldene der dei tar opp forhold dei er ueinige om.

Departementet har enno ikkje sett seg inn i innhaldet i desse breva. Men eg kan lova at det skal bli gjort ein grundig jobb, først for å sjå om departementet kan medverka til semje mellom partane, og – dersom det blir nødvendig – før departementet tar endeleg avgjerd i saka.

Eg har merka meg komiteen sin merknad på dette punktet, og vil i det vidare arbeidet leggja sterk vekt på signala frå Stortinget.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Bent Hegna (A): Jeg må først få rette opp noe som må være en åpenbar misforståelse fra SV. Langeland hevdet at Hegna var et gammelt medlem av Norsk Kjemisk. Det må være en åpenbar misforståelse. Representanten Hegna er et relativt ungt medlem av Norsk Kjemisk.

Men til spørsmålet om EØS-avtalen, siden SV drar den fram. Jeg skal ikke legge opp til noen debatt om EØS, men i valget mellom en EØS-avtale og tidligere tiders usikkerhet omkring spørsmål rundt subsidier og straff, er det ingen tvil om at både Norsk Kjemisk og industrien velger en EØS-avtale, med de begrensninger den har.

Så til det som Langeland tok opp, at ingen har blitt hørt. Forholdet er at iallfall jeg som saksordfører har hatt møte med nesten alle bedriftene som blir berørt. Vi hadde full runde i fjor med høringer med alle bedrifter og mer til. Så det som er komiteens oppfatning, er at å utsette saken for en ny runde, skaper mer usikkerhet enn det saken fortjener.

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg er lei for at eg beskreiv ein representant som til og med er yngre enn meg sjølv, som gammal. Men poenget var at eg trudde at når

ein hadde vore i ei fagforeining og jobba aktivt der, ville ein gjerne prøva å oppfylle ein del av dei ideane som den fagforeininga hadde, og det var det eg sakna. Det som står i utsegna frå Norsk Kjemisk, kan heller ikkje Bent Hegna tvila på; det står nemleg at Norsk Kjemisk ber energi- og miljøkomiteen om å utsetja behandlinga av St.prp. nr. 78. For meg er det ganske klar tale og umogleg å misforstå, spør du meg. Men Hegna, Arbeidarpartiet og stortingsfleirtalet vel altså å sjå vekk frå dei faglege råda dei får.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7. (Votering, se side 3656)

Presidenten må rose komiteen for en strukturert og disiplinert gjennomgang av saken, og håper at den gode ånden fortsetter i de kommende saker.

S a k n r . 8

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr.17/2000 av 28. januar 2000 om endring av EØS-avtalens protokoll 31 til å omfatte EFTA-statenes deltakelse i Fellesskapets flerårige program for studier, analyser, prognoser og annet tilknyttet arbeid i energisektoren (ETAP), (1998-2002) (Innst. S. nr. 213 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 51 (1999-2000))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 3656)

S a k n r . 9

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Carl I. Hagen, Øyvind Vaksdal og Øyvind Korsberg om å be Regjeringen som generalforsamling i Statoil om å skifte det sittende styre til fordel for et nytt med nødvendig kompetanse, samt gi instruksjer til styret vedrørende den lederlønnspolitik og det ventelønssystem (fallskjermssystem) selskapet skal følge (Innst. S. nr. 233 (1999-2000), jf. Dokument nr. 8:56 (1999-2000))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 45 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene: Arbeiderpartiet 10 minutter, de øvrige grupper 5 minutter hver.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, har en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

John Dale (Sp) (ordfører for saka): Eg tek ordet til ein kort merknad i denne saka. Konklusjonen går som kjent ut på at Dokument nr. 8:56 vert avvist.

Til grunn for dette ligg eit brev frå departementet, der det etter mi oppfatning vert argumentert godt for at det ikkje er grunnlag for å skifta ut dei medlemene i Statoil sitt styre som er valde av generalforsamlinga. Regjeringa opplyser at ho vil gjennomføra ei nærare vurdering av om det vil vera føremålstenleg å innføra retningsliner for tilsetjing av personar i leiinga i heileigde selskap. Dette siste momentet fangar langt på veg opp innhaldet i forslag nr. 2, frå Framstegspartiet, slik at forslaget med fordel kan trekkjast.

Men så les eg merknadene frå representantane Korsberg og Vaksdal og legg då merke til at Framstegspartiet si grunngeving for å skifta ut Statoil sitt styre er noko uklår. Representantane viser til den manglande kompetansen både noverande og tidlegare styre la for dagen i spørsmål om løn og fallskjermar til leiarar i selskapet. Det tidlegare styret vart skifta ut, men når også det nye styret turar fram med sine etterløns- og pensjonsavtalar, upåverka av den håplause signaleffekten, så bør også det nye styret gå. Det høyrer logisk ut.

Heldigvis er minnet ikkje så kort som me ofte innbillar oss, og i alle fall noko betre enn sitt rykte. Eg hugsar godt då det gamle styret gjekk og det nye kom. Skiftet hadde ingenting å gjera med Statoil sine leiarløner. Dei store pengeoverskridingane i Nordsjøen aktualiserte friske krefter i styret og ivaretok eit behov for å markera ansvar for ei lite heldig utvikling. Sentrumsregjeringa stod for ommøbleringa, godt støtta av Stortinget. Den gongen vart det reist spørsmål om styret var kompetent nok.

I dag finst det ingen grunn til å påstå at Statoil sitt styre ikkje har kompetanse til å driva selskapet framover. Det synest å liggja ein slik påstand i forslag nr. 1, frå Framstegspartiet. Sjølv sagt er det altfor tidleg å fella nokon dom over det nye styret.

På den andre sida er det eit faktum at styret har fått kritikk for sin leiarløns politik. Det er ei sak for seg, og som ikkje utan vidare påverkar den jobben styret er sett til å utføra for Statoil og den norske staten. Og i lys av den allmenne reaksjonen uforståelege leiarløner og fallskjermar har vekt i det norske folket, har no statsråden meldt til komiteen – og eg viser igjen til brev av 30. mai i år – at visse tiltak er i gang.

Eg synest det er viktig å fokusera på leiarløner og den signaleffekten dei har. I dag har Stortinget drøfta utjamningsmeldinga, og det er klart at det her finst ein samanheng. Men det er skilnad på å barbera seg og å skjera av seg haka, som det populært heiter. Etter mi oppfatning har statsråden handla fornuftig i denne saka, og han er stadig langt unna den situasjonen sentrumsregjeringa var i, og som førte til det oppsiktsvekkjande skiftet av styret i Statoil. Skulle utviklinga igjen aktualisera spørsmålet om kompetanse, må me håpa at den til kvar tid sitjande statsråd har evne til å handla effektivt, og at handlingane er tilpassa dei problema det er snakk om å løysa.

Øyvind Vaksdal (Frp): Den senere tids offentlige debatt vedrørende fallskjermar, etterløns- og pensjonsavtalar for ledere i næringslivet har fokusert på det jeg vil

kalle en ukultur i næringslivet som etter mitt skjønn gir svært negative signaler for den generelle lønnsdannelsen i samfunnet og undergraver både samfunnsmoral og forståelsen for moderasjon ved lønnsoppgjørene.

Det er imidlertid lite man kan gjøre i dette hus for å stoppe denne utviklingen i det private næringsliv annet enn å komme med anbefalinger og henstillinger. Man kan imidlertid forvente at styret i et aksjeselskap setter seg selv i et svært dårlig lys dersom de forvalter aksjonærenes verdier på en ufordelaktig måte, og de må derfor være forberedt på å ta konsekvensen av dette.

I heleide statlige selskap er det imidlertid storting og regjering som utøver eierskapet på vegne av de reelle eierne, det norske folk. Det er derfor vår klare plikt å reagere dersom vi ser at eierskapet blir forvaltet på en for eierne ufordelaktig måte. Da det i mars ble kjent at Statoils tidligere konsernsjef hadde en fallskjerm som ifølge Dagbladet kunne beløpe seg til 40 mill. kr, reagerte jeg derfor umiddelbart og tok dette opp med olje- og energiministeren i spørretimen den 29. mars, der jeg spurte om han var enig i den kritikken som var reist mot at et heleid statlig selskap skulle ha slike avtaler, og hva han som generalforsamling i Statoil ville foreta seg for å rydde opp i disse forhold.

Svaret fra statsråden var imidlertid både overraskende og skuffende. Han ville ikke foreta seg noe i sakens anledning i det hele tatt, og han bekreftet i realiteten at det var styret i Statoil som skulle ha all makt, og at staten som eier ikke skulle blande seg bort i driften av selskapet eller gi retningslinjer for selskapets virksomhet.

På denne bakgrunn er det meg komplett ubegripelig at Arbeiderpartiet så lenge har ment at Statoil skal være et heleid statlig selskap, nettopp fordi, som de har hevdet, en gjennom et slikt eierskap skal sikre den nødvendige samfunnsmessige kontroll med selskapet. Det er jo det stikk motsatte som skjer i selskapet.

Selskapets styre, som i denne saken har vist total mangel på gangsyn når det gjelder hvor styrets lojalitet skal befinne seg, og som handler forretningsmessig grovt uansvarlig og i strid med all samfunnsmoral, får fortsette som om ingenting skulle ha skjedd – med Regjeringens og stortingsflertallets velsignelse.

Også statsministeren holder sin beskyttende hånd over styret i Statoil. I det ene øyeblikk sier han at styret har handlet uklokt, og at høye lederlønnssøkninger og fallskjermer gir uheldige signaler for lønnsdannelsen for øvrig, mens han i neste øyeblikk sier han har full tillit til styret. Forstå det den som kan.

I sin tale i Bergen i forrige uke sa statsministeren bl.a.:

«Politisk innflytelse får vi bare når vi formulerer en politikk for dagens utfordringer. Derfor skal vi være de første til å si fra når forskjellene øker, når lederne i samfunnet ser seg løst fra den sosiale kontrakten om moderasjon og bevilger seg fallskjermer og etterlønninger som folk ikke kan forstå.»

Dette er jo stikk i strid med Regjeringens handlemåte i denne saken. Her hadde Regjeringen hatt en glimrende sjanse til å vise at en mente noe med hva en sa, men nei

da, Regjeringen sitter med hendene i fanget og foretar seg absolutt ingenting i det hele tatt.

Fremskrittspartiet har forståelse for at Statoil i konkurranse med andre selskaper må ha gode arbeids- og lønnsavtaler for å tiltrekke seg dyktige ledere, men denne avtalen går etter vår mening langt utover det som er vanlig i næringslivet for øvrig. Vi mener også det er meningsløst at et styre i et selskap eid av staten skal være fullstendig fritatt for kontroll fra eierens side.

Vi er av den klare oppfatning at styrets handlemåte i denne sak viser at styret ikke innehar den nødvendige kompetanse og lojalitet som kreves, og at styret derfor må skiftes ut.

Vi foreslår også at Regjeringen må innføre retningslinjer for ansettelsesvilkår for personer i ledelsen i heleide statselskaper, slik også olje- og energiministeren åpnet for i sitt brev av 30. mai, og jeg regner derfor med at hans parti er med og sikrer flertall for dette forslag.

På vegne av Fremskrittspartiet vil jeg med dette ta opp forslagene nr. 1 og 2.

Presidenten: Øyvind Vaksdal har tatt opp de forslagene han refererte til.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Øyvind Korsberg (Frp): Jeg må si meg forundret over at ikke representanter fra andre partier tar ordet i denne saken.

Jeg har forståelse for at Statoil i konkurranse med andre selskaper må ha gode lønns- og arbeidsavtaler for å tiltrekke seg dyktige ledere. Det at det etableres en rett for styret til å si opp konsernsjefen mot en etterlønn på en til to årslønner, er akseptabelt for å unngå rettssaker vedrørende oppsigelsen, samt å unngå et eventuelt krav om å være i stillingen mens saken er i rettsapparatet. En slik lønn er betaling for å slippe en eventuell rettssak og til gjensidig fordel for begge parter.

Det styret i Statoil har gjort i denne saken, er milevis unna sunn fornuft. Det at styret i Statoil har forhandlet fram en avtale som gir konsernsjefen en skyhøy lønn fram til pensjonsalder, som altså er om seks-sju år, og deretter en skyhøy pensjon – og det til en konsernsjef som selv sier opp stillingen – er for meg helt ubegripelig. Det styret i Statoil har gjort, er hårreisende og en hån mot vanlige arbeidsfolk, spesielt når dette dreier seg om en heleid statlig bedrift. Jeg vil i denne sammenheng vise til hva statsminister Stoltenberg sa i sin tale i Bergen 6. juni i år:

«Derfor skal vi være de første til å si fra når forskjellene øker, når lederne i samfunnet ser seg løst fra den sosiale kontrakten om moderasjon, og bevilger seg fallskjermer og etterlønninger i størrelser som folk ikke kan forstå.»

Jeg håper statsråd Akselsen kommer opp på talerstolen og forklarer meg hvor grensen går med hensyn til størrelsen på fallskjermer og etterlønninger i statlig regi. Det håper jeg Akselsen tar seg bryet med å gjøre.

Jeg tror folk flest har store problemer med å skjønne moralen her. Jeg tror vanlige arbeidstakere har store problemer med å skjønne at de må vise moderasjon ved lønnsoppgjør når LO-leder Yngve Hågensen sitter i et statlig styre og er med på å gi skyhøye etterlønninger og pensjon på om lag 40 mill. kr. Etter mitt syn må LO-leder Yngve Hågensen mangle fullstendig troverdighet i egne rekker etter å ha vært med på å utforme en slik avtale.

At den tidligere konsernsjefen i ettertid har frasagt seg deler av avtalen, vitner etter mitt syn om urimeligheten i avtalen. Men det fritar overhodet ikke styret på noen som helst måte for ansvaret for det som har skjedd.

Det har fra enkelte politiske hold vært brukt argumentasjonen om at Statoil bør være eid av staten fordi staten som eier skal sikre en samfunnsmessig forsvarlig styring av selskapet. Det styret i Statoil har bedrevet i denne saken, er jo det stikk motsatte.

Carl I. Hagen (Frp): Jeg synes, som mine partifeller, at det er noe oppsiktsvekkende ved denne saken, det er noe rart som er krøpet inn i norsk politisk debatt. Politiske ledere – i hvert fall for øyeblikket i Regjeringen og i Arbeiderpartiet – kan holde lange foredrag utenfor denne sal og få ros fra en lang rekke personer, ja faktisk også fra media. Og av mange aviser kan man få ros på lederplass for det man sier.

Så skulle man tro at det er alvorlig ment det som sies, men her er det en sak hvor det viser seg at det statsminister Jens Stoltenberg prediker utenfor denne sal, ikke er noe som egentlig skal tas på alvor. Og jeg synes det er leit når vi ser flere og flere eksempler på at statsministeren ikke har troverdighet. Jeg synes det er et alvorlig problem, og det avdekkes her.

Statsministeren sa i sin – som det i hvert fall i enkelte media ble kalt – «store» tale i Bergen den 6. juni 2000 bl.a.:

«Derfor skal vi være de første til å si fra når forskjellene øker, når lederne i samfunnet ser seg løst fra den sosiale kontrakten om moderasjon, og bevilger seg fallskjermer og etterlønninger i størrelser som folk ikke kan forstå.»

Statsminister Stoltenberg sier at de – altså Regjeringen og Arbeiderpartiet – skal være de første til å si fra. Men det er jo ikke kommet noe mer! Og når vi så fremmer konkrete forslag om å følge opp det som statsministeren også tidligere har sagt, blir det motarbeidet av Arbeiderpartiet. Jeg forstår ikke at ikke Regjeringen ser at dette blir et troverdighetsproblem etter hvert.

I sitt brev til komiteen skriver olje- og energiministeren:

«Regjeringa vil vurdere om det vil vera hensiktsmessig å innføre retningslinjer for tilsetjingsvilkår for personar i leiinga i heileigde statsselskap. Ein er kjend med at det i Sverige vert praktisert ei slik ordning.»

Det at Regjeringen vil vurdere noe, betyr jo ikke noe! Jeg mener – det er masse rart en regjering vurderer. Og ikke skjønner jeg John Dale når han sier at det ikke er nødvendig med forslag fordi Regjeringen vurderer noe.

Det er da massevis av eksempler på at Senterpartiet fremmer forslag i denne sal vel vitende om at Regjeringen vurderer et spørsmål. Så at Regjeringen vurderer noe, er totalt uinteressant. Det som er interessant, er hva resultatet av vurderingen er, og hvilken konklusjon Regjeringen kommer til. Jeg vil be olje- og energiministeren fortelle hva slags resultat han er kommet til etter sin vurdering av dette spørsmålet.

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg skal prøva å avgrensa Framstegspartiets vonbrot over at ingen andre engasjerer seg i saka. Det er nemleg slikt at SV òg har vore veldig opptatt av desse problemstillingane, og me har fleire gonger reist problemstillinga i denne salen og vore frustrerte over at det har vore manglande initiativ frå generalforsamlinga i statlege selskap, anten det gjeld Statoil, Statkraft eller andre, med omsyn til å bruka den styringsretten som ein faktisk har.

Eg meiner at Framstegspartiet sin kritikk blir litt hul. For, som representanten Vaksdal sa, det er lite å gjera med dei private, men med staten kan me gjera noko. Ja vel, så i det private kan dei berre halda fram med sine kulturar, det uroar ikkje Framstegspartiet i det heile. Sjølv sagt kan ein gjera noko med dei i det private om ein vil det, men det er ikkje Framstegspartiet sin politikk å gjera det.

Det er Framstegspartiet sin politikk å la det flyta fritt og ha minst mogleg skatt og la det vera opsjonar om det hjelper fram marknaden. Då blir det litt hult når ein kjem med ein korrekt kritikk av statleg eigarskap og manglande styring på med omsyn til leiarlønningar, når ein i neste omgang ønskjer å privatisera dette selskapet nettopp for å stimulera ein slik ukultur.

Eg trur det er viktig at ein i slike saker som ein hadde i samband med Statoils styre, ikkje berre ber om å kasta styret, men gjer det som ligg under dette forslaget frå Framstegspartiet, nemleg stiller mistillit til den generalforsamlinga som ikkje rydder opp i huset sitt, for det er jo eigenleg det ein bør gjera til sjuande og sist dersom ein meiner det så sterkt som det verkar som.

SV vurderer å støtta Framstegspartiets forslag nr. 2, dersom ikkje statsråden er veldig tydeleg på at dette er ei problemstilling som ein nå arbeider seriøst med, f.eks. ut frå den svenske modellen som fleire talarar her har nemnt.

Carl I. Hagen (Frp): Jeg vil bare replisere til representanten Langeland at vi i Fremskrittspartiet, i motsetning til SV, har lært forskjellen på ditt og mitt. Og det er i egenskap av eier av Statoil at vi reagerer her.

Jeg skjønner at Langeland ikke kan se forskjell på statlige skattebetaleres penger som vi skal forvalte, og private menneskers penger som de investerer i de selskaper de selv ønsker. Det at aksjonærer i private selskaper er dumsnille med hensyn til sine penger og ikke stiller krav til sine styrever, er deres problem. Vi respekterer at folk gjør med sine penger som de selv vil, og vi respekterer at hvis de vil være dumme og snille og ikke stille krav til sine styrever og strø om seg med fallskjermer og leder-

lønninger, er ikke det vårt problem. Det er deres problem, det er deres penger. Men her representerer vi skattebetalerne, som er eiere via storting og regjering av Statoil, og det er i egenskap av den rollen vi reagerer.

Vi reagerer på at man ikke følger opp det man sier, for det kan vi gjøre overfor heleide statselskaper. Og det er helt klart at alt det statsminister Jens Stoltenberg og øvrige politikere fra andre partier sier om ukultur og at man må vise moderasjon og ikke belønne folk som til og med sier opp jobbene sine med to års lønn og gunstige pensjonsordninger, faller på steingrunn. Det er da vel ingen som leer på øyelokket om statsminister Stoltenberg tar på seg patos og prediker moderasjon, når han de facto godkjenner nøyaktig det samme i et heleid statselskap. Problemet er at man ødelegger hele den kanskje litt fornuftige moralske kamp mot kulturen når man istedenfor å gå foran med et godt eksempel, går foran med et dårlig eksempel. Det er det som gjør at vi er engasjert.

Det er ikke noen grunn til å stille mistillitsforslag, for det var den foregående regjering som la opp til dette, men den nye regjeringen har tiltrådt det. Vi prøver altså å få flertall for å gi et direktiv til Regjeringen, for styret i Statoil skjønnte jo ikke at de hadde gjort noe galt, de forsvarte ordningen. Jeg har ikke noe problem med å se behovet for en ordning der styret sier opp en person for å slippe rettssak og krav om å stå i stillingen mens saken pågår, men når vedkommende sier opp selv, og man altså burde ha i kontrakten at det er normal oppsigelsestid, så får man enormt med penger – det er helt meningsløst.

Så til slutt: Jeg synes det er litt oppsiktsvekkende at når olje- og energiministeren skriver et brev til komiteen og sier han vurderer noe, og får konkret spørsmål i stortingssalen om han er ferdig med sin vurdering og kan meddele Stortinget resultatet av sin vurdering, så forholder han seg taus. Det er alminnelig høflighet at statsråder svarer på konkrete spørsmål, men det er statsråden selv som selvsagt suverent avgjør om han vil svare på spørsmål eller ikke.

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg fann det nødvendig å ta ordet ein gong til i høve til det retoriske poenget om ditt og mitt. Då kan ein jo òg seia at det at Framstegspartiet vil privatisera Statoil, som me alle eig og som er vårt, og som ein vil lysa ut til private, er òg ein slags formynneri frå Framstegspartiet si side, på den same måten som eg tolkar det Hagen sa til meg.

Problemet i høve til det som eg sa i mitt innlegg, er at Vaksdal sa det ikkje er mogleg å gjera noko med private selskap. Men Framstegspartiet må jo vera einig i at dersom ein ønskjer å laga eit skattesystem som er meir rettferdig, er det klart ein kan gjera det dersom ein vil, det er berre eit spørsmål om politisk vilje. Men me er klar over at viljen til å gjera noko med ulikskapane i samfunnet og å gjera noko som skaper eit meir rettferdig og likeverdig samfunn, ikkje er til stades i Framstegspartiet. Det er heilt greitt. Men det går altså an å gjera noko, det var poenget. Og då går det ikkje an å seia at me ikkje kan gjera noko med private selskap.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9. (Votering, se side 3656)

S a k n r . 1 0

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Kristin Halvorsen og Hallgeir H. Langeland om uavhengig undersøkelse av reduksjon av CO₂-utslipp ved eventuell bygging av gasskraftverk i Norge (Innst. S. nr. 231 (1999-2000), jf. Dokument nr. 8:55 (1999-2000))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 45 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 10 minutter, de øvrige grupper 5 minutter hver.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, har en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Hilde Frafjord Johnson (KrF) (ordfører for saken):

Vi behandler nå et forslag fra SV om en uavhengig undersøkelse av om de norske gasskraftverkene vil redusere de europeiske CO₂-utslippene i løpet av deres levetid. Påstander om at bygging av norske gasskraftverk vil redusere de totale nordiske utslippene av klimagasser, har stått sentralt i debatten om gasskraftverk. Dette er altså helt sentralt for å avgjøre om det er et miljøvennlig tiltak å bygge gasskraftverkene eller ikke.

Flertallet, bestående av Arbeiderpartiet, Høyre og Fremskrittspartiet, støtter ikke forslaget. Forslaget blir dermed avvist av Stortinget. Med tanke på den fortid saken har, kan neppe disse partiene sies å være særlig opp-tatt av gasskraftverk ut fra et miljøperspektiv. Det ser ut til å være helt andre interesser som dominerer. Det er derfor ikke nødvendigvis oppsiktsvekkende at disse partiene ikke støtter en utredning som kan fastslå de totale virkningene av gasskraftverkene i forhold til CO₂-utslipp i hele levetiden.

Derimot er det mer oppsiktsvekkende at flertallet ikke har tatt seg bryet med å presentere ett eneste argument for å avvise forslaget. Det vil jeg betegne som noe nær arroganse. Dersom dette er et signal på måten flertallet vil behandle gasskraftsaken på i tiden framover, da er jeg bekymret.

Dersom flertallet er så overbevist om at gasskraftverkene er et miljøvennlig tiltak at man er villig til å kaste en regjering og i tillegg endre forurensningsloven for å øke norske klimagassutslipp, skulle det vel heller ikke være noe problem å bidra til flertall for en undersøkelse som eventuelt kan bekrefte argumentet om lavere totalutslipp. Den iver representantene fra de respektive partier har lagt for dagen for å søke å påvise slike påstander, skulle tilsi at man uten frykt og med like stor iver gikk inn for en slik undersøkelse.

Ut fra behandlingen i komiteen og ut fra brevet fra de aktuelle statsråder i anledning dette forslaget vet vi altså lite om hva flertallet bygger sin avvisning på.

Vi har også merket oss at Regjeringen ikke er i stand til å svare på om vilkårene i utslippstillatelsene til de norske gasskraftverkene kan endres uten å endre forurensningsloven. Selv om det i tilleggsmeldingen, St.meld. nr. 33 for 1999-2000, hevdes at dette er mulig, framgår det noe ganske annet av svarene fra departementet til komiteen. Her kan vi se at forutsetningene for at dette er tilfellet, først kan avklares etter en nærmere saksbehandling. Dette kan ikke oppfattes som oppfølging av Stortingets vedtak om en avklaring innen 1. juni.

Ut fra lovavdelingens uttalelse av 6. mars er en reduksjon av de totale utslippene sentralt for om bygging av gasskraftverk kan tillates uten å endre forurensningsloven, om dette er lovlig eller ikke. Analysene som de faglige instansene, SFT og NVE, hittil har kommet med, er usikre og preget av bestemte forutsetninger. Derfor mener mindretallet at en undersøkelse slik det er foreslått av SV, vil bidra til et bedre beslutningsgrunnlag.

På bakgrunn av dette er det underlig at flertallet ikke har gitt en eneste begrunnelse for avvisningen. Man overser det rett og slett. Vi andre kan bare spekulere i hvorfor. Enten har en skjont at en har en dårlig sak i forhold til opinionen og derfor ønsker minst mulig debatt og oppmerksomhet og så få som mulig i presselosjen til å følge saken – eller en har skjont at en har en dårlig sak i substans. Det ville jo være pinlig dersom en slik undersøkelse punkterte flertallets argumenter i gasskraftdebatten – eller kanskje det er en kombinasjon. Under alle omstendigheter er det ganske avslørende.

Vi registrerer dessuten at de svar Regjeringen har gitt i forbindelse med behandlingen av både denne saken og en annen sak som vi har til behandling i komiteen, kan gi inntrykk av at en her faktisk driver med en storstilt trenering. Det vil ikke bli klart før langt utpå høsten om utslippstillatelsene kan omgjøres innenfor loven. Dersom loven må endres, vil dette ta tid. Vi registrerer derfor at Regjeringen ser ut til å trenere sitt eget vedtak. Dette er selvfølgelig gledelig for miljøet – vi kan unngå bygging av gasskraftverk. Men det er vanskelig å forstå hvorfor andre later til å være så veldig fornøyd med statsrådets svar.

Dersom en regjering skal ha noen som helst troverdighet og framstå med en konsistent politikk fra en dag, en uke og en måned til en annen, må den holde ord og følge opp stortingsvedtak. En kunne i hvert fall forvente at en følger opp sine egne stortingsvedtak. Vi forventer at Regjeringen gir Stortinget skikkelig svar, og vi forventer at flertallet er i stand til å komme opp med en begrunnelse for deres avvisning av dette utmerkede forslaget fra SV.

Vi skal uansett sørge for at denne saken får den oppmerksomheten den fortjener. Det får vi mange nye anledninger til etter denne debatten. Det handler om å følge opp internasjonale avtaler, det handler om troverdighet og det handler om å føre en energi- og miljøpolitikk som kan bidra til en bærekraftig utvikling, og som kan bidra til å forhindre de klimaendringer som jeg håper Stortinget står samlet om å ønske å unngå.

Jeg vil på vegne av Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre ta opp det forslag som er inntatt i innstillingen.

Presidenten: Hilde Frafjord Johnson har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Torny Pedersen (A): På vegne av Arbeiderpartiet vil jeg vise til debatten i forbindelse med behandlingen av Innst. S. nr. 122 for 1999-2000 og St. meld. nr. 29 for 1998-99 om energipolitikken, der et bredt flertall gikk inn for bygging av gasskraftverk og at de utslippsvilkårene som var fastsatt for gasskraftverk, skulle endres. Grunnen til det var at vilkårene som Naturkraft var blitt pålagt gjennom utslippstillatelsene, var så omfattende at forvaltningen i realiteten satte en foreløpig stopper for at det ble bygd gasskraftverk i Norge.

Flertallet pekte på at effekten av vilkårene i de tildelte utslippstillatelsene faktisk ville gi økt forurensning. Det er ikke min hensikt å legge opp til noen debatt i forbindelse med dette Dokument nr. 8-forslaget, men jeg vil allikevel minne om at flertallet mente at bygging av gasskraftverk vil gi betydelige miljøgevinster og vil redusere de samlede globale klimagassutslippene.

Jeg vil samtidig minne om SINTEFs høringsuttalelser til komiteen, der de sier: «Nei til gasskraftverk fører paradoksalt til økte CO₂-utslipp.»

Også Statens forurensningstilsyn la fram materiale i høringen med komiteen som bekrefter at utslippene av CO₂ vil bli lavere dersom det bygges gasskraftverk i Norge, enn om det ikke bygges gasskraftverk.

Jeg viser også til at NVE i forbindelse med konsekjonsbehandlingen av Naturkrafts søknad fastslo at de totale CO₂-utslippene i Norden ville gå ned ved utbygging av gasskraftverk. Her har altså tre ulike institusjoner, SINTEF, NVE og SFT, kommet til samme konklusjon uavhengig av hverandre. Jeg mener derfor at vi har et godt beslutningsgrunnlag og tror ikke at konklusjonene ville blitt annerledes med enda flere utredninger.

G u n n a r B r e i m o hadde her overtatt presidentplassen.

Øyvind Korsberg (Frp): At CO₂ skulle omfattes av begrepet «gass» i forurensningsloven, ble i realiteten fastsatt av regjeringen Jagland, som henviste søknadene om utslipp av CO₂ til behandling i Statens forurensningstilsyn i henhold til bestemmelse i forurensningslovverket. Dette ble gjort til tross for at CO₂-utslipp ikke er til skade verken for mennesker, dyr eller planter – ikke for noen form for liv. Denne beslutningen har festet seg grundig og medfører at fornuftige industrielle prosjekt som bygging av gasskraftverk møter problemer.

Etter vårt syn er det helt misvisende å karakterisere utslipp av CO₂ som forurensning av atmosfæren, slik enkelte kilder fremstiller saken. Det er slik at 97 pst. av de globale CO₂-utslippene kommer fra naturen selv. Det er etter Fremskrittspartiets syn overhodet ikke noen som helst tvil om at bygging og bruk av gasskraftverk i Norge

vil medføre redusert elimport fra andre land. Når man så vet at elektrisitet som blir importert til Norge fra land som Danmark eller Polen blir produsert ved hjelp av kull, er det helt uforståelig for oss i Fremskrittspartiet at det er noen som har behov for å undersøke om de europeiske utslippene av CO₂ går ned. Det må jo være helt innlysende etter mitt syn. Det burde være i alles interesse at norsk gass blir brukt i Norge, noe som dessuten medfører at vi unngår å importere sterkt forurensende kullkraft fra andre land. I tillegg til økt verdiskaping i Norge og begrensninger av et enormt energitap vi vil få som følge av transport av kraft over store avstander, er dette helt klart fordelaktig for Norge. Vi ser derfor ingen hensikt i å støt- te dette forslaget.

Jan Tore Sanner (H): Jeg trodde først det var et behov for omkamp som nå drev sentrumpartiene og SV til denne debatten og de varslede forslag i gasskraftsaken, men jeg synes dette begynner å minne om en dårlig reprise.

Jeg tør minne om at den diskusjonen som nå trekkes opp, har vært ført i Stortinget i ett år. Jeg tror ikke at den debatten som nå trekkes opp, kommer til å bringe partiene noe særlig nærmere hverandre.

Jeg registrerer at Frafjord Johnson etterlyser argumenter. Min erfaring fra den debatten vi førte i Stortinget i nesten et helt år, er at argumenter og fakta prellet av som vann på gåsa på gasskraftmotstanderne.

La meg ellers si at jeg oppfatter dette forslaget som to- talt meningsløst. Jeg kan ikke se ett eneste argument for at det skal gjennomføres en slik undersøkelse. Man kan nærmest mistenke gasskraftmotstanderne for ikke å ha satt seg inn i Kyotoprotokollen, for situasjonen er jo at når Kyotoprotokollen trer i kraft, settes det et tak for de totale CO₂-utslippene. Da vil det være av liten interesse om utslippene går opp ved bygging av gasskraftverk i Norge, fordi de må kompenseres med reduserende tiltak andre steder. Det har derfor ingen verdi overhodet å gjennomføre en slik undersøkelse som sentrumpartiene og SV her ønsker. Skulle man ha hatt en undersøkelse, måtte det ha vært for de ganske få årene fra gasskraftverket er bygd og i drift, frem til Kyotoavtalen trer i kraft. Det var det diskusjonen i Stortinget stod om fra mai 1999 til februar-mars 2000. Det vi diskuterte, var hva som ville skje etterpå. Da er det satt et tak, og økte utslipp et sted, må reduseres med kompenserende tiltak et annet sted. Jeg vil nesten si at man her kan mistenke representanter for flere partier for ikke å ha satt seg helt inn i hva Kyoto- protokollen faktisk innebærer.

Når det er sagt, vil jeg gi ros til statsråden for en ryd- dig og overbevisende håndtering av saken så langt. Stor- tinget har slått fast at det skal kunne bygges gasskraft- verk i Norge på like vilkår som i andre europeiske land. Departementet har konkludert med at det ikke er behov for endring av forurensningsloven. Det tar vi til etterret- ning. Det synes vi er meget positivt, og vi ser frem til den videre fremdriften i denne saken.

John Dale (Sp): For ei tid sidan fann det i Stortinget stad ein opprivande diskusjon om bygging av gasskraft-

verk i Noreg, og striden munna ut i regjeringskrise. Stor- tingsfleirtalet køyrde fram eitt hovudargument, og det var at norske gasskraftverk ville redusera europeiske CO₂-utslepp, slik at gasskraft og god miljøpolitikk ville verta ei side av same sak.

Det var ein harmonimodell som vart lagt til grunn. Men stod argumentet støtt? Kunne det med rette hevdast at norske gasskraftverk ville føra til reduksjon av totalut- sleppa av klimagassar? At me gasskraftmotstandarar sva- ra nei på spørsmåla, overraskar ingen. At stortingsfleirta- let stod på sitt, er heller ikkje uventa. Det var knytt stor politisk prestisje til spørsmålet, som jo ikkje berre eksis- terte som ei sak for seg, men var samtidig kjernen i eit oppgjør om regjeringsmakta i Noreg.

På denne bakgrunnen er det sjølvsgatt lite realistisk å venta at dei stridande partane så å seia gjennom fornuftig dialog vil kunna gå det omtala kronargumentet nærare et- ter i saumane. Ein fri og avslappa samtale om temaet sy- nest å vera uoppnåeleg, iallfall i næraste framtid. Repre- sentanten Jan Tore Sanners ord nettopp om at me ikkje treng nokon dårleg reprise, illustrerer nettopp det poen- get. Det talar for at ei uavhengig gransking er svaret, nett slik mindretallet, Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet, Sosi- alistisk Venstreparti og Venstre, foreslår.

Kravet om uavhengig gransking vert ikkje grunngeve med bombastiske påstandar om at fleirtalet tok feil. Po- enget er at det rår stor tvil på dette punktet. Faglege ana- lysar er ikkje eintydige. SFT viser til at det berre er på heilt spesielle vilkår og på kort sikt at gasskraftverk i No- reg vil kunna gje lægre utslepp av klimagassar i Norden. Føresetnaden er at elforbruket i Norden ikkje aukar, og at produksjonen ved kolkraftverk vert redusert som følge av produksjonen av norsk gasskraft. NVE meiner at gass- kraft konkret må erstatta kolkraft dersom det skal ha inn- verknad på dei totale utsleppa. I den faglege-politiske dis- kusjonen som foregår, vrimlar det av ord som «dersom», «om» og «i tilfelle». Visst kan det vera behov for ein gjennomgang av tilstanden, gjord av folk som ikkje har stått den politiske striden for nær.

Det springande punktet er dette: Dersom etablering av gasskraftverk fører med seg store utslepp av klimagassar utan å generera ein tilsvarande reduksjon andre stader, synest det opplagt at forureiningslova må endrast. Eg viser her til det lovavdelinga i Justisdepartementet har uttalt.

Så viser det seg at Regjeringa no vil følgja opp stor- tingsvedtaket, men utan å varsla lovendringar. Dermed sit me att med inntrykket av at Regjeringa ikkje eingong vil vedgå at det finst tvil, at det vert rekna som sikkert at gasskraftverk i Noreg vil føra til at dei totale utsleppa av klimagassane vert reduserte. Det er i tilfelle ein uhyre dristig og samtidig usikker strategi, og ein godbit for his- torikarar som seinare skal rekonstruera situasjonen.

Alternativet til denne politikken er å sikra at det finst eit realistisk grunnlag å byggja vidare på, og difor fort- ener framlegget frå sentrum og SV full støtte.

Hallgeir H. Langeland (SV): Lat meg først få rosa saksordføraren, som har gjort eit forsøk på å gjera ein jobb som viste seg å bli vanskelegare enn det ho hadde

tenkt seg, i og med at Arbeidarpartiet tydelegvis ikkje har kapasitet til å svara på dei spørsmåla som kjem frå komiteen.

Lat meg så gå til representanten Sanner frå Høgre, som snakka om ein «reprise» og så heldt eit innlegg med ein brøte retoriske poeng som nettopp høyrde heime då Høgre var med Arbeidarpartiet og felte sentrumsregjerin- ga. Eg synest det var interessant å følgja med på det.

Poenget med dette var nettopp den argumentasjonen som Høgre, Arbeidarpartiet og Framstegspartiet førte. Den gjekk jo ut på at dei gammaldagse gasskraftverka som Høgre, Framstegspartiet og «miljøpartiet» Arbeidarpartiet ville byggja, skulle bringa verda ti skritt framover når det galdt miljø- og klimaproblema. Klimautsleppa kom til å ramla til bakken dersom ein bygde dei, var argumentasjonen. Og det skulle bli slutt med import frå Polen, det skulle bli slutt med import frå Danmark – alt skulle bli mykje betre.

Så dristar altså SV seg til å spørja om ein kan få sjå litt på om det faktisk er slik. Eg synest det er rimeleg, når ein bruker ein slik argumentasjon, at ein prøver å forklara og visa i konkrete resultat at det faktisk blir ein reduksjon når ein byggjer desse gammaldagse gasskraftverka. Eg synest det er rimeleg at ein viser og grunngjev at slik er det faktisk. Men det skjer altså ikkje.

Forslaget frå SV, som blir følgt opp av sentrumsparta- tia, går ut på at ein ber om

«en uavhengig undersøkelse om hvordan norske gasskraftverk vil redusere europeiske CO₂-utslipp i løpet av tidsperioden for et gasskraftverks levetid, minimum 20 år».

Men så svarar ein frå departementet si side på heilt andre ting:

«Forureiningslova og alminnelege forvaltningsmessige reglar gir retningslinjer for korleis slik saks- handsaming skal skje.»

Det er ikkje det me spør om. Eller:

«Flertallet viser til at forurensningsloven § 18 gir adgang til omgjøring når de fordeler forurensere eller andre ...» osv.

Det er ikkje det me spør om. Me spør om det er mogleg å få ein rekneskap på om det faktisk skjer ein reduksjon i klimagassutsleppa ved å byggja gasskraftverk, og konstaterer at Arbeidarpartiets eine statsråd svarar, men svarar på eit heilt anna spørsmål, Arbeidarpartiets andre statsråd, miljøvernstatsråden, svarar ikkje, fordi den andre har svart, men då ikkje på spørsmålet.

Eg synest det er bekymringsfullt at ein etter så kort tid i posisjon er tilbake i ein kultur som har irritert m.a. oss i SV grundig: Ein har ikkje evne til å lytta til andre og til å ta andre på alvor. Ein er tilbake i ein slags maktarrogant posisjon som ein har vore i før. Den tida trudde eg var forbi. Der viste faktisk sentrumspartia at det er mogleg å ha evne til å lytta til andre og gjera forsøk på å svara på innspel og spørsmål.

Eg ser med bekymring på måten ein behandlar dette forslaget frå SV på frå Regjeringa si side. Trass i alt er det einaste me ber om, at de gjer eit lite forsøk på å dokumentera at den argumentasjonen de brukte, er korrekt.

SV kan konstatera at det vel ein altså ikkje å vilja, og sei- er oss lei for det for miljøet sin del.

Presidenten: Presidenten minner om at all tale skal rettes til presidenten.

Gunnar Kvasheim (V): Slik Regjeringen nå håndterer spørsmål knyttet til gasskraftsaken, er det bare mulig å opptre hvis en er seierssikker og opplever at en har fått et slags politisk amnesti av Høyre og Fremskrittspartiet, som gjør at målet er det viktigste. Hvordan en når fram til det, er ikke avgjørende. For her stilles det helt andre krav enn det en normalt må regne med at en statsråd og en regjering blir møtt med.

Det ble sagt av Jan Tore Sanner at dette har vi diskutert i ett år. Slik Regjeringen håndterer disse spørsmål, har vi god grunn til å tro at debatten vil fortsette i ytterligere ett år.

I forbindelse med gasskraftdebatten var det et sentralt tema om gasskraftutbygging i Norge ville redusere de samlede utslippene i Norden og Europa. Jens Stoltenberg la stor vekt på at ikke en eneste faglig instans angivelig hadde konkludert med at resultatet ville bli reduserte utslipp om vi ventet med å bygge gasskraftverk i Norge. Andre har hatt en annen oppfatning. Det dreier seg om forskere med tilknytning til SINTEF. Det dreier seg om den danske Energistyrelsen, som har sagt at det er et helt uavklart spørsmål om norsk gasskraftproduksjon vil påvirke kullkraftproduksjonen i Danmark.

Det er altså all grunn til å arbeide videre med disse spørsmålene for å få klarlagt sammenhengen mellom utslipp i Norge og i resten av Europa. Derfor burde det være i alles interesse å få på plass et godt grunnlag å drive vår klimapolitikk på videre. Det ønsker ikke flertallet.

Jeg syns det er oppsiktsvekkende at en heller ikke bryr seg om å lage en begrunnelse for avvisningen av forslaget, for en slik begrunnelse foreligger ikke i statsrådets brev til komiteen. Dette forsterker inntrykket av at det viktigste i denne saken er å legge til rette for bygging av forurensende gasskraftverk, og det framstår som mer og mer åpenbart at denne saken fra Arbeiderpartiets side ble brukt som en sak for å få et regjeringsskifte. For den foregående regjeringen fikk klar beskjed om at det var en uttrykkelig forventning fra Stortingets side om at en innen 1. juni avklarte om det var behov for endringer av forurensningsloven for å få den ønskede utslippstillatelsen for gasskraftverkene. Det ble gitt klar beskjed om at den fristen skulle respekteres, og at Stortinget ville ha klar beskjed. Det har ikke Stortinget fått. Vi har fått en antakelse om at en ikke tror det er nødvendig å endre forurensningsloven for å legge til rette for bygging av gasskraftverk. Men statsråden sier at en først i den aktuelle situasjon og på det aktuelle tidspunkt kan si dette sikkert. Det betyr at Stortinget ikke har fått den tilbakemeldingen det har bedt om, og jeg opplever dette som en klar for- sømmelse fra statsrådets side.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid begrenset til 3 minutter.

Kjell Magne Bondevik (KrF): Dagens sak går jo rett inn i kjernen av gasskraftverkdebatten. Arbeiderpartiets og Høyres kronargument var at bygging av forurensende gasskraftverk i Norge ville føre til reduksjon av mer forurensende kraftproduksjon i andre land. Da er det høyst oppsiktsvekkende at dette flertallet ikke vil være med på en uavhengig undersøkelse av reduksjonen av CO₂-utslipp ved bygging av gasskraftverk i Norge. Er flertallet redd for resultatet? Eller hva er det man frykter?

Så til en enda mer alvorlig side av gasskraftsaken, som vi riktignok skal komme tilbake til i forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 33, men som det er god grunn til å gå inn på nå. Stortingsflertallet av Høyre og Arbeiderpartiet vedtok følgende 9. mars i år:

«Stortinget ber Regjeringen snarest, og senest innen 1. juni 2000, komme tilbake med forslag til endring av forurensningsloven dersom det viser seg nødvendig for å gjennomføre innstillingens forslag til vedtak romertall I og II.»

– Altså bygging av gasskraftverk. Så prøvde Regjeringen å følge dette opp i St.meld. nr. 33, med en ytterst tynn begrunnelse, men med følgende konklusjon:

«Gjennomføring av Stortingets vedtak om omgjøring av Naturkrafts utslippstillatelser for gasskraftverkene på Kollsnes og Kårstø nødvendiggjør ikke lovendring i forurensningsloven.»

Men så sier Miljøverndepartementet noe annet i brev til komiteen av 6. juni:

«Vurderingen av om vilkårene for omgjøring etter forurensningslovens bestemmelser er oppfylt skal nå foretas gjennom en ordinær saksbehandlingsprosedyre. Noen avgjørelse i saken kan derfor ikke ventes før utpå høsten.»

Dette er høyst oppsiktsvekkende. Det er to forskjellige svar på det samme spørsmålet – altså ikke ryddig, som representanten Sanner sier at statsråden har opptrådt i gasskraftsaken. Regjeringen har egentlig ikke fulgt opp stortingsvedtaket av 9. mars som krevde en avklaring av om loven måtte endres før 1. juni. Nå skriver vi 14. juni. Regjeringen har ikke fulgt opp det vedtaket Arbeiderpartiet og Høyre fattet om at dette skulle avklares før 1. juni. Nå sier den faktisk at det kan den ikke gjøre før utpå høsten. Så dette er verken noen omkamp eller dårlig reprise, som representanten Sanner prøvde å antyde, men et spørsmål om oppfølging av og respekt for et stortingsvedtak, noe som egentlig er en ganske alvorlig sak. Jeg vil derfor be en av statsrådene som nå sitter her i salen, om å komme opp på talerstolen og forklare hvorfor det er gitt to forskjellige svar på det samme spørsmålet. Innser en at dette ikke er en oppfølging av stortingsvedtaket av 9. mars? Og hvor lenge vil Høyre, som for så vidt ærlig nok har sagt at de var for å endre forurensningsloven, sitte og se på at Regjeringen ikke avklarer om det nå er nødvendig? Hvis det ikke kommer noe svar, vil det være høyst avslørende.

Jeg er klar over at vi vil komme nærmere tilbake til dette, men jeg syns at en såpass avklaring som det jeg har bedt om nå, bør vi kunne få i kveld.

Statsråd Siri Bjerke: Jeg tror det er viktig å skille mellom uenighet i sak, liten vilje til dialog og synspunkter på inkonsistente svar.

Regjeringen har lagt fram en tilleggsmelding til stortingsmeldingen om rikets miljøtilstand, der vi redegjør for prosessen knyttet til oppfølgingen av Stortingets vedtak om omgjøring av utslippstillatelsene til gasskraftverkene. I den stortingsmeldingen konkluderer vi med at vi ikke ser det som nødvendig å endre forurensningsloven. Vi redegjør videre for hvilken prosess vi på denne bakgrunn ser som nødvendig i saken, og på bakgrunn av en rekke spørsmål fra komiteen, svarer jeg ytterligere på hvordan den prosessen er å forstå.

Vi har altså redegjort for en prosess knyttet til oppfølgingen av Stortingets vedtak, men selvfølgelig er det slik at vi i den prosessen ikke kan forskuttere den konkrete saksbehandlingen, der Miljøverndepartementet følger de vanlige forvaltningsmessige reglene og retningslinjene.

For øvrig vil det være slik at vi kommer tilbake til saken i forbindelse med behandlingen av den nevnte stortingsmelding.

Kjell Magne Bondevik (KrF): Jeg takker for at statsråden grep ordet, men dette var med respekt å melde intet svar.

Regjeringen har i St.meld. nr. 33 konkludert med at utslippstillatelse for gasskraftverkene på Kollsnes og Kårstø *ikke* nødvendiggjør lovendring i forurensningsloven. Regjeringen har altså konkludert i stortingsmeldingen. Men så, i et brev noen dager senere, sier den noe annet. Den sier i realiteten at å finne ut om forurensningsloven må endres eller ikke for å bygge disse to gasskraftverkene, ikke kan avgjøres før gjennom ordinær saksbehandlingsprosedyre. Og så står det:

«Noen avgjørelse i saken kan derfor ikke ventes før utpå høsten.»

Og «før utpå høsten» er noe annet enn «innen 1. juni». Dette blir mer og mer avslørende. Regjeringen har konkludert og etterpå kommet til at nei, vi kan ikke konkludere innen den fristen Arbeiderpartiet og Høyre påla regjeringen. Det kan vi først gjøre når vi behandler den konkrete omgjøringssaken.

Jeg må igjen be en av statsrådene om å komme opp og forklare hvordan man kan gi to forskjellige svar. Har Regjeringen nå konkludert med at forurensningsloven ikke trenger endres? Dette var kjernes spørsmålet den 9. mars, som i realiteten førte til et regjeringsskifte. Eller har man ikke konkludert med at forurensningsloven må endres? Det må det kunne gå an å gi et svar på. Har man konkludert med at forurensningsloven ikke trenger endres, eller har man ikke konkludert med det?

Hvis det ikke kan gis noe svar på dette, er dette en sak som kommer til å forfølge Regjeringen, hvor en høyst inkonsistent og uklar saksbehandling framstår. Det er etter mitt skjønn ganske alvorlig, og opposisjonen vil påse at alvoret i denne saken blir forfulgt. Men går det an å få et svar? Er det konkludert, eller er det ikke konkludert, med at forurensningsloven må endres? Det var kjernepunktet i debatten den 9. mars.

Gunnar Kvassheim (V): I likhet med representanten Bondevik følte jeg at innlegget til miljøvernministeren ikke gav den nødvendige avklaring på det som var det springende punktet i forhold til endring av forurensningsloven. Derfor har jeg et helt konkret spørsmål til miljøvernministeren: Kan miljøvernministeren utelukke at det er nødvendig å endre forurensningsloven for å få fulgt opp det aktuelle stortingsvedtaket?

Carl I. Hagen (Frp): Jeg sa tidligere i dag at jeg synes det var pinlig å lytte til et svar fra statsministeren. Nå må jeg si jeg synes det begynner å bli pinlig når det er to statsråder til stede. Tidligere statsminister stiller et konkret spørsmål i forbindelse med en sak fra den 9. mars som medførte et regjeringsskifte, og de to statsråder gjør ingen tegn til å ville besvare spørsmålene.

Det er klart det er fullt mulig at regjeringen Stoltenberg har funnet ut at det er fornuftig å innta en holdning overfor Stortinget hvor man på en måte viser forakt for nasjonalforsamlingen og forakt for viktige politiske aktører. Det er mulig at man synes det er greit å gjøre sitt beste for å skaffe seg flest mulig uvenner. Det er mulig at det er strategien frem mot høstens budsjettbehandling, og at man vil søke en død i skjønnhet i den forbindelse. Men det er en ganske dramatisk endring fra tidligere arbeiderpartiregjeringer, som jeg har opplevd gjennom mange år. Så jeg tror jeg vil anbefale meget sterkt miljøvernministeren å svare på Kjell Magne Bondeviks spørsmål, som jeg er hjertens enig i. Det ble fattet et konkret stortingsvedtak om å få en avklaring av om det var mulig å omgjøre vedtakene i forbindelse med Naturkrafts søknad, innenfor rammen av forurensningsloven, og det skulle gjøres, ifølge stortingsvedtaket som Arbeiderpartiet og Høyre fattet, innen 1. juni.

Det foreligger noen brev hvor miljøvernministeren har gjort det klart at det ikke er mulig å besvare det spørsmålet uten en konkret saksbehandling, og noen slik er ikke iverksatt. Men det ble intet sagt fra Arbeiderpartiets side den 9. mars om at det var nødvendig med en konkret saksbehandling for å få avklart om det var mulig å omgjøre de nødvendige vedtak i sakens anledning innenfor rammen av forurensningsloven, eller om det var nødvendig med endringer i forurensningsloven. Da slo Arbeiderpartiet og Høyre med bred penn fast at det var fullt mulig, på tross av at et brev fra lovavdelingen i Justisdepartementet egentlig viste noe annet.

Jeg synes det egentlig er sjokkerende at den saken som Arbeiderpartiet og Høyre sørget for regjeringsskifte på, har ikke Regjeringen greid å følge opp, med en avklaring av et helt avgjørende og sentralt spørsmål innen fristen den 1. juni. I det brevet som er kommet etter den 1. juni, har man sagt at man ikke kan komme med en avklaring og konkludere. Er det virkelig slik at hele fundamentet for regjeringdannelsen nå er bortfalt, og at vi møter en regjering som ikke gidder å svare på spørsmål fra parlamentariske ledere i Stortinget?

Steinar Bastesen (TF): Jeg bad om ordet, for jeg så ikke noen reaksjon på statsrådanken som viste at de vil-

le svare på noen av disse spørsmålene. Jeg har ikke akkurat tenkt å påta meg oppgaven å redegjøre for saken, men jeg er i likhet med Carl I. Hagen veldig interessert i å få svar på dette spørsmålet.

Jeg skal heller ikke forsøke å oppsummere debatten i detalj, men jeg har en to-tre ting jeg synes jeg må peke på. Vi har gass, millioner av kubikkmeter, milliarder av kubikkmeter gass. Hva skal vi gjøre med den gassen? Skal vi brenne den ut i havet, eller skal vi ta den til land? Hvis vi skal ta den til land, hva skal vi så gjøre med den? Skal vi sende den i rørledning nedover til Europa og importere strøm?

Gassen må jo brennes. Den må brennes hvis man skal få strøm av den. Spørsmålet er: Hvor skal den brennes? Skal den brennes nede i Europa, eller skal vi brenne den her i Norge? Forurensningen blir akkurat den samme, om vi så brenner den i Kina.

Gassen må brennes. Det er det som er det springende punkt. Etter min fattige oppfatning – jeg er ikke noen økonom, men jeg kan regne pluss og minus – er det faktisk lønnsomt for det norske samfunnet å brenne gassen i Norge og så eksportere strømmen. Jeg kan ikke få det til å bli noe annet, bedre regnestykke.

Vi skaper arbeidsplasser samtidig som vi brenner gassen. Forurensningen sender vi fra oss med sørvesten og nordover. Men hvis vi brenner gassen i Europa, må vi ta imot forurensningen. Så jeg synes det er nødvendig å foreta de lovdringer og fatte de vedtakene som må til for å utnytte denne gassen til beste for oss selv, til beste for samfunnet, i stedet for forurensende kullkraftverk nedover i Europa.

Jeg var en tur nede i Polen i fjor høst. Jeg var på reise til en av de byene som brenner kull. Jeg må ærlig talt si at det ikke var noen behagelig opplevelse å komme på hotellrommet. Det luktet kull, akkurat som jeg opplevde det da jeg var unge og vi fyrte med kull hjemme. Det må være forferdelig for folk å bo i slike områder. Jeg tror de hadde satt veldig pris på å få lite forurensende gasskraft fra Norge. Jeg tror mange ville være glade for det.

Statsråd Siri Bjerke: Får jeg gjenta det jeg sa i mitt forrige svar: Arbeiderpartiregjeringen vil ikke endre forurensningsloven for å følge opp Stortingets vedtak, og prosessen med oppfølging av Stortingets vedtak har vi videre redegjort for i tilleggsmeldingen til stortingsmeldingen om rikets miljøtilstand.

Presidenten: Kjell Magne Bondevik har hatt ordet to ganger tidligere, og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Kjell Magne Bondevik (KrF): Dette begynner jo å bli mer og mer interessant, og jeg vil si mer og mer alvorlig egentlig også.

En ting er uenighet om sak, men en annen ting er en konsekvent oppfølging av stortingsvedtak. Hvis statsrådene tror de kan slippe unna med å la være å svare på de spørsmålene som er stilt, tar de feil. Saken kommer til å bli forfulgt, og kan bli mer og mer alvorlig.

Jeg aksepterer at Høyre har et annet syn enn sentrum og SV på gasskraftverk. Jeg aksepterer også at Høyre var de som først snakket om at man kunne endre forurensningsloven. Men jeg trodde faktisk at dette partiet var mer opptatt av en konsekvent oppfølging av stortingsvedtak. Representanten Sanner var vel den som sa at det var intet slingringsmonn på datoen 1. juni.

Det gjenstår at Regjeringen sier noe i St.meld. nr. 33, og statsråden bekreftet det standpunktet nå, nemlig at loven ikke skal endres. Men hun har skrevet under på et brev av 6. juni som sier noe annet, nemlig at hvorvidt forurensningsloven må endres, kan først avklares til høsten. Det er to forskjellige svar. Det gjenstår. Og en slik klarhet kan vi ikke leve med.

Presidenten: Også Gunnar Kvassheim har hatt ordet to ganger tidligere, og får ordet til en kort merknad.

Gunnar Kvassheim (V): Statsråden sier at Arbeiderpartiet ikke vil endre forurensningsloven for å følge opp Stortingets vedtak. Det samsvarer godt med det nåværende statsminister Stoltenberg sa da vi diskuterte dette, en regnet ikke med at det var nødvendig med lovendring, og en ville ikke endre loven.

Det som nå er hovedspørsmålet, er om en holder åpen muligheten for at forurensningsloven må endres. Det var bakgrunnen for at jeg stilte et konkret spørsmål: Kan statsråden *utelukke* at det blir nødvendig å endre forurensningsloven for å følge opp Stortingets vedtak? Det skal være mulig å svare enten ja eller nei på det.

Jan Tore Sanner (H): Først til en åpenbar misforståelse når representanten Hagen sier at Høyre sørget for regjeringsskifte. Representanten Hagen vet også at det er feil. Situasjonen var at statsminister Bondevik valgte å gå av.

La meg ellers si at den avklaringen som nå har kommet, viste seg nok helt nødvendig gjennom den debatten som nå utspant seg. Nå er det avklart og slått fast fra statsrådens side at det ikke er nødvendig å endre forurensningsloven for å gjennomføre Stortingets vedtak. Det er også hva som står i stortingsmeldingen, og la meg understreke: Det er også hva Høyre legger til grunn. Så når statsråden fra Stortingets talerstol har bekreftet at det ikke er nødvendig å endre forurensningsloven for å gjennomføre Stortingets vedtak om at det ikke skal stilles strengere krav til gasskraftverk i Norge enn det som er vanlig innenfor EØS-området, tar vi det til etterretning, og vi ser frem til en videre fremdrift i denne saken.

Hilde Frafjord Johnson (KrF): Stortinget har fått to ulike svar fra statsråden. Hun har talt med to tunger i dette spørsmålet. Hun sa i sitt siste svar at hun ikke mente at det var nødvendig med en endring av forurensningsloven. Da gjenstår det likevel et skriftlig dokument, brevet som Stortinget har mottatt fra statsråden av 6. juni 2000. I det brevet står det:

«Vurderingen av om vilkårene for omgjøring etter forurensningslovens bestemmelser er oppfylt skal nå

foretas gjennom en ordinær saksbehandlingsprosedyre. Noen avgjørelse i saken kan derfor ikke ventes før utpå høsten.»

Jeg må spørre statsråden om hun herved har trukket tilbake det som står i brevet av 6. juni, og at det ikke lenger har den gyldighet som et slikt brev pleier å ha, at det derved kun er teksten i St.meld. nr. 33 som står, og at de to brev hun har sendt til Stortinget, og den tekst som berører den ordinære saksbehandlingsprosedyre, dermed er trukket tilbake. Også det vil være oppsiktsvekkende.

Carl I. Hagen (Frp): President, det er mulig jeg var litt rask, men jeg så ikke at noen statsråd rakte opp hånden for å be om ordet for å svare på spørsmålet fra saksordføreren. Hvis det er slik at statsråden vil svare, ville jeg sette pris på om jeg kunne få komme etter statsråden.

(Presidentens svar uteblir).

President, det er mulig jeg var litt rask, men jeg spurte presidenten om det var mulig å få ordet etter statsråden, for jeg tenkte ikke at debatten skulle være avsluttet.

Presidenten: Presidenten kan ikke forandre noe på rekkefølgen.

Carl I. Hagen (Frp): Greit. Da vil jeg få lov til også å korrigere statsrådens forståelse av de vedtak som Stortinget har fattet. Det virker av og til som statsråder tror at det er uttalelser vi snakker om; vi snakker om *stortingsvedtak*.

Punkt I lød slik:

«Stortinget ber Regjeringen snarest treffe tiltak for omgjøring av vilkårene i de tildelte utslippstillatelser for gasskraftverk. ...»

Det ble vedtatt med stemmene til Arbeiderpartiet og Høyre.

Så la man inn en reserve. Dersom det skulle vise seg at man ikke kunne gjøre disse omgjøringsvedtakene innenfor rammen av forurensningsloven, ble det fattet et vedtak, som Fremskrittspartiet også stemte for, sammen med Høyre og Arbeiderpartiet, som lyder slik:

«Stortinget ber Regjeringen snarest, og senest innen 1. juni 2000, komme tilbake med forslag til endring av forurensningsloven dersom det viser seg nødvendig for å gjennomføre innstillingens forslag til vedtak rommetall I og II.»

Vi forutsatte selvsagt at denne 100 pst. avklaring skulle skje før den 1. juni, og dersom den avklaringen var slik at det hersket tvil, skulle man fremme forslag om endring av forurensningsloven.

Nå er vi i den situasjon at vi er godt ute i juni, og Regjeringen har i brev til komiteen sagt at man ikke kan ta stilling til om det kan skje omgjøringsvedtak innenfor rammen av forurensningsloven før det er en konkret saksbehandling. Hvorfor i all verden har da ikke Regjeringen gjort det som er nødvendig for å få satt i gang denne saksbehandlingen for å få det avklart, slik at man kan overholde Stortingets vedtak, som regjeringspartiet selv har fattet? Det er et tillegsspørsmål til regjeringsbenken.

Jeg må også slutte meg til det Kjell Magne Bondevik sa, at det begynner å bli relativt oppsiktsvekkende og pinlig både for nasjonalforsamlingen og for Regjeringen at Regjeringen har en så lemfeldig holdning når det gjelder overholdelse av stortingsvedtak – og jeg må få tilføye: særlig stortingsvedtak som medførte et regjeringsskifte, og hvor nåværende regjeringsspart aktivt førte en saksfremstilling her i Stortinget som den altså nå har rettet tilbake under.

Men det må i hvert fall avklares: Hva er Regjeringens holdning? Kan man gjøre disse endringene innenfor rammene av forurensningsloven, eller er det slik som det står i brevet, at man ikke kan det før det er blitt konkret saksbehandling?

Statsråd Siri Bjerke: Får jeg si til representanten Hagen at det er nettopp en tilbakemelding på oppfølgingen av Stortingets vedtak som Regjeringen gjør i tilleggsmeldingen til stortingsmeldingen om rikets miljøtilstand, der vi gjør den veldig klare vurdering at det ikke er nødvendig å endre forurensningsloven for å følge opp Stortingets vedtak om omgjøring av utslippstillatelsene.

Vi har så beskrevet en prosess. Den prosessen har jeg gitt ytterligere svar på, knyttet til spørsmål fra komiteen, bl.a. i brev av 6. juni, som det er vist til fra Hilde Frafjord Johnson. Det svaret står selvsagt ved lag, og står ikke på noen måte i motstrid til Regjeringens syn om at det ikke er nødvendig å endre forurensningsloven. I brevet av 6. juni går jeg nærmere inn på den saksbehandlingsprosessen som er satt i gang. Det er satt i gang en grundig og omfattende saksbehandlingsprosess, og grunnen til at den tar noe tid, er for det første at Naturkraft har begjært en omgjøring av utslippstillatelsene, og at det foreligger ordinære saksbehandlingsregler for hvordan en slik sak skal behandles. Det er den prosessen som Regjeringen har beskrevet i tilleggsmeldingen til Stortinget, og den vil Stortinget få god anledning til å kommentere når den meldingen skal behandles.

Hilde Frafjord Johnson (KrF): Ja, etter en lengre debatt kan jeg som saksordfører kun konstatere at den uklarhet som har rådet fra før debatten startet, er der fremdeles etter de innlegg som har vært fra statsrådets side. Og jeg konstaterer at følgende fremdeles står ved lag: Vurderingen av om vilkårene for omgjøring etter forurensningslovens bestemmelser er oppfylt, skal foretas gjennom en ordinær saksbehandlingsprosedyre. Jeg konstaterer også at vi ikke vil få noe svar på dette spørsmålet før utpå høsten, i strid med det vedtak som ble fattet.

Presidenten: Jan Tore Sanner har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Jan Tore Sanner (H): La meg bare helt på tampen av debatten gi uttrykk for at jeg synes man nå koker suppe på en spiker. Det ble slått fast fra et flertall i Stortinget at Regjeringen måtte komme tilbake til Stortinget innen

1. juni dersom det var behov for å endre forurensningsloven. Regjeringen har kommet tilbake og slått fast at det ikke er nødvendig.

La meg så understreke et annet viktig poeng i den debatten vi hadde frem til 9. mars, og det er at det er Regjeringens ansvar å sikre en forsvarlig saksbehandling. Det er et poeng Høyre fortsatt står ved, og det er derfor vi også mener at Regjeringen, departementet og statsråden har lagt opp til en ryddig og forsvarlig saksbehandling. Men det som er klart etter denne debatten, er at det ikke er nødvendig å endre forurensningsloven for å gjennomføre Stortingets vedtak slik det ble fattet 9. mars.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 10. (Votering, se side 3657)

S a k n r . 1 1

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 185/1999 av 17. desember 1999 om endring av vedlegg XX (Miljø) i EØS-avtalen om innesluttet bruk av genmodifiserte mikroorganismer (Innst. S. nr. 232 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 69 (1999-2000))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 3657)

S a k n r . 1 2

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om forslag fra stortingsrepresentant Steinar Bastesen om gentesting av alle ulvefamilier/-grupper i Norge (Innst. S. nr. 223 (1999-2000), jf. Dokument nr. 8:51 (1999-2000))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 40 minutter, og at taletiden fordeles med 5 minutter til hver gruppe.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt høve til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Steinar Bastesen (TF): Jeg fremmet dette forslaget på lik linje med tidligere forslag jeg fremmet og som ble vedlagt protokollen, og som resulterte i at Miljøverndepartementet satte i gang gentesting av det som vi alle trodde var hybrider. Resultatet viste at fire valper var hybrider, altså blanding av hund og ulv. De fire ulvungene ble besluttet avlivet, og det ble satt i gang en storstilt aksjon for å få gjort jobben. Så langt er det bare en av de ulvungene som er avlivet. Jeg lurer på hva de andre tre setter i gang med når våren nå har kommet og yrheten brer om seg. Ja, jeg lurer på om de fortsetter å lage flere hybrider. Tidligere var dette et problem. Spørsmålet som melder seg overfor miljøvernministeren, er: Er det ikke lenger et problem at vi har hybrider i den norske fauna?

Forslaget mitt var et forsøk på å få en avklaring av de påstandene som har versert i lang tid om utsetting av ulv her i landet. Det er litt merkelig at rundt 1994 fantes det ikke ulv i Norge. Da var hele den skandinaviske ulvestammen på den andre siden av grensen, mens vi nå opplever at 70 pst. av den skandinaviske ulvestammen er i Norge. Hva er det som har skjedd? Det står for meg – og for forvalterne – som et ubesvart spørsmål. Ved å teste disse ulvefamiliene, som det bare skal være noen få av ifølge forskerne i Direktoratet for naturforvaltning, ville en fått en avklaring. Hva er det myndighetene er redd for når de ikke vil gå inn for en slik testing? Det lurer jeg på, og jeg er ikke alene om å lure på det. Hva er problemet?

Kan man ha tillit til forvaltningen når de ikke er i stand til å avlive fire ulvunger etter at millioner på millioner av kroner er brukt på jakt? På fredag skal vi vedta å bruke ytterligere 2 mill. kr til jakt på skadedyr. Hva slags tillit kan det norske folk ha til Miljøverndepartementet og forvaltningsorganene? Hva slags tillit kan vi ha til tellingene det opereres med, når ulvestammen og -mengden i Norge eksploderer i løpet av noen få år?

Så sies det at man skal avlive dyr som gjør skade, og at de ikke er utenfor kjerneområdene. Ja, det er kun innenfor kjerneområdene ulven skal være. Men hvem skal fortelle ulven dette? Han begriper jo ingen ting av vedtakene som blir fattet i Stortinget eller departementet. Han drar jo dit det er mat. Han går løs på den sauene han måtte finne, han går løs på den kua han måtte finne, han går løs på den kalven han måtte finne, han går løs på elg – han går løs på det som er av vilt. Vi er ikke i stand til å avlive fire ulvunger. Hvordan i herrens navn skal vi forvente at man skal kunne kontrollere hundrevis av ulv som beveger seg utenfor kjerneområdene?

Jeg har også et spørsmål til statsråden: Hvordan går det med jakten? – Kan jeg få svar på det spørsmålet før vi avslutter denne debatten?

Gunn Karin Gjøl (A) (ordfører for saken): For andre gang i løpet av et år har energi- og miljøkomiteen hatt til behandling et spørsmål om gentesting av ulv i Norge. Representanten Bastesen fremmet et Dokument nr. 8-forslag allerede høsten 1998, som ble behandlet i Stortinget vinteren 1999. I forbindelse med behandlingen av det forslaget redegjorde Miljøverndepartementet for de tiltakene som var satt i gang for å gjennomføre og utvikle metoder og analyser for gentesting av ulv. Det arbeidet er nå blitt videreført, og det foretas nå rutinemessige innsamlinger og analyser av prøver fra ulv. I tillegg er det etablert et samarbeid med Sverige, hvor det svenske Naturvårdsverket og Universitetet i Uppsala er engasjert. Dette prosjektet innebærer en omfattende genetisk analyse av ulv både i Norge og i Sverige.

I debatten i dag har representanten Bastesen stilt spørsmål ved hvordan en så stor prosentvis andel av den skandinaviske ulvebestanden nå kan befinne seg i Norge.

Departementet har i brev til energi- og miljøkomiteen redegjort for den foreløpige ulvregistreringa, og den tyder på at det er seks familiegrupper av ulv i Sør-Skandinavia vinteren 1999/2000. Det er det samme antallet fa-

miliegrupper som de to foregående vintrene. I løpet av de siste tre årene har den geografiske fordelingen av bestanden endret seg noe. Antallet familiegrupper har nå fordelt seg med to i Norge, en i Sverige og tre som bruker området på begge sider av riksgrensa. I tillegg til familiegruppene er det nå registrert seks–ni ulvepar i Sør-Skandinavia denne vinteren.

Med bakgrunn i det forslaget representanten Bastesen videre viste til i sitt Dokument nr. 8-forslag om ryktene om utsatte ulvehybrider i Norge, er det i departementets brev blitt slått fast at det ikke er grunn til å anta at hybridisering mellom ulv og hund har vært eller er et problem i Norge – utenom de tilfellene som ble påvist i den ene flokken i Østfold i vinter.

Komiteen mener derfor at de tiltakene som er satt i verk for å kartlegge genene til ulven, er tilstrekkelige for å gi den kunnskapen som fagmyndighetene har bruk for i forvaltningen av ulv i Norge. Derfor anbefaler en enstemmig komite at Dokument nr. 8:51 avvises.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 12. (Votering, se side 3657)

S a k n r . 1 3

Forslag fra stortingsrepresentant Ingrid Fiskaa på vegne av Sosialistisk Venstreparti oversendt fra Odelstingets møte 6. juni 2000 (Jf. Innst. O. nr. 80):

«Stortinget ber Regjeringen utvikle et forsøksprosjekt med forebyggende og forskningsbasert arbeid i rovdyrutsatte områder, basert blant annet på erfaringene fra tilsvarende problemområder i andre land.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 3657)

S a k n r . 1 4

Innstilling fra forsvarskomiteen om Forsvarets investeringer (Innst. S. nr. 238 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 58 (1999-2000))

Presidenten: Etter ønske fra forsvarskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 15 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 25 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Høyre 10 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Venstre 5 minutter og representanten Bastesen 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt høve til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, har en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Gunnar Halvorsen (A) (ordfører for saken): Ingen kan ha unngått å legge merke til at Forsvaret er inne i en bryt-

ningstid. For en ukes tid siden diskuterte vi i denne sal både utgifter som er påløpt i forbindelse med utlending-sengasjementet som vi har i Kosovo, og investeringer i nye fregatter.

I dag legger forsvarskomiteen fram sin innstilling om en rekke store og små investeringsprosjekter – det er vel 21 i alt.

På mange måter viser alle disse debattene det som i dag er kjernen i Forsvarets virksomhet, og utfordringene: utenlandsvirksomheten og behovet for materiellinvesteringer.

For en ukes tid siden vedtok altså Stortinget at vi skal skaffe nye fregatter. Dagens innstilling fra forsvarskomiteen går mer i utviklingens og utsettelsens tegn. La meg innledningsvis få si at i hovedtrekk er dagens innstilling langt på vei preget av enstemmighet, og der det er en delt innstilling, er dette knyttet til mindre prosjekter, først og fremst på eiendomssiden.

Det er i innstillingen en enstemmig komite som finner det uheldig at det ikke er mulig å gjennomføre det materiellprogrammet som Stortinget har vedtatt gjennom behandlingen av den såkalte investeringsprofilen. Det er altså et tankekors at det allerede så tidlig i planperioden har vist seg umulig å gjennomføre de langsiktige målsettingene for Forsvarets oppgaver, struktur og virksomhet som Stortinget har lagt opp til.

Som saksordfører for denne innstillingen om Forsvarets investeringer finner jeg grunn til nok en gang å uttrykke min generelle bekymring over manglende langsiktighet og forutsigbarhet knyttet til investeringskapitlet, når vi vet at det om to dager, i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett, trekkes inn 500 mill. kr på Forsvarets investeringsbudsjett. Og dette skjer midt i et budsjettår der allerede nærmere 80 pst. av budsjettet er bundet opp i juridisk bindende kontrakter.

Den andre store saken jeg vil trekke fram, er forholdet knyttet til ikke-gjennomføring av kampflyprosjektet. Selv om innstillingen på dette området er noe delt, er det likevel en enstemmig komite som peker på at det i dagens situasjon kun er økonomiske årsaker til at prosjektet i sin reduserte form ikke kan gjennomføres som opprinnelig planlagt. Det er altså fortsatt ingen tvil om at konklusjonen fra kampflyanalysen om at Norge trenger nye kampfly, står fast. Det er heller ingen tvil om at begge de to alternative flytypene, som har vært med i hele oppløpet i denne prosessen, er utmerkede fly som på en glimrende måte kunne ha løst oppdragene. Men for å kunne skape den nødvendige økonomiske handlefrihet i den resterende investeringsporteføljen, og rom for fremtidige omstillingstiltak, har det blitt nødvendig å ikke gjennomføre kampflyprosjektet de nærmeste årene.

Jeg vil imidlertid peke på det viktige oppdraget som er gitt til Regjeringen i innstillingen, om aktivt å arbeide innenfor NATO-alliansen for å legge til rette for at allierte kampflyavdelinger finner Norge interessant i et trenings- og øvingsperspektiv, og derved også bereder grunnen for mulige deployeringer ved eventuelle kriser og krig.

Det neste store prosjektet jeg vil ta opp, er utsettelsen av avklaring av spørsmålet om oppstart av nye missiltor-

pedobåter. Som kjent har et flertall her i Stortinget, bestående av Arbeiderpartiet og Høyre, tidligere lagt til grunn oppstart av dette prosjektet i år, forutsatt en vellykket prøveperiode på forseriefartøyet. Prøvene med forseriefartøyet har vært vellykkede. Produktene fra – nå – Umoe Mandal har holdt mål. Men igjen settes økonomiske begrensninger for handlefrihet når det gjelder investeringer i et nytt og nødvendig materiell. I en fellesmerknad fra Arbeiderpartiet og Høyre beklager vi at det ikke er mulig å ta stilling til spørsmålet om serieproduksjon av MTB-er nå. Jeg er imidlertid glad for at et flertall i Stortinget vil følge Regjeringens anbefaling om å disponere inntil 25 mill. kr for å kunne opprettholde en tilfredsstillende engineeringkapasitet ved Umoe Mandal. Det overordnede må likevel være at det er behov for MTB-ene i det norske forsvaret, noe jeg mener det er.

Det er videre i innstillingen gjort rede for en rekke mellomstore og mindre prosjekter, både på materiell- og eiendomssiden. Tiden tillater dessverre ikke å gå inn i noen lengre redegjørelse for disse prosjektene. I hovedtrekk får Regjeringen tilslutning for sine forslag i proposisjonen. På to områder går flertallet imot: Et flertall i komiteen er ikke villig til å gjennomføre et planlagt prosjekt om en standardheving av bygning 64 på Akershus festning, noe som bl.a. kunne ha frigjort årlige leieutgifter på 4 mill. kr i Oslo-området.

Det andre prosjektet hvor det er etablert et flertall mot Regjeringens forslag, er knyttet til en planlagt forsert omstilling/brannverntiltak på forsvarsbygningen på Huseby her i Oslo. Et flertall har her ikke funnet grunnlag for å gi sin tilslutning til en forsering av dette prosjektet, og dermed heller ikke sin tilslutning til en heving av prosjektrammen med 15 mill. kr.

La meg mot slutten nevne at flertallet i komiteen støtter forslaget om å terminere prosjektet nye transportfly.

Avslutningsvis vil jeg ta opp de to mindretallsforslagene fra Arbeiderpartiet, forslag nr. 1 og forslag nr. 2.

Presidenten: Gunnar Halvorsen har tatt opp de forslag han refererte til.

Hans J. Røsjorde (Frp) (komiteens leder): Saksordføreren har gjort rede for komiteens innstilling i de større linjer, og også tatt med en del av de mindre prosjektene knyttet til innstillingen.

Først og fremst synes jeg det er verdt å merke seg at en samlet komite finner det uheldig at det ikke har vært mulig å gjennomføre det materiellprogrammet som Stortinget har vedtatt. Det er på en måte en kritikk av seg selv, men jeg vil hevde at det ikke desto mindre er svært spesielt at en samlet komite rett og slett registrerer at det – åpenbart av andre grunner enn de forsvarsmessige – ikke bevilges de penger som Stortinget har sagt og lagt til grunn.

Det gjør at Forsvaret kommer i en ganske umulig situasjon når det gjelder å styre ressursene. For det er nettopp behovet for langsiktighet som jeg ser og leser at komiteen peker på er nødvendig, og det er vel så mye en hilsen til de øvrige medlemmer av Stortinget, som åpenbart

(Røsjorde)

ikke bryr seg så mye om å se på de langsiktige linjer i forsvarsplanleggingen. Slik sett kunne det blitt en interessant debatt – hvis flere komiteer kunne deltatt.

Men det er ikke det som er hovedpoenget mitt. Hovedpoenget er rett og slett en sterk understreking av behovet for å holde målene. Jeg synes det er ganske oppsiktsvekkende at den regjeringen som gikk av, hadde lagt seg på en linje hvor man gjennom fireårsperioden skulle ha 0-vekst, 0-vekst, 0,5 og 0,5. Og så ender man i minus, minus og minus – hele veien. Da nytter det lite å skyldte på den sittende regjering, selv om den i forbindelse med revidert budsjett fremmet et forslag til kutt på 500 mill. kr – et enormt beløp hvis vi ser det i sammenheng med de anskaffelser som gjøres. Den regjeringen som gikk av, og som hadde lagt planken for hvordan man skulle drive forsvarsinvesteringene videre, kunne mannet seg opp i forbindelse med revidert og stått rimelig godt, med hæla sammen – hvilket de ikke gjorde ved denne korsvei heller.

Når det gjelder de troverdige, langsiktige alternativer, må man antakelig lete utenfor denne sal for å finne dem, med mindre man skulle støtte seg til en samlet forsvarskomite – men det hjelper tydeligvis ikke.

Ett av de mer dramatiske kuttene som flertallet går inn for, er å si at man på det nåværende tidspunkt ikke vil gjennomføre kampflyprosjektet. Det er et prosjekt som har vært behandlet, og som man har jobbet med lenge. Det har en høy pris, nesten 11 milliarder kr, men det har man hatt inne i planene hele tiden. Så fjerner man systematisk de midlene som skulle underbygge dette når prosjektet ble besluttet og ført videre. Det har altså ikke skjedd, fordi rammene har blitt erodert hele veien.

Man har utfordret flyprodusentene, man har gjennomført en konkurranse som nærmest var ferdig, man har brukt minst 68 mill. kr på å få dette prosjektet opp og gå – og så vinker man farvel. Man vet at det ikke finnes noen andre alternativer enn disse to flyene, med mindre man skulle endre spesifikasjonene og ta inn igjen på lasset flytyper som for lengst er forkastet og tatt ut. Da blir det vanskelig å se at man ikke kan støtte Fremskrittspartiets forslag om å gjennomføre konkurransen, da hadde man ikke tapt pengene, og så fikk man finne fram til en måte å finansiere dette på. Høyre har, sammen med Fremskrittspartiet, vært med på å si at ja, vi får vurdere om det ikke går an å finne andre løsninger på dette framover når det gjelder finansiering.

Men det som blir vanskelig å forstå, er at man nærmest gir opp. Og departementet sier ganske riktig at dette på en måte kan undergrave tiltroen til det norske forsvar og dets evne til å gjennomføre konkurranser. Det tror jeg departementet har aldeles rett i, og jeg vil ikke utelukke – slik jeg har forstått at også departementet peker på – at det kanskje kan komme til å bli reist noen krav, skjønt det ville vel ikke være så veldig lurt om man valgte å stille opp igjen i en senere konkurranse. Men det er med på å svekke tilliten. Vi har gang på gang sagt at vi skal kjøpe fly, transportfly – eller det være seg jagerfly og annet

– og så faller vi til fote i tur og orden. Det gir ikke troverdighet, og det bør hele Stortinget ta innover seg.

Man har etter min vurdering fått en mulighet til å trefte valget nå. Det har man ikke villet gjøre. Men hva er det man da har tenkt å gjøre? Jeg har lyst til å spørre statsråden rett ut: Er det slik at man nå vurderer å kjøpe brukte F-16 MLU for på en måte å fylle igjen det gapet som allerede har oppstått gjennom tap, og som forhåpentligvis ikke vil bli særlig mye større i årene som kommer? Eller er det slik at man vil gå en helt ny runde med en helt ny start, men med de samme flytypene? Det er i grunnen spørsmålet. Hvilke planer har statsråden egentlig nå? Det gir ikke proposisjonen særlig godt svar på.

Når det gjelder missiltorpedobåtene, vil Fremskrittspartiet ikke være med på å betale 25 ingeniørstillinger hos Umoe i von om at det skal bli noe ut av det, for med alle de kanselleringer vi har sett, tviler jeg på at det blir økonomisk rom selv for dette. Selv om viljen særlig fra Høyre og også Arbeiderpartiet har vært sterk og stor, har man altså ikke greid å få dette prosjektet i land heller, selv om man har lovet Umoe Mandal dette over lengre tid. Så vi finner det riktig å si som så: Vi får vente til teknologien er ferdig, til evalueringen er ferdig, til våpensystemene er ferdig, som jeg har sagt før, så får vi se om det da er penger til dette, hvis det anbefales. Så vi får se. Men jeg synes det er litt underlig å betale for 25 ingeniørstillinger som det egentlig tilligger en privat bedrift å betale.

Så når det gjelder en del av byggeprosjektene: Hvis vi summerer det man ber om i tilleggsbevilgninger og til å bygge om, blir det også en ganske stor sum, som kanskje kunne vært brukt på andre, mer prioriterte områder i den såkalte spisse enden. De får støtte for å utsette – og i hvert fall ikke nå ta stilling til – en del utbyggingsprosjekter. Det skyldes et flertall bestående av alle unntatt Arbeiderpartiet. Vi venter og ser hvordan organisasjonsutviklingen blir før vi går til det skritt å bruke penger på bygninger.

Når det gjelder Rygge flystasjon, har en samlet komite pekt på at man forutsetter at det ved en eventuell framtidig sivil og militær bruk av flyplassen blir tatt hensyn til Forsvarets investeringer i fellesfasiliteter ved beregningen av kostnadsdelingen når det gjelder bygging av ny brannstasjon. Skal man inn i dette med sivil drift, er det rimelig at man også deler på regningen, slik komiteen har understreket.

Så til bygning 64 på Akershus. Ut fra alle erfaringer med ombygging på Akershus er det slik at når man presenterer en regning for en ombygging av så gamle bygninger, er tendensen at den regningen dobles. Og når man da utreder en sammenslåing av forvaltningsutdanningen med bare ett mål for øye, nemlig Akershus, er det heller ikke til å undres over at man først vil bygge om og så eventuelt fatte et vedtak senere, eller håpe på et vedtak. Det er en del dokumenter som tyder på at man har ønsket det slik, og vi får se hvordan dette utvikler seg videre gjennom vedtak i den rekkefølge som komiteens flertall legger opp til.

Så vil jeg gjerne utfordre statsråden på Mauken–Blåtind, hvor komiteens flertall bestående av Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre sier:

«Flertallet er bekymret over at dette kan bety forsinket oppstart i prosjektet. Flertallet forutsetter at prosjektet ferdigstilles i 2003 i henhold til Stortingets vedtak ...»

Jeg vil gjerne utfordre statsråden på det, for han har vært litt slepphendt med det presset som hele tiden har vært ut fra samenes særinteresser i denne sammenheng.

Når det så gjelder økte bevilgninger til varmesentral ved Sætermoen, hele 28 mill. kr, vil verken Høyre eller Fremskrittspartiet bruke penger på dette området nå. Det synes vi er svært mye penger med en noe tvilsom innsparingseffekt.

Så til anskaffelsen av middelstunge transportfly. Fremskrittspartiet og Høyre har sagt at man ønsker å finansiere dette gjennom tilleggsbevilgninger og uten krav til gjenkjøp. Det betyr at vi ser et behov for nye fly, fordi de gamle er uøkonomiske å drive, og det peker i grunnen også departementet på. Og vårt forslag er: Hvis man nå gjør ting som ikke får innenrikspolitiske konsekvenser for økonomien, bør man følge opp og kjøpe. Det er nettopp det samme som man har pekt på når det gjelder jagerflyene; det er muligheter, det er gitt tilbud fra dem som leverer, og så vil man ikke gå inn på dem.

Så er det også en ganske klar merknad til de IT-prosjektene som foreligger, som sier: Dette må ikke overskrides, vi har dårlige erfaringer, og vi har bedt om at man blir holdt løpende oppdatert om utviklingen. (Presidenten klubber)

Til slutt tillater jeg meg først å ta opp forslagene fra Fremskrittspartiet og Høyre. Det er forslagene nr. 3 og 4 i innstillingen. Forslag nr. 4 gjelder lån til stiftelsen Norsk museum for fotografi, Preus fotomuseum på 6 mill. kr. Som forslag nr. 4 sier: Det ytes ikke. Det får være grenser for lån til fotografiske museer. (Presidenten klubber)

Jeg tar også opp forslag nr. 5.

Videre tar jeg opp forslagene fra Fremskrittspartiet. Det er forslag nr. 6 om at man ikke bruker 25 mill. kr på ingeniørkapasitet ... (Presidenten klubber.)

O d d b j ø r g A u s d a l S t a r r f e l t hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Presidenten vil hevda at representanten no forlengjer innlegget sitt.

Hans J. Røsjorde (Frp): ... og forslag nr. 7 om kampfly.

Presidenten: Representanten Røsjorde har teke opp dei forslaga han gjorde greie for.

Anne Brit Stråtveit (KrF): St.prp. nr. 58 bærer et visst preg av at ambisjonene kanskje har vært for store her i salen ved tidligere vedtak om forsvarsinvesteringer. Resultatet er at flere store investeringsprosjekter nå ut-

settes eller stanses. Kristelig Folkeparti synes dette er fornuftig med tanke på den kommende langtidsmeldingen som vil rydde opp i mange uklarheter om fremtidig struktur og dermed behov og prioriteringer i Forsvaret. Bare ett år før en melding som kan komme til å varsle en grunnleggende omlegging av vårt forsvar, er det viktig å unngå feilinvesteringer og å skaffe økonomisk handlingsrom for de eventuelle omlegginger som blir nødvendige. Kristelig Folkeparti støtter derfor departementets forslag til utsettelse og terminering av materiellprosjekter som anskaffelse av nye kampfly, middelstunge transportfly og pansrede spesialkjøretøyer.

Kristelig Folkeparti registrer med tilfredshet at Forsvarsdepartementet har tatt initiativ til en ny reindriftsfaglig vurdering av Mauken–Blåtind-prosjektet. Vi har vært kritiske til en sammenbinding av disse to feltene av hensyn til miljøet og reindriftsnæringen, og stemte mot dette prosjektet da det ble vedtatt i Stortinget i 1997. I ettertid har bl.a. samene i Indre Troms hevdet at man ved tidligere vurderinger ikke har tatt grundig nok hensyn til reindriftens behov i området. Dette vil nå bli vurdert på nytt, og Kristelig Folkeparti forutsetter, jf. vår merknad sammen med Senterpartiet i denne innstillingen, at dersom denne nye vurderingen frembringer nye momenter i forhold til reindriftsnæringen, må Stortinget ta stilling til saken på nytt.

På to punkter i innstillingen går Kristelig Folkeparti sammen med et flertall i komiteen mot Regjeringens forslag. Dette gjelder forbedring av Bygning 64 på Akershus festning, og forsering av omstillings- og brannverniltak på Forsvarets overkommando Huseby. I begge disse sakene er det hensynet til usikkerheten rundt framtidig bruk av disse bygningene som ligger bak våre vurderinger. Bygning 64 på Akershus er ett av flere alternativer – Oslo, Hamar eller Harstad – for den framtidige plassering av Forsvarets nye lønnsadministrasjon, en plassering Stortinget skal ta stilling til kommende høst ved behandlingen av St.prp. nr. 75. Det er riktignok bare en del av bygningen som eventuelt skal benyttes til dette formålet. Likevel vil en opprustning av denne bygningen nå kunne betraktes som en forskuttering av midler til – og argumenter for – plassering av denne enheten i Oslo. Dette skal som sagt Stortinget ta stilling til senere, med en vurdering av flere alternativer.

Vi går også imot utvidelse av rammen for omorganiseringen av Huseby for 15 mill. kr i påvente av hva som skal ligge igjen der Forsvarets overkommando i dag ligger, etter at Forsvarets ledelsesstruktur er gjennomgått. Vi ber også departementet vurdere om det er nødvendig å fortsette utbedringen av disse lokalene inntil Overkommandoenes bygningsbehov er klarlagt.

Så noen ord om bygging av MTB-er. Regjeringen Bondevik vurderte det slik at serieproduksjon av MTB-er tidligst kunne vurderes oppstartet i 2003, og etter at utprøving av forseriefartøyet var gjennomført. Det er gledelig at denne utprøvningsperioden har vist meget gode resultater. Likevel er det nødvendig av økonomiske grunner å prioritere med hensyn til investeringer i nytt materiell i Forsvaret.

Stortinget har nylig vedtatt kjøp av fem nye fregatter, altså prioritert foran nye MTB-er. Det at forsvarssjefen ikke har gitt MBT-ene nødvendig prioritering innenfor materiellsektoren, må vi tillegge stor vekt. Arbeiderpartiet og Høyre har nå blitt nødt til å gå tilbake på sine løfter om byggestart allerede i 2000. Arbeiderpartiet sier nå i regjering at det må gjøres en ytterligere vurdering av MTB-våpenets plass i en framtidig forsvarsstruktur i forbindelse med neste langtidsmelding.

Kristelig Folkeparti har vært imot en forsering av prosjektet nå og mener at revisjon av forsvarsstruktur og investeringsplaner må være på plass før en bestemmelse tas. Jeg håper at serieproduksjon kan vise seg å bli et prioritert prosjekt fra Forsvarets side og fra politisk hold.

Kristelig Folkeparti mener det er svært viktig å ta vare på engineeringkapasiteten ved Umoe Mandal, og vi er enig i at det er nødvendig å bruke inntil 25 mill. kr for å kunne opprettholde den og tilknyttet virksomhet. Forseriefartøyet har vist at det svarer til forventningene. Økonomi, Forsvarets prioriteringer og politisk vilje vil være avgjørende for om serien skal bygges fullt ut.

Jeg tror at Forsvaret trenger disse fartøyene og ser med spenning fram til en endelig avklaring, som bør komme senest ved behandlingen av neste langtidsmelding.

Til slutt noen ord om middelstunge transportfly. Regjeringen mener det økonomisk er mest realistisk å oppdatere nåværende flypark. Kristelig Folkeparti støtter derfor forslaget om terminering.

Høyre og Fremskrittspartiets forslag om å vurdere kjøp uten gjenkjøp kan vi ikke gi vår støtte. Vi har ikke tidligere gått inn for et slikt prinsipp, som vil kunne skape presedens for andre innkjøp, også innenfor andre områder.

Når det gjelder Sætermoen – varmesentral med biobrensel og varmepumpegjenvinning, registrerer vi at det foreligger en kostnadsøkning også her. Vi ønsker likevel at prosjektet gjennomføres fordi det er miljømessig positivt, et aspekt som er viktig for Kristelig Folkeparti.

De vedtak vi gjør i dag, vil gi oss tid til å foreta riktige prioriteringer, bl.a. investeringer i nytt forsvarsmateriell. De vil også kunne skape et økonomisk handlingsrom som trengs for å ta mest mulig rette beslutninger, som forhåpentligvis kan være grunnlag for den langsiktighet som etterspørres i debatten i dag.

Ingvald Godal (H): Forsvaret er ute i eit etter kvart vel kjent uføre. Noko av skulda for dette må Forsvaret sjølv ta, m.a. er det eit altfor svakt tempo når det gjeld rasjonalisering av fredsdrifta. Stadige overskridingar av materiellkontraktar innanfor bygg og anlegg er det òg, og det er vanlegvis eit teikn på dårleg arbeid.

Eg vil be statsråden sjå grundig på dette, for det må gå an òg i Forsvaret å halde seg til dei rammene som er fastsette, dersom ein gjer forarbeidet skikkeleg. Me har eksempel i Forsvaret på at det har gått bra. Eg trur det er veldig viktig å få gjort noko med dette, for no vert det sløst med pengar på dette grunnlaget.

Hovudansvaret for problemet i Forsvaret kviler likevel på vekslende regjeringar og på fleirtalet her i huset. I

løpet av 1990-talet er det løyvt ca. 10 milliardar kr mindre enn det som skulle til for å nå dei måla Stortinget sjølv har sett. Kap. 1760 post 45 vert notorisk bruka som ymsepost for alt mogleg anna.

Tilsvarande ille er det at fleirtalet vik unna for upopulær, men heilt nødvendig rasjonalisering av fredsdrifta. Det var meininga at 6 000 stillingar skulle bort i løpet av 1990-talet. Det vart med 2 000, ikkje minst fordi fleirtalet her i huset bøyer av for lokalt press når upopulære saker kjem på dagsordenen. Handsaminga av Poseidon i fjor vår var eit skrekkelig eksempel i så måte, der stortingsfleirtalet m.a. gjekk inn for å halde fram med utdanninga av ein type personell som Forsvaret ikkje lenger har bruk for, berre fordi institusjonen var populær, naturleg nok, i vedkomande lokalsamfunn.

Kristeleg Folkeparti og Senterpartiet har i ein merknad innleiingsvis i innstillinga peika på at dei må vente på ein ny struktur for å få klårlagt behovet. Men dersom desse partia saman med Arbeidarpartiet held fram på den gamle måten med å underbudsjettere og å nytte kap.1760 som ymsepost, vil det berre gå stutt tid før også den nye strukturen er eit utopisk mål, og alt i 2004 er ei ny langtidsmelding like om hjørnet. Desse partia må snart forstå at dei held Forsvaret fast i ein vond nedgåande spiral, slik at me aldri får det forsvaret ein seier ein vil ha, og slik at feilinvesteringar vert uunngåelege. At ikkje Finansdepartementet forstår dette, er ufatteleg, dei burde jo nettopp vera opptatt av effektiv ressursutnytting. Den enklaste hummor har ingen problem med å forstå logikken i dette.

Så til ein del konkrete prosjekt.

Når det gjeld kampflya, sa Høgre i fjor under behandlinga av investeringsprofilen at dersom ein måtte utsetta noko prosjekt på grunn av manglande pengar, måtte det bli flya. Grunnen til det er enkel, det synest ialfall eg. Det er betre å ta ut eitt stort prosjekt enn mange små. Våre allierte har mange jagarfly, dei kan vera her på veldig kort tid om det skulle bli bruk for det.

Det er eit anna moment som kjem inn her, og det gjeld at i eit lite flyvåpen som vårt er det veldig ressurskrevjande å ha to forskjellige flytypar. Det krev dobbelt sett av flygarar, mekanikarar, reservedelar osv. Eg trur difor at i det vidare laupet no er det veldig viktig at me får ei slik ordning at etter kvart som dagens F-16 blir fasa ut, går me over på *ein* ny type, slik at me framleis har *ein* jagarflytype i Forsvaret vårt.

Dersom me skulle ha kjøpt i dag, trur eg me burde ha kjøpt tilsvarande F-16 som det me har. Me kunne ha fått dobbelt så mange av den typen som f. eks. av Eurofighter eller den nye F-16. Det får me då sjå på. Me bør halde dørene opne for alle leverandørar som har vore med så langt, det er mi meining. Men me må stå heilt fritt i å velja dei langsiktige løysingane som me er best tente med – og altså: Me bør satse på å kunna ha *ein* type.

Når det gjeld MTB-ane, vart det prosjektet vedteke her i huset midt på 1990-talet. Alle var einige om det, forsvarssjefen og alle saman. Me var på grunnlag av erfaringane frå minefartøya einige om at me skulle laga ein prototyp. Høgre gjekk inn for dette fordi me ville ha MTB-ar i vår struktur. Me gjekk difor inn for dei kostna-

dene som dette fører med seg. Me brukar 300 mill. kr no på å utvikle dette forseriefartøyet. Eg synest det verkar veldig lettvinnt når ein er med på å setta i gang noko slikt, at ein brukar 300 mill. kr, og så seier at ein ikkje vil meir. Det minner meg om guten som begynner å eta på ei kake, og når han er komen midtvegs, så kastar han den og tek ei anna ei, for den ser betre ut. Me bestemte oss for at me ville ha MTB-ar i vårt sjøforsvar. Då me gjekk inn for prototypen, var tidsaspektet at produksjonen skulle settast i gang i 1998, altså for to år sidan, så det er Arbeidarpartiet og Høgre her som held seg så nokolunde til den opphavlege tempoplanen. Me forserer ingenting. Det er dei andre som vil trenere.

Me hadde helst sett at me hadde stått på vedtaket frå i fjor og sett i gang produksjonen no, i og med at testperioden var veldig vellukka. Når Regjeringa treng noko meir tid, vil me støtte det, og støtte at det vert bruka 25 mill. kr for å halde oppe kapasiteten hos produsenten. Eg trur at det vil bli mykje dyrare om me lèt denne gå fløyten og så måtte begynne heilt på nytt ein annan stad seinare.

Når det gjeld transportfly, har me gong på gong fått streka under at dette er eit lønsamt prosjekt. For AS Noreg vil det løne seg betre å kjøpe nye fly enn å lappe på dei gamle. Og for Forsvaret er det heilt klårt at det ville vera mykje betre å ha nye fly som fungerer, enn å ha gamle fly som stadig står på bakken til reparasjon. Dette kan me kjøpe utan krav til gjenkjøp. Då har det ikkje noko å seia for temperaturen i norsk økonomi, og då kan ikkje eg sjå anna enn at både AS Noreg og Forsvaret ville vera best tente med å setta dette i gang. Me har kome med eit nøkternt forslag om å greie ut dette, og ber Regjeringa koma tilbake til det. Det er synd at det ser ut til at eit fleirtal i Stortinget ikkje eingong vil ha greie på fakta i saka, og dermed heller ikkje vil gå inn for å få saka utgreidd. No kan sjølvsagt statsråden gjera det likevel, og eg har håp om at han vil gå inn for det som både AS Noreg og Forsvaret openbert vil vera best tente med.

Når det gjeld Mauken–Blåtind, må eg berre seia – eg var saksordførar i den saka: Me la enormt stor vekt på omsynet til samane. Eg var fleire ekstraturar oppover på synfaring, nettopp av omsyn til dei. Eg kan ikkje sjå at det var noko som burde ha vore gjort den gongen, som ikkje er gjort, og eg må då berre seia meg lei for at eg synest at det å utsetta det no, er å gje etter for kverulering. Me treng dette feltet, og eg trur det greiaste hadde vore at ein berre hadde sett i gang utan vidare.

Eg ser fram til statsrådens svar på spørsmålet frå komiteens leiar, og vonar at me kan få forsikringar om at det ikkje vert unødig utsetting av dette.

Elles vil eg berre vise til Høgres merknader i innstillinga.

Presidenten: Presidenten er noko i tvil om omgrepet «den enklaste husmor» var særleg heldig, og vil nemna det for representanten.

Gudmund Restad (Sp): Før jeg tar for meg dagens innstilling om Forsvarets investeringer, vil jeg komme

tilbake til den største av dem alle, kjøp av fem nye fregatter. Den saken ble behandlet av Stortinget den 31. mai i år. Flertallet gav da grønt lys for fregattkjøpet, den største investeringen i Forsvarets historie. Dermed skulle saken være avgjort.

Imidlertid er det nå blitt kjent at det har oppstått store problemer med å få i orden kontrakten mellom Bazan og den største av de norske underleverandørene, Umoe Sterkoder – dette til tross for at det skal ha foreligget en underskrevet intensjonsavtale og utfyllende avtaler om et byggeoppdrag til Umoe Sterkoder til en verdi av om lag 2 milliarder kr. Ifølge dagens Aftenposten meddelte Bazan i går kveld at forhandlingene med Umoe Sterkoder var avsluttet uten resultat. Dette er alvorlig og må håndteres av Regjeringen.

I denne forbindelse vil jeg minne om en enstemmig komitemerknad i Innst. S. nr. 192 for 1999-2000 som selvsagt må legges til grunn i det videre arbeidet med saken, og hvor det heter:

«Komiteen viser til at gjenkjøpsavtaler er en forutsetning for kontraktsinngåelse. Komiteen forutsetter at tilfredsstillende avtale mellom norske aktører og Bazan foreligger før Regjeringen bemyndiger Forsvaret til å inngå hovedkontrakt med Bazan.»

Jeg har ingen grunn til å betvile at Regjeringen vil følge opp Stortingets siterte forutsetning, men anser utviklingen i saken som så vidt oppsiktsvekkende at jeg fant det riktig å minne om den enstemmige komitemerknaden. Det kan ikke komme på tale å inngå kontrakt med Bazan hvis ikke gjenkjøpsavtalen er sikret fullt ut – herunder forutsetningen om at 40 pst. av fregattene skal bygges ved norske verft.

Så til dagens innstilling, hvor komiteen har delt seg på enkelte punkter. I en særmerknad, sammen med Kristelig Folkeparti, har Senterpartiet understreket at det er viktig å unngå feilinvesteringer, og at nødvendige investeringer må skje i hensiktsmessig rekkefølge og til riktig tid. Vi har forutsatt at kun de investeringene som man med sikkerhet vet at det er behov for, uavhengig av framtidig forsvarskonsept og –struktur, blir foretatt det nærmeste året – altså før langtidsmeldingen for Forsvaret er behandlet av Stortinget neste vår.

Senterpartiet støtter Regjeringens forslag i St. prp. nr. 58 for 1999-2000 om ikke å gjennomføre kampflyprosjektet. Senterpartiet mener nå, som før, at det ikke bør være aktuelt å ta stilling til en eventuell videreføring av MTB-prosjektet før det foreligger en revisjon av forsvarsstruktur og investeringsplaner. Vi minner også om at hovedvåpenet til MTB-er vil være ferdig utviklet tidligst i 2004, og at det derfor ikke haster med en beslutning. Imidlertid tar vi til etterretning at det er et flertall i Stortinget, bestående av Arbeiderpartiet og Høyre, som i utgangspunktet har ønsket å forsere MTB-prosjektet og starte serieproduksjonen allerede i år. Dermed ser vi behovet for å opprettholde bl.a. engineeringkapasiteten i påvente av en endelig beslutning. Derfor kan vi også gi vår støtte til at det kan disponeres inntil 25 mill. kr for å bevare nødvendig kapasitet ved Umoe Mandal. Imidlertid forutsetter vi at kapasiteten søkes opprettholdt og fi-

nansiert først og fremst ved annen aktivitet ved det aktuelle verftet.

Når det gjelder de øvrige investeringene, vil jeg bare kort nevne at Senterpartiet er med i et flertall i komiteen som går imot å bruke 62 mill. kr til ombygging av Bygning 64 ved Akershus festning nå. Først må bl.a. omorganiseringen av Forsvarets lønnsadministrasjon og forvaltningsutdanningen avklares.

Senterpartiet er fornøyd med at Forsvarsdepartementet har tatt initiativ til en ny reindriftsfaglig vurdering i forbindelse med sammenbindingen av Mauken–Blåtind. Dette kan forhåpentligvis bidra til en bedre dialog mellom reindriftsnæringen og Forsvaret.

Senterpartiet er også med i et flertall i komiteen som mener at det ikke er behov for å forsere den planlagte byggeaktivitet ved Forsvarets overkommando på Huseby. Vi går derfor imot en utvidelse av kostnadsrammen med 15 mill kr og mener at prosjektet må kunne gjennomføres innenfor tidligere fastsatt ramme på 65 mill. kr. Flertallet ber dessuten departementet vurdere om den planlagte ombyggingen kan utstå til ledelsesstrukturen i Forsvaret er gjennomgått.

De øvrige sakene som er omtalt i proposisjonen, får i hovedsak Senterpartiets støtte. Det gjelder bl.a. forslaget om å terminere anskaffelse av pansrede spesialkjøretøyer og middelstunge transportfly.

Jeg viser for øvrig til innstillingen, hvor Senterpartiets standpunkt til de enkelte temaer skulle framgå i detalj.

Karin Andersen (SV): St.prp. nr. 58 er faktisk en halv innfrielse av det SV nå i to år har sagt: Utsett investeringene og vent til vi får det nye konseptet. Det er ikke klok politikk å fortsette å investere etter et konsept som er gått ut på dato, og som sjøl de som ønsker det, ikke greier å finansiere. Det skjønte til og med en av dem som er av kvinnekjønn, og som til dels har brukt deler av livet sitt til å vaske kopper etter andre.

Det er slik at det er de som nå kaller seg forsvarsvenner, som er Forsvarets verste fiender, fordi man sørger for at man her fortsetter å planlegge å bruke masse penger på prosjekter som man ser at man er nødt til å utsette.

I framtida vil Forsvaret bli mindre, og den internasjonale delen vil bli større. Og SV har advart mot denne bit for bit-jobbinga som man gjør nå, der man etter hvert ser at dette rett og slett ikke går. Vi må nå vente til vi får de store utredningene på plass før vi tar noen store beslutninger.

I mai i fjor var det fullstendig uansvarlig å være imot kampfly. Nå viser det seg at det var riktig. I fjor var det også fullstendig uansvarlig og nesten bak mål – det er kanskje ikke et parlamentarisk uttrykk – å være imot at vi skulle sette i gang MTB-ene. Nå ser man at dette ikke går, og jeg kan bare slutte meg til det departementet og Regjeringa skriver i proposisjonen, at nå er vi nødt til å trekke i bremsene for å få rom til og stå friere i de prioriteringene vi skal gjøre når man har fått fram planene. Det står også at det er tvil om MTB-våpenets plass i framtidig forsvarsstruktur, forsvarssjefen har uttalt at det ikke er sikkert at dette oppnår nødvendig prioritet opp mot andre prosjekter.

Jeg har også lyst til å minne om det Barth Eide, som nå er statssekretær i denne regjeringen, sa i Aftenposten 1. juni 1999:

«Det blir galt når det først gjøres store investeringer og deretter vedtas hva slags forsvar vi skal ha.»

Omstruktureringer bør vedtas først, deretter investeringene. Det gjelder de investeringene man klokkelig utsetter i dag, men det burde også gjelde fregattsaken, og det burde gjelde saken om skytefelt. Det er vel ikke å overdrive å si at kanskje heller ikke anskaffelsen av fregattene ser ut til å bli noen stor suksess. Her er det svært mange spørsmål å stille. Kan de nye oppdragsgiverne klare dette? Hvordan vil kontrakten egentlig se ut? Vil dette holde seg innenfor rammene? Har vi ikke nå gått mange nok runder her i Stortinget i vinter på gigantprosjekter som har gått aldeles galt, og der vi har hatt milliardoverskridelser som sjølsagt vil gå ut over andre viktige ting? Og alle feilinvesteringer og bortkasta planleggingsmidler i Forsvaret vil sjølsagt gå ut over nødvendige investeringer og nødvendig drift i framtidas forsvar.

Jeg synes det er ganske uansvarlig å fortsette slik flertallet gjør, lukke øynene så lenge det går, og klamre seg fast til vedtak som man så må løpe vekk fra, etter å ha brukt millionbeløp i bortkasta planlegging.

Så til et tiltak som òg er nevnt i proposisjonen. Det dreier seg om Mauken–Blåtind. Der har Regjeringa etter mitt syn klokkelig slått på i hvert fall én brems. Spørsmålet er hvilken betydning det egentlig vil få for framtida. Universitetsstipendiat Ken Uggerud har laget en utredning om folkerett, samerett og skytefelt som konkluderer med at det er behov for grundigere utredninger av de folkerettslige sidene av saken, og at samtykke til forhåndstiltredelse ikke bør gis på grunn av forhold ved saksbehandlingen. Det hadde vært fint om statsråden kunne komme med sitt syn på dette, og også om han kunne gjøre litt mer rede for Regjeringas håndtering av skytefeltet Mauken–Blåtind og framdriften på det.

Jeg vil så få ta opp SVs forslag i saken. Det er et «at» som har sneket seg inn i forslag nr. 2 som skal strykes. Det er rett og slett en skrivefeil. Jeg håper det lar seg gjøre, og forhåpentligvis blir forslaget vedtatt.

Presidenten: Det lèt seg nok gjera.

Representanten Andersen har teke opp dei forslaga ho sjølv gjorde greie for.

Presidenten er samd i at omgrepet «bak mål» ikkje er god parlamentarisk tale.

Statsråd Bjørn Tore Godal: For å begynne med et par av spørsmålene og kommentarene: Jeg vet ikke om jeg skal konsentrere meg om representanten Andersens komplimenter eller om hennes angrep. Det er mulig det er valgfritt. Det enkleste er kanskje å si at jeg også er blant dem som kjenner glede ved å vaske opp, så her i denne debatten får selv den enkleste statsråd og den enkleste husmor ordet, og det kan vi iallfall sammen glede oss over.

La meg så si om Mauken–Blåtind at det er hevet over tvil at vi har behov for to store regionale skytefelt i Nor-

ge – ett i nord og ett i sør. Der er jeg ikke i stand til å gi noe gratis ved dørene. Men det er også hevet over tvil at vi ikke har maktet å etablere den dialog med reindriftsinteressene som Stortinget forutsatte i og med vedtaket for noen år tilbake. Og jeg har funnet det riktig – i lys av sakens utvikling og den manglende dialog – å gjøre et forsøk på å etablere denne dialogen med reindriftsinteressene i området, ikke fordi jeg tror det blir veldig lett, men fordi mange gode råd peker i den retning. Imens er det andre deler av prosjektet som kan settes i arbeid innenfor de eksisterende felt, og som i denne sammenheng ikke burde framtre som spesielle kontroversielle. Jeg har det håp at framdriften av selve prosjektet ikke vil bli vesentlig forstyrret av det. I det ligger det at målsetningsformuleringene i proposisjonen ligger fast, med mulighet for eventuelle justeringer, om det skulle være helt påkrevd i lys av dialogen. Men det er ikke det som i utgangspunktet ligger i kortene.

Det har jo tatt tid å drive fram Stortingets vedtak. Det var – må jeg si – kommet kortere enn jeg trodde da jeg ble statsråd, og slik sett er den forsinkelsen som ligger i det jeg nå har sagt, og det brevet som ble sendt til reindriftsinteressenes advokat, ikke i seg selv noen stor forsinkelse.

La meg så si til den helt generelle debatten om Forsvarets investerings situasjon at jeg i utgangspunktet ikke har noen problemer med å dele forsvarskomiteens beskrivelse av situasjonen. Det kan kanskje skyldes at det ikke er så lenge siden jeg var medlem av komiteen. Det er iallfall en iøynefallende forklaring. Og selv om en kan ha mange analyser av hvorfor det har blitt slik – Høyre og Fremskrittspartiet har naturligvis med full rett sin forklaring – er det også andre og jeg vil si enda mer dyptpløyende og alvorlige forklaringer på dette, i tillegg til det som eventuelt måtte følge av Stortingets budsjettbehandling. Det består i at driftsbudsjettene i Forsvaret spiser opp en stadig økende andel av forsvarsbudsjettet. Vi kan, for å si det karikert, komme i en situasjon hvor Forsvaret i 2015 – for å ta et tall – består av en masse mennesker på lønnslistene, men uten moderne våpen. Det er en illustrasjon på Forsvarets situasjon. Vi er nødt til å skaffe plass for en den fornødne materiellfornyelse gjennom å slanke Forsvarets driftsorganisasjon. Vi må, for å si det enkelt, slutte med å forberede oss på den tredje verdenskrig som forhåpentligvis ikke kommer, gjennom en gigantisk mobiliseringsorganisasjon som drives på fredstid, og som på mange måter planlegger – selv om jeg overdriver – for en konfrontasjon som er preget av den kalde krigens analyser.

Sånn er det lite sannsynlig at vi kommer til å møte framtidens behov for forsvar. Det er de illustrasjonene vi ser i Kosovo, i Bosnia eller for noen år siden i Libanon og andre steder, som illustrerer hvor norsk forsvar må være med for å bidra til å trygge freden, både i Europa og i verden. Og det å bidra til å trygge freden i Europa og i verden er ikke noe annet enn forsvar av Norge. Også det er en del av forsvar av Norge. Der vil jeg minne om den erkjennelse vi kom til etter to verdenskriger. Vi trodde vi kunne sitte musestille og la alle andre ordne opp i

sine konflikter, og så ville vi gå skadesløse. Både første og annen verdenskrig viste at det ikke var mulig, og derfor kan vi heller ikke nå definere forsvar av Norge som noe annet enn det å delta aktivt i sikkerhetspolitisk og forsvarspolitisk samarbeid i Europa og globalt. Men fortsatt møter jeg noen gamle – og intet ondt være sagt om de gamle, det går den vegen med oss alle – som har den analyse at det vi gjør utenfor landets grenser, er noe annet enn forsvar av Norge. Det må det bli slutt på, og det er i økende grad noe det blir slutt på. Forsvarsdebatten er blitt mer interessant og mer sammensatt enn som så.

Svaret på dette er et nytt, stort, samlet grep, hvor vi i løpet av få uker får to store innspill, Forsvarsstudien 2000 fra forsvarssjefen og innstillingen fra Forsvarspolitisk utvalg, som danner det vesentlige fundament for Regjeringens arbeid med det nye langtidsprogrammet, hvor vi så å si legger alle ting til side og sier: hvor står vi nå, og hva gjør vi nå? – for å skape denne sammenhengen mellom oppgaver og mål på den ene side og Forsvarets struktur, ressurser og økonomiske midler på den annen side. Det store, samlede grepet kommer til å bli smertefullt for mange, enten de er oberster eller ordførere eller har andre utgangspunkt for sitt forsvarspolitiske engasjement. Vi er nødt til å skape sammenheng mellom Forsvarets mål og oppgaver på den ene side og struktur og midler på den annen side, og der håper jeg på et godt og tilitsfullt samarbeid med Stortinget.

Innenfor rammen av et slikt løp måtte vi altså slå fast – og det tror jeg min forgjenger skjønte da hun varslet den reviderte investeringsprofilen i fjor vår – at det ikke var plass til 10-11 milliarder kr til å fornye kampflyene nå. Det betyr jo ikke at ikke kampflyene vil ha sin sentrale rolle i fremtiden – det tror jeg også Forsvarsstudien kommer til å understreke – men vi kan altså klare oss med effektiviserte og moderniserte F-16 fly fram til 2012-2015, og det er noe helt annet enn det vi opplever med fregattene. Én har sunket, og de andre er 30-40 år gamle og er ikke liv laga i et slikt tidsperspektiv. Og her blir vi aldri enige med dem som går mot fregatter i salen, men som tapte voteringen. Dette er et så vesentlig innslag i Norges suverenitetshevdelse i nærområdene, havområdene, det kollektive forsvar, det nasjonale forsvar, at fregatter må vi ha.

Og så vil jeg si til representanten Restad at han går gjennom en åpen dør når han understreker behovet for at Regjeringen passer på at vi her må ha de fornødne gjenkjøpsregimer på plass. Jeg har ikke det minste imot den formuleringen som ligger i komiteinnstillingen, så mye mer som det jo er en blåkopi av det som også står i proposisjonen, men i en litt annen form. Vi akter selvsagt, når vi investerer 14 milliarder kr i nye fregatter, å sørge for at vi har en verdiskaping i Norge og skaper norske arbeidsplasser som har en tilsvarende motverdi gjennom gjenkjøpsarrangementene. Det er Regjeringens plikt å sørge for at det sikres også i den nye situasjon hvor vi nå altså har fått et brudd mellom Bazan og Umoe Sterkoder. Det er andre interessenter ute, som kjent, og vi følger med i dette til daglig, ikke bare på Regjeringens vegne

selsvagt, men også på Stortingets vegne i henhold til den komiteinnstillingen som er lagt fram.

Det er selsvagt negative virkninger ved å kansellere eller utsette kampflyprosjektet, men det er altså en utsettelse i reell forstand. Jeg har forsøkt å trøste representanter både for Eurofighter og Lockheed Martin med å si at nå får de bedre tid til å forberede seg. De tok ikke den helt på sparket, men det er jo sant at vi ønsker å vedlikeholde en dialogsituasjon med både Lockheed Martin og Eurofighter for å finne ut av hvem som er best. Det er grunn til å tro at begge selskaper er interessert i den dialogen. Vi kan ikke forlange kansellering på den ene siden som vi gjør i og med dagens vedtak, og samtidig oppfylle alle gjenkjøpsmuligheter, men jeg tror de er interessert i å beholde de kontrakter som er inngått – de er juridisk forpliktende – og så er de interessert i å holde en åpen dør mot norsk næringsliv og norsk industri med sikte på framtiden. Og jeg viser til mitt svar til komiteen på et konkret spørsmål i så måte. Det er ikke fullgodt i forhold til det Eurofighter helst ville, eller i forhold til det amerikanerne helst ville, men det er altså et bedre alternativ enn absolutt ingen ting, og jeg har grunn til å tro at representanten Røsjarde har rett. De stiller seg i og for seg litt dumt i den videre konkurranse om de skulle overdrive sitt eventuelle behov for hevnaksjon i den nåværende situasjon. Det tror jeg er en helt riktig analyse.

MTB-prosjektet er kommentert fra flere i salen, ikke minst fra saksordføreren. Vi har en ny situasjon gjennom denne våren, i og med at forsvarssjefen ikke bare anlegger økonomiske argumenter mot MTB-ene, men også sier at han vil fremme en vurdering i Forsvarsstudien av MTB-våpenets framtidige plass i Forsvaret. Og da skylder jeg selsvagt som statsråd å ta imot de rådene. Det motsatte ville være som å være ordfører i en middels stor – for ikke å si en liten eller en stor – kommune og si at jeg akter ikke å høre på rådmannen før jeg fremmer min innstilling eller mine saker til vedtak i kommunestyresalen. Det er en nøyaktig parallell, og det betyr verken grønt lys eller rødt lys for MTB-ene, det betyr gult lys – og gule lys kan som kjent gå begge veier.

Presidenten: Presidenten vil seia at kommentaren til «den enklaste husmor» ikkje var eit ønskje om at det stadig skulle gjentakast, men tvert imot, sjølv om det har fått ein annan samanheng etter kvart.

Dei talarane som får ordet etter dette, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Tore Nordseth (A): Jeg ønsker å knytte noen kommentarer til kampflyprosjektet.

Som det går fram av innstillingen og komiteens merknader, er det ikke andre årsaker enn de økonomiske som ligger til grunn for at prosjektet ikke gjennomføres. Det er med andre ord ingen ting som tilsier at det ikke fortsatt er et behov for kampfly i det norske forsvar. Jeg velger derfor å tolke de vedtak som blir gjort i dag, som en foreløpig utsettelse av prosjektet og ikke som en kansellering.

Når kampflyprosjektet foreløpig ikke blir gjennomført, vil jeg knytte noen kommentarer til noen tidligere vedtak som Stortinget har gjort.

Stortinget sa i Innst. S. nr. 207 for 1998-99 at de nye kampflyene vil bli stasjonert på Ørland hovedflystasjon, mens kampflyene som i dag er stasjonert på Ørland, vil bli omfordelt til Bodø og Rygge hovedflystasjoner. Luftforsvarets 58 F-16 fly vil dermed bli samlet på to stasjoner.

Videre har Stortinget i Innst. S. nr. 244 for 1997-98 sagt at alt mellomnivåvedlikehold skal sentraliseres til Bodø i 2000. Dette innebærer et investeringsbehov på ca. 38 mill. kr og omfatter behov for nybygg, bygningsmessige tilpasninger og modernisering.

Når kampflyprosjektet foreløpig er lagt på is, er etter min mening forutsetningene for disse vedtakene ikke lenger til stede. Jeg forutsetter da at inntil Stortinget igjen vedtar å sette i gang med kampflyprosjektet, vil dagens aktivitet på Ørland hovedflystasjon opprettholdes. Det vil si at det ikke bør være noe grunnlag for å igangsette nye investeringer andre plasser for utvidet vedlikehold, men at, som i dag, mellomnivåvedlikehold fortsatt utføres ved Ørland hovedflystasjon for de flyene som er lokalisert der.

K j e l l E n g e b r e t s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Odd Einar Dørum (V): Jeg er grunnleggende enig med forsvarsministeren i at vi i lengre tid har hatt en situasjon hvor det har vært et gap mellom ressurser, oppgaver som skal løses og Forsvarets driftsorganisasjon. Jeg vil også gjerne tilføye behovet for å se investeringer ut fra oppgaven som skal løses og i et samlet perspektiv. Slik er jeg altså enig med forsvarsministeren i at det er bra at han og hans forgjenger gjør driftsmessige endringer. Jeg er også enig i at de to utredningene vi får til sommeren, er viktige.

Jeg har imidlertid behov for på vegne av Venstre å gjøre en presisering når det gjelder den militære og sikkerhetspolitiske situasjonen i Norge. Jeg er enig i at vi har oppgaver ute i verden, bl.a. i Europa, men jeg synes ikke det går an å legge til side den geopolitiske plassering som Norge har. Selv om vi ikke lenger har den kalde krigen, og selv om vi ikke lenger er nabo til en supermakt, så er vi nabo til en stormakt. Vi kan godt si til hverandre at det var ved en rent administrativ tilfældighet at russiske styrker som ble trukket tilbake fra Sentral-Europa, endte på Kola, men det gjorde de bl.a. fordi det der var forlegninger. Så kan vi også nøkternt og rolig forholde oss til at de som er der, har tenkt å forholde seg rolig, men jeg synes at vi skal være så realistiske og tenke så langsiktig at vi i oppfatningen av vårt eget forsvar aldri undervurderer behovet for å ha et seriøst territorialforsvar i vårt land, i samarbeid med våre allierte både til lands, i sjøen og i luften. Jeg føler behov for å gjøre denne prinsipielle markering, og jeg gjør det også med bakgrunn i at jeg selv i en årrekke har vært sterkt for den innatts vi bl.a. har medvirket til på Balkan. Men jeg ønsker

å understreke at noe av det viktigste for å sikre en forsvarsvilje i dette landet, og også for å sikre en fortsatt oppslutning og et vernepliktsforsvar, er bl.a. at ingen del av landet skal føle at man ikke er en del av forsvaret av Norge. Så kan man ha vurderinger av hvordan dette skal komme til uttrykk budsjettmessig, og det vil mitt parti også komme tilbake til senere.

Men jeg føler behov for å si at Norge som kyststat har en geopolitisk plassering som det aldri er mulig å legge i skuffen, selv om det tidvis er rolig rundt oss, og selv om vi kan gjøre vårt ytterste og håpe på at det fortsatt skal være rolig. Geopolitikken kan aldri bli erstattet av vårt ansvar og våre forpliktelser ute i verden. Det er en helt avgjørende pilar for norsk forsvars- og sikkerhetspolitisk tenking ut fra Venstres ståsted.

Karin Andersen (SV): Statsråden sa i innlegget sitt at det var hevet over tvil at vi har behov for skytefelt både i nord og sør. For ett år siden var det altså hevet over tvil at vi måtte investere i kampfly, og at vi måtte investere i MTB-er nå. For ett år siden var situasjonen akkurat like tydelig som den er i dag, at det klokeste er å utsette disse investeringene og vente til de nye utredningene er på plass og vi bestemmer hva slags forsvar vil skal ha.

SVs prinsipper for dette er at vi skal ha et konsept som svarer på framtidens forsvarsutfordringer. Det må være samsvar mellom mål og midler, og investeringenes plass i et nytt konsept må klarlegges før en setter i verk investeringer som låser fast penger og struktur. Jeg tror – for å være ærlig – at dette på en måte er prinsipper som de fleste partier egentlig kan slutte seg til. Jeg tror også at når vi ved neste korsvei møtes, vil det vise seg at de investeringene som man legger opp til i dag, bl.a. til skytefelt og til fregatter, kanskje heller ikke var så veldig kloke og framtidsrettet.

Jeg har til slutt lyst til å spørre statsråden om han føler seg bekvem som statsråd ved nå å risikere at man kommer ut i et nytt stort skandaleprosjekt rundt fregattkjøpet. Er det ikke slik at det hadde vært klokt å vente litt nå, ha litt is i magen og se hvordan dette går, og ikke forsere et prosjekt som er på over 14 milliarder kr, når det er så stor usikkerhet rundt det som det er i dag?

I morgen skal vi altså behandle kommuneøkonomien. Da skal altså folk rundt i kommunene sitte og finne ut hvordan man skal greie å få lagt ned en skole eller få stengt et sjukehus, slik at man kan få spart noen penger. Og nå sitter vi altså på en måte og lar milliardene bare fly. Kontraktene er, for å si det mildt, forholdsvis utrygge. Føler statsråden seg bekvem med denne situasjonen, og vil han sitte rolig og se på dette?

Hans J. Røsjarde (Frp): Det er merkelig dette med SV. De har plutselig blitt den store systemriktige og ansvarlige forsvarspolitiske partigruppering. Sannheten er jo at SV i forsvarspolitikken er uten troverdighet i det hele tatt. Jeg kunne gjerne tenkt meg å spørre representanten Andersen om SV noensinne ville gå inn for å satse på fregatter. Det vil de selvsagt ikke gjøre. SVs konsept hol-

der, som jeg tidligere har sagt, til noen ryggsekker, i beste fall noen marsjstøvler og en og annen kule som passer inn i våpen som kan hentes ut fra museer. Jeg vil bare minne om debatten om mausere en gang i tiden. SV er uten troverdighet i forsvarspolitikken, det akter jeg å slå fast entydig.

Så til statsråden. Det er ikke særlig tvil om at statsråden har sin bakgrunn fra Utenriksdepartementet. En slik diplomatisk håndtering av det å si nei til et jagerflykjøp, er virkelig imponerende. Jeg tror at de to som nå har slåss kraftig om kontrakten, faktisk går rundt og smiler og føler at dette egentlig var veldig bra for dem likevel. Det kommer til å vare en stund, inntil de begynner å oppdage at det er lenge til neste møte.

Men det er en ting jeg har lyst til å peke på. Man sier at ja, det er en ubalanse, og statsråden pekte på at det i 2015 er én krone igjen til investeringer om man kjører videre etter dagens modell. Det har også forsvarssjefen sagt, og det er jeg enig med ham i. Men det blir altså ikke særlig mye bedre av at man i mellomtiden fjerner hundrevis av millioner kroner hvert år. Det er altså umulig å planlegge, og det er det som er en del av problemene for Forsvaret. Vi kan være enige om at det er en del strukturelle ting som skal endres, men det å holde styr på investeringsmidlene når man plutselig kommer halvveis ut i året og Stortinget har vært og nappet ut 500 mill. kr – Restad har kikket i lommeboken sin og funnet ut at de 500 millionene får de ikke likevel, men så slåss man for kronene på andre områder – det blir altså litt vanskelig. Så har man i svaret fra departementet fått opplysninger om at 78 pst. av bevilgningene på investeringspostene er juridisk forpliktet allerede nå, og da blir det jo ikke noe særlig bedre. Når man resten av året må slåss med 500 mill. kr mindre i investeringspotten, må man skyve på prosjekter, kanskje utsette dem og kanskje terminere flere. Det er også usedvanlig dårlig økonomi. Det beste Stortinget kunne gjøre, var derfor å sørge for at det man sier man skal gjøre, det holder man. Man ville spart betydelige midler bare ved å holde ord, for det blir umulig å planlegge på sikt når midlene fjernes år om annet bare for å kunne saldere andre deler av budsjettet.

Carl I. Hagen (Frp): Jeg forstår at både departementet og komiteen er litt bekymret over Norges renommé i utlandet, at vi setter i gang en prosedyre, i denne sammenheng for å kjøpe nye jagerfly, og så plutselig sier vi nei. Disse tingene er nevnt i flere innlegg tidligere. Men jeg vil gjerne ta med en tilleggsting som jeg tror gjør det enda mer dramatisk, og det er at begrunnelsen fra dette landet oppe i nord for å stoppe kjøpet av jagerfly, er den vanskelige økonomiske situasjonen i landet. En enstemmig komite sier jo at det er ingen andre grunner enn økonomiske forhold. Og de som hører dette nede i Europa – i Frankrike, Tyskland, England, Belgia og Nederland – hva skal de tro? De vet jo at det landet der oppe i nord svømmer i penger, at man har 250 milliarder kr i aksjer i Coca Cola og i Philip Morris og i andre verdensomspennende selskaper, langt bedre reserver enn andre land som også har «pay as you go»-folketrygdsystem. Og så leser

de kanskje litt mer, og så får de vite at den norske finansministeren er bekymret for innenriksøkonomien, at det blir press i økonomien, og at man må unngå rentestigning – det er jo nettopp det man har fått fordi man ikke har lyttet til Fremskrittspartiets forslag om skattelettelse istedenfor bruttolønnsøkninger, og avgiftslettelse for å få inflasjonen ned. De må jo vri hodene sine og tenke: Hva i all verden er det for noe rart der oppe i det landet, som har utenriksøkonomisk handlefrihet, ekstraordinære uventede og udisponerte og ubudsjetterte milliarder triller inn? Og så er en redd for innenriksøkonomien! Derfor kjøper en ikke fly fra utlandet, som ikke har noen direkte virkning på norsk økonomi hvis man ikke selv ber om gjenkjøpsavtaler og får det. Så hvis de kanskje har det inntrykk at landet er et roteland, som avbryter kjøp av jagerfly, som alle sier man trenger, fordi en har dårlig økonomi og skylder på innenriksøkonomien – ja, da må de jo stille seg spørsmålet: Er det – nå var jeg litt i fare for å bruke uttrykk som presidenten kanskje ikke liker – noe fullstendig galt med tankegangen hos de menneskene der? De har jo nettopp muligheten til å forsere kjøp av jagerfly, til å være sikker på at de skaffer seg det nødvendige forsvarsmateriellet, for det har ikke noen betydning for innenriksøkonomien. Det må jo være bedre å ha moderne våpen og at man har bra med utstyr for de soldatene som man dog har, og som er utkommandert gjennom en vernepliktsordning. I tillegg (presidenten klubber) ...

Nå var visst tiden omme.

Presidenten: Det var den.

Gudmund Restad (Sp): Siden det ennå er seks-sju saker igjen på dagens kart, skal jeg ikke forlenge debatten unødige, det blir nok sent nok allikevel.

Men bare helt kort: Jeg ønsker å si meg fornøyd med den reaksjonen som forsvarsministeren gav til kjenne på mitt innlegg når det gjelder fregattkjøpet og de oppståtte uoverensstemmelsene mellom Bazan og Umoe Sterkoder.

Jeg sa jo i mitt innlegg at jeg ikke hadde noen grunn til å betvile at Regjeringen vil følge opp Stortingets klare forutsetninger, og det bekreftet da også forsvarsministeren. Han karakteriserte innlegget mitt som å gå gjennom åpne dører, i det legger jeg da at han selvfølgelig vil følge opp det som lå i den komitemerknaden jeg siterte. Og jeg la til grunn at det ikke vil komme på tale å inngå noen kontrakt med Bazan hvis ikke gjenkjøpsavtalen er sikret fullt ut, herunder helt spesielt forutsetningen om at 40 pst. av fregattene skal bygges ved norske verft og ikke ved andre lands verft.

Det gjør også at jeg oppfatter det forslaget som Karin Andersen fremmet på vegne av SV, forslag nr. 9, som overflødig. Jeg ser ikke at det er noen uenighet om det spørsmålet. Det er helt i tråd med det som forsvarskomiteen har skrevet i den aktuelle innstillingen, og for ikke å risikere noen misforståelser vil jeg anmode SV om å gjøre forslaget om til et oversendelsesforslag.

Ingvald Godal (H): Berre eit par korte merknader på slutten av debatten.

I samband med forsvarsministerens tryggleikspolitiske analyse, synest eg det var veldig hyggeleg å høyre innlegget til Dørum, for det er jo slik at me som bur i dette landet, er nøydd til å ha to tankar i hovudet samtidig. Me må ta omsyn til vår plassering i geografien samtidig som me skal ta vårt ansvar når det gjeld internasjonale operasjonar.

Det andre eg har lyst til å koma litt inn på, gjeld dette med gjenkjøp. Det har stått sentralt. Forsvarskomiteen tok i innstillinga høgd for dei problema som me no i dag les om i avisene. Statsråden vil sjølvsagt følgja opp dette, og dermed skulle den saka vonleg vera grei.

I samband med gjenkjøpet har eg lyst til å seia at det må ikkje bli ei heilag ku her i Stortinget. Det er heva over tvil at det fører til at kontraktane blir dyrare. Eg har sett overslag på iallfall opp til 5 pst. Gjenkjøp er svært viktig i samband med teknologioverføring – at me kan få del i det. Men i ei tid då temperaturen i økonomien er såpass høg som den er her i dag, er det slett ikkje sikkert at det er nødvendig og lurt å ta 100 pst. gjenkjøp berre av omsyn til at ting skal gjerast i landet. Eg trur at me må vera viljuge til å sjå litt meir fleksibelt på dette i framtida enn det me har gjort så langt.

Statsråd Bjørn Tore Godal: For ordens skyld la meg si at jeg er 100 pst. enig i representanten Dørum's faktiske kommentar, av den enkle grunn at jeg har sagt tilsvarende ting mange ganger i mange foredrag og i mange sammenhenger allerede. Det sier seg selv at vi også må se på betydningen av våre nærområder i en sikkerhetspolitisk sammenheng, og jeg har bl.a. i denne sal brukt det som en sterk argumentasjon for havgående fartøyer, fregattene. Det faktum at norsk område med kontinentalsokkelen er en meget stor andel av Vest-Europas samlede areal, gjør at vi må ha større havgående fartøyer etter de opplegg som ble framforhandlet av tidligere statsråd Løwer, og som den sittende regjering har kopiert på fregattene. Så jeg deler uten videre den vurderingen. Men trusselbildet er likevel mer sammensatt enn før, og jeg har vektlagt i denne forbindelse vår mer kontinentale og søreuropeiske utfordring. Alt sammen er jo en del av et samlet hele, hvor vi må finne en balanse mellom de ulike komponentene.

Så blir representanten Karin Andersen og jeg aldri enige om det hun mener er likhetstrekk mellom flysaken på den ene siden, MTB-er på den andre og fregatter på den tredje. Det er vesensforskjellige problemstillinger. Stortingsflertallet mener at vi trenger både kampfly og fregatter, men kampflyene kan vi leve med lenger enn med fregattene, for de er utdatert atskillig raskere. Ingen av disse tunge komponentene i vårt felles forsvar stilles det spørsmål ved i noen troverdig forsvarsanalyse. Men det gjør forsvarssjefen når det gjelder MTB-ene. Han snakker endog om å fase ut hele MTB-våpenet, og vi får se hvordan han formulerer det i Forsvarsstudien. Det er klart at jeg da plikter å vektlegge hans råd og finne ut hva jeg gjør med det, uten at jeg dermed forskutterer håndteringen av det i forbindelse med framtidige prosesser. Så dette er forskjellige trinn i prosessene.

Når det så gjelder Mauken–Blåtind, vil jeg gjenta at mitt utgangspunkt er at feltet er nødvendig. Det har ikke skjedd noe i de militære analyser som gjør at regionfelttankegangen kan frafalles. Jeg vil si tvert imot, for nettopp slankingen i antallet soldater, antall personer som øver, stiller stadig større krav til en annen form for militær øvelse enn det som består i å stå ett sted og skyte på en blink et annet sted. Det er våpenarter som skal samøve over et større område, og det kreves altså et geografisk areal som er atskillig større enn for det som består i å gjennomføre enkle skyteøvelser. Og det er det jeg ikke alltid er helt på det rene med om representantene som går mot skytefeltet, helt har skjønt. Man tror at et skytefelt er et skytefelt, for det kjenner vi fra tidenes morgen alle sammen, men det er altså noe annet vi snakker om, og vi trenger minst to sånne felter.

Jeg har ikke sagt at det blir enkelt å løse gjenstående biter av det prosjektet i kontakt med reindriftsinteressene, men det er altså åpenbart behov for en styrket dialog, og så får vi håpe at det kan gi et resultat. Men sikkert er det ikke.

Carl I. Hagen (Frp): Jeg ble litt ivrig i sted og glemte klokken, så jeg vil gjerne fullføre mitt innlegg. Som man sikkert skjønnte, synes jeg det er meningsløst at Norge, med den meget gode økonomiske situasjon, utsetter avgjørelsen og fremdriften når det gjelder kjøp av jagerfly. Det er imidlertid en grunn til. Så vidt jeg har skjønt, er også Regjeringen opptatt av at man må finne noe annet å leve av etter at eventuelle olje- og gassinntekter tar slutt, og høyteknologi skal være et av områdene. Jeg vil ikke gå inn på valg av leverandør av kampfly – konkurransen får vise hva som er det beste – men jeg vil påpeke at i Dagens Næringsliv i dag på side 4 er det en omfattende artikkel av Karl Glad, som påpeker at en av konkurrentene, Eurofighter, har tilbudt norsk industri et partnerskap som vil kunne bety langsiktige oppdrag og teknologioverføringer til norske bedrifter fra dette europeiske konsortiet. I tillegg til anskaffelse av jagerfly til vårt forsvar kan det også ha en langsiktig industripolitisk, teknologisk betydning. Det er noe ganske annet enn det tradisjonelle gjenkjøpet, dette har å gjøre med å utvikle kunnskaper og langsiktige muligheter på et tidspunkt hvor det ville være ønskelig og nødvendig for Norge.

Det er også kommet tilbud fra denne leverandøren i hvert fall om å fatte avgjørelser snart, utsette leveranser og betaling, men kunne nyte godt av dette teknologiske partnerskapet og samarbeidet. Dette er en tilleggsfaktor som gjør at det er usedvanlig uklokt også i en næringsmessig sammenheng å utsette avgjørelsen når det gjelder kjøp av jagerfly. Så den unnskyldning som flertallet benytter er fullstendig håpløs, for den holder ikke vann. Vi har god økonomi i Norge, vi har særlig god utenriksøkonomi, og det må være bedre å gå til anskaffelse når økonomien er glimrende, enn eventuelt senere når den er mindre god. Og når man i tillegg kanskje kan bidra til et bedre grunnlag for å skape arbeidsplasser som vi skal være avhengig av i fremtiden, blir det dobbelt uklokt det stortingsflertallet i kveld eller i natt er i ferd med å gjøre.

Gunnar Halvorsen (A): Før Hagen går: Det er egentlig to spørsmål til Hagen som fikk meg til å ta ordet.

Hagen sa i sitt første innlegg – det var egentlig da jeg bad om ordet – at vi svømmer i penger. Jeg skjønner at Hagen har flere penger enn vi andre har, og jeg oppfatter det slik at du vil prioritere både kampfly, MTB-er, fregatter og alt utstyr som våre norske gutter trenger. Alle vi politikere vet at hvis en ikke prioriterer, må en abdisere, og jeg går ut fra at du også vil prioritere. Hvordan blir forsvarspolitiske investeringer prioritert f.eks. mot sykehusutstyr? Går det an å få en beskrivelse av den prioritering som Fremskrittspartiet står for? Vil alt forsvarsmateriell bli prioritert foran alt annet? Det synes jeg det er litt viktig å få klarhet i.

Det andre gjelder dette som gjøres til et nummer, at vi ikke skal bruke gjenkjøp. Jeg skjønner at økonomisk sett kan det være fornuftig. Men da spør jeg representanten Hagen, med den erfaringen han har: Tror representanten Hagen det vil være politisk mulig å gjennomføre så store prosjekt som f.eks. fregattprosjektet, uten at vi utnytter norsk industri f.eks. på verftsiden, Kongsberg Gruppen og alle andre som har kompetanse i en slik sammenheng? Jeg spør faktisk representanten Hagen ut fra den erfaring han har, om han tror det er mulig å gjøre det.

Presidenten: Presidenten forstår at dette er en sak som er av stor interesse og gir stort engasjement, ikke minst for saksordføreren. Men man henvender seg altså ikke til den enkelte representant, men til presidenten.

Karin Andersen har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad.

Karin Andersen (SV): Jeg hører av debatten at man ikke hører etter hva man sier, men har en eller annen forestilling inne i hodet og en forventning om hva man skal si, og så får man svar på det.

Det jeg har sagt, er at SV vil vente til Forsvarsstudien er ferdig, og så vil vi ta stilling til hvilke investeringer vi mener skal på plass. Derfor er det umulig i dag å si hva som er viktigst. Men det som er viktigst, bør komme først og ikke hulter til bulter og tilfeldig etter hva slags økonomi man greier å klemme fram i de ulike budsjett her i Stortinget. Sånn kan man altså ikke ha det.

Så er jeg utmerket klar over hva et skytefelt er, og hva det skal være. Det jeg er mer i stuss over, er at forsvarsministeren ikke har blitt gjort kjent med at det er svært delte meninger også innenfor Forsvaret om disse prosjektene er så viktig at de må settes i gang før Forsvarsstudien er klar.

Presidenten: Carl I. Hagen har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad.

Carl I. Hagen (Frp): For å besvare Gunnar Halvorsens spørsmål – jeg vil prøve i hvert fall:

Når det gjelder investeringer som har innvirkning på norsk innenriksøkonomi, prioriterer vi i våre årlige budsjetter, og vi har funnet rom for en forsvarlig forsvarsramme og sykehusutstyr. I tillegg sier vi i Fremskrittss-

partiet at når det gjelder investeringer som kjøp fra utlandet, har vi god råd, når vi vet at det ikke har innenriks-økonomisk innvirkning. Derfor vil vi kjøpe både fly og alt det utstyr til sykehusene som vi trenger, for det er ingen grunn til at vi ikke skal gjøre det.

Når det gjelder gjenkjøp, støtter vi normalt det. Men i den nåværende situasjon er grunnen til at vi ikke gjør det at stortingsflertallet sier at vi må utsette kjøp av jagerfly og andre ting fordi det gjennom gjenkjøp får innvirkning på innenriksøkonomien. Og det er da vi sier: Det er bedre å få flyene uten gjenkjøp enn at vi ikke får dem i det hele tatt.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 14. (Votering, se side 3657)

Vi skal nå gå ut av den ordinære dagsordenen og ta for oss tilleggsdagsordenen.

S a k e n p å t i l l e g g s d a g s o r d e n e n
(nr. 93):

Innstilling fra forsvarskomiteen om endringer i Regulativ for tillegg m.v. til utskrevne vernepliktige mannskaper (Innst. S. nr. 254 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 84 (1999-2000))

Anne Brit Stråtveit (KrF) (ordfører for saken): Denne saken dreier seg om økning av de vernepliktige mannska- pers primærgodtgjøringer. Prinsippet om regulering av godtgjøringer i samsvar med de tillegg som ble gitt i lønnsoppjøret for ansatte i staten for voksen, ufaglært arbeidskraft, følges. Dette er det enighet om i komiteen.

Det er også enighet om at tjenestetillegget ytterligere gis en økning på 1 kr pr. dag. Dermed er det mål Haaker- utvalgets innstilling skisserte, fulgt opp, nemlig 100 kr pr. dag i tjenestetillegg pr. 1. juli 2000.

Uenigheten i komiteen dreier seg om inndekning av de 3 mill. kr dette vil koste.

Flertallet, bestående av Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, er enig med departementet i at 3 mill. kr dekkes innenfor Forsvarets budsjetttramme.

Jeg er glad for at alle partier er enig i det egentlige innhold i saken, og at tjenestetillegget nå kommer opp på det nivået som er forventet.

Regjeringen varsler også at innføringen av en ny permisjonsreise for vernepliktige soldater vil bli vurdert i forbindelse med budsjettet for 2001.

Komiteen har ingenting å bemerke til dette.

Hans J. Røsjarde (Frp) (komiteens leder): Når jeg tar ordet, er det rett og slett i forbindelse med én eneste krone.

Saksordføreren gjorde oppmerksom på at det er enighet om at vi unner soldatene å få 100 kr pr. dag i tjenestetillegg. Men det et mindretall, Fremskrittspartiet og Høyre, har reagert på, er at å få denne ene kronen på plass altså koster 3 mill. kr, og det vil flertallet skal tas innenfor rammen. Det betyr at en da må redusere andre driftskostnader, eller man må igjen redusere på investeringer.

Hovedregelen har vært at man har gitt tjenestetilleggsytelser utenfor rammen, med unntak av en viss operasjon som fant sted i fjor, fordi man da kuttet ned på hjemreiser – ellers har det vært regelen. Derfor er det altså at mindretallet mener at de 3 mill. kr kunne man, tillikemed de øvrige kroner til tjenestetillegget, tatt utenfor rammen. – Og det er i all enkelhet kronen som ble til 3 mill. kr.

Jeg tar opp mindretallsforslaget, slik det fremkommer i innstillingen.

Presidenten: Representanten Røsjarde har tatt opp det forslaget han refererte til.

Flere har ikke bedt om ordet til saken på tilleggsdagsordenen.

(Votering, se side 3657)

Vi går da tilbake til den ordinære dagsordenen.

S a k n r . 1 5

Innstilling fra næringskomiteen om faglige, juridiske og økonomiske rammer for dyrehelseforvaltningen og virksomheten til veterinærer og annet dyrepersonell (Innst. S. nr. 235 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 54 (1999-2000))

Presidenten: Etter anmodning fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt høve til replikker etter de enkelte innlegg. – Det anses vedtatt.

Erling Brandsnes (A) (ordfører for saken): Behovet for å sikre en god dyrehelseforvaltning i Norge er begrunnet i flere forhold. Internasjonale avtaler som WTO og EØS, økt oppmerksomhet omkring dyrevern, en stor akvakulturnæring og kravet til en effektiv og troverdig forvaltning legger rammer for hvordan dyrehelseforvaltningen må organiseres. St. prp. nr. 54 redegjør for hvilke prinsipper som skal legges til grunn for å sikre en god tjeneste, både for offentlige og private behov. Det er nødvendig å sikre alle ledd i matvareproduksjonen og ha god kontroll og tilsyn med internasjonal handel med levende dyr og animalske produkter. For vår viktige akvakulturnæring, med oppdrett av laks som den foreløpig viktigste, er det av avgjørende betydning at vi har et tilsyn og en kontroll som er troverdig hos dem som importerer lak- sen fra Norge.

En samlet komite støtter disse synspunktene, slik det er uttrykt i forslaget til vedtak II, hvor det henvises til proposisjonens kapitler 4, 5 og 7.

Nåværende lov om veterinærer er fra 1948, og komiteen er enig i at denne er moden, for ikke å si overmoden for en revisjon. I tillegg har vi fått annet personell som arbeider med å sikre god dyrehelse, f.eks. fiskehelsebio- loger, som også vil omfattes av et nytt lovverk.

Proposisjonen fremmer også forslag om en ny vakt- ordning for offentlige veterinære tjenester utenom ordi- nær arbeidstid, og forslag om økt bevilgning over stats- budsjettet for å styrke klinisk og offentlig vakt.

Proposisjonen legger opp til en tredelt ordning: kli- nisk vakt, spesialistvakt og offentlig vakt. En velfunge-

rende klinisk veterinærtjeneste er nødvendig for at alvorlige dyresjukdommer, akutte dyrevernsaker og ulovlig importerte dyr blir oppdaget og meldt så raskt som mulig.

Det er god tilgang på veterinærer i Norge. For å sikre tilgang også i områder med mindre dekning er det foreslått å bruke økonomiske virkemidler, med et etableringsstilskudd.

Flere og flere veterinærer ønsker ikke å fornye sine avtaler om vakt i henhold til gjeldende ordning. Det er især godtgjørelsen for vakt som har skapt misnøye. Dessuten ønsker også veterinærene å få mer ordnet fritid, slik mange andre yrkesgrupper har. Disse uoverensstemmelsene må ikke overskygge det faktum at veterinærene er en yrkesgruppe som har gjort og gjør en svært god jobb i samfunnet, med høy faglig kvalitet og lojalitet overfor både myndigheter og dyreeiere.

Komiteen forutsetter at nye vaktordninger må opprettes på en kostnadseffektiv og ressursbesparende måte. Komiteen mener også at de nye ordningene ikke må føre til økt byråkratisering, men fortsatt må bygge på fleksible løsninger i samarbeid med veterinærene. Samtidig må vaktordningene ivareta hensynet til nødvendig kompetanse, habilitet og responstid. Her må en finne løsninger slik at innbyggerne i Norge og internasjonale organer ikke kan stille spørsmål ved om vi i Norge har ivaretatt disse hensynene på en god nok måte. Det betyr at kompetansen til enhver tid må være god nok, at habiliteten blir klargjort og at responstiden blir forsvarlig.

I det arbeidet som en nå står foran, er det viktig at en også ser på inndelingen av vaktområdene, slik at en om mulig kan redusere vaktbelastningen for veterinærene og dermed gi disse mer ønsket fritid. Et flertall i komiteen mener i denne forbindelse at den økte bevilgningen som ligger i forslaget til vedtak I, vil føre til et bedre økonomisk vederlag for vakt.

Det er forutsatt at den nye vaktordningen skal tre i kraft allerede fra 1. juli i år. Som alle skjønner, kan det bli vanskelig å få dette gjennomført så snart. Komiteen ber også departementet se om en kan styrke dyrevernemndenes arbeid. Det har kommet fram at årets budsjett for nemndene er svært stramt.

Videre har det vært stilt spørsmål ved økningen i avgiften på fôr til hund og katt. Nåværende avgift er begrundet i å sikre helsemessig trygg produksjon og omsetning av dette fôret. Økningen skal etter forslaget dekke kostnader med den nye spesialistvakten. Et flertall i komiteen følger proposisjonen i dette spørsmålet.

Det er usikkerhet knyttet til hvordan den praktiske gjennomføringen av de nye ordningene blir. I tillegg er det også usikkert hvordan det økonomiske opplegget, inkludert avgiften på dyrefôr, slår ut. Derfor forutsetter en samlet komitee at ordningen blir evaluert og resultatene meddelt komiteen i løpet av 2002.

Øystein Hedstrøm (Frp): Fra 1971 har en landsomfattende veterinær vakt gitt dyreeiere hjelp til akutt syke dyr og samtidig sikret et offentlig apparat for beredskap mot smitte og helsefare fra mat. Det er denne vaktord-

ning dyreeierne kjenner som effektiv og pålitelig, og som de fleste mener har vært rimelig og ubyråkratisk.

Men dagens avløserordning for veterinærer er ikke hensiktsmessig lenger. For det første: En sterk økning i statlige forvaltningsoppgaver innenfor dyrehelse, dyrevern og matvaresikkerhet samt en markant økning i antallet sports- og kjæledyr kan være eksempler på at forutsetningene for veterinærvakten i vesentlig grad er endret. Og for det annet: Mange veterinærer er sterkt misfornøyd med dagens vaktgodtgjørelser. De krever en avlønning for vaktjeneste innenfor vanlige økonomiske rammer hvis de skal stille seg til disposisjon i framtiden.

Fremskrittspartiet sier seg enig med Regjeringen når det gjelder bakgrunn og forutsetninger for å fremme forslag til nye ordninger på dette området, fordi det er viktig med en tilpasning av rammebetingelsene som skal regulere veterinærvesenet til dagens virkelighet.

Vi støtter i prinsippet den modell for organisering av beredskap som beskrives i proposisjonen. Likevel er det viktig å understreke at de nye vaktordningene må opprettes på en kostnadseffektiv og ressursbesparende måte og uten å gi næring til økt byråkratisering. For å få de nye vaktordningene til å fungere er det en rekke virkemidler som må tas i bruk. Dette gjelder både klinisk virksomhet og offentlige forvaltningsoppgaver. Et slikt virkemiddel må være at Statens Dyrehelsetilsyn benytter sitt personell til å utføre kliniske tjenester i de deler av landet der dette anses å være nødvendig for å sikre en tilfredsstillende dekning av de veterinære tjenester.

Det offentlige veterinærvesenets deltakelse er viktig bl.a. for å ha kunnskap om det lokale dyreholdet og som et ledd i å utvikle kostnadseffektive løsninger. En vel fungerende klinisk vaktordning er en forutsetning for at det offentlige veterinærvesenet skal kunne løse sine oppgaver med hensyn til dyrevern, dyrehelse og å sikre befolkningen trygg mat. Det er således av vesentlig betydning at denne vekten fungerer tilfredsstillende over hele landet. Fremskrittspartiet mener Regjeringen må legge forholdene til rette for dette, og vi har fremmet et forslag om at distriktsveterinærer deltar i den kliniske vekten der dette er nødvendig for å opprettholde en tilfredsstillende beredskap.

Etableringen av de nye vaktjenester bør baseres mest mulig på frivillige ordninger. Vi vil likevel støtte departementets forslag om en hjemmel som gir mulighet til å pålegge vaktjeneste. Men det er viktig å understreke at denne mulighet må begrenses til særlige og klart definerte tilfeller.

Proposisjonens innhold om fremtidige veterinære vaktordninger har vakt store reaksjoner hos yrkesutøverne. Innhold, intensjoner og mål står ikke i forhold til den økonomiske rammen som stilles til disposisjon, og ved innføring av en helt ny veterinær beredskap, hvor dagens avløsertjeneste skal erstattes av tre ulike vaktordninger, vil det selvfølgelig knytte seg usikkerhet til hva denne virksomheten vil koste. Det synes imidlertid å være hevet over enhver tvil at de økonomiske rammene som Regjeringen foreslår, ligger for lavt i forhold til de mål man ønsker å oppnå.

Fremskrittspartiet mener det må betales vaktgodtgjørelse på nivå med det som er vanlig for sammenlignbare yrkesgrupper. Videre bør et eventuelt etableringstilskudd vurderes uavhengig av rammene til de veterinære vaktordninger. Vi er villige til å ta de økonomiske konsekvensene av dette, og er villige til å oppjustere beløpet til vaktjeneste i tråd med våre synspunkter og de mål som ønskes oppnådd.

Jeg vil ta opp Fremskrittspartiets forslag referert i innstillingen.

Presidenten: Representanten Hedstrøm har tatt opp de forslag han refererte til.

Morten Lund (Sp) (komiteens leder): Jeg skal kort nevne tre tema fra innstillingen.

Senterpartiets primærstandpunkt er at vi ikke skal ha mulighet for å lovpålegge plikt til vakt for veterinærer og likeens for offentlige oppgaver. Jeg vil likevel nevne at Senterpartiet subsidiært vil kunne støtte Fremskrittspartiets syn som går fram av deres merknad, som gjelder å innføre en lovhjemmel som kan brukes i særlige og klart definerte tilfeller, og det vil vi komme tilbake til i forbindelse med lovbehandlingen.

Når det gjelder spørsmålet om å øke avgiften på før til selskapsdyr for å finansiere den såkalte spesialistvakten, vil Senterpartiet komme tilbake til det i forbindelse med budsjettbehandlingen. Vi er skeptiske til å øke den avgiften, og vi skjønner reaksjonene mot en slik avgiftsøkning, og da til et formål som er annerledes enn det som var angitt da avgiften var innført første gangen.

De ekstra 25 mill. kr, som skal dekke både tilskudd til vaktordningen og tilskudd til etablering i næringsssvake områder, er et lite beløp i forhold til det som synes å være behovet. Det blir viktig at Stortinget gis en rask tilbakemelding både om funksjonen til de nye ordningene og om tilskuddene er store nok. Trolig trengs det mer penger. Dårlig dyrehelse og dårlig mattrygghet kan bli mer kostbart enn å bruke de nødvendige kronene til en god veterinær vaktordning, og for oss i Senterpartiet synes det i hvert fall klart at ekstra utgifter til dette ikke må veltes over på gårdbrukerne, som de siste årene har fått betydelige regninger fra det offentlige.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: Jeg noterer med tilfredshet at flertallet i næringskomiteen i all hovedsak støtter de hovedprinsippene som er nedfelt i St. prp. nr. 54, om faglige, juridiske og økonomiske rammer for den fremtidige dyrehelseforvaltningen og virksomheten til veterinærer og annet dyrepersonell.

Vi står overfor store utfordringer på dette området, og det er etter mitt syn viktig med klare ansvarsforhold, særlig mellom offentlige og private gjøremål.

Endringer i rammebetingelsene som følge av internasjonale avtaler som WTO og EØS og større krav til offentlig forvaltning understreker behovet for bedre rammevilkår, herunder en ny lov.

Jeg er glad for at flertallet slutter seg til at det skal vedtas en vesentlig økonomisk styrking ved at tilskuddet

til vaktordningene økes fra 30 mill. kr til 55 mill. kr på årsbasis. Staten vil ha det overordnede ansvar for at alle deler av landet har et forsvarlig tilbud på offentlige og private dyrehelsetjenester til alle døgnets tider. Forslagene til ny vaktordning skal dekke behovene både for klinisk vakt, spesialistvakt og offentlig vakt. Dette vil samlet sett styrke dyrevernet, beredskapen mot alvorlige smittsomme dyresykdommer og gi dyreeierne et forsvarlig tilbud.

Jeg har merket meg at det fra komiteens side pekes på at det er viktig at de nye ordningene ikke fører til økt byråkratisering, og at vaktordningene må ivareta nødvendig kompetanse, habilitet og forsvarlig responstid. På den annen side sier komiteen at fortsatt bruk av distriktsveterinærer i kombinert stilling må veie tyngre enn hensynet til habilitet.

Etter min mening må dyrehelseforvaltningen i fremtiden organiseres og gjennomføres på en måte som ivaretar hensynet til habilitet og internasjonal troverdighet. Dette er spesielt viktig for tilsynet med oppdrettsnæringen. Jeg har tro på at man skal komme fram til fleksible løsninger ved at distriktsveterinærene ikke lenger har lovfestet plikt til å drive praksis, men at de kan pålegges praksisplikt der det etter en totalvurdering finnes nødvendig.

Jeg finner grunn til å understreke at prinsippene som den nye ordningen bygger på, gir rom for en fleksibel bruk av veterinær arbeidskraft for å skaffe nødvendig hjelp til behandling av syke dyr. Samtidig ser jeg det som viktig at alle typer veterinære tjenester samlet sett for hele landet fungerer mest mulig kostnadseffektivt, og at organiseringen tar sikte på en reell forbedring i godtgjørelsen for vakt.

Siden svært mye av forutsetninger og rammevilkår har endret seg siden den nåværende ordningen ble utviklet, haster det med å få foretatt en samlet gjennomgang av området. Dette kan også ses på som en del av den vurderingen av offentlig forvaltning og tjenesteyting som Regjeringen har initiert.

Avslutningsvis vil jeg si at jeg har merket meg at ordningen etter komiteens mening bør evalueres både med hensyn til økonomi og organisering i løpet av 2002, og at resultatet meddeles Stortinget. Dette er jeg enig i, og jeg vil påse at det blir fulgt opp.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 15. (Votering, se side 3659)

S a k n r . 1 6

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om sammenslåing av voksenopplæringsinstitusjonene Norsk fjernundervisning, Norsk voksenpedagogisk forskningsinstitutt og Statens ressurs- og voksenopplæringscenter (Innst. S. nr. 225 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 63 (1999-2000))

Ulf Erik Knudsen (Frp): Fremskrittspartiet har i mange sammenhenger i denne sal snakket varmt om ef-

fektiviseringstiltak i offentlig sektor – det være seg omorganisering, konkurranseutsetting eller privatisering.

Vi i Fremskrittspartiet er som hovedregel svært positive til tiltak som kan effektivisere og bedre ressursutnyttelsen i offentlig virksomhet, ikke bare fordi dette gir muligheter for innsparing av midler, som kan brukes på andre områder, men også fordi omleggingstiltak kan gi en bedre kvalitet for brukerne.

I denne sak er det foreslått en ganske betydelig omorganisering av virksomheten innenfor statlige voksenopplæringsinstitusjoner. Vi føler oss imidlertid svært usikre på om de foreslåtte tiltakene vil ha en positiv virkning. Det er flere grunner til dette.

Vi ser klare mangler i forhold til grenseoppgangen mellom den foreslåtte nye institusjonen og det nyopprettede Senter for læring og utvikling.

Vi er skeptiske til at når man først skal gjøre en større omorganisering, velger man ikke å løpe linen helt ut ved at man unnlater å sørge for full geografisk samlokalisering. Det er rimelig å tro at både faglige og økonomiske gevinster vil være størst ved en geografisk samlokalisering.

Statens ressurs- og voksenopplæringscenter, SRV, er en av de berørte institusjonene. Pr. i dag driver denne institusjonen med betydelig undervisningsarbeid. Dette er, som en del av omorganiseringen, foreslått redusert kraftig. Vi er kjent med at en betydelig del av den undervisning som foregår, skjer i forhold til grupper med innvandrerbakgrunn. Vi er svært skeptiske til denne foreslåtte reduksjonen, og frykter at SRVs undervisningstilbud i fremtiden vil bli redusert ytterligere. Vi ønsker å holde undervisningsvolumet på dagens nivå.

For å konkludere: Fremskrittspartiet ser det som viktig at kunnskap og erfaring innenfor forskning og utvikling av voksenopplæring styrkes. Dette er helt sentralt om vi skal lykkes med kompetansereformen. Vi tror imidlertid ikke at den modell som det er lagt opp til i proposisjonen, er en anvendbar modell.

Vi ber derfor om at presidenten legger opp voteringen på en måte som gjør at vi får lov til å stemme imot forslaget til vedtak.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 16. (Votering, se side 3659)

S a k n r . 1 7

Innstilling frå samferdselskomiteen om forslag frå stortingsrepresentant Odd Einar Dørum om å åpne for at havnevesenets verdier også kan nyttes utenfor det enkelte havnedistrikt, samt å nedsette et utvalg for å få en bred gjennomgang av havneloven med sikte på modernisering og forbedring for å utvikle en effektiv logistikk, god arealutnyttelse til byutviklingsformål og en hensiktsmessig bruk av havnenes verdier og inntekter (Innst. S. nr. 229 (1999-2000), jf. Dokument nr. 8:65 (1999-2000))

Presidenten: Etter ønske fra samferdselskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 15 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 25 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Høyre 10 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Venstre 5 minutter og representanten Bastesen 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt høve til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Sigrun Eng (A) (ordfører for saka): Dokument nr. 8:65 for 1999-2000 frå stortingsrepresentant Odd Einar Dørum har som innhald at verdiar skapte av Hamnevesenet også kan nyttast utanfor det enkelte havnedistriktet samt til å nedsette eit utval for å få ein breiare gjennomgang av hamnelova med sikte på modernisering og forbedring for å utvikle ein effektiv logistikk, få ei god arealutnytting til byutviklingsformål og ein føremålstenleg bruk av verdiar og inntekter frå hamna sin aktivitet.

Ein samstemt komite er einig i at hamne- og farvasslova treng revisjon. Samferdselskomiteen meinte det same også i Innst. S. nr. 254 for 1996-97. Som om den arbeidsordren ikkje var nok, blei merknaden gjentatt i Budsjett-innst. S. nr. 13 for 1999-2000.

Så kan ein meine at lovrevisjonen har tatt unødig lang tid, men representanten Odd Einar Dørum er vel *vel* kjend med kven som sat i regjeringskontora det meste av den tida som er gått, vil eg tru.

Nå har den sittande regjeringa iallfall fått saka fram i lyset. Utgreiingsutvalet er på plass, men komiteen meiner det same som statsråden seier i svaret på Dokument nr. 8-forslaget: Lovrevisjonsarbeidet bør bygge på eit langt breiare grunnlag enn det forslagsstillaren hadde.

Komiteen har merka seg at økonomiske ressursar, slik lova er i dag – ei lov frå 1984 – kan brukast i eit anna geografisk område. Slik sett ber vi om at den praksisen blir nytta.

Dokument nr. 8-forslaget har i sitt innhald eit ønske om utvida bruk av hamnekassa sine midlar. Dokument nr. 8:65 aktualiserer problem som prinsipielt har eit slikt omfang at det bør vurderast i samband med lovrevisjonen. Stortinget slutta seg i Innst. S. nr. 254 for 1996-97 til at hamnekassa sine midlar berre kunne nyttast til hamneformål. Komiteen legg likevel vekt på at Utgreiingsutvalet må få vide fullmakter i sitt mandat på bakgrunn av at dei store verdiane som ligg i dagens hamneareal, er skapte av hamna og hamnebyen si utvikling. Komiteen meiner at Utgreiingsutvalet burde ha ei vidare ramme i mandatet sitt enn det departementet legg føringar for. Det gjeld bruken og fordelinga av hamneområda sine verdiar og inntekter og forbedringar av hamnelova med omsyn til ein meir effektiv logistikk og ei betre arealutnytting. Utover dette har komiteen ingen merknader til forslaget.

Men når ein les Aftenposten Aften fredag den 9. juni, får ein inntrykk av at nokon alt er blitt førespegla eventuelle salsinntekter av tomteareal i Oslo hamn, for av merkningen som følgjer forslaget, går det heilt klart fram at forslagsstillaren har fjordbyen Oslo i tankane.

Eg tør minne om at ei lovendring gjeld heile landet. Ingen i samferdselskomiteen, ei heller vi i Arbeidarpartiet, hadde vanskar med å slutte seg til Dokument nr. 8-forslaget frå representanten Odd Einar Dørum. Jobben var, som før nemnt, alt i gang. Men når det gjeld kor pengane frå eventuelle arealsal skal gå, gjer ein truleg lurt i å vente med å sleppe jubelen laus. Skal desse tilførast ei slunken kommunekasse, slik det står i avisa etter intervjuet med forslagsstillaren, eller gjeld lovrevisjonen meir enn Oslo? Kva slags konsekvensar har det om vi ikkje tenkjer heile landet under eitt?

Vi som er rikspolitikarar, må i alle høve ha med oss at inntektene i hamnekassa er skapte av sjøtransporten og ringverknadene av den. Det ville undre meg stort om vi ikkje skulle legge vekt på dette når forslaget om revisjon av hamne- og farvasslova kjem til handsaming.

Også til sjøs er det mange uløyste oppgåver å ta tak i, både hamneutbygging i resten av Kongeriket, merking av farleier, mudring og å få eit godt kartverk. Alle forbetringar på desse områda ville verke førebyggjande når det gjeld ulykker for sjøfarande, og det har også eit godt miljøaspekt. Berre nokre frie tankar frå meg: Ein gjer lurt i å ha det med. Ein bør kanskje ikkje berre ha to tankar i hovudet på ein gong. Her bør ein ta tak i langt fleire og vente med å sleppe jubelen laus når det gjeld kor pengane skal gå, anten det gjeld framtidige infrastrukturiltak til lands eller til vanns.

Kirsti Kollle Grøndahl hadde her gjentatt presidentplassen.

Thore Aksel Nistad (Frp): Vi i Fremskrittspartiet er helt enig i det Dokument nr. 8-forslaget som representanten Odd Einar Dørum har lagt fram, og vi er enig i at det bør nedsettes et utvalg som skal se på en forbedring av havneloven. Vi ønsker også at man skal se på dagens praksis med hensyn til anvendelse av de økonomiske ressursene som finnes der.

Dette Dokument nr. 8-forslaget er en sak som vi skal komme tilbake til senere når utvalget har fått sett på alle sider av denne saken, så vi tar ikke dette på forskudd, som noen aviser allerede har gjort. Vi tar ingen standpunkt til noe av dette i dag, og vil komme tilbake til det senere.

Det jeg imidlertid har bitt meg merke i, og som er litt pussig, er at representanten Dørum var svært opptatt av denne saken i tiden 1995-97, da han var medlem av bystyret i Oslo, men da Dørum var statsråd – og han var til og med samferdselsminister og senere justisminister – i tiden 1997-2000, gjorde han plutselig ingenting med saken. Vi i samferdselskomiteen hørte ikke et pip om noen som helst revidering av havneloven og heller ikke noe om de økonomiske ressursene som da lå bundet i de forskjellige havnekasser. Ingenting hørte vi. Først da regjeringen som Dørum var med i, hadde gått av, ønsket han plutselig å instruere den nye regjeringen om å arbeide med saken.

Det er litt pussig at man skal komme sånn i ettertid med alt dette. Men jeg må da bare minne om til slutt at

det er alltid bedre å komme sent enn ikke å komme i det hele tatt.

Jan Sahl (KrF): Allerede i St.meld. nr. 46 for 1996-97, Havner og infrastruktur for sjøtransport, varslet daværende regjering at den ville foreta en nærmere vurdering av problemer knyttet til bruken av havnekassens midler, og hva som ligger i begrepet «havneformål». Det ble videre varslet at det skulle komme en utredning om organiseringen og styreformen for norske havner.

Så har tiden en tendens til å løpe fort av sted, mens utredninger lar vente på seg. I dette tilfellet er utvalget som skal forestå utredningen, ennå ikke nedsatt. Det er kun gjennomført et internt forprosjekt i departementet.

En samlet komite understreker på nytt behovet for en revisjon av lov om havner og farvann, og komiteen uttrykker videre i innstillingen at man er enig med forslagsstilleren i at dagens havnelov ikke har den nødvendige smidighet i forhold til de behov som i dag gjør seg gjeldende for utvikling av havneområdene.

Som forslagsstilleren påpeker, er det i en del sammenhenger knyttet sterke interessemotsetninger til havnevirksomhet og havneutbygging. Særlig gjelder dette havner i større byer som Oslo, Bergen og Trondheim. For Kristelig Folkeparti er det viktig å understreke havnenes store betydning for en kystnasjon som Norge, og jeg vil understreke at det fortsatt er et stort behov for videreutvikling og utbygging av havnenettet i Norge. For Kristelig Folkeparti er det en overordnet miljøpolitisk målsetting å få en større andel av godstransporten vekk fra veien og over på båt. Skal vi lykkes, vil det være avgjørende at havnenettet fungerer.

Videre er havnene svært viktige for Norge som fiskerinasjon, og jeg vil minne om at fiskerinæringen i nær framtid vil overta for oljen som vår største eksportnæring. Det er fra samfunnets side lagt ned store investeringer i havnene langs kysten, og for Kristelig Folkeparti er det derfor viktig å understreke at formålet med loven fortsatt skal være å legge forholdene til rette for en best mulig planlegging, utbygging og drift av havner, og at havneavgiftenes størrelse skal tilpasses og først og fremst benyttes til utvikling av den enkelte havn. Vi må ikke nå lage smutthull i loven som åpner for at havnekassene kan tappes til andre formål, og havnene forfaller.

Jeg går ut fra at det var dette som lå i bunnen da en samlet komite i Innst. S. nr. 254 for 1996-97 uttrykte følgende:

«Komiteen slutter seg til at også i framtida skal havnekassens midler bare kunne nyttes til havneformål.»

Kristelig Folkeparti er i dag åpen for å få utredet bruken av havnekassens midler, og vi innser at det kan være behov for å nyansere loven på noen punkt. Havneloven har sannsynligvis ikke den nødvendige smidighet i forhold til kommunenes behov for arealdisponering og for effektiv logistikk for et moderne næringsliv og heller ikke gode nok incentiver for kobling mellom det som er havnenes oppgave som losse- og lastested, og det videre transportarbeid.

Kristelig Folkeparti har store forventinger til den lov-revisjon som det varslede utvalget skal forberede, og vi vil i utgangspunktet at utvalget skal få vide rammer for sitt oppdrag, også i tråd med det som forslagsstilleren her ønsker. Men hovedmålsettingen må være en best mulig planlegging, utbygging og drift av havner.

Kristelig Folkeparti vil allerede nå signalisere at de verdier som havnene representerer, først og fremst skal utnyttes til beste for ferdselen langs kysten, både for å tilrettelegge for transport av gods og passasjerer og for å tilfredsstille fiskerinæringens mangfoldige behov.

Oddvard Nilsen (H) (komiteens leder): Det er en enstemmig innstilling, så jeg skal være rimelig kort.

Ifølge norsk havnelov eier kommunene havnene, men Havnevesenet har til nå hatt en meget selvstendig stilling når det gjelder administrasjon av havnene våre. Avgiftene som kreves inn til havnekassen, eller andre inntekter som havnen genererer, skal holdes atskilt fra kommunens økonomi, og midlene i havnekassen skal kun kunne brukes til havneformål. Dette gjelder ikke bare avgiftene og utleieinntektene, men også beløp som genereres ved salg av havnearealer.

Bakgrunnen for dette, knyttet til havnekassen og havneavgiftene, har vært at dette ikke skal være en vanlig kommunal inntekt. Frykten har vært at kommunene eventuelt skulle bruke dette til andre oppgaver og på den måten gjøre sjørtransporten i Norge mindre konkurransedyktig.

Men samtidig har utviklingen over tid ført til at sentrale områder i mange norske byer fortsatt disponeres av Havnevesenet, til tross for at disse arealene ikke nyttes til havneformål. I flere norske byer er utviklingen slik at man er nødt til å omdisponere de arealene som man har. Spesielt gjelder dette i en del av de store byene våre. Det sier seg selv at en del av disse viktige arealene er en del av havnene, både de deler av havnen som er i bruk, og de deler av havnen som ikke er i bruk. Jeg oppfatter det slik at det fremsatte Dokument nr. 8-forslaget har som siktemål å tilpasse dagens havnelov, og derved gjøre den mer egnet til å møte de arealutfordringer som vi nå står overfor, og det er selvsagt Høyre enig i.

Det er kjent at Fiskeridepartementet selv har tatt initiativ til å endre dagens havnelov, men en enstemmig komite mener at det mandatet som utvalget har skissert, er noe smalt og burde utvides noe. Høyre støtter derfor forslaget om å utvide mandatet med sikte på en bredere drøfting av havneloven, en utredning som bl.a. bør omfatte disposisjonsretten av havnearealene, herunder forholdet mellom stat og kommune, og videre bruken og fordelingen av havneområdenes verdier og inntekter.

Det er å håpe på dette vil kunne gå raskt. Selvsagt skal det foretas en skikkelig utredning av det, men det er viktig for veldig mange av våre byer knyttet til arealutviklingen, at man finner en løsning på dette innen rimelig tidsfrist.

Jorunn Ringstad (Sp): Som fleire har vore inne på før meg, er det ein samla komite som står bak merknadene i Innst. S. nr. 229. Ein samla komite seier at hamne- og farvasslova treng revisjon. Og når ein samla komite

seier det så tydeleg, er det eit klart signal frå komiteen om at revisjonen må gjennomførast.

Dei områda som komiteen har nemnt i innstillinga, ei «open drøfting av bruken og fordelinga av hamneområda sine verdier og inntekter, utvikling og forbetring av hamnelova for å utvikle ein effektiv logistikk og ei effektiv arealutnytting», reknar eg med blir tekne opp i full breidd i det utvalsarbeidet som skal gjennomførast.

Det er forventa at utvalet som skal utføre dette arbeidet, blir sett ned innan kort tid. Eg ser difor ingen grunn til å gå nærmare inn på detaljar i den saka som Dokument nr. 8:65 omhandlar, men vil avvente resultatet av utvalsarbeidet. Etter mitt syn er det fyrst når utvalsarbeidet er gjennomført, at vi har eit grunnlag for å begynne å diskutere detaljar, men eg er glad for at ein samla komite meiner at utvalsarbeidet må ha ein brei basis, og at ein kanskje kan vurdere andre område enn det som fyrst var tenkt i samband med endringa av lova.

Inge Myrvoll (SV): Havnesituasjonen rundt omkring i landet er nokså forskjellig, og problemene er ofte ikke sammenlignbare, men det skal vi ikke trekke noen konklusjoner på i dag, ettersom vi har bedt om å få en bred og åpen utgreiing om denne saken.

Den eneste grunnen til at jeg tar ordet nå, er at jeg la merke til at bl.a. representanten Jan Sahl viste til tidligere innstilling og forventet at man stod på den, og det syns jeg var uhyre dristig, når vi nå skal diskutere Postens ekspedisjonsnett og Telenor seinere i kveld. Hvis man skal forvente at folk står på tidligere innstillinger, forventer jeg helt andre resultater i kveld enn det dagens innstillinger tilsier.

Odd Einar Dørum (V): Som flere representanter har vært inne på, har min hensikt vært å få en bred vurdering, fordi havneforholdene er forskjellige landet sett under ett, og fordi det å tenke helhetlig logistikk – som handler om moderne transport – er livsnødvendig. Det handler i store deler av landet – bl.a. i de folkerike områder hvor vi er nå – om å tenke sammenheng mellom havn, sjøverts-transport og den landevegstransport som skal kobles til dette, med andre ord hele infrastrukturen. Det er derfor jeg reiste spørsmålet om å kunne investere utenfor havnedistriktene, og jeg er glad for at komiteen i forbindelse med sin kommentar til brevet fra statsråden har understreket at man skal benytte de mulighetene som nå finnes, men jeg forstår også den saklige kommentar som går på at skal man gå lenger enn det man har muligheter for i dag, må det utredes, slik at man får en helhet.

Det andre spørsmålet som jeg tok opp, var å sørge for at arealbruken er effektiv, uansett formål. Jeg gikk inn på det forhold at arealutviklingen i deler av landet er blitt slik at havnene ikke lenger bare brukes til havneformål, men at det også er slik at verdier i havn skapes utover utviklingen i havnen selv – også av havnebyenes utvikling. Det har vel aldri vært meningen at Havnevesenet skal drive eiendomsforvaltning, det er meningen at man skal drive havn. Derfor er jeg glad for at man har slått fast at man skal ha en åpen drøfting av spørsmålet om verdiene

(Odd Einar Dørum)

«på bakgrunn av at dei betydelege arealverdier som ligg i dagens hamneareal både er skapt av hamna si verksemd og av hamnebyen sin utvikling». Dette er de presise punkt, og som jeg er glad for at komiteen har slått fast.

Når det så gjelder merknader, tror jeg man gjør klokt i å forholde seg til hva jeg sier, og jeg sier det samme her som jeg sier andre steder, nemlig at hvis kommuner og havnevesen i dag vil bli enige, er det muligheter for det, men hvis man ikke vil bli enig, ja, så er det en konflikt, og da må man avvente bl.a. denne utredningen.

Jeg fikk en utfordring om hva jeg gjorde som samferdselsminister. Jeg gjorde f.eks. et forsøk på å hindre at et dypt hull, som det er behov for under Bjørvika i Oslo, skulle sluke generelle samferdselsmidler i stedet for å finansieres ved spleis og dugnad. At en del av den dugnaden skulle være en utnyttelse av de eiendomsmessige merverdier i området, trodde jeg ville få bred tilslutning – ikke minst i et storting hvor det er en bred distriktsrepresentasjon i samferdsels spørsmål – fordi man derved unngår å beskutte samferdselsmidler som skal gå til et annet sted. I Bjørvika i Oslo spisset dette seg til, og jeg kan gjerne si fra Stortingets talerstol at det også i Osloområdet har skjedd at Havnevesenet har fått utfyllinger som ikke er regulert på en korrekt måte, og skulle man se stort på det, kunne man jo kompensert for disse utfyllingene og frigitt de arealene som trengs i Bjørvika, slik at operabygningen ikke blir stående midt i et vegkryss.

Som praktisk politiker er jeg opptatt av løsninger, og kjernen i dette er at når verdier er skapt både av havn og av eiendomsutvikling, må man på en eller annen måte splitte de verdiene på en fornuftig måte – når det er det som er spørsmålet. Det utelukker ikke resonnementer som andre har vært inne på, nemlig at havnene kan investere på en slik måte at det blir en helhetlig infrastruktur.

Det er jo tilløp til slike ting bl.a. i det som ligger i Østfoldpakken, forsøket på å finansiere helhetlige transportløsninger, og jeg oppfatter det også slik at det er muligheter for å komme inn på dette i Nasjonal transportplan. Som realpolitikere må vi være opptatt av at man får mest mulig igjen for kronene, får god havnedrift, god logistikk. Men i de deler av landet hvor man opererer på en måte som om verden ikke har endret seg, hvor man, sammenliknet med andre store byer, ikke har lagt havnene ut og latt havnevesenet bruke sin kompetanse til å bygge infrastruktur der det er nødvendig, må man også ha en vurdering av det. Jeg har ikke hatt noen annen hensikt enn at den saken skulle være åpen og ikke låst. Komiteen har da sagt at man kan ikke nå legge til grunn det man har sagt til nå, at det utelukkende går til havneformål. Man må ha en åpen drøfting, og så har man skissert viktige momenter i den drøftingen. Det er jeg personlig særdeles tilfreds med.

Det er også slik, som en sluttkommentar til representanten Nistad, at mine standpunkter er konstante uansett hvilken posisjon jeg er i. Men som representanten Nistad vel er kjent med, hører havnene inn under Fiskeridepartementet og ikke under Samferdselsdepartementet. Jeg røper vel neppe noen offentlig hemmelighet når jeg sier fra denne talerstol at jeg hadde mine synspunkter i forbin-

delse med det nasjonale transportplanarbeidet, men det var det som kjent ikke anledning for Stortinget til å bli kjent med i den tid jeg var statsråd. Da fortsetter jeg ufortrødent på det jeg tror på, i andre roller, og det er sikkert en mentalitet som de fleste representanter vil vedkjenne seg. Man forlater ikke sin overbevisning selv om man har forskjellige roller.

Statsråd Otto Gregussen: Havne- og farvannsloven skal sørge for at havnene kan betjene sjøtransport og næringsliv i kystområdene, og at havnene kan tjene som knutepunkter innenfor et integrert transportsystem. I dette transportsystemet er havnene nødvendige for å sikre sjøtransporten, og la meg minne om at sjøtransport generelt krever mindre landarealer og infrastruktur enn landtransport. Videre er støyproblemene av begrenset omfang. Norge må derfor til enhver tid ha rammebetingelser som sikrer og utvikler infrastruktur for sjøtransport. Jeg vil i denne sammenheng nevne at også andre land er opptatt av sjøtransportens fordeler når man vurderer et helhetlig transporttilbud. Det satses derfor på bruk av sjø og innenlandske vannveier i Europa.

Jeg er som fiskerminister ansvarlig for at regelverk m.m. holdes oppdatert og er egnet til å regulere det respektive område i samsvar med samfunnsutviklingen. Jeg er enig i at havne- og farvannsloven er moden for revisjon. Arbeidet med revisjon av loven er satt i gang. Det er i 1999 gjennomført et internt forprosjekt i departementet, og sammensetningen av et utvalg for å forstå videre utredning, er nå straks avsluttet. Det arbeid for revisjon av loven som representanten Dørum etterlyser, er altså godt i gang. Det som gjenstår, er å treffe beslutning om å sette selve utvalgsarbeidet i gang, og denne beslutningen tas nå.

Når det gjelder muligheten for å anvende økonomiske ressurser fra et havnedistrikt i et annet geografisk område, foreligger det en slik mulighet allerede etter gjeldende havnelov. Begrensingen ved at havnekassen kun kan brukes til havneformål, innebærer ingen ubetinget geografisk begrensning i den forstand at havnekassens midler kun kan brukes innenfor havnedistriktets grenser. Ved interkommunalt havnesamarbeid kan det eksempelvis opprettes en felles havnekasse til benyttelse innenfor samarbeidets totale havnedistrikt.

For øvrig ligger flere av de spørsmål som representanten Dørum tar opp i sitt Dokument nr. 8-forslag, allerede innenfor mandatet lovutvalget skulle få. Dette gjelder bl.a. spørsmålet knyttet til forvaltningen av havnekassen.

Et sentralt poeng i denne sammenhengen er næringslivets transportkostnader. Det er næringslivet som er de egentlige brukerne av havnene. Gjennom avgifter og vederlag til havnen har brukerne finansiert de midlene som ligger i havnekassen, og som dermed gjør det mulig å drive dagens havnevirksomhet. Dette prinsippet, sammen med prinsippet om at havnekassen skal brukes til havneformål, er det Stortinget som har slått fast gjennom den gjeldende havne- og farvannsloven. Store endringer i dette prinsippet vil nødvendigvis få direkte virkninger for næringslivets transportkostnader.

Den gang havnene ble kommunalisert, for 15 år siden, var forutsetningen at de fremdeles skulle beholde en utstrakt selvstendighet i forretningsmessige og økonomiske anliggender. Havnene er av vesentlig betydning for sjøtransporten og for norsk næringsliv. Vi må derfor ikke stelle oss slik at rammebetingelsene for sjøtransporten forverres, og at vi dermed påvirker næringslivets konkurransekraft negativt. Vi må ha helhetlige, langsiktige og forutsigbare rammebetingelser. Staten skal gjennom havne- og farvannsloven garantere for dette.

Dersom sjøtransporten skal være et reelt alternativ til landtransport, må havnene være effektive ledd i et helhetlig transportsystem. Innenfor denne målsettingen må det utvalget som nå skal arbeide med en revisjon av havne- og farvannsloven, ta opp alle de spørsmål som måtte aktualisere seg. For øvrig legger jeg til grunn at utvalget ikke bør bindes opp mer enn at det arbeidet som utføres, kan gjennomføres på fritt og faglig grunnlag.

La meg legge til at en ny havne- og farvannsløvgivning først og fremst bør fastlegge prinsippene for den offentlige regulering av havne- og farvannsområdet. En ny lovgivning bør utformes som en rammelov, som vil muliggjøre tilpasning av enkelthetene i regelverket i lys av utviklingen når det gjelder så vel transportbehov og handelssamkvem som tekniske og sikkerhetsmessige forhold.

En illustrasjon på nødvendigheten av en revisjon av havne- og farvannsloven og en bevisst holdning til de muligheter sjøtransporten og havnene åpner for når det gjelder transporttilbud, er situasjonen i Oslo. På den ene siden legger havnestyret i Oslo stor energi i å sikre havnens arealer og inntekter, slik at havnevirksomheten kan være et reelt alternativ til landtransport. På den andre siden har kommunepolitikere ønske om å drive byutvikling på havneområdene. La meg forsikre at jeg skjønner godt begge syn og har forståelse for at det har blitt som det er.

Situasjonen i Oslo viser at det er behov for en avklaring av forholdet mellom de kommunale interesser og de statlige interesser knyttet til havnene og den overordnede transportplanleggingen.

Jeg mener det må være mulig å legge til rette for både transport og byutvikling dersom man virkelig går inn for dette. Dette fordrer imidlertid et samarbeid, og man kommer ikke videre dersom hver av sidene skal stå steilt på sitt. Jeg har derfor invitert Oslo kommune og Oslo havn ved havnestyret til et møte i neste uke for å diskutere den videre prosess og et samarbeid om utvikling av Oslo havn. Min forutsetning for møtet er at det er mulig å komme fram til løsninger, og jeg godtar ikke at dette ikke lar seg gjøre.

I denne sammenheng er det viktig å være klar over den betydning havnene har ikke bare for vertsbyen, men i forhold til hele den omkringliggende regionen. Dette gjelder kanskje særlig for Oslo havn, som betjener et område med betydelig industri og næringsliv, og dermed et område med et stort transportbehov. Jeg minner om at Oslo havn er en av åtte nasjonale havner. De nasjonale havnenes status ble fastlagt ved Stortingets behandling av St.meld. nr. 46 for 1996-1997 Havner og infrastruktur

for sjøtransport – nettopp på bakgrunn av deres betydning for hele landet. Oslo havns plass i denne sammenheng er udiskutabel. Det er landets største stykkgodshavn. Det vil si at det er den største havnen for håndtering av den type varer som angår de aller fleste av oss til daglig.

De nasjonale havnene spiller naturlig nok også en helt sentral rolle i forhold til den regionen de ligger i. Norge må basere seg på utvikling av sterke regioner, og i denne sammenheng spiller havnene en viktig rolle. De danner knutepunkter for transportvirksomhet til og fra utlandet, og for utviklingen av næringslivet i regionen.

Kommunene på sin side må derfor også tenke regionalt når det gjelder havnene. Jeg vil i denne sammenheng peke på de muligheter det er etter gjeldende havne- og farvannsløven for samarbeid mellom kommunene om havnespørsmål. Gjennom interkommunalt havnesamarbeid vil man kunne legge til rette for den regionale tenkningen og planleggingen. På denne måten vil man også bedre kunne utnytte de eksisterende havneressursene og derigjennom stille bedre og billigere infrastruktur til rådighet for sjøtransporten. Ved at man i interkommunalt havnesamarbeid har mulighet for en bedre utnyttelse av havneressursene, er det også gode muligheter for å få til både byutvikling og framtidsrettet havnevirksomhet uten ensidig å ta hensyn til byenes bolig- og rekreasjonsbehov.

Effektiv transport i Norge og til og fra utlandet er helt avgjørende for verdiskapingen og utviklingen av norsk næringsliv. Det er derfor viktig fortsatt å utvikle sjøtransporten og havnene.

Annelise Høegh (H): Jeg er selvsagt klar over at dagens innstilling først og fremst dreier seg om en åpen drøfting av spørsmålet om de betydelige arealverdier som ligger i dagens havneareal, som er skapt av både handelsvirksomhet og av havnebyens utvikling, men at den også dreier seg om et utredningsutvalg som skal få – hva var det statsråden sa – et fritt og faglig mandat. Jeg er Oslo-representant og derfor utålmodig på fjordbyens vegne. Det håper jeg også det er en viss forståelse for. For det som ligger av muligheter i denne saken, er av stor viktighet for Oslo, og det kan selvfølgelig også ha stor viktighet for alle andre byer som har en havn. Men som man sikkert er kjent med, har bystyreflertallet i Oslo vedtatt at Oslo skal arbeide for å realisere en fjordby. Da må den havneaktivitet som i dag er lokalisert til Oslo, flyttes til andre steder i regionen, for å gi plass til de nye boligene, friarealene og næringsarealene som det er planer om. Det krever at Oslo havnevesens verdier kan benyttes utenfor Oslo havnedistrikt. Det settes det en bom for med dagens lovverk, hvis man ikke, etter hva jeg har fått opplyst, kan danne et interkommunalt havneselskap der Oslo havnevesen inngår.

Oslo og andre byer har behov for å omdisponere mange arealer. Havneloven har ikke den nødvendige smidighet i forhold til disse behovene. Jeg tror forslagsstilleren har rett når han i forslaget peker på at det nok finnes mange – iallfall for mange – eksempler på betydelige feil og overinvesteringer i havnesektoren. Sentrale områder i

norske byer disponeres fortsatt av havnevesenet, selv om de ikke brukes til havneformål. Dette kan hverken være fornuftig eller rimelig.

Statsråden sa at han skulle ha et møte med Oslo kommune ganske snart. Jeg har fått tilbakemeldinger fra byrådet om at de føler at de er blitt møtt med positive holdninger i Fiskeridepartementet og med vilje til å se på Oslos utfordringer. Dette er jo ikke minst viktig for å kunne frigjøre arealer i Bjørvika, slik at de kan omdisponeres. Det er gledelig, og den holdning som byrådet føler at de er blitt møtt med fra Fiskeridepartementets side, representerer for så vidt en kursendring. Det representerer en kursendring i forhold til Bondevik-regjeringen, fordi Angelsen ble oppfattet som svært negativ.

Vi kan altså nå ha forhåpninger, iallfall har jeg det, om at det utredningsutvalget som nå endelig skal komme i gang, faktisk vil foreslå endringer i havneloven, slik at Oslo kan få realisert fjordbyen. Jeg vil berømme forslagsstilleren Odd Einar Dørum for det initiativet han har tatt i denne saken. Samtidig må jeg minne om at Dørum og sentrumpartiene satt to og et halvt år i regjering uten at de fikk satt ned det utvalget, selv om det vel var varslet helt fra 1996. Det kan tyde på at det kanskje er lettere å drive bypolitikk utenfor regjering enn i regjeringsposisjonen.

Det viktigste er at prosessen nå kommer i gang og at den skrider ikke langsomt, men raskt fremover, slik at vi kan få de nødvendige lovendringer som må til, og at Regjeringen i mellomtiden tolker, som også Dørum var inne på, det eksisterende lov- og forskriftsverk så smidig som mulig.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 17. (Votering, se side 3660)

S a k n r . 1 8

Innstilling fra samferdselskomiteen om omlegging av Postens ekspedisjonsnett (Innst. S. nr. 248 (1999-2000), jf. St.meld. nr. 37 (1999-2000))

Presidenten: Etter ønske fra samferdselskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 15 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 25 minutter, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Høyre 10 minutter hver, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og representanten Bastesen 5 minutter hver.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Gunn Olsen (A) (ordfører for saken): Det er alltid stor interesse ute blant folk når endringer i Posten er på den politiske dagsordenen. Saken som er til behandling i dag, er ikke noe unntak fra det, selv om den ikke på noen måte kan måle seg med det engasjementet som var ute i

Distrikts-Norge i 1996 da Stortinget omdannet Posten til Posten Norge BA. Som et bakteppe for kveldens debatt kan det være grunn til å bemerke at da Posten ble omdannet til særlovselskap, begrenset man samtidig Stortingets innflytelse over Postens drift.

Det er en kjensgjerning at Posten er en del av vår kultur, særlig gjelder dette ute i distriktene. Det går mange heltehistorier om Posten. Posten er til å stole på. Selv om både avsender og mottaker er død, har Posten evig liv. Vi er alle like for Posten, Postverket tar oss på alvor uansett hvem vi er, og hvor vi bor. Slik har Posten vært i våre hjerter. Muligens er det en myte. Men vi ser konturene av et bilde på at Posten er den store, trygge og alltid tilstedeværende tjener.

I 1997 feiret Posten Norge sitt 350 års jubileum. Etableringen av Posten var et symbol på at Norge var på vei til å bli en moderne stat. Staten tok ansvar for kommunikasjonen mellom borgere, og mellom borgerne og sentrum. Smakebiter fra Postens historie blir dermed historien om Norge.

Et særtrekk ved den postale historien og på sett og vis også et særtrekk ved den moderne Posten er blanding av det moderne og det gamle. Helt fra begynnelsen finner vi spørsmål om privat eller statlig drift. Et annet blandingstrekk ved Posten er koblingen mellom det nasjonale og det internasjonale. Det er noe dypt lokalt ved våre postkontor, samtidig som Posten hele tida har krysset de nasjonale grenser.

Når Stortinget i dag behandler saken om Postens ekspedisjonsnett, er det igjen et eksempel på at vi blir innhentet av utviklingen. Konkurransen fra andre postoperatører blir stadig sterkere, og kundenes krav til posttjenester øker i takt med de nye muligheter som teknologien skaper. Utviklingen skaper nye utfordringer, men også nye muligheter.

Nedgangen i trafikken i det tradisjonelle ekspedisjonsnettet har vært tydelig de siste åra. Vi har alle vært med på å bidra til denne nedgangen. Vi bruker andre betjeningsformer. Dette er et viktig moment som Posten selvsagt må ta hensyn til, og et moment som de fleste av oss aksepterer.

Grunnen til at denne saken nå blir lagt fram for Stortinget, er at den er så pass omfattende. Den omleggingen Posten nå går inn for, innebærer en økt satsing på kontraktsdrift ved at 450–600 nye postkontorer blir lagt ned i sin ordinære form. Denne omstillingen berører et stort antall ansatte. Slik det er framstilt i meldingen, er dette tallet svært usikkert, men det kan innebære at 2 500 årsverk eller 3 000 personer blir berørt av denne omleggingen.

Flertallet i komiteen, alle unntatt Høyre og Fremskrittspartiet, er svært opptatt av at de ansattes rolle i denne prosessen skal bli ivaretatt. Flertallet har derfor lagt stor vekt på at det må være stor åpenhet rundt denne omleggingen. De ansatte i Posten har gjennom flere år vært gjennom omlegginger og usikkerhet for sine arbeidsplasser. Da er det viktig, etter flertallets oppfatning, at Posten bygger opp et omstillingsapparat for å imøtekomme utfordringene på personalsida. Flertallet har også

funnet det riktig å understreke viktigheten av at de overtallige får en ryddig behandling. Høyre og Fremskrittspartiet har på sin side funnet grunn til å understreke at det sterke stillingsvernet de ansatte har i Posten, har motvirket en gradvis nedbemanning, slik at selskapet nå sliter med et stort antall overtallige. Jeg må nok si at dette er en ganske grov beskjed å gi ansatte i Posten, som allerede har en vanskelig hverdag.

Komiteens flertall er enig med departementet i at skal Posten fungere godt som en landsdekkende bedrift, må også de administrative funksjonene være landsdekkende. Med dette mener vi også desentralisert myndighet. Komiteens flertall tror dette er en forutsetning for å få til de store omstillingene som nå skal skje. Det handler med enkle ord om at folk som jobber ute i fylkene, må føle nærhet til den virksomheten de skal betjene.

Det er igjen slått fast at alle kommuner i landet skal ha minst ett postkontor eller kontraktspostkontor. Dette må være et ufravikelig krav.

Det er under de siste ukers debatt om Postens ekspedisjonsnett kommet signaler fra sentralt ansatte i Posten om at Posten har tenkt å sette en grense ved innbyggertallet i kommunene som et kriterium for hvilken kommune som skal ha postkontor. Dette finner komiteens flertall underlig og ikke tilfredsstillende. Det kan nemlig resultere i at store deler av flere fylker ikke vil ha ordinære postkontor. I dette landet har vi en utfordrende geografi, og derfor har vi funnet å bemerke at innbyggertall ikke må være et kriterium alene.

I meldingen er landposttjenesten så vidt nevnt, men ikke som en del av den meldingen som vi nå behandler. Flertallet i komiteen synes det er viktig å fremheve landposttjenestens viktige rolle, og understreker at denne blir enda viktigere etter omleggingen av ekspedisjonsnettet. Og vi har lagt inn som en forutsetning at disse tjenestene blir ført videre med samme service- og kvalitetsnivå. For mange er landposttjenesten selve Posten, fordi den har en kombinasjon av å distribuere og ekspedere.

Komiteens flertall har i merknads form lagt til grunn at hovedmålsettingen for den nye ekspedisjonsstrukturen er en offensiv satsing på økt tilgjengelighet og bedre tilbud til kundene nå når antall poststeder tross alt øker. En økning på 200 poststeder er betydelig. Vi regner med at denne økningen kommer både i byområder og i distrikter, slik det fremgår av meldingen, altså over hele landet. Med flere poststeder som har utvidet åpningstid, kan kundene benytte Postens tjenester i langt større grad enn tidligere, og det ser vi på som positivt.

Når ekspedisjonsnettet til Posten nå legges om, må de krav som går fram i Postens konsesjon, legges til grunn. Postens basistjenester må være tilgjengelig for hele befolkningen, i hele landet. Det er ingen grunn til å tro at ikke dette er både Postens og departementets vurdering.

Det har gjennom mange år vært stor politisk interesse for offentlig servicekontor. Samferdselskomiteen har ved flere anledninger tatt til orde for en slik ordning, uten at det har resultert i faste ordninger.

Komiteens flertall er fornøyd med de sterke signalene som nå har kommet fra Regjeringen i sakens anledning.

Flertallet i komiteen mener det nå må utarbeides sentrale retningslinjer for å få gjennomført arbeidet med å etablere offentlige servicekontor. Vi mener det er en forutsetning for å lykkes at staten går inn med en basispakke av tjenester fra statlige etater for å sette en standard for disse kontorene.

Når vi har en del oppfatninger om omlegging av Postens ekspedisjonsnett, er det likevel i full visshet om at dette er styret i Postens forslag. Det er også i visshet om at de postansattes organisasjoner har sluttet seg til det forslaget som foreligger. Vi har tillit til at dette arbeidet blir utført på en tilfredsstillende måte, slik Stortinget tidligere har ment. De samfunnsplågte oppgavene skal utføres til det beste for Postens kunder over hele landet.

I Arbeiderpartiet er vi svært glad for at komiteens flertall, som består av Sentrumpartiene, SV og Arbeiderpartiet, er enig i de viktige hovedtrekkene i postpolitikken. Det vil fortsatt være utfordringer innenfor dette området, og da er det viktig å ha forutsigbarhet med hensyn til i hvilken retning vi skal gå.

Tradisjonen tro har Høyre og Fremskrittspartiet fremmet forslag om å omdanne Posten Norge BA til aksjeselskap. Arbeiderpartiet er fornøyd med at dette forslaget ikke får flertall denne gangen heller.

Christopher Stensaker (Frp): Fremskrittspartiet er glad for at Samferdselsdepartementet nå vil foreta en omlegging av Postens ekspedisjonsnett etter at styret og bedriftsforsamlingen i Posten Norge BA går inn for en betydelig omlegging av ekspedisjonsnettet. Utviklingen er generelt preget av rask teknologiutvikling, endrede kunde krav, økende konkurranse og økt internasjonalisering, der teknologiske nyvinninger er en viktig drivkraft bak utviklingen i markeds- og konkurranseforholdene.

Vi ser at elektronisk post nå stadig benyttes av flere og flere, og at Postens enerettsområde med stor sannsynlighet vil utgjøre en relativt lavere andel av omsetningen i framtiden som følge av at områder som IT-tjenester og lettgoods antas å ha en høyere vekst i enerettsområdet. Markedet for transport av pakker inntil 30-40 kg har vist en jevn vekst de siste årene. Utviklingen er generelt preget av økende konkurranse og skjerpede krav til hurtighet og kvalitet, noe som vi i Fremskrittspartiet mener kommer brukerne til gode i form av bedre og billigere tjenester.

Vi er også opptatt av at Posten, så lenge samfunnsplågte servicekrav oppfylles, må ha stor frihet til å utvikle sitt tjenestetilbud og til å velge de betjeningsformer som er mest effektive og best egnet i de enkelte tilfeller, og til å inngå ulike typer allianser og samarbeidsavtaler. I Postens enerett er det stilt krav i konsesjonen om at samfunnsplågte krav oppfylles som motytelse til eneretten, men vi ser at det er problemer med å beregne kostnadene knyttet til statens kjøp av ulønnsomme posttjenester. Fremskrittspartiet mener at skal man løse dette problemet, må statens kjøp av ulønnsomme posttjenester konkurranseutsettes. Prinsippet må være at staten skal kjøpe basis posttjenester i de delene av landet der det ikke er kommersielt grunnlag for slike tjenester. Fremskrittspar-

tiet mener at så lenge Posten Norge BA har monopol på riksdekkende formidling av lukkede adresserte brev inntil 350 gram, opprettholdes det enhetstakst for denne gruppe postsendinger. Dersom monoopolet opphører, må det være en forutsetning for den som får konsesjon, at systemet med enhetstakst opprettholdes innenfor landets grenser for formidling av lukkede adresserte brev inntil 350 gram.

Fremskrittspartiet ser det som viktig at Posten settes i stand til å møte de store utfordringene selskapet står overfor i årene som kommer. Det forventes at konkurransen fra utenlandske aktører vil øke, og at integreringen av markedet for posttjenester internasjonalt vil fortsette. Samtidig svekkes grensene for postprodukter i forhold til andre produkter. Det er grunn til å anta at det vil finne sted en utvikling innenfor postsektoren som er parallell til den som har funnet sted innenfor telesektoren. Det er her viktig å redusere kostnadsnivået for å møte den tøffe konkurransen fra store utenlandske aktører og for å kunne oppnå kvalitetsmålene som er satt for selskapet. Klarer ikke Posten å konkurrere på kvalitet i sentrale strøk av landet og generere overskudd fra dette markedet, vil det få konsekvenser for Postens muligheter til å tilby gode tjenester i distriktene. Utfordringen består ikke i å tilby posttjenester i sentrale strøk, der det er et kommersielt grunnlag for denne typen tjeneste. Utfordringen er å tilby tjenester der det ikke er et kommersielt grunnlag.

For å mestre disse utfordringene er det viktig at Posten er organisert slik at styre og administrasjon har størst mulig handlingsrom til å la bedriftens ledelse raskt fange opp og sette i verk de tiltak som er nødvendig for kontinuerlig å bevare bedriftens konkurransekraft. For å få til dette er det nødvendig at Posten omgjøres fra forvaltningsbedrift til AS. Den største forskjellen mellom Postens selskapsform og et aksjeselskap knytter seg til personalsiden, og særlig Postens binding til det statlige avtaleverket. Posten er en svært personalintensiv bedrift, hvor ca. 65 pst. av kostnadene er personalkostnader.

Når det gjelder leveringspålideligheten, står Posten overfor store utfordringer da i underkant av 80 pst. av A-posten kommer fram til mottaker til avtalt tid. Dette er langt under målet på 93 pst., som Stortinget har fastsatt. Posten mottok i 1999 580 mill. kr fra staten for å oppfylle disse målene, og Fremskrittspartiet mener at det er galt at Posten skal motta godtgjørelse som avtalt når Posten ikke leverer de tjenester de er pålagt. Dette gir gale incitamenter til Posten og gir feilaktige signaler til statens øvrige avtalepartnere. Det er viktig at Posten fokuserer på å nå de kvalitetsmål som er satt for selskapet. Det er ikke akseptabelt at Posten som statlig monopolselskap skal kunne omdefinere kvalitetsmålene når selskapet ikke når kvalitetsmålene Stortinget har fastlagt.

Posten har i den senere tid pålagt kundene å flytte postkassene plassert ved egen bolig til samlestativer i nærområdet. Dette oppfattes av mange kunder som en forringelse av Postens tjenestetilbud. Fremskrittspartiet kan bare akseptere en omlegging til samlestativ hvis dette er nødvendig for at kundene skal få et kvalitativt bedre tjenestetilbud. Det er ikke akseptabelt at Posten reduserer

servicenivået ut fra ønsket om å redusere sine forpliktelser overfor kundene.

Det hersker forskjellige syn på avkastningskrav og utbyttepolitikk når det gjelder statseide selskaper organisert som BA og AS. Dette gjelder forholdet mellom å støtte et selskap og samtidig ta utbytte fra samme selskapet – gi og ta. I et AS er det styret som bestemmer utbyttet, mens det hersker mer tvil om dette innenfor driftsformen BA.

Fremskrittspartiet mener det ikke er en oppgave for Stortinget å ta stilling til antallet ekspedisjonssteder. Dette er en oppgave som styret må ta stilling til innenfor rammen av konsesjons-, kvalitets- og servicemål og forretningsmessige vurderinger.

Fremskrittspartiet er positiv til at butikker og bensinstasjoner overtar som ekspedisjonssteder i stedet for kontorer drevet av Posten selv. En slik omlegging vil mange steder føre til at posttjenester blir tilgjengelig en større del av døgnet, og vil føre til et bedre posttilbud.

Jeg vil på vegne av Høyre og Fremskrittspartiet fremme forslag om at Stortinget ber Regjeringen omdanne Posten Norge BA til aksjeselskap.

Presidenten: Representanten Stensaker har tatt opp det forslag han selv refererte.

Jan Sahl (KrF): For Kristelig Folkeparti er den framtidige organiseringen av Postens ekspedisjonsnett en svært viktig sak. Vi er opptatt av å sikre at flest mulig skal ha tilgang til et postkontor med de viktigste posttjenestene i rimelig nærhet. Hvorvidt dette postkontoret kalles Posthandel, eller om posten er lagt til en butikk eller et offentlig servicekontor, er underordnet. Det som betyr noe, er innbyggernes tilgang til posttjenester.

Bakgrunnen for omorganiseringen er satsing på økt tilgjengelighet, og det er et godt utgangspunkt. Vi har fra Kristelig Folkepartis side merket oss at de nye planene innebærer et større totalt antall poststeder. Det er positivt. Vi har også registrert at det fortsatt skal være et poststed som tilbyr alle de viktige posttjenestene samt grunnleggende banktjenester i hver kommune. Det er også svært viktig.

Postens framtidige ekspedisjonsnett skal bestå av ulike tilbud: Posthandel, Post i Butikk og Posten Bedrift.

Posthandel blir det nye postkontoret med et utvidet tjenestetilbud. Der skal kundene ha tilgang til alle posttjenester og grunnleggende banktjenester. Men Posthandel vil også tilby et varesortiment utover det vi i dag finner på ordinære postkontor. Det skal opprettes 300-450 kontorer til Posthandel.

Posten Bedrift vil være rettet mot bedriftsmarkedet, og det er lagt opp til etablering av 30-50 kontorer.

Post i Butikk vil utgjøre hovedtyngden av poststedene. Sammen med post på offentlige servicekontorer skal det opprettes minimum 1 100 slike poststeder. Post i Butikk skal tilby de grunnleggende posttjenestene.

For folk flest er det viktigere å ha tilgang til posttjenestene enn å ha et eget postkontor. For mange vil Post i Butikk gi et bedre tilbud enn et vanlig postkontor, først

og fremst fordi Post i Butikk ofte vil ha lengre åpningstid, men også fordi det vil være samlokalisert med butikken.

Postens planer innebærer videre at en vil legge til rette for at kommunene kan overta postkontoret og bygge det om til et offentlig servicekontor. Det er i denne sammenheng også snakk om at de ansatte kan tilbys ny jobb. For Kristelig Folkeparti er offentlige servicekontorer noe kommunene selv må ta stilling til. Vi er langt fra sikre på at det blir så veldig mange kommuner som kommer til å opprette slike kontorer raskt. Derfor vil trolig Post i Butikk bli det dominerende tilbudet for de aller fleste.

Posten har tilbudt staten og kommunene å overta mellom 200 og 300 postkontorer med lokaler og ansatte. Jeg regner det som lite sannsynlig at så mange kommuner vil være interessert i å satse på offentlige servicekontorer innen rimelig framtid. Den økonomiske situasjonen i de fleste kommuner tilsier ikke at investeringer i nye lokaler og opprettelse av nye kontorer vil bli gjennomført med det første.

Omleggingen vil berøre inntil 3 000 personer. Det er viktig at de ansatte blir trukket inn og holdt orientert om arbeidet med omstillingen. Fra Kristelig Folkepartis side har vi også merket oss at det ikke er kommet noen negative reaksjoner på omleggingen fra de ansatte. Jeg er redd for at Postens planer i for stor grad er basert på at ansatte skal gå til offentlige servicekontorer, og jeg håper Posten er beredt på å møte de utfordringene som kommer dersom det viser seg at bare et fåtall kommuner velger å overta både kontorlokaler og ansatte for å opprette offentlige servicekontorer.

Omleggingen vil føre til nye problemstillinger, bl.a. knyttet til forhåndsstemmegivning ved valg. Det har Regjeringen varslet at de vil komme tilbake til, og vi avventer det. Det er svært viktig at det blir lagt til rette for at alle fortsatt kan forhåndsstemme i sin egen kommune, og at det er lagt til rette for dette med egnede lokaler og kvalifiserte medarbeidere.

Høyre og Fremskrittspartiet fremmer forslag om å omgjøre Posten til aksjeselskap. Organiseringen av Posten er ikke et overordnet spørsmål for Kristelig Folkeparti, heller ikke selskapsformen. For oss er tilbudet av posttjenester som gis til befolkningen, det avgjørende.

Posten har i dag enerett på en betydelig del av postsendingene. Denne eneretten gir Posten grunnlag for fortjeneste i deler av landet, og dette er en del av grunnlaget for at de i konsesjonen er pålagt å gi et godt tilbud til hele landet. En organisering som et AS tilsier økt vektlegging av lønnsomhet og inntjening i Posten. For Kristelig Folkeparti er i denne sammenheng ikke lønnsomhet det viktigste. Først og fremst skal Posten gi et godt tilbud til det norske folk. Organiseringen som et AS gir ingen garanti for at tilbudet vil bli bedre.

Omleggingen av Postens ekspedisjonsnett har til hensikt å effektivisere driften av Posten. Det totale antall poststeder har økt. Det er positivt. For Kristelig Folkeparti er det avgjørende at målene for postpolitikken ligger fast. Denne omleggingen skal ikke føre til et dårligere tilbud for den enkelte innbygger. Målene for framsen-

delsestid skal ligge fast. Kravet til omdeling seks dager i uken skal også ligge fast.

Dispensasjonen som Posten har for omdeling i områder der det er svært langt mellom innbyggerne, bør vurderes, og det må i hvert fall ikke gis åpning for å utvide dispensasjonen.

Regjeringen har varslet at den vil legge fram en stortingsmelding om Posten til høsten. Mange oppslag i ulike medier gir grunn til å vurdere hvorvidt det tilbudet Posten gir, særlig i utkantstrøk, er i tråd med det Stortinget har ønsket. Dette må vi komme tilbake til i forbindelse med behandlingen av den kommende stortingsmeldingen.

Ellen Gjerpe Hansen (H): Høyre vil understreke viktigheten av at Posten settes i stand til å møte de store utfordringene selskapet står overfor i årene som kommer. Det forventes at konkurransen fra utenlandske aktører vil øke, og at integreringen av markedet for posttjenester internasjonalt vil fortsette.

Samtidig svekkes grensene for postprodukter i forhold til andre produkter. Det er grunn til å anta at det vil finne sted en utvikling innen postsektoren parallelt med den som har funnet sted innen telesektoren.

Det er derfor nødvendig å redusere kostnadsnivået. Det er en forutsetning for å møte den tøffe konkurransen fra store utenlandske aktører, og for å kunne oppnå kvalitetsmålene som er satt for selskapet. Klarer ikke Posten å konkurrere på kvalitet i sentrale strøk av landet og generere overskudd fra dette markedet, vil det få konsekvenser for Postens muligheter til å tilby gode tjenester i distriktene. Utfordringen består ikke i å tilby posttjenester i sentrale strøk, der er det et kommersielt grunnlag for denne type tjenester. Utfordringen er å tilby tjenester i distriktene, der det ikke er et kommersielt grunnlag.

Høyre vil understreke viktigheten av at Posten skal tilby kvalitativt gode tjenester over hele landet og med enhetlige priser. Det er viktig at Posten fokuserer på å nå de kvalitetsmål som er satt for selskapet. Etter Høyres oppfatning er det Stortingets oppgave å sette kvalitets- og servicemål for Posten samt kjøpe ulønnsomme posttjenester.

Høyre mener at det ikke er en oppgave for Stortinget å ta stilling til antall ekspedisjonssteder. Det er en oppgave som styret må ta stilling til innenfor rammen av konsesjonens kvalitets- og servicemål og forretningsmessige vurderinger.

Høyre er positiv til at butikker og bensinstasjoner overtar som ekspedisjonssteder i stedet for kontorer drevet av Posten selv. En slik omlegging vil mange steder føre til at posttjenester blir tilgjengelig en større del av døgnet, og vil slik føre til et bedre posttilbud.

Høyre forutsetter at landposttjenestene vil bli videreført på det samme service- og kvalitetsnivå.

Høyre er skeptisk til å overføre posttjenester til offentlige servicekontorer. Offentlige servicekontorer har bl.a. kortere åpningstider enn butikker og bensinstasjoner, som kan være et langt bedre alternativ som ekspedisjonssted for posttjenester.

Ved å åpne for post på offentlige servicekontorer kan Posten stille krav overfor en del kommuner. Hvis kommunen ikke overtar driften av Posten gjennom et offentlig servicekontor, blir stedet kanskje uten ekspedisjonssted. I en slik situasjon kan kommuner føle seg presset til å overta personell og kostnader som Posten ønsker å kvitte seg med. Dette vil ikke gjelde for kommuner med bare ett ekspedisjonssted, ettersom Postens konsesjon krever at det skal være minst ett ekspedisjonssted i hver kommune.

Etter Høyres oppfatning skal det ikke være en kommunal oppgave å yte posttjenester. Det er en statlig oppgave. Det er heller ikke en kommunal oppgave å overta overtallige ansatte fra Posten.

I et fremtidig liberalisert, europeisk postmarked med konkurranse på alle typer posttjenester vil posttjenester på offentlige servicekontorer kunne komme i konflikt med prinsippet om like konkurransevilkår.

Posten står overfor store utfordringer som følge av overtallighet innen flere områder av virksomheten. Samtidig er det i Norge stor mangel på arbeidskraft. Det sterke stillingsvernet som de ansatte har i Posten, har motvirket en gradvis nedbemanning, slik at selskapet nå sliter med et stort antall overtallige.

Høyre ser ikke behovet for at Posten skal etablere en egen omstillingsenhet når arbeidsmarkedsetaten har kompetanse til å omskolere og omplassere de overtallige til annet arbeid.

Høyre vil vise til at Telenor, som er et aksjeselskap, og som har møtt konkurranse i markedet, har lyktes i å tilpasse antall ansatte til aktivitetsnivået. Det samme kan ikke sies om Posten og NSB, som er organisert som BA. Høyre mener at Posten ville vært bedre rustet til å møte de store utfordringene selskapet står overfor, hvis selskapet hadde vært organisert som aksjeselskap.

Postens markedstilpassing og forbrukernes krav til landsdekkende posttjenester til best mulig kvalitet og lavest mulig pris tilsier at Postens monopoltjenester blir gjenstand for en sunn konkurranse.

Høyre imøteser derfor en avvikling av enerettsområdet for Posten, men vil samtidig innføre en konsesjonsordning som sikrer forbrukerne i hele landet landsdekkende basistjenester. Om ikke storting og regjering initierer en slik utvikling, vil EØS-avtalen etter hvert fremtvinge en slik utvikling.

EU vil åpne for langt mer konkurranse innen posttjenester, og Norge er nødt til å gjennomføre en tilsvarende liberalisering i postmarkedet. I dag er bare 3 pst. av postmarkedet i EU åpent for konkurranse. Innen 2004 skal 20 pst. av markedet åpnes, og innen 2007 en enda større andel, uten at det er satt noen prosentsetning. Det viktigste i forslaget er at de nasjonale postverkens monopol på forsendelse av brev blir kraftig innskrenket.

De nasjonale postverkene i EU går inn i en periode med kraftig omstilling. Rundt 17 pst. av det norske markedet som i dag er monopolisert, vil bli gjenstand for konkurranse hvis Norge skal følge EUs vedtak.

Konsernsjef Kaare Frydenberg i Posten ønsker vedtaket i EU velkommen.

«Jeg synes dette forslaget er helt OK. Jeg ønsker konkurranse i alle markeder og regner med full liberalisering av posttjenestene i løpet av fem-seks år. Vi skal bare sørge for å være konkurransedyktige også i en slik situasjon.»

Dette sier Frydenberg til Dagens Næringsliv den 31. mai i år.

Dette er lovende, men da må Stortinget sette Posten i stand til å møte den konkurransen som kommer.

På denne bakgrunn viser jeg til det forslaget som er fremmet av Høyre og Fremskrittspartiet i innstillingen, om å omgjøre posten til et aksjeselskap.

G u n n a r B r e i m o hadde her overtatt presidentplassen.

Jorunn Ringstad (Sp): I perioden 1996-99 skjedde ei omfattende restrukturering av Posten sitt ekspedisjonsnett. Når Stortinget i St.meld. nr. 37 blir informert om ei ny omfattende omstrukturering, innebærer det at Posten sitt ekspedisjonsnett blir sterkt endra i høve til slik vi kjende det for berre få år tilbake.

Ser vi på statistikk over utvikling av tenester som blir utførte ved postkontora i dag, samanlikna med f.eks. for ti år sidan, ser vi at utførte tenester har vorte meir enn halverte. Elektroniske tenester som blir tilbydde, f.eks. via minibankar, betalingsterminalar, telefon og Internett, har teke over mange av dei tenestene postkontora tidlegare var åleine om. Undersøkingar viser at nedgangen i transaksjonar utførte ved postkontor vil halde fram i åra framover. Den kraftige nedgangen av transaksjonar ved postkontora får konsekvensar for ekspedisjonsnettet. Monopolområdet for Posten har òg vorte mykje innskrenka, slik at Posten opplever stadig større konkurranse frå andre postoperatørar.

Meldinga om omlegging av ekspedisjonsnettet i Posten kjem som eiga sak relativt kort tid før Stortinget til hausten får meldinga om Posten si verksemd. I Senterpartiet hadde vi ynskt at desse to meldingane hadde vorte handsama samtidig. Då kunne vi sett på ulike sider av posttenesta og fått god samanheng i det som er det totale posttenestetilbodet til innbyggjarane i ulike delar av landet. Når meldingane kjem til ulike tidspunkt, må vi likevel ikkje gløyme totaliteten i tenestetilbodet.

Når det no blir foreslått å leggje ned nye postkontor, har eg forståing for at innbyggjarane rundt i landet reagerer og fryktar at posttenesta skal bli dårlegare. Eit positivt element i den omlegginga som no er foreslått, er at sjølv om talet på postkontor drivne av Posten sjølv skal gå ned, vil det bli oppretta fleire kontraktspoststader. Totalt vil det bli ca. 200 fleire stader der det er mogeleg å få utført posttenester, samanlikna med i dag. Eg føreset at dei nye kontraktspoststadene blir spreidde over heile landet.

Eg har lyst til å streke under at det ikkje må bli slik at store distrikt blir utan postkontor som Posten sjølv skal drive. Offentlege servicekontor og Post i Butikk e.l. skal tilby basistjenestene i Posten, og alle kommunar skal ha minst eitt postkontor eller kontraktspostkontor som skal tilby basistjenester og grunnleggjande banktenester. Ut-

over dette må det sytast for at alle distrikt får rimeleg dekning av andre tenester som Posten vil tilby, som f.eks. rådgjevingskompetanse, skade- og livsforsikringsprodukt og nye spareprogram. Eg føreset òg at det etter denne omlegginga blir ein desentralisert struktur for administrative stillingar.

Når slike omfattande endringar som meldinga legg opp til, skal gjennomførast, er det viktig å fokusere på servicenivå og tilgjenge for publikum. Det er lettare å akseptere endringar av strukturen dersom ein veit at servicenivået og tilgang til tenestene ikkje blir dårlegare enn før. Dette må vere eit ufråvikeleg krav.

Eit viktig ledd i servicetilbodet til postkundane er postbodtenesta. Ja, enkelte meiner at for mange er dette den viktigaste delen av posttenesta. I meldinga om omlegging av ekspedisjonsnettet er det ikkje med noko om endringar av postomberingstenesta. Det er avgjerande for servicetilbodet for postkundane at landposttenesta fungerer godt.

Gjennom fleire år har det vore arbeidd med etablering av offentlege servicekontor der posttenesta kunne gå inn som eitt av tilboda. Arbeidet med etablering av servicekontor må bli intensivert. Eg er klar over at fleire stader i landet er planane for offentlege servicekontor komme langt, men det bør snarast leggjast fram sentrale retningslinjer for korleis dette arbeidet kan gjennomførast. Og det hastar med dette dersom offentlege servicekontor skal bli eit reelt alternativ for tilbud av posttenester.

Den planlagde omlegginga av ekspedisjonsnettet vil føre til at kanskje om lag 3 000 kan misse arbeidet. Då er det viktig å gjennomføre ein grundig og god prosess der dei tilsette sine organisasjonar får delta tett i arbeidet. Posten har tilbydd kommunane/staten å overta ledige lokale og tilsette. Enkelte stader kan det vere aktuelt at kommunane overtek ledige lokale og tilsette, men dette vil langt frå gjelde overalt. Difor må ein unngå at kommunane generelt får eit hovudansvar for å overta lokale og tilsette som blir ledige når Posten skal omstrukturerast.

Inge Myrvoll (SV): Gi oss hver dag vår daglige post – iallfall på hverdager.

Gi oss våre skranketjenester, de vi ennå har behov for, uten å måtte reise landet rundt for å finne et ekspedisjonssted.

Det er mye av dette det dreier seg om, nemlig standarden på posttjenestene, tilgjengeligheten.

Alle erkjenner at behovet har endret seg. Vi bruker ny teknologi, våre besøk i skranken blir færre og færre, og Postens inntekter mindre og mindre. Vi erkjenner at vi må ha en rasjonell måte å organisere disse tjenestene på.

Postdebatten dreier seg ikke lenger om å forsvare skranke for skranke, postkontor for postkontor – og tape. Det dreier seg om en ny måte å organisere på. Postkontorene har forsvunnet som dogg i soloppgangen, med fast hånd fra styreledere, tidligere sentrale senterpartipolitikere som Reiten og Stangeland. Og ingen protesterer i kveld. Verden er ikke som den en gang var. Jeg skal derfor la være å sitere tidligere innstillinger.

Det er positive trekk i meldinga, positive trekk som peker på en bedre service, bl.a. at det blir flere ekspedisjonssteder. Trenden med færre ekspedisjonssteder er altså i ferd med å snu, tilgjengeligheten blir bedre. Det er positive trekk når det gjelder offentlige servicekontorer, det er signaler om en uttrykt vilje til å få dem på plass.

Nå må det sies at det har vært positiv vilje før også. Jeg har jobbet med offentlige servicekontorer i forhold til fire regjeringer, og det har vært vilje uten evne til handling – mye tomt prat, uten synlig resultat.

Hvorfor er jeg opptatt av offentlige servicekontorer? Jo, fordi de er noe mer enn posttjenester. Hadde det bare vært posttjenestene, tror jeg ikke jeg ville ha vært så opptatt av dem. Det dreier seg om å lage et lite spleiselag, hvor kunden får bedre tilgjengelighet til offentlige tjenester – til statlige tjenester som trygdekantor, ligningskontor, arbeidsmarkedsetat osv. og til kommunale tjenester, gjerne bibliotektenester. Man kan kombinere offentlige tjenester som man finner på én og samme plass. Kunden får god tilgjengelighet, god kvalitet – alt på ett sted. Det kan være med på å opprettholde tilbud som er truet av sentralisering – det gjelder også andre tjenester enn posttjenester.

Jeg må si at jeg ikke skjønner Høyres frykt for at noen skal bli uten postekspedisjonssted hvis kommunen ikke vil overta – nei, da må jo Posten etablere ekspedisjonssted i butikk eller på bensinstasjon. Nå er det sånn, jeg må innrømme det, at bensinstasjonene nok har lengre åpningstid enn offentlige servicekontorer kommer til å få, sjøl om jeg mener vi må reformere åpningstidene i offentlig sektor også. Men jeg må si at jeg er litt i tvil om standarden. På bensinstasjonene har de ikke engang greie på biler, det eneste de kan gjøre, er å selge pølser med brød.

Jeg syns det er positive trekk i Regjeringas framlegg. Det er større vilje til å få til en statlig pakke. Før skulle ting ordnes lokalt, og da var man avhengig av regionale sjefers velvilje, bl.a. i de statlige etatene – og den velviljen var liten. Man trenger overordna sentrale grep.

Videre har Posten tilbudt flere hundre postkontorer og overtallige postansatte – med kompetanse – til offentlige servicekontorer. Det vil også kunne innebære arbeidsmessige løsninger for de overtallige, for dem som blir uten jobb – iallfall for en del av dem.

Jeg syns at Høyre og Fremskrittspartiet viser stor arroganse i forhold til overtalligheten når de avviser en intern omstillingsenhet og angriper stillingsvernet.

Men tilbake til de offentlige servicekontorene. Jeg har noen innvendinger, jeg har iallfall én viktig bekymring: tidsklemma. Jeg frykter at offentlige servicekontorer ikke er på plass før nedleggingene starter. Dersom Posten allerede har etablert seg i butikker og på bensinstasjoner, blir det vanskeligere å få til offentlige servicekontorer. Posten er en viktig bit i de offentlige servicekontorene, og Postens deltakelse her er viktig for å få brukt den kompetansen som de postansatte innehar – det er viktig for dem personlig også, de som blir uten arbeid, har et alternativ da. Jeg har ikke med meg flertallet i komiteen når det gjelder å se på dette med rekkefølgen, og eventu-

elt prøve å utsette nedlegginga av postkontorene litt for å få offentlige servicekontorer på plass først.

Ellers er det mange positive ting her. Vi har et bredt flertall som vil sikre at alle basistjenester og grunnleggende banktjenester er tilgjengelig i alle landets kommuner, og vi har et bredt flertall som vil vektlegge behovet til små og mellomstore bedrifter over hele landet, ikke bare der konkurransen er stor, osv. Vi har også et bedre opplegg, som jeg har sagt før, for statens deltakelse i offentlige servicekontorer, men det krever rask oppfølging fra Regjeringas side.

May Britt Vihovde (V): For Venstre er det viktig at me har eit landsdekkjande formidlingstilbod når det gjeld postsendingar, som sikrar husstandar og bedrifter over heile landet grunnleggjande posttenester av god kvalitet og til rimelege prisar.

Posten står overfor store utfordringar med omsyn til å tilfredsstilla auka krav frå kundane når det gjeld tenestetilbod, kvalitet og tilgjenge. Samstundes har ein behov for eit ekspedisjonsnett som er meir fleksibelt i høve til framtidig trafikktvikling og inntektsgrunnlag.

Venstre vil understreke at ei av dei viktigaste utfordringane er å løysa dei samfunnspålagde krava på ein effektiv og god måte.

Ein blir nesten nostalgisk når ein ser Posten sitt framlegg til nettstruktur. Nå kan me igjen gå innom nærbutikken for å få utført postale tenester me har behov for. Endringane frå min barndom til i dag er at nærbutikkane er opne mykje lenger, samt at me har eit landpostbod som syter for at me ikkje treng å gå på butikken kvar dag, om berre for å henta posten.

Den forventede auken i talet på stader der folk kan få utført sine posttenester i butikkens opningstider, vil totalt sett kunna gi kundane betre service og tilgjenge.

Posten BA har i dei seinare åra stadig vore i omstilling. Det vil alltid vera behov for omstillingar for å møte morgondagens utfordringar, men det er nå viktig at ein tar grep som gjer det føreseieleg for kundane, og ikkje minst for alle tilsette i Posten BA.

Dei kommunane det gjeld, og dei tilsette der, må trekjast med i den vidare prosessen. For Venstre er det viktig å presisera at service og kvalitetsnivå på landposttenesta skal bli ført vidare, og at dei servicekrava som er nedfelte i konsesjonskrava, vil vera grensesetjande for kor langt Posten kan gå i si effektivisering og omlegging av nettstrukturen. Alle basistjenester og grunnleggjande banktenester skal vera tilgjengelege i alle kommunar i landet. Det same gjeld andre krav med omsyn til tenestetilbod, framsendingstider, postomdeling mv., som må oppfyllest.

Vi får stadig tilbakemeldingar frå kundane når det gjeld servicekrava, men dette vil vi kunna gje våre merknader til når vi til hausten skal handsama ei stortingsmelding om Posten si verksemd.

Posten BA ønskjer at stat/kommune tek over mellom 200 og 300 postkontor med lokale og tilsette. Venstre støttar ei oppretting av offentlege servicekontor. Men her er det viktig å presisera at ved ei slik omlegging av kom-

munal og statleg verksemd må staten vera ein større pådrivar enn det som skjer i dag.

Flere kommunar har teke initiativ til å samordna offentlege verksemdar i eigne servicekontor. Det er difor viktig å bruka dei erfaringane som desse har gjort. Dei overordna målsetjingane med offentlege servicekontor er ikkje først og fremst ei effektivisering av offentlege ressursar, men å samordna for å gi betre service til brukarane av offentlege tenester.

Men konsekvensen av ei samordning av offentlege funksjonar vert oftast effektivisering og dermed frigjering av ressursar, som kan brukast til beste for kundane.

Venstre ser at den kompetansen som tilsette i Posten har, kan vera relevant innan servicekontormodellen. Men vi må likevel halda fast på hovudmålet med modellen: forenkling og høgare nivå på dei offentlege tenestene.

Til slutt: Høgre var uroa over at ein ville få redusert opningstid ved offentlege servicekontor. Venstre deler ikkje den uroa, for offentlege servicekontor, kommunale etatar, må òg ta innover seg folks endra krav til tilgjenge og service, og kanskje dei òg bør leggja om opningstidene sine, ha meir fleksibel tenestetid, slik at folk flest kan få bruka dei tenestene dei har å tilby.

Statsråd Terje Moe Gustavsen: Posten står overfor store utfordringar. Konkurransen om postkundene er stadig økende, og kundene stiller stadig større krav til tilbudet av posttjenester, tilgjengelighet og lavere priser. Skranketrafikken i ekspedisjonsnettet har gått betydelig ned de senere årene, og denne utviklingen ventes å fortsette og innebærer et vesentlig inntektsbortfall. Den teknologiske utviklingen, særlig med hensyn til utviklingen av elektronisk handel, innebærer store utfordringer for Posten, samtidig som nye muligheter åpner seg. De som i størst mulig grad klarer å tilfredsstille kundenes behov til lavest mulig pris, vil være de som overlever.

Posten må derfor styrke sin konkurransedyktighet ved et mer fleksibelt ekspedisjonsnett der kostnadene er tilpasset inntektene, og der det tas hensyn til endrede kundebehov. Det tradisjonelle ekspedisjonsnettet blir av stadig mindre betydning for Postens evne til å kunne tilby sine tjenester, og nettet er i dag preget av høye kostnader og reduserte inntekter. Det er derfor viktig at ekspedisjonsnettet til enhver tid tilpasses behovene for en stasjonær posttjeneste og behovet for en forsvarlig økonomi for selskapet.

Jeg ser omleggingen av ekspedisjonsnettet, som styret og bedriftsforsamlingen i Posten går inn for, som et helt nødvendig ledd i moderniseringen av Posten. Den offensive satsingen på bedre tilgjengelighet gjennom økning av antall poststeder og utvidelse av åpningstidene, sammen med en nødvendig kostnadseffektivisering, er av avgjørende betydning for at Posten skal kunne overleve i konkurranse med andre postoperatører. Jeg er derfor glad for at det er politisk enighet om at Posten kan gjennomføre den planlagte omleggingen av ekspedisjonsnettet, og jeg vil understreke at det har vært avgjørende for meg at det kan gjøres uten å redusere servicekravene.

Jeg har tro på at omleggingen vil gi Posten et ekspedisjonsnett som er fleksibelt nok til å møte både dagens og morgendagens utfordringer – og det i en situasjon der det er knyttet betydelig usikkerhet til framtiden for Posten.

I tillegg til de forhold jeg allerede har nevnt, vil det før eller siden komme et vesentlig fall i Postens inntekter som følge av redusert brevmengde. Elektronisk kommunikasjon vil på et eller annet tidspunkt måtte bidra til dette.

Samtidig har EU-kommisjonen nylig i et nytt direktivutkast fremmet forslag om økt konkurranse på postområdet ved å redusere monopolområdet. Det er ennå for tidlig å si hva innholdet i det endelige direktivet blir, og hvordan dette vil bli implementert i Norge. Vi kan ikke se bort fra at omfanget av monopolområdet på sikt vil bli redusert også i Norge, med derav følgende inntektsbortfall for Posten.

Jeg vil komme tilbake til disse problemstillingene i stortingsmeldingen om Postens virksomhet, som skal legges fram til høsten. Omleggingen av ekspedisjonsnettet er imidlertid ett av tiltakene til Posten for å møte disse utfordringene.

Omleggingen av ekspedisjonsnettet vil innebære at antall poststeder øker med minst 200 i forhold til i dag. I tillegg vil satsingen på økt kontraktsdrift mange steder innebære utvidede åpningstider. Økningene vil komme både i byområder og i distrikter. Oppgraderingen av mellom 300 og 450 postkontorer til Posthandel vil innebære en økning av det totale tjenestetilbudet til kundene i de områder der Posthandel blir etablert. Satsingen på skreddersydde løsninger for større bedrifter gjennom Posten Bedrift vil kunne innebære en betydelig forbedring av servicetilbudet overfor disse kundene. Tjenestetilbudet ved Post i Butikk og offentlige servicekontorer skal være slik at det minst oppfyller konsesjonskravene. Derved skal tjenestetilbudet sikres også i de områder der ordinære postkontorer erstattes av Post i Butikk og/eller offentlige servicekontorer. I tillegg vil det stasjonære ekspedisjonsnettet bli supplert av landposttjenesten og en utvidet telefontjeneste, Posten Kontaktsenter. Jeg legger derfor til grunn at omleggingen vil komme det store flertall av kunder til gode i form av bedre tilgjengelighet og et tilbud som er bedre tilpasset den enkeltes behov.

Det er en klar forutsetning både fra Postens og Regjeringens side at servicekravene i konsesjonen til Posten vil bli oppfylt også etter omleggingen. Alle basistjenestene og grunnleggende banktjenester skal være tilgjengelige i alle landets kommuner, og i hver kommune skal det være *minst* ett postkontor – Posthandel – eller kontraktspostkontor – Post i Butikk eller offentlig servicekontor – som tilbyr alle basistjenester og grunnleggende banktjenester.

Også øvrige servicekrav i konsesjonen med hensyn til tjenestetilbud, framsendingstider, postomdeling mv. skal fortsatt oppfylles.

Omleggingen av ekspedisjonsnettet vil legge grunnlaget for å kunne satse på alternative betjeningsformer som i større grad oppfylder kundenes krav og behov. Blant annet vil Posten i stadig større grad tilby henting og levering av brev- og pakkepost hos kundene. Videre vil det

kunne satses mer på å videreutvikle eksisterende tjenester og utvikle nye. Det er også viktig at de samfunnsplagte tjenestene tilbys på en så kostnadseffektiv måte som mulig, og ifølge Posten vil omleggingen på sikt også redusere omfanget av statlig kjøp av ulønnsomme tjenester.

Som det framgår av meldingen, intensiverer Regjeringen arbeidet med etablering av offentlige servicekontorer. Det er nylig nedsatt et statssekretærutvalg som skal lede gjennomføringen. Utvalget skal særlig arbeide med å legge til rette for den statlige deltakelsen i offentlige servicekontorer. I samarbeid med berørte departementer, etater og virksomheter skal det utvikles en samlet «pakke» når det gjelder hvilke tjenester som kan legges til slike kontorer, utgiftsdelingen mellom de etater som deltar, og etableringen av de rutiner som ivaretar kravene til kvalitet i saksbehandlingen. Det er lagt til grunn at dette utvalget bør legge fram en samlet pakke for Regjeringen så raskt som overhodet mulig, og i alle fall i løpet av 2000. Det er en målsetting at det etableres offentlige servicekontorer i flest mulig kommuner, og Regjeringen vil vurdere om det kan være aktuelt med økonomisk eller annen bistand til kommuner/statlige etater ved etablering av slike kontorer.

Posten har tilbudt kommunene/staten overtakelse av lokaler og ansatte til bruk for offentlige servicekontorer. Dessuten vil et slikt servicekontor kunne tilby grunnleggende post- og banktjenester. Tilbudet fra Posten vil bli nøye gjennomgått i tiden framover og vil kunne være sentralt i forbindelse med etableringen av servicekontorer. For Postens vedkommende er det viktig at det relativt raskt avklares i hvilken utstrekning staten og/eller kommunene er interessert i å nyttiggjøre seg tilbudet om overtakelse av lokaler og ansatte. Dette bør det være mulig å få klarlagt innen utgangen av 2000. Videre bør det så raskt som mulig avklares hvor det er aktuelt å tilby posttjenester via offentlig servicekontor, slik at Posten kan ta høyde for dette i sine videre planer.

Jeg vil også understreke at alternativet til tilbud av posttjenester ved offentlige servicekontorer er Post i Butikk. Dersom posttjenester ikke blir tilgjengelige ved et offentlig servicekontor i kommunen, vil tjenestene bli tilbudt ved en butikk e.l. på stedet. Det er derfor ikke riktig, som Høyre og Fremskrittspartiet hevder i sin mindretallsmerknad, at stedet blir uten ekspedisjonssted hvis kommunen ikke overtar driften av posten gjennom et offentlig servicekontor. I denne forbindelse vil jeg for øvrig også minne om at det av konsesjonen til Posten går klart fram at det i hver kommune skal være minst ett postkontor eller kontraktspostkontor, dvs. et ekspedisjonssted som tilbyr basistjenester og grunnleggende banktjenester. I en rekke kommuner vil det etter omleggingen dessuten fortsatt være postkontor drevet av Posten selv.

Omleggingen av ekspedisjonsnettet vil, som det går fram av stortingsmeldingen, få betydelige personalmessige konsekvenser. Hittil har overtallige i Posten i stor utstrekning kunnet tilbys alternativt arbeid i Posten. Dette vil ikke være mulig i samme grad som tidligere. Posten har også et sterkt behov for å redusere personalkostnadene. Det må derfor forventes at mange ansatte vil måtte

sies opp på grunn av omleggingen, og mange andre ansatte vil på en eller annen måte bli berørt. Dette innebærer store utfordringer for Posten, de ansatte i selskapet og berørte kommuner. Særlig i distriktene vil konsekvensene bli merkbare. Det er derfor viktig at det er inngått en omstillingsavtale mellom Posten og personalorganisasjonene, og at Posten har vedtatt å etablere en omstillingsenhet som bl.a. vil være en støtte i arbeidet med nedbemanning og bidra til administrering og samordning av ulike virkemidler. Videre er det viktig at arbeidet med omleggingen skjer med stor åpenhet overfor de ansatte, og at de ansatte blir trukket inn og holdt løpende orientert om arbeidet med saken, samt at berørte kommuner trekkes med i den videre prosessen. Dette er også understreket av samferdselskomiteens flertall. Det føles tungt at så mange ansatte går en svært tøff tid i møte. Mange får harde belastninger. Det skulle jeg svært gjerne unngått. Men disse belastningene er dessverre uunngåelige når vi vil sikre at Posten i framtiden skal bli en god bedrift med trygge arbeidsplasser.

Påstanden fra Høyre og Fremskrittspartiet om at det er en stor overtallighet i Posten, er ikke riktig. Det er de bebudede endringene av ekspedisjonsnettet som gir omstillingsbehovet. De går imot omstillingsenheten, samtidig som det vises til en vellykket omstilling i Telenor. Jeg tør minne om at et av de sentrale elementer i omstillingen av Telenor var nettopp omstillingsenheten Telenor Nye Muligheter.

Ellen Gjerpe Hansen (H) (fra salen): President! Det har vært en misforståelse.

Presidenten: Ellen Gjerpe Hansen – til oppklaring av en misforståelse.

Ellen Gjerpe Hansen (H): Høyre er klar over at det skal være minst ett postkontor i hver kommune, og jeg presiserte også i mitt innlegg at den faren vi så for at kommunene så seg tvunget til å overta et poststed, gjaldt de kommuner som i dag har flere poststeder. Der hvor det er bare ett, er det ikke noe problem i forhold til overføring til servicekontorer.

Sigrun Eng (A): Det gamle slagordet om at posten skal fram, renn meg i hugen når vi i dag diskuterer innstillinga til St.meld. nr. 37 for 1999-2000, Om omlegging av Postens ekspedisjonsnett.

Saksordføreren gav ein grundig gjennomgang av komiteen sine merknader. Eg vil difor bruke mi tilmålte taletid til å tilkjennegi mine tankar om korleis offentlege servicekontor som er i startgropa, kan gi befolkninga i mindre lokalsamfunn eit betre servicetilbod enn slik dei har det i dag. Nye betalingsformer og andre måtar å kommunisere på, som billegare telefon, mobiltelefoni, e-post, frankeringsmaskinar o.l., har redusert Posten sine oppgåver. Det har naturleg nok ført til at i mange lokalsamfunn fekk postkontora etter kvart ei avgrensa opningstid. Når ein kom heim frå jobben, var døra stengd. På slike stader kan kontraktspostkontor på Samvirkelaget eller på ben-

sinstasjonen gi lokalbefolkninga eit langt betre tilbod, med lengre opningstid, nettopp for å vere tilgjengeleg når folk er ferdige med arbeidsdagen sin.

Men dei visjonære, slik eg ser det, er dei kommunane som saman med statlege kontor tek utfordringa og gir lokalbefolkninga tilbod om offentlege servicekontor. Kommunepolitikarar veit kva folk lokalt etterspør. Slike kontor kan eigentleg få dei oppgåvene ein vil. Det kan f.eks. vere slik at kommunens tiltakssjef eller ordførar har faste kontordagar. Eller kvifor ikkje tenkje seg at helse- og sialsjefen gir befolkninga ein lågare terskel å gå over? Ofte er det møteplassen folk føler at dei misser, kanskje meir enn at tilbodet om dei postale tenestene blir dårlegare ved landpostbod og andre måtar å organisere posttenestene på.

Regjeringa har alt i årets kommuneøkonomiproposisjon gitt meir frie midlar til lokal forvaltning, og det er berre i startgropa. Blir desse nytta til å gi lokalbefolkninga betre service, er det mange oppgåver som kan kome nærare brukarane, f.eks. billettservice for NSB, billettsal til kulturarrangement, for ikkje å gløyme bruken av slike kontor ved førehandsrøysting. Vegen til stemmelokala ville bli langt kortare enn i dag. Ja, det er nær sagt berre fantasien som set grenser.

Nå er det i tillegg ei anna svært viktig side for oss i Arbeidarpartiet, nemleg at den omstillinga dei tilsette skal igjennom enda ein gong, må gå så smertefritt som råd. Mange vil kunne få nye stillingar ved desse kontora, med eit meir tidsmessig innhald enn i den gamle varianten, der brukargruppene svikta.

Tidene endrar seg fort når det gjeld slike offentlege kontor. Støynivået er langt mindre nå enn den gongen Posten vart gjort om til eit særlovsselskap. Den gongen var dagens styreformann i poststyret, Magnus Stangeland, stortingsrepresentant og ihuga motstandar av all omorganisering. Nå går han aktivt inn for enda meir drastiske bemanningskutt enn sist og står i brodden for ei omlegging av posttenestene til ei ny tid. Ja, ingenting er som det var!

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid begrenset til 3 minutter.

Statsråd Terje Moe Gustavsen: Etter at jeg har hatt litt tid til å bla i dokumentene, vil jeg bare meddele at min påstand om at Høyre og Fremskrittspartiet hevder at kommunene blir uten postkontor hvis de ikke tar imot tilbudet om offentlige servicekontor, ikke er riktig. Den kommentaren fra representanten Gjerpe Hansen medfører riktighet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 18. (Votering, se side 3660)

S a k n r . 1 9

Innstilling fra samferdselskomiteen om avvikling av sammenslåingen av Telenor AS og Telia AB (Innst. S. nr. 201 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 59 (1999-2000))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3660)

S a k n r . 2 0

Innstilling fra samferdselskomiteen om Telenor
(Innst. S. nr. 242 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 66 (1999-2000))

Presidenten: Etter ønske fra samferdselskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 15 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 25 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Høyre 10 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Venstre 5 minutter og representanten Bastesen 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt høve til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Ellen Gjerpe Hansen (H) (ordfører for saken): I St.prp. nr. 66 for 1999-2000 foreslår Regjeringen å delprivatisere og børsintrodusere Telenor. Dette er en oppfølging av forliket om statsbudsjettet for 1999 mellom Høyre, Fremskrittspartiet og sentrumpartiene, der delprivatisering og børsintroduksjon av Telenor var et av avtalepunktene. Regjeringen legger opp til at børsintroduksjonen skal finne sted høsten 2000 og senest innen utgangen av 2001.

En samlet komite, med unntak av SV, går inn for å delprivatisere og børsnotere Telenor. Det er gledelig at det er så bred politisk enighet i en så viktig sak. Ved børsintroduksjonen foreslår Regjeringen å redusere statens eierandel med 15-25 pst. gjennom en kombinasjon av kapitalutviding, emisjon, og salg av statens aksjer. Det blir foreslått at aksjekapitalen i Telenor skal utvides med inntil 50 pst. av verdien av aksjene som staten selger ved børsintroduksjonen, men aksjekapitalen skal maksimalt økes med 25 milliarder kr.

Komiteens flertall, Arbeiderpartiet og Høyre, går imot Regjeringens forslag om at Stortinget skal ta stilling til forholdet mellom salg av statens aksjer og emisjon når staten skal redusere sin eierandel i Telenor. Høyre mener det er styrets og Regjeringens oppgave ut fra forretningsmessige hensyn å vurdere hvilke behov selskapet har for emisjon, og at det ikke er Stortingets oppgave å ta stilling til omfanget av emisjoner i Telenor. Det må være Telenors strategier og investeringsplaner som avgjør omfanget av emisjoner. Høyre går imot at staten skal delta i fremtidige emisjoner i Telenor.

Arbeiderpartiet og sentrumpartiene gir Regjeringen fullmakt til videre reduksjon av statens eierandel i Telenor AS gjennom en kombinasjon av emisjon og salg av statens aksjer, men forutsetter at statens eierandel ikke kommer under 51 pst.

Telebransjen gjennomgår store strukturelle endringer ved globalisering av markedene og konvergens på teknologisiden. Det kan derfor bli nødvendig for Telenor å inngå fusjoner og strategiske allianser med krysseierskap. Å opprettholde krav om en statlig eierandel på 51 pst. kan avskjære Telenor fra denne type samarbeid.

Store deler av Telenors virksomhet befinner seg utenlands og er eksponert for betydelig risiko. Å opprettholde en høy statlig eierandel medfører at man eksponerer store statlige verdier for betydelig risiko, noe som ikke er tilrådelig. Høyre mener derfor at staten på sikt skal selge seg helt ut av Telenor.

Regjeringen foreslår i proposisjonen å gi småsparere preferanse ved tildelingen av aksjer, men går imot å gi rabatter til tross for at det i proposisjonen heter:

«Det blir peika på at monaleg interesse frå småspararar, spesielt tidleg i teikningsperioden, vil kunne virke positivt inn på etterspørselen frå institusjonane. Rabattar eller liknande til småspararar kan tenkjast brukt slik at dei vil virke positivt inn på dei samla salsinntektene til staten.»

I disse dager foretar den tyske stat en reduksjon av den statlige eierandelen i Deutsche Telecom. I den sammenheng får norske småsparere tilbud om rabatterte aksjer i Deutsche Telecom. Følger Stortinget Regjeringens anbefaling i denne saken, vil norske småsparere kunne få rabatterte aksjer i den tyske stats teleselskap, men ikke i den norske stats – og det er urimelig. Høyre, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre går på denne bakgrunn inn for å gi småsparerne rabatt for å stimulere til at flest mulig kjøper aksjer i selskapet.

Det forutsettes at en rabattordning skal inneholde rabatt på kjøpskurs og bonusaksjer, tildelt i forhold til bindingstid, slik at den samlede rabatt er på linje med rabattordninger som andre teleselskap i Europa tilbyr. Jeg har forhåpninger om at Fremskrittspartiet vil gi sin subsidiære støtte til dette forslaget, slik at det kan oppnå flertall i denne sal.

Alle partiene, med unntak av SV, støtter forslaget om å gi småsparerne preferanse ved børsintroduksjonen og ser det som positivt at flest mulig av landets innbyggere får anledning til å bli aksjonærer i Telenor. Et flertall i komiteen forutsetter at Telenor skal ha en avkastning på linje med andre europeiske teleselskaper.

Alle partier, utenom SV, mener at Stortingets krav om at Telenor skal ha en egenkapital på 42,5 pst. kan frafalles. Det skal være styret i selskapet som ut fra forretningsmessige vurderinger fastlegger selskapets egenkapital.

Alle partiene, med unntak av SV, er også enige om at forvaltningen av det statlige eierskapet i Telenor skal overføres fra Samferdselsdepartementet til Næringsdepartementet etter børsintroduksjonen. I dag er lokalisering av det statlige eierskapet i Telenor i strid med EU-direktiver, ettersom det ikke er tillatt at samme departement skal utøve både regulatørrolle og eierrolle.

Ved at Telenor har vært et heleid, statlig aksjeselskap har eiernes utbyttepolitikk vært lite forutsigbar. Utbytte har tidvis vært bestemt ut fra salderingsbehov i statsbud-

sjettene og har i mindre grad tatt hensyn til selskapets kapitalbehov for å få en bedre verdiskaping. Ved at selskapet nå blir børsnotert, vil selskapet få en mer forutsigbar utbyttepolitikk, basert på forretningsmessige vurderinger.

Jeg vil understreke at en privatisering av Telenor ikke medfører endringer i selskapets konsesjon og leveringsforpliktelse.

Avslutningsvis må jeg innrømme at dette er en stor dag for Høyre. En privatisering av Telenor er noe vi har kjempet for lenge, og i dag fatter vi altså vedtaket.

Det er etter Høyres oppfatning mange fordeler ved å slippe privat kapital inn i Telenor. Statens eierandel i norsk næringsliv har det siste tiåret vært økende. Det er bekymringsfullt ut fra flere hensyn. En mangfoldig eierstruktur, hvor eierskapet er fordelt på flere hender, vil bidra til maktspredning. For Høyre er målet om spredt eierskap viktig for å forhindre maktkonsentrasjon. Å la norske bedrifter og privatpersoner få muligheter til å kjøpe aksjer i Telenor vil bidra til en slik maktspredning. Dette vil bidra til å styrke norsk privat eierskap.

Ved å delprivatisere Telenor og børsnotere selskapet vil man til enhver tid få markedsbasert verdifastsettelse av selskapet. Utviklingen i markedsverdi vil være et viktig styringssignal, gi tilbakemelding til selskapets ledelse og bidra til å sikre at det blir lagt tilstrekkelig vekt på forretningsmessig drift.

Staten har som eier liten industriell kompetanse. Telenor har behov for aktive og langsiktige eiere som kan tilføre bedriften kunnskap, kompetanse, markedsadgang og nettverk. Private eiere kan tilføre selskapet denne type kompetanse, og med børsnotering av Telenor vil selskapet få tilgang til det ordinære egenkapitalmarkedet på linje med andre børsnoterte selskaper.

Jeg vil fremme mindretallsforslag nr. 1, på vegne av Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Venstre. Jeg vil også fremme mindretallsforslag nr. 4, fra Høyre. Når vi da kommer til voteringen, vil Høyre, dersom Høyres forslag nr. 4 mot formodning skulle falle, støtte punkt 2 i innstillingen. Jeg vil anmode presidenten om at det under voteringen gjøres oppmerksom på at også Høyre, etter at forslag nr. 4 eventuelt er falt, vil støtte innstillingens punkt 2.

Presidenten: Ellen Gjerpe Hansen har tatt opp de forslag hun selv refererte til.

Gard Folkvord (A): Siden det norske telegrafverket ble etablert i 1855, har Stortinget mange ganger behandlet viktige telesaker. Dagen i dag er så visst intet unntak. I kveld vedtar Stortinget at Telenor skal børsnoteres og at staten gradvis vil redusere sin eierandel i selskapet mot en nedre grense på 51 pst. Det skrives telehistorie i Norge.

Før telemonopolet ble opphevet, hadde Televerket, og etter hvert Telenor, ansvaret for å bringe teletjenester ut til hele landet. For å gjøre summetonen tilgjengelig for alle måtte betydelig infrastruktur bygges ut. Etter at monopolet ble avvirket har Telenor i samarbeid med andre aktører i telemarkedet fortsatt denne utbyggingen, da

særlig for mobile tjenester. Snart kommer UMTS, og også her legges det opp til høy dekningsgrad.

Norsk telepolitikk har vært en suksess. I dag er det norske telemarkedet preget av lave tjenestepriser, høy dekningsgrad, virksom konkurranse og dynamiske og lønnsomme operatører. I vårt vesle land har vi greid å forene disse tilsynelatende motstridende hensyn på en måte som andre land med interesse studerer. Den telepolitikk Stortinget har meislet ut, har resultert i et samordnet nasjonalt telemarked der Telenor og etter hvert andre operatører har kunnet drive lønnsomt. Telenor har dermed hatt rollen som statens fremste telepolitiske virkemiddel.

Norge er et teleland i fremste rekke, men denne posisjonen må forsvares nær sagt hver eneste dag. Om vi greier dette, vil også være avhengig av om Telenor makter å hevde seg som aktør i den internasjonale telekommunikasjonsverdenen. Få områder er så raskt og så sterkt i endring som nettopp dette markedet. Ulike teknologier og systemer for informasjon og kommunikasjon, som IT, tele og media smelter sammen. Denne såkalte konvergensutviklingen er et viktig grunnlag for ny produkt- og tjenesteutvikling og fører til at markeder og virksomhet går over i andre strukturer. For eksempel har de fleste europeiske land delprivatisert og børsnotert sine statlige telekommunikasjonsselskaper. For å stå best mulig rustet i konkurransen har selskapene behov for kapital. Vi kunne også ha valgt å videreføre Telenor som et heleid statlig selskap. I stedet for at Telenor hadde hentet inn denne nødvendige kapitalen i aksjemarkedet, hadde staten måttet bla opp et ukjent antall milliarder, og da sannsynligvis fra oljefondet.

Dette fortøner seg som både en dårlig løsning og politisk urealistisk. Ethvert større norsk kommersielt selskap som opererer i det globale markedet, må være tilpassningsdyktig, ta beslutninger og kunne skaffe seg kapital raskt. Da er det en klar fordel at eierstrukturen er noenlunde lik konkurrentenes. Derfor dreier børsnoteringen av Telenor seg om selskapets muligheter for å lykkes som et internasjonalt telekomselskap. Børsnoteringen er et virkemiddel, ikke et mål i seg selv.

Men Telenor vil også være tjent med at staten opprettholder en strategisk eierposisjon, slik komiteen forutsetter. Dette vil medvirke til stabilitet på eiersiden og bl.a. hindre at selskapet blir kjøpt opp og kontrollert av utenlandske eierinteresser. Vi må ikke miste muligheten for å videreutvikle et sterkt telekom-miljø i Norge, et miljø der Telenor fortsatt vil være en grunnpilar.

Det er ikke første gang Telenor gjennomlever store endringer. Da Stortinget endret selskapsformen fra forvaltningsbedrift til aksjeselskap, og da konkurransen ble innført i det norske telemarkedet, var flere talere både kritiske og pessimistiske. I dag ser vi at de tok feil. Disse endringene var nødvendige, og de har utvilsomt styrket selskapet og gjort det mer robust. Mye av æren for dette har de ansatte i Telenor som har gjennomlevd tøffe omstillingsprosesser. Det er ikke vanskelig å forstå at kompetansebedriften Telenors største aktivum er selskapets egne ansatte. Den samfunnsmessige styringen av Telenor

skjer i dag gjennom generelle tele- og konkurransepolitiske virkemidler. Dette vil fortsette selv om private kommer inn på eiersiden i Telenor.

Ved siden av børsnoteringen er spørsmålet om det skal innføres rabatt på de Telenor-aksjer som legges ut for salg, et viktig poeng. Dette går Arbeiderpartiet imot. Det er grunn til å tro at de som vil kjøpe de største aksjepostene i Telenor, ikke har behov for å stimuleres med rabattordninger. Videre kan ordningen med aksjerabatter skape forventninger om at slike ordninger vil bli etablert i eventuelle fremtidige reduksjoner av statens eierandel i andre selskaper.

Den siste utviklingen på verdens teknologiaksjebørser har også vist oss at denne delen av aksjemarkedet er utsatt for store svingninger. Når flertallet nå likevel åpner for aksjerabatter, er det grunn til å merke seg at det vedtas klare begrensninger i ordningen som vil hindre at selve rabatten kan tas ut som en kortsiktig spekulativ gevinst.

Som jeg tidligere har nevnt, skjer det store endringer nesten fra dag til dag i telekom-markedet. Oppkjøp og salg gir færre og større operatører. Strategiske beslutninger må ofte tas raskt. Det er derfor vanskelig for Stortinget å ha konkrete oppfatninger om fordelingen mellom emisjon og ned salg når statens eierandel i Telenor skal reduseres. I tillegg er det uhensiktsmessig at Stortinget vedtar et tak på hvor mye kapital som skal tilføres selskapet. Dette er forretningsmessige forhold som løpende må vurderes av Telenor og Samferdselsdepartementet. Derfor får Regjeringen på dette området utvidet sin fullmakt i forhold til det den ber om i proposisjonen.

Alt tyder på at Telenor i dag er Norges mest verdifulle kommersielle selskap. Skal vi bevare de verdiene vi har bygd opp i Telenor, må vi sørge for at selskapet er konkurransedyktig også ut over det norske telemarkedet. Liten vekst eller nullvekst for Telenor vil i realiteten innebære stagnasjon og markedsmessig tilbakegang. Faren for kompetanseflukt vil øke, og selskapet vil risikere å havne i en vond sirkel med mindre forretningsmessig og finansiell handlefrihet. Skjer dette, er vi alle tapere.

Stortinget har tidligere gitt Telenor anerkjennelse for at selskapet gjennom sin dominerende rolle har bidratt til å skape likeverdige tilbud på teletjenester over hele landet. Dette er fortsatt et meget sentralt poeng i dagens telepolitikk, og jeg vil benytte anledningen i kveld til å understreke nettopp dette.

Den første telesaken vi har kjennskap til at Stortinget behandlet, var i 1854. Den gang skulle det bevilges penger til anlegg for bygging av telegraflinje fra svenskegrensen via Christiania til Mandal – den gang helt sikkert et stort løft. Nå skal Telenor bygge infrastruktur og tilby tjenester med hele verden som utbyggingsområde. Vi bør ønske selskapet lykke til videre på ferden.

Christopher Stensaker (Frp): Fremskrittspartiet viser til avtalen om statsbudsjettet for 1999 der Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre ble enige om å delprivatisere og børsintrodusere Telenor, og vi er tilfreds med at dette nå er forestående.

Etter Fremskrittspartiets mening må Telenor gis fullmakt til en nyemisjon av aksjer til private uten statlig deltakelse med nytegning, samt børsnotering av selskapet i samsvar med de retningslinjer som Fremskrittspartiet trekker opp i sine merknader. Selskapet må også selv bestemme sin fremdriftsplan basert på sine forretningsmessige vurderinger.

Et nasjonalt eierskap vil etter Fremskrittspartiets mening ikke i seg selv nødvendiggjøre en statlig eierandel på 51 pst., og er ingen garanti for en fornuftig og god forretningsmessig styring av selskapet. Fremskrittspartiet vil peke på at det som eventuelt kan være av verdi for det norske samfunn, er å bevare hovedkontoret i Norge samt å ha innflytelse over de viktigste utviklingsprosjektene. Telenor er nå en meget viktig teknologisk og industriell motor i det norske samfunn som kan danne basis for videre næringsutvikling med basis i Norge. For å sikre dette går Fremskrittspartiet inn for at det etableres en såkalt gylden aksje på statens hånd som gis veto når det gjelder endringer i selskapets vedtekter, som et alternativ til 51 pst. statlig eierandel.

Etter børsnotering og delprivatisering mener Fremskrittspartiet at det må være selskapets ledelse og styre som på en normal måte i forhold til sine aksjonærer styrer selskapets virksomhet og vurderer hvilken kapitalstruktur og utbyttepolitikk og hvilket lønnsomhetskrav som bør danne grunnlag for den langsiktige verdiskapning og forretningsutvikling. Fremskrittspartiet vil overlate til aksjonærene på generalforsamlingen å ta stilling til slike spørsmål, og mener politiske organer som Stortinget og Regjeringen ikke bør fremføre noen synspunkter på disse områder. Dette standpunktet må ses i sammenheng med at Fremskrittspartiet en stund etter børsnotering og delprivatisering vil gå inn for at de gjenværende statlig eide aksjene overføres til et omorganisert og utvidet folketrygdfond knyttet opp til folketrygdens langsiktige pensjonsforpliktelser, og at dette fondet deretter vil forvalte de rettigheter disse aksjer medfører. Dette vil sikre at selskapet får en profesjonell og forretningsmessig styring og at det vil bli ført en forsvarlig utbyttepolitikk i motsetning til det som skjer ved politisk styring.

Fremskrittspartiet vil at Telenors styre og ledelse skal stå for organisering, tilrettelegging og gjennomføring av en nyemisjon av aksjer, slik det er vanlig for børsnoterte selskaper som vil øke sin aksjekapital. Dette inkluderer fastsettelse av pålydende og emisjonskursen, samt rabattordninger i henhold til at det skal gis rabatt for ansatte og småsparere. Fremskrittspartiet vil imidlertid foreslå at dette skal skje innenfor en fordeling av eierandelene etter gjennomføringen som ser slik ut:

- statlig eierandel 55 pst.
- friaksjer til befolkningen 10 pst.
- solgte aksjer 35 pst.

Utdeling av aksjer til de reelle eiere i dag, nemlig den norske befolkning, må skje på basis av norsk statsborgerskap og registrering i Folkeregisteret på datoen for nyemisjonen. Inntekten ved salget av de 35 pst. tilfaller som normalt ved en aksjeemisjon selskapets egenkapital.

Det forutsettes for øvrig at staten ikke deltar ved nyemissjonen.

Når det gjelder gjeldsgrad og soliditet, mener Fremskrittspartiet at selskapets ledelse og styre selv må fastsette dette, da denne fastsettelsen vil få betydning for selskapets strategi. Også i spørsmålet om å børsnotere deler av konsernet mener Fremskrittspartiet at selskapet må stå fritt til å bestemme om det er ønskelig med strategiske partnere i forbindelse med eller etter børsnotering og delprivatisering. For øvrig slutter Fremskrittspartiets seg til at det etableres en aksjeordning for de ansatte i forbindelse med delprivatisering og børsnotering samt et moderat og fornuftig opsjonsprogram særlig for nøkkelpersonell, men mener det er styret og ledelsen som avgjør slike spørsmål.

Når det gjelder delprivatisering og børsnotering, må det være selskapets ledelse og styre som bør stå for arbeidet, og de bør stå fritt når det gjelder organiseringen av aksjesalget. Selskapet bør også avgjøre alle spørsmål om markedsføring og stimulanser for småsparere.

Fremskrittspartiet er enig i at statens aksjer ved delprivatisering og børsnotering overføres til Nærings- og handelsdepartementet før det etter en relativt kort stund skal overføres til et omorganisert og utvidet folketrygdfond. Når Samferdselsdepartementet fremdeles skal stå for utformingen av den statlige telepolitikk og derved regulatorrollen, bør imidlertid Arbeids- og administrasjonsdepartementet fortsatt stå som klageorgan i konkurransesaker i telesektoren for å unngå rolleblanding.

Det bør være styret i Telenor som fastlegger sin forretningsstrategi med forslag til selskapets organer etter at børsnotering og delprivatisering er gjennomført på lik linje med andre børsnoterte selskaper. Fremskrittspartiet vil ikke at staten skal skyte inn noe mer kapital i selskapet før børsintroduksjon, men viser til sine forslag om at selskapet selv skal disponere hele inntekten ved salget av 35 pst. av selskapets nåværende verdi.

Fremskrittspartiet tar Regjeringens orientering om markedsutviklingen på teleområdet til orientering, men ser ingen betydning av denne for den foreliggende saks hovedspørsmål, nemlig børsnotering og delprivatisering av selskapet, og mener at det ikke vil ha noen særlige administrative eller økonomiske konsekvenser for staten dersom delprivatisering og børsnotering overlates til selskapet selv. Selskapets nye selskapsstruktur bør bestemmes av selskapets organer, etter forslag fra styret, og jeg ser ingen grunn til å fremsette synspunkter på dette.

For øvrig opplever man en rivende utvikling i telesektoren over hele verden, med stadig nye og bedre tjenester til lavere priser for næringsliv og private. I en slik situasjon er det viktig at flere eiere kommer inn i Telenor slik at man får en spredning av den risiko som er knyttet til de store investeringer og utfordringer som Telenor står overfor. Derfor er det gledelig at Telenor nå har gått inn som hovedeier i det danske mobiltelefonselskapet Sonofon. Den videre utvikling i Norge avhenger ikke minst av en fornuftig utbygging av og optimal utnyttelse av de meget omfattende bredbånds aksessnett som er utbygd eller er under oppbygging eller oppgradering i Norge.

Muligheten for å bruke disse blir ofte oversett i debatten om telekommunikasjon.

De brukereide bredbåndsnettene omfatter i dag ca. 800 000 tilkoblinger, dvs. henimot 40 pst. av husstandene i Norge i alle landsdeler. Disse omfatter både borettslag, velforeninger, sameier osv., og et stadig økende antall enkelthusstander der teleforskriftenes krav til signal-sikkerhet nå innebærer at de kobles sammen i en såkalt stjernestruktur. En raskere og mer fleksibel utvikling av aksessnett og konkurrerende leveranser på disse kan oppnås ved at aksessnettverksomheten i Telenor organiseres i et eget selskap, slik mange områder av aktivitet i Telenor allerede er organisert. Det vil på den ene side bidra til mer oversiktlige forhold for aktørene, hindre uklarheter i prising, organisasjon osv., og gjøre det mulig for Telenors sentrale nettverksomhet å utnytte eksisterende brukereide bredbånds aksessnett uten å bygge parallelle nett der slike finnes. Det ville øke mulighetene for ressurser til å bygge slike nett i områder der de mangler. Dette ville bidra til å etablere hensiktsmessige lokale grensesnitt mellom Telenor og brukeres aksessnett i bedrifter og boliger, som øker mulighetene for konkurranse også fra andre stamnettleverandører. Et samarbeid med ulike eiergrupper i et slikt selskap vil være hensiktsmessig for utbygging og konkurranse på dette felt. Det vises for øvrig til at ifølge Post- og teletilsynet er bare ca. 10 pst. av kobbernettet i dag egnet til bredbånd.

Jeg vil for øvrig vise til våre merknader i saken, og fremmer herved vårt forslag som er inntatt i innstillingen.

Presidenten: Christopher Stensaker har tatt opp det forslaget han refererte til.

Rigmor Kofod-Larsen (KrF): Det er en interessant dag i dag. Vi startet med en utjamningsmelding, trygghet for alle og rettferdig fordeling av inntekt og levevilkår. Vi avslutter dagen med utstrakte muligheter for et selskap til å bruke milliarder i vekststrategi. Det gir faktisk stoff til ettertanke.

Regjeringens forslag til endring av eierform for Telenor er en oppfølging av et vedtak i Stortinget ved budsjettbehandlingen høsten 1998. Der bad Stortinget Regjeringen legge fram forslag om delprivatisering og børsnotering av Telenor. Etter sammenbruddet i Telenor-Teliafusjonen har departementet arbeidet parallelt med avvikling av selskapet og forberedelser til delprivatisering.

Telesektoren er i stadig forandring. Utviklingen av teknologien innen telesektoren er en viktig del av grunnlaget for den globaliseringen vi nå opplever. Og dagens sak, den framtidige organiseringen av eierskapet i Telenor, er nettopp et resultat av globalisering, konkurranse og markeder i stadig forandring.

Da staten bygde opp Televerket, var det for å sikre telefonforbindelse til alle husstander og bedrifter rundt i Norge. Dette var et «bygge landet»-prosjekt av den typen det var naturlig at staten påtok seg.

For Kristelig Folkeparti er ikke eierskapet i Telenor, verken selskapsform eller eierandel, det viktigste. For

oss er det viktigste at vi kan opprettholde de telepolitiske målsettingene. For oss er det avgjørende at vi kan sikre at hele landet skal ha et godt og likeverdig tilbud av teletjenester til rimelige priser, og til priser som er mest mulig like over hele landet. Samtidig skal Norge fortsatt være et ledende land innenfor IKT-sektoren, der ny teknologi tidlig tas i bruk. Det gir norsk næringsliv et fortrinn. Det må vi ta vare på og det må vi utnytte. Kristelig Folkeparti mener derfor det fortsatt er viktig å sikre et nasjonalt eierskap, og støtter Regjeringens forslag om at staten opprettholder 51 pst. eierandel i selskapet.

Regjeringens forslag om delprivatisering og børsnotering er, som jeg tidligere var inne på, en oppfølging av en avtale som sentrumpartiene inngikk med Fremskrittspartiet og Høyre i forbindelse med budsjettbehandlingen for 1999. Det har derfor lenge vært kjent at det har vært flertall i Stortinget for å delprivatisere Telenor. Derfor har heller ikke debatten dreid seg om delprivatisering eller ikke, men om premissene for delprivatiseringen. Et svært viktig spørsmål er om staten skal la den nye kapitalen fra private tilflytte Telenor gjennom en emisjon, eller om staten skal selge egne aksjer og derved bringe penger inn i statskassen – og redusere statens risikoeksponering i selskapet. Videre handler det om tidspunkt for salg og i hvor stor grad en vil satse på spredningssalg.

Regjeringens forslag i St.prp. nr. 66 om fullmakt til å vurdere om aksjekapitalen i Telenor ved børsintroduksjonen skal utvides med inntil 50 pst. av verdien av alle aksjene som blir solgt, men innenfor en ramme på maksimalt 25 milliarder kr, er et godt forslag. Dessverre er det blitt slik at det bare er sentrumpartiene som står fast på det Regjeringen og statsråden la fram for Stortinget.

Arbeiderpartiet har bestemt seg for å oppheve alle begrensninger for Telenors investeringsiver og gir selskap og statsråd full frihet.

Telenor ønsket i utgangspunktet en ramme på 30 milliarder kr. Regjeringens forslag i proposisjonen på 25 milliarder kr ble i svar til komiteen begrunnet med:

«Et kapitalinnskudd på 25 mrd. kroner vil etter det departementet kjenner til, representere det største innskudd av egenkapital som noensinne er stilt til rådighet for et norsk selskap i en enkelt emisjon. Departementet vil bemerke at beløpet er et maksimumsbeløp.»

Av proposisjonen framgår det at departementet ikke ser på Telenors forretningsstrategi som «ferdig framstilt». Videre slås det i proposisjonen fast:

«Ut frå ei risiko-/porteføljevurdering vil difor staten vere tent med å redusere sin eigarposisjon i Telenor.»

Rett nok vil statens eierandel reduseres også gjennom en emisjon. Men jeg kan likevel ikke se at det forslag flertallet i dag vil slutte seg til, innebærer redusert risiko for statens investeringer. Flertallet vil i dag foreslå at det ikke settes en grense for hvor mye aksjekapitalen kan utvides med gjennom en emisjon, verken i prosentandel av aksjene som blir solgt, eller en total øvre grense. Statens eierandel vil bli redusert, men dersom 100 pst. av inntektene fra aksjene som blir solgt, skal tilflytte Telenor i

form av økt aksjekapital, vil ikke omfanget av statens kapitalinvestering i selskapet være endret.

Kristelig Folkeparti har imidlertid ikke avvist å bruke emisjon i forbindelse med en delprivatisering. Vi deler et stykke på veg den oppfatning flertallet gir uttrykk for, nemlig at en del forretningsmessige avgjørelser må styret og deretter generalforsamlingen ta stilling til. Når det gjelder vurderingen av risikoen for plassering av statlig kapital, må statsråden og Regjeringen, ikke styret, ha ansvaret. Kristelig Folkeparti har forutsatt at Regjeringen og samferdselsministeren gjorde en slik vurdering i forkant, før de la fram proposisjonen. Vi har forutsatt at nettopp slike vurderinger har vært grunnlaget for at det ble forslått å sette en grense for hvor mye av inntektene fra aksjesalg som skulle kunne tilflytte Telenor gjennom en utvidelse av aksjekapitalen. Vi kan ikke se at det har skjedd så mye siden proposisjonen ble lagt fram, at det er grunnlag for å trekke andre konklusjoner. Vi registrerer at Arbeiderpartiet griper muligheten når Høyre og Fremskrittspartiet åpner for å la styret og statsråden få mer makt, og at sentrumpartiene dermed blir alene om å stå på det Regjeringen la fram.

Det er interessant å se at Arbeiderpartiet og Høyre på en måte legger seg flat for selskapet, uten å legge politiske føringer fra Stortinget for bruken av slike summer.

Det andre stridsspørsmålet er rabatt til småsparere som vil kjøpe aksjer, som incitament til å få flere til å kjøpe. Aksjeeierskap er langt mindre utbredt i Norge enn i de andre nordiske landene. Ved en privatisering av store statlige selskaper har en i våre naboland tidligere oppnådd ganske stor spredning i eierskapet nettopp på småsparere. Det skyldes delvis at det er mer tradisjon for å eie aksjer, men også at det er brukt rabatter og andre ordninger som stimulerer til kjøp av aksjer og fremmer spredt eierskap.

Kristelig Folkeparti mener det vil være et fortrinn om vi kan oppnå et spredt eierskap i Telenor. Et spredt eierskap vil gi selskapet en større grad av forankring i Norge, og det er positivt med bred eierbasis og småsparere i hjemmemarkedet. Det gir nasjonal forankring og identitet og sannsynligvis kundelojalitet. Samtidig kan det fremme aksjer som spareform og alternativ plassering av formue. Det vil styrke kapitaltilgangen for norsk næringsliv om småsparere i større grad setter noe av sine midler i aksjer framfor på en bankkonto. Samtidig er det viktig i markedsføringen for aksjesalget at det går klart fram at det er risiko forbundet med aksjekjøp.

Kostnader ved børsnotering, bl.a. provisjon til tilretteleggere og markedsføringskostnader, skal fordeles mellom staten og Telenor.

Regjeringen ser utgiftene i sammenheng med inntektene ved aksjesalget og vil ikke foreslå at utgiftene blir dekket inn ved utgiftsreduksjoner på andre områder.

Sammen med Høyre og de andre sentrumpartiene ber Kristelig Folkeparti Regjeringen utforme en ordning som sikrer rabatt til småsparere. Det kan være i form av rabatt ved kjøp av aksjer inntil et visst antall, eller ved premiering av langsiktig eierskap. Det er viktig at ordningen

(Kofloed-Larsen)

målrettes mot småsparere. Det er ikke noe poeng i å gi rabatt til store investorer.

Det er altså slik i dag at Arbeiderpartiet ikke lenger står for det arbeiderpartiregjeringen har lagt fram. Men Regjeringens forslag er ikke helt uten støtte i Stortinget.

På vegne av Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre vil jeg fremme forslag nr. 2, som er inn tatt i innstillingen.

Representanten Ellen Gjerpe Hansen har fremmet vårt felles forslag, forslag nr. 1. Ellers støtter Kristelig Folkeparti innstillingen.

Presidenten: Rigmor Kofloed-Larsen har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Jorunn Ringstad (Sp): Telemarknaden er i rask utvikling. Telenor har lege i front når det gjeld å følge med i utviklinga. Eg trur dei fleste har eit ynske om at Telenor skal få høve til framleis å følgje med i utviklinga som skjer på dette interessante området. Eit utviklings-trekk er at det innafor denne marknaden skjer ein utstrakt grad av oppkjøp og samanslåingar. Skal Telenor ha sjanse til å følgje med i utviklinga vidare, må selskapet ha økonomi til å setje inn i forskings- og utviklingsarbeid, men også til å kunne vurdere ekspansjon.

Som fleire før meg i debatten har vore inne på, var det i budsjettavtalen hausten 1999 at avtalepartane vart einige om at Telenor skulle delprivatiserast og børsintrodu-serast. St.prp. nr 66, Om Telenor, er nettopp gjennomføring av dette. I ein marknad med ei rask utvikling og så store svingingar som det har vore i det siste, meiner Senterpartiet at det er rett at Stortinget gjev signal og forin-gar for den delprivatiseringa og børsnoteringa som skal skje. Stortinget bør òg etter vår meining gje signal om storleiken av utvidinga av Telenor sin aksjekapital. Gjennom proposisjonen er det også nettopp dette Regjeringa inviterer Stortinget til. Senterpartiet støttar difor i hovud-trekk innhaldet i proposisjonen slik den kom frå Regje-ninga.

Senterpartiet ser det som viktig framleis å sikre ein nasjonalt forankra eigarskap i Telenor og støttar difor Regjeringa sitt forslag om at staten opprettheld 51 pst. ei-gardel i selskapet. Vi er òg tilfreds med at Regjeringa gjer framlegg om ei første nedseljing av staten sin eigar-del med 15-25 pst. ved børsintroduksjonen. Ei slik rela-tivt varsam nedseljing ved børsintroduksjon meiner vi er fornuftig. Eg er glad for at det er fleirtal i komiteen for dette.

Eit fleirtal i komiteen har sagt at børsintroduksjon og delprivatisering kan finne stad hausten 2000. Regjeringa kan med andre ord vurdere kva som ut frå marknadssitu-asjonen er det rette tidspunktet.

I proposisjonen har arbeidarpartiregjeringa bedt om fullmakt til å avgjere om aksjekapitalen i Telenor skal ut-vidast med inntil 50 pst. av verdien av alle aksjane som blir selde ved børsintroduksjonen, men innanfor ei ram-me på maksimalt 25 milliardar kr. Det er etter Senterpar-tiet sitt syn fornuftig både å setje visse rammer og at Re-

gjeringa får fullmakt innanfor dei rammene dei har bedt om. Det merkelege er at etter at proposisjonen vart lagd fram i slutten av mai, har Arbeidarpartiet endra stand-punkt på dette punktet. No ynskjer plutselig partiet ikkje å setje grense for utvidinga av aksjekapitalen i Telenor.

Dette gjev grunn til å spørje kva som har skjedd, spe-sielt med bakgrunn i svar på eit spørsmål komiteen har stilt departementet. I spørsmålet blir det vist til at Telenor ynskjer ei ramme på 30 milliardar kr i utvida aksjekapi-tal, men at departementet har stogga på 25 milliardar. I svaret slår departementet fast at 25 milliardar kr er eit maksimumsbeløp, og at eit kapitalinnskott på 25 milli-ardar kr representerer det største innskottet av eigenkapi-tal som nokosinne er stilt til disposisjon for eit norsk sel-skap i ein enkel emisjon.

Senterpartiet er heilt samd med Regjeringa i vurde-ringane som er gjorde. Men ca. ei veke seinare svarar de-partementet på eit anna spørsmål frå komiteen. Då heiter det at det er viktig for Telenor at selskapet innan rimeleg tid kan sikrast tilførsel av kapital i tråd med selskapet sine forretningsplanar. Men les vi i proposisjonen, seier Regjeringa at ein ikkje kan sjå at Telenor sitt forslag til forretningsstrategi er ferdig framstilt. Her er det stor sprik i Regjeringa sine meiningar frå veke til veke. Kva har skjedd? Kva meiner eigentleg Arbeidarpartiet og Re-gjeringa? Er kanskje forklaringa at dei siste vekers opp-kjøpskåte Telenor har fått Regjeringa til å endre stand-punkt?

Senterpartiet er opptatt av at Telenor-aksjar kan spreiaast til flest mogeleg. I proposisjonen står det òg at «interesse frå småspararar» «vil kunne virke positivt inn på etterspørselen frå institusjonane». Erfaringar frå m.a. Sverige viser at det der har vore stor interesse frå små-spararar for å kjøpe aksjar i Telia. Etter mitt syn skulle det ikkje vere noko i vegen for at det same kan vere situ-asjonen i Noreg, når Telenor-aksjar skal seljast. Senter-partiet støttar difor tilrettelegging for at det skal bli at-traktivt for småspararar å kjøpe aksjar. Vi vil derfor støt-te ei rabattordning som inneheld rabatt på kjøpskurs og bonusaksjar tildelt i høve til bindingstid. Andre land har innført rabattordningar som kan vere modell for ei norsk ordning. Ei norsk rabattordning kan utarbeidast med ut-gangspunkt i signal gitt i innstillinga og modellar frå an-dre land.

K i r s t i K o l l e G r ø n d a h l hadde her gjen-inntatt presidentplassen.

Inge Myrvoll (SV): Hvordan skal jeg bruke fem fatti-ge minutter på en sak som dreier seg om privatisering av vår motor i teknologiutvikling, en motor som et bredt flertall på Stortinget ønsket skulle være heleid av staten for et par-tre år siden, et flertall som har snudd på fem-øringen uten at det har vært noen bred samfunnsmessig debatt, uten at det har vært noen synlig debatt i partiene, og hvor snuoperasjonene skal konfirmeres i kveld under minimal taletid og uten replikker?

Ettersom vi er i juni, kan jeg jo starte med å minne det samme flertallet om at de i juni i fjor gikk fem på da de

ukritisk tok bølgen for fusjonen mellom Telenor og Te-
lia. De satte ikke ett spørsmålstejn.

Dette er ingen fillesak. Men sentrumpartiene og Ar-
beiderpartiet har gjort seg fortjent til å bli filleristet, ikke
bare på grunn av konklusjonen, men kanskje enda mer
for måten de kom fram til den på. Jeg vil hevde at det å
tverrvende i politikken uten noen prosess, er uansvarlig.

La meg gå tilbake til valgkampen i 1997 og Telecom
Revy datert 21. august, hvor alle partiene presenterte sin
telepolitikk. Hva sa Senterpartiets Magnus Stangeland?
Jo, han var «livredd» for privatisering av Telenor. – «Vi
ser på Telenor på samme måte som vi ser på Luftfarts-
verket, Jernbaneverket og Vegvesenet», sa han.

Han var livredd. Så langt ville ikke jeg ha gått. Og
hvor lenge varte redselen i Senterpartiet? Jo, i et år og tre
måneder, til budsjettforliket høsten 1998. Frykten var
fordunnet. På grunn av en politisk debatt, en prosess?
Nei. De solgte sitt standpunkt for å få et budsjettforlik
med Høyre og Fremskrittspartiet. Mer var det ikke verd.
Større var ikke frykten for livet.

Hva sa Kristelig Folkepartis May-Helen Molvær
Grimstad i samme avis? Hun sa:

«Partiet holder på at Telenor skal være et 100 pro-
sent statlig eid selskap, men Grimstad åpner likevel
døren på gløtt: – Om det skal være for all fremtid, det
har jeg ikke noe fasitsvar på.»

All framtid – hvilket perspektiv har Kristelig Folke-
parti på «all framtid»? Et halvår seinere kommer nye signal-
er i Dagens Næringsliv, og i det før omtalte budsjettforlik-
et, er all framtid over. Et år og tre måneder gjaldt fasiten.
Da kan man jo lure på hvor lenge det evige liv varer. Det
er kanskje ikke så mye å trakte etter det heller lenger.

Dette er ikke politikutvikling, det er politikk på bil-
ligsalg.

Hva så med Arbeiderpartiet som sliter med privatisering
av Statoil for tiden? Privatisering av Telenor har de
stille og rolig lirket gjennom, mens partiet sover. For hva
sa deres fraksjonsleder, Karl Eirik Schjøtt-Pedersen i
mars 1998 i en flengende kritikk av sentrum? La meg lese,
for det kan vi bruke som en del av begrunnelsen for
SVs ståsted i denne sammenhengen. Han sa at Telenor

«har vært, er og fortsatt skal være et viktig redskap for
å fremme denne utvikling. Telenor er myndighetenes
viktigste redskap for å nå hovedmålet for telepolitik-
ken om at alle husstander og bedrifter over hele landet
skal ha grunnleggende teletjeneste av høy kvalitet og
til likeverdige og lavest mulige priser.»

Og så fortsatte han:

«Nettopp derfor er det Arbeiderpartiets syn at Telenor
skal videreføres som et heleid statlig aksjeselskap.
Det er dette som gir klarestatlig styring av utvikling
innen dette stadig viktigere samfunnsområdet. Selv en
liten privat eierandel vil vesentlig svekke statens mu-
lighet for eierstyring. Da Televerket ble omdannet til
aksjeselskapet Telenor var det da også en klar forut-
setning at dette skulle være et heleid statlig selskap.
Arbeiderpartiet står fast ved det.»

Det sa han for to år siden. Så fortsatte han å harselere
med sentrum, som da hadde begynt å snu:

«En ting er standpunktet. Men hva forventer disse
partiene å ha igjen av troverdighet. Nok en gang ser vi
at de i valgkampen fortalte velgerne en ting, mens de
prinsippene de da hevdet nå er sporeløst forsvunnet.
Hva er igjen av politisk ærbarhet?»

– Det er et godt spørsmål. Det kan returneres til Ar-
beiderpartiet: Hva er igjen av politisk ærbarhet? Hvilken
politisk prosess er det som har ført fram til snuoperasjo-
nen? Og har de spurt velgerne? Nei.

Vi visste mye om markedsutviklinga for to år siden, vi
visste hvilke ulver som tutet på de markedene Telenor
opererer på. Da er det forunderlig at det var mulig å har-
selere slik over sentrum for kort tid etter sjøl å foreta den
samme snuoperasjonen – like forunderlig som at sentrum
selger sine standpunkter for å få til et budsjettforlik på
områder som de sier er viktig, ja hvor de er livredde for
forandringer.

Vi innser også at Telenor er i en tøff konkurransesitu-
asjon, og skal vi ta vare på eierstyringa, kan vi ikke gi
noen promille til privatisering, som Schjøtt-Pedersen sa.

Jeg ser at tida er ute, så jeg må tegne meg til en tremi-
nutter i denne meget begrensede taletid i denne viktige sak.

May Britt Vihovde (V): Eg registrerte at represen-
tanten Myrvoll ikkje hadde med seg Venstre i sitt inn-
legg.

Bakgrunnen for saka vi har til handsaming i Stortinget
i dag, er budsjettavtalen mellom Høgre, Framstegsparti-
et, Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet og Venstre for
1999, der desse partia vart einige om å delprivatisera og
børsintrodusera Telenor.

For Venstre er det viktig å sikra eit nasjonalt forankra
eigarskap til Telenor. Samstundes må ein leggja til rette
for vidare utvikling av selskapet. Det er brukarane, det
norske folk, som har betalt oppbygginga av infrastrukt-
uren og dermed vore med på å byggja opp dei verdiane
som Telenor representerer.

Vår norske telemarknad er prega av låge prisar på te-
nestene, høg dekningsgrad og framtidretta tenester. Det-
te er m.a. skapt av verksam konkurranse.

Telenor har vore rygggrada i telemarknaden her i lan-
det. For å utvikla selskapet på både den norske og den in-
ternasjonale marknaden må staten utøva sin eigarskap på
ein profesjonell måte. Det er viktig for Venstre at staten
er ein god eigar. Det har òg Regjeringa lagt vekt på i pro-
posisjonen. Dette vil stille krav til sterk kompetanse i sty-
ret i selskapet. Venstre reknar med at det er sterk kompe-
tanse som blir det førande ved framtidig val av statens re-
presentantar i styret. I framtida er det regjering og gene-
ralforsamling som må ta stilling til risikoeksponeringa
staten skal utsetja seg for.

Venstre har merka seg at Telenor baserer sin forret-
ningsstrategi på vidare vekst og verdiskaping. Dette vil
føra til at den internasjonale delen av verksemda får eit
større omfang. Styret har føreslått ei ramme på opptil 30
milliardar kr. Regjeringa peikar i proposisjonen på at Te-
lenor sin forretningsstrategi ikkje er ferdig framstilt, og
bed difor om fullmakt til å vurdera om aksjekapitalen i
Telenor ved børsintroduksjonen skal utvidast med inntil

50 pst. av verdien av alle aksjane som blir selde, men maksimalt 25 milliardar kr.

Venstre har ikkje motteke opplysningar som tyder på at Telenor sin forretningsstrategi har endra seg frå proposisjonen blei lagd fram den 19. mai, og til i dag. Venstre konstaterer at Arbeiderpartiet ønskjer å gi Regjeringa vidare fullmakter enn det dei har bede om. Venstre er klar over at me har ein statsråd som har gode kunnskapar om Telenor, men me kan ikkje gå inn for vidare fullmakter til Regjeringa så lenge denne meiner at Telenor sine forretningsplanar og forretningsstrategiar ikkje er endeleg framstilte.

Telenor sin verdiar er bygde opp gjennom mange år med staten som direkte bidragsytar og vanlege nordmenn som kundar. Når selskapet nå bed om tillit til å bruka denne kapitalen til risikofylte investeringar, er det etter Venstre sitt syn viktig at dette er etter nøye gjennomtenkte forretningsplanar og strategiar, og ikkje etter kort tids svingingar i aksjemarknaden.

Å investera sparepengane sin i aksjekjøp er etter kvart blitt ein vanleg sparemåte. Venstre ønskjer at flest moglege vanlege aksjonærar skal kjøpa aksjar i Telenor, slik det har vore gjort ved sal i andre teleselskap i Europa. I Venstre meiner me at aksjerabattar ikkje nødvendigvis kjem småspararane til gode, det kan vera dei store oppkjøparane som får denne gevinsten. Når me nå, saman med eit fleirtal, likevel går inn for rabatt på aksjekjøp, er det med føresetnader som bindingstid og moglege foringar for talet på aksjar ein kan kjøpa med rabatt.

Telenor er eit selskap me er stolte av. Det er kanskje med litt «angst og beven» me sel ein del. I Venstre har me tru på at Telenor skal utvikla seg vidare med den nye strukturen. Me ønskjer selskapet lukke til.

Statsråd Terje Moe Gustavsen: Etter min oppfatning er bakgrunnen for behandling av den saken vi behandlar i dag, at telekommunikasjonsmarkedene verden over er inne i en rask endringsprosess. De viktigste drivkreftene er teknologiutvikling, globalisering, spredning og bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi og industriell restrukturering.

Telenor baserer sin forretningsstrategi på vidare vekst og verdiskaping. Dette vil medføre at den internasjonale delen av virksomheten får et større omfang. Målet med vekststrategien er å skape størst mulige verdier for eier og legge til rette for at virksomheten kan opprettholdes som et selvstendig selskap med basis i Norge. Utviklingen av de internasjonale telekommunikasjonsmarkedene har ført til færre operatører. Nesten alle nasjonale teleselskaper i Europa er nå delprivatisert og børsnotert. For at Telenor skal kunne følge opp sin vekststrategi, må også Telenor følge denne utviklingen. På bakgrunn av dette ser Regjeringen at det ikke lenger er hensiktsmessig at staten er eneste eier av Telenor. Jeg mener at den siste tids investeringer i Telenor bare understreker dette.

Regjeringen ser det imidlertid som viktig å sikre et nasjonalt forankret eierskap til Telenor og foreslår at staten opprettholder 51 pst. eierandel i selskapet. For Regjeringen er det viktig å legge til rette for vidare næringsutvik-

ling med basis i Norge. Internasjonaliseringen av virksomheten forsterker etter Regjeringens oppfatning dette behovet.

Ved børsintroduksjonen tar Regjeringen sikte på å redusere statens eierandel med 15–25 pst. Regjeringen foreslår at dette skal skje gjennom en kombinasjon av emisjon og nedsalg, der emisjonsbeløpet utgjør maksimalt 50 pst. og 25 milliarder kr. I den senere tid har vi sett en utvikling i markedene for telekommunikasjon med store svingninger. Regjeringen ser derfor at behovet for fleksibilitet med hensyn til denne typen beslutninger er betydelig. Jeg vil understreke at bare siden framlegget av proposisjonen har det skjedd betydelige svingninger både når det gjelder selskaper det er naturlig å sammenligne seg med, og også når det gjelder øvrige innenfor IT-bransjen. Derfor ser jeg også at det kan være hensiktsmessig at Regjeringen får fullmakt til å fastsette størrelse på emisjonsbeløp og fordeling mellom emisjon og nedsalg nærmere tidspunktet for børsnotering, slik flertallet foreslår.

Det legges videre opp til at Regjeringen på et senere tidspunkt kan øke aksjekapitalen ved salg til andre enn staten, eller at staten kan foreta direkte nedsalg, og at statens eierandel dermed blir redusert inntil 51 pst. Forvaltningen av den fullmakten vil bli basert på vurderinger av selskapets strategier og markedsmessige vurderinger i forbindelse med nedsalg.

Internasjonalt er de aller fleste statlige teleselskap delprivatisert. Gjennomgående har det vært stor interesse blant småsparere i forbindelse med disse aksjesalgene. Småsparerne har i gjennomsnitt kjøpt om lag halvparten av aksjene i de forskjellige transaksjonene.

Det er vanskelig å si hvordan bruken av ulike former for stimuleringsiltak vil påvirke statens nettoinntekter fra aksjesalget. Ved salget av aksjer i Telenor må det regnes med at hoveddelen av aksjetegningene vil komme fra institusjonelle investorer i Norge og i utlandet. Vurderingene til de institusjonelle investorene vil være helt avgjørende for den prisen staten/Telenor vil oppnå på aksjene.

Samferdselsdepartementet har fått råd fra de finansielle tilretteleggerne om å vurdere bruk av stimuleringsiltak overfor småsparere. Stor interesse fra småsparere, spesielt tidlig i tegningsperioden, vil kunne virke positivt inn på etterspørselen fra institusjonene. Rabatt til småsparere vil derfor ikke nødvendigvis ha negativ innvirkning på salgsinntektene til staten. Sikre vurderinger på dette feltet vil en aldri kunne gjøre, men de markedsundersøkelsene som blir utført, vil gi et bedre grunnlag for å vurdere dette. Det ble eksempelvis ikke gitt rabatter i forbindelse med salget av Telia-aksjer. Salget ble likevel en stor suksess i det svenske småsparermarkedet. Regjeringens vurdering har vært at selv om stimuleringsiltak kan gi positiv virkning for statens nettoinntekter, vil ulike rabattordninger gi skjeve fordelingsmessige virkninger. Regjeringen har derfor ikke foreslått å bruke stimuleringsiltak overfor småsparere. Regjeringen mener imidlertid at det bør legges opp til preferansetildeling. Dersom et flertall i Stortinget slutter seg til forslaget om bruk av rabatter/incentivordninger, vil naturligvis Regjeringen følge opp dette.

Staten har som eier investert store pengesummer i Telenor i form av innskutt kapital og tilbakeholdte overskudd.

Kravet til kapitalavkastning for staten som investor vil, på samme måte som for private investorer, være et resultat av hva en kan forvente av avkastning på alternative kapitalplasseringer med tilsvarende risiko.

Regjeringen legger vekt på at de statlige eieroppgavene blir utført profesjonelt og i samsvar med alminnelig forretningsmessig praksis. Avkastningskravet bør ligge på samme nivå som for sammenlignbare europeiske telesekskaper. Kapitalstrukturen og utbyttepolitikken skal fremme verdiskapningen. Det vil være mest hensiktsmessig å vurdere disse spørsmålene nærmere i forbindelse med forberedelsene til børsintroduksjon.

En delprivatisering av Telenor vil medføre at særreglene i aksjeloven for statsaksjeselskap ikke lenger vil gjelde.

Selv om staten etter en delprivatisering opprettholder en aksjemajoritet i selskapet, vil de rettslige rammevilkårene for eierstyringen bli noe endret, slik at det blir større avstand mellom staten og selskapet. Dette vil påvirke måten det statlige eierskapet blir utøvd på. Jeg viser bl.a. til verdipapirlovgivningen og børsreglene.

Det bør videre tas hensyn til at konkurranseevnen og verdien av selskapskapitalen vil bli redusert dersom staten utformer og praktiserer eierskapet på en måte som avviker fra det som er vanlig i andre aksjeselskaper.

Styret i Telenor AS ønsker at gjeldende solidaritetsmål på 42 pst. blir endret med sikte på straks å kunne iverksette den vekststrategien selskapet legger opp til. Dette medfører behov for økt eksternt opplåning. Etter styrets vurdering vil nedgangen i den bokførte egenkapitalprosenten til selskapet være forsvarlig.

Jeg registrerer med tilfredshet at et flertall støtter Regjeringens forslag om å frafalle et bestemt soliditetsmål. Som eier vil staten likevel følge nøye med i styrets vurdering av den risiko selskapet pådrar seg ved senking av egenkapitalandelen.

Kjøpet av majoriteten i det danske mobilsekskaperet Sonofon vil bringe egenkapitalandelen under 42 pst. Avtale om kjøp ble inngått i går. Jeg er tilfreds med at Telenor befester sin posisjon i Norden. Det hadde selvsagt vært å foretrekke at Stortinget kunne behandle spørsmålet om egenkapitalandelen før avtalen ble inngått, men jeg vil understreke at oppkjøpet først blir effektivt etter stortingsbehandlingen.

Blant annet for å medvirke til at markedet har tillit til at eier- og regulatorfunksjonene i telesektoren er organisert på en hensiktsmessig og forsvarlig måte, vil forvaltningen av det statlige eierskapet til Telenor bli overført til Nærings- og handelsdepartementet så snart som mulig etter gjennomføringen av børsintroduksjonen.

Det blir lagt opp til at konsernet omorganiseres slik at kjernevirksomheten blir samlet i ett selskap, mens ulike støttefunksjoner som f.eks. installasjon, programvare og katalogvirksomhet skilles ut i egne underkonsern. Når det gjelder programvare, er dette allerede gjennomført,

mens det tilsvarende er i ferd med å gjennomføres for installasjonsvirksomheten Bravida.

Telenor vurderer om det er hensiktsmessig å etablere et nytt holdingselskap som øverste selskapsrettslige styringsorgan for konsernet. Regjeringen mener at dette kan legge til rette for mer hensiktsmessig og tilpassningsdyktig organisasjonsstruktur for Telenor. Jeg er glad for at det er flertall for at det arbeides videre med forslaget, og at Regjeringen gis fullmakt til eventuelt å foreta de nødvendige Eiermessige disposisjoner. En eventuell omstrukturering vil skje før børsintroduksjonen.

Som ledd i arbeidet med å åpne telesektoren for full konkurranse fra 1. januar 1998 ble Arbeids- og administrasjonsdepartementet gjort til klageorgan i konkurranse saker i telesektoren. Når eierskapet til Telenor blir overført til et annet departement, faller begrunnelsen for denne særordningen bort. Ansvar for disse sakene vil bli ført tilbake til Samferdselsdepartementet fra samme tidspunkt som endringen av departementstilknytning for eierskapet blir gjennomført.

En reduksjon av det statlige eierskapet i Telenor medfører ikke i seg selv behov for å endre statens syn og holdning i spørsmål knyttet til kapitalavkastning og utbytte, men staten vil ikke lenger alene kunne beslutte utbyttepolitikken eller avkastningskravet. Generalforsamlingen kan heller ikke fastsette et høyere utbytte enn det styret foreslår eller godtar.

Salg av statens aksjer i Telenor vil innebære en omplassering av statlig formue fra aksjer til andre finansobjekter. Flere forhold vil påvirke både størrelsen på inntekten og kostnadene ved aksjesalget. Det er ikke avgjort hvor stor reduksjonen i statens eierandel skal være innenfor intervallet på 15–25 pst., eller hvor stor del av salget som skal gjennomføres som en emisjon. Videre er verdien av aksjene i Telenor svært usikre.

Regjeringen ser utgiftene i sammenheng med inntektene ved aksjesalget og vil ikke foreslå at utgiftene blir dekket inn ved utgiftsreduksjoner på andre budsjettområder. Fordi salgsproveny og dermed også de store provenyavhengige utgiftene er svært usikre størrelser, blir det ikke lagt fram bevilgningsforslag i denne omgang. Dette vil Regjeringen komme tilbake til i en egen proposisjon når utgiftene og inntektene er nærmere avklart, og senest i forbindelse med nysalderingen av budsjettet til høsten.

Ola Røtvei (A): I debatten har Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre gjort et stort nummer av at Arbeiderpartiet er villig til å gi sin egen regjering større fullmakter enn det Regjeringen i utgangspunktet bad om i forbindelse med fastlegging av rammene rundt nedsalget. Det blir i utgangspunktet en litt merkelig debatt, og det er mulig at det går for fort i svingene for sentrumspartiene innenfor telemarkedet.

Vår stortingsgruppe har full tillit til at vår regjering håndterer denne utfordringen på en markedsmessig og forretningsmessig god måte. Samtidig vises også viljen til å satse på at Telenor får den nødvendige kapitalen for å bli en nasjonal og internasjonal solid og framtidsrettet

bedrift. Dette er vi overbevist om at Regjeringen også håndterer på en god måte.

Som det går fram av proposisjonen, er det risiko forbundet med den utviklingen som markedene for telekommunikasjon gjennomgår. Markedsutviklingen internasjonalt har i den senere tid i høyeste grad vært preget av store svingninger. Derfor har behovet for fleksibilitet vært økende i den senere tiden i forbindelse med fastlegging av rammene rundt nedsalget, bl.a. når det gjelder forholdet mellom emisjon og spredningssalg.

Salget må være av en viss størrelse for å sikre tilstrekkelig likviditet i annenhåndsmarkedet til at aksjen blir effektivt priset. Det er viktig for Telenor at selskapet innenfor rimelig tid kan sikres tilførsel av kapital i tråd med selskapets forretningsplaner. Derfor er jeg overbevist om at det en klok beslutning at flertallet, Arbeiderpartiet og Høyre, gir Regjeringen utstrakte fullmakter i disse spørsmålene.

Det har vært en lang dag. Men jeg må likevel få kommentere når komiteens kårkall, representanten Myrvoll, har gravd fram i papirbunken sin gamle sitater fra arbeiderpartipolitikere for å forsøke å påvise en høyredreining i vår politikk. Myrvoll har helt rett i at Arbeiderpartiets politikk i dag er en annen enn for noen år tilbake. Det gjelder på flere områder. For i motsetning til Myrvolls parti har vi evnen og viljen til å endre virkemidler etter hvert som samfunnet endrer seg, selv om målene er de samme.

Jeg er en av de få i komiteen som også var med på behandlingen da Telenor ble gjort om til et heleid statlig aksjeselskap. Også den gangen var representanten Myrvoll svært engasjert mot en slik omlegging. Også den gangen viste han til gamle sitater fra Arbeiderpartiets politikere. Faktum er at SV i disse spørsmålene til enhver tid er for den politikk Arbeiderpartiet førte for 5–10 år siden.

I dag lovpriser Myrvoll det heleide statlige aksjeselskapet som han selv var så sterkt imot for noen år siden. Og han gjør det med rette, fordi det har vist seg å være en suksess. Vi har fått et langt bedre og billigere teletilbud til folk flest i dag enn den gangen Telenor var en forvaltningsbedrift. Men samfunnsutviklingen går videre. Vi leser daglig om fusjoner, utvidelser, oppkjøp i telebransjen, og at Telenor må ha kapital og handlefrihet til å kunne møte denne utviklingen. SV nekter å innse dette, fordi partiet nærmest lever av å være skuffet over Arbeiderpartiet og bekymret over vår såkalte høyredreining. Det er mulig at disse synspunktene har grobunn hos noen, men særlig framtidsrettet er de ikke.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en talletid på inntil 3 minutter.

Inge Myrvoll (SV): Dette blir vel mellom kårkallene i komiteen!

Representanten Røtvei var inne på at det går for fort for noen. Jeg tror det går for fort for noen hver i denne saken, og det er kanskje det som gjør at det går ut over ærbarheten. For det var ikke så veldig gamle sitater jeg hadde.

En av de tingene jeg reagerte på, var at Arbeiderpartiets representant og fraksjonsleder den gangen, Schjøtt-Pedersen, harselerte over at andre hadde snudd og hadde lurt velgerne. Så gjør dere det samme sjøl etterpå! Den er jo ikke helt god! Jeg regner med at dere i hvert fall gjerne ville ha sett det usagt nå, to år etter at det ble sagt.

Jeg erkjenner, og har faktisk sagt det fra Stortingets talerstol et par ganger før, at jeg mener jeg tok feil – var det i 1994, jeg husker ikke – da dere gjorde om Televerket til aksjeselskap, til stor motstand fra meg og noen andre i salen som i dag går inn for privatisering. Den erkjennelsen har jeg gjort. Det er mulig at det den gangen ble litt for tregt for meg, at jeg ikke kom tidsnok til erkjennelse. Men jeg syns dere har gjort det veldig kjapt.

Det var en i salen som kom og spurte meg om jeg skulle si noe om SVs synspunkter på hva vi skulle gjøre. Nå har jeg halvannet minutt igjen, og jeg har tenkt å si noe annet, men jeg vil bare si at jeg aldri har vært mot at Telenor skulle operere på det internasjonale marked, som enkelte andre i salen har vært veldig skeptisk overfor. Arbeiderpartiet erkjente jo det også for et par år siden, og da ville man ha et heleid statlig selskap. Det er klart at da ser jeg for meg at vi må ha en statlig oppkapitalisering av Telenor hvis det skal fungere som et heleid statlig selskap. Det betyr bl.a. at vi kanskje heller kunne bruke oljefondet til å investere i det selskapet vi tror på for Telenor, framfor en rekke andre utenlandske selskaper osv.

Men jeg har lyst til å ta opp et par andre ting som ikke er berørt. Jeg er litt overrasket over at det bekymrer verken Arbeiderpartiet eller sentrum det med utskilling av egne selskaper som Bravida, som skal operere selv og gå på børs, hvor det ikke ligger noen grense på 51 pst. Nesten 1/3 av Telenors ansatte jobber i Bravida. Det selskapet kan man da selge ned statlig så langt man bare vil. Det legges på børs. Man har ingen garanti for at ikke selskapet kan slaktes. Det kan skje hva som helst med det. Dere snakker bare om morselskapet. Det samme kan skje med katalogvirksomheten og andre. Det har dere ikke nevnt.

Dere er heller ikke opptatt av den ukulturen som man ellers reagerer på, når det nå er snakk om at ledelsen i selskapene skal få seg tildelt aksjer. Så sies det at kanskje de skal kjøpe dem. Jeg har ingen tro på at de må betale markedspris for aksjene de får seg tildelt. Dette er ukultur. Det skal ikke skje i morselskapet når det går på børs. Men det skjer i en del av datterselskapene når de skilles ut og går på børs.

Det er en rekke sånne ting som jeg kunne tenkt meg at dere hadde vært litt kritiske til, om ikke annet.

Presidenten: Presidenten vil påpeke at vi har en litt gammeldags tiltaleform her i huset, så slik direkte tale til politiske motstandere er strengt tatt ikke lov. Presidenten ber Inge Myrvoll legge seg det på minnet.

Ola Røtvei (A): Jeg skal prøve ikke å forlenge denne debatten, men jeg har lyst til bare å understreke at i Trøndelag er kårkall-begrepet en hedersbevisning. Det betyr at en har gjort en hederlig innsats for bruket, å komme på

kår. Og denne kårkallen har evnen til å se inn i nye horisonter og samtidig akseptere at «nye generasjoner» ser andre og større muligheter.

Jeg har lyst til å si det slik: Dersom representanten Myrvoll og jeg overlever denne nominasjonsprosessen og kommende stortingsvalg, vil vi nok få nye muligheter til Telenor-debatter, hvor jeg er overbevist om at representanten Myrvoll vil lovprise den løsningen som flertallet velger for Telenor i natt. Det er nemlig slik at når virkeligheten endrer seg, har jeg – det innrømmer jeg – evnen til å endre standpunkt. Denne virkeligheten er jeg også overbevist om vil innhente representanten Myrvoll.

Oddvard Nilsen (H) (komiteens leder): Det er langt på kveld, men det må være tillatt for Høyre når man har hørt denne diskusjonen mellom SV og Arbeiderpartiet om hvem som har endret standpunkt over tid, å minne om at Høyre har hatt nøyaktig det samme standpunktet som vi i dag har, i nesten ti år. Så noen har på mange måter sett den utviklingen som har gått for seg. Noen har sett at det er en ny økonomi på gang. Noen har sett at man innen tele- og IT-teknologien har den kanskje raskest voksende næring i verden. Noen har sett at dette ikke lenger er mulig for politikere å styre. Noen har sett at denne konkurransen i verdensammenheng vil kreve at vi finner andre strukturer, at politikere slutter med å blande seg direkte opp i hvorledes teletjenester i Norge skal tilbys.

Det er et marked der ute. Det er en konkurranse der ute som er beinhard. Jo fortære vi politikere innser at dette markedet fungerer dersom vi også lar private slippe til, jo bedre vil dette bli. Glem aldri at vi alle sammen er enige om at det skal være et basistilbud i dette landet til alle mennesker. Men det skal vi styre gjennom konsesjonene og ikke gjennom eierskapet.

Jeg er overbevist om at neste gang vi møtes, har Høyre også rett. Da er det ikke 51 pst. eierdel staten har. Da vil staten selge seg helt ut. Det er den eneste fornuftige utvikling på dette. Det er ingen grunn til at staten skal sitte med mange, mange milliarder i høyrisiko i en næring som er så risikofylt. Nei, la staten gå ut av det, overlat det til private. De er langt bedre til å takle denne utviklingen.

Presidenten: Presidenten har inntrykk av at vi nå har kommet inn i en periode med clairvoyance.

Inge Myrvoll ønsker ytterligere en – kort – merknad i denne debatten.

Inge Myrvoll (SV): Mens representanten Nilsen så framover, ser jeg fortsatt litt bakover.

For å si det sånn: Jeg har ikke lyst til å la det bildet festne seg at SV har vært de som har holdt igjen. I en rekke sammenhenger har vi stått sammen om telepolitikken, bl.a. da de siste eneretter ble avskaffet, og Senterpartiet og andre beskyldte SV for å ha blitt markedsliberalistisk og alt det der. Så vi har hatt forskjellige runder om telepolitikk.

Men det betyr ikke nødvendigvis at Arbeiderpartiet i den runden som er nå, har rett. Jeg har i hvert fall lyst til

å si følgende ting: Når man sier «virkeligheten», kan man på en måte skjule alt bak det. Det viktige er jo at verden ikke har skapt seg sjøl. Man skal ikke bare flyte med, man skal være med på å påvirke den framtida som skal skapes. Det går jeg også ut fra fortsatt er sosialdemokratiets ståsted, og ikke bare viljeløst å flyte rundt i markedsliberalismen uten styring.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 20. (Votering, se side 3660)

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Stortinget går da til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram 17 forslag. Det er:

- forslag nr. 1, fra Gunhild Øyangen på vegne av Arbeiderpartiet
- forslagene nr. 2-4, fra Åse Gunhild Woie Duesund på vegne av Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 5-7, fra Harald T. Nesvik på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 8-17, fra Karin Andersen på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Presidenten vil starte med forslagene nr. 8-16, fra Sosialistisk Venstreparti.

Bendiks H. Arnesen har bedt om ordet til stemmeforklaring.

Bendiks H. Arnesen (A): Når det gjelder SVs forslag nr. 17, er dette i tråd med Arbeiderpartiets linje, og vi har i dag hørt at tre departement allerede er i gang med denne saken. Jeg anbefaler derfor Arbeiderpartiets representanter å stemme for dette forslaget, slik representanten Øyangen signaliserte tidligere i dag.

Presidenten: Presidenten har forstått det slik at alle i salen hadde tenkt å stemme for forslag nr. 17. Så når vi kommer til det forslaget, hadde presidenten tenkt at vi kanskje skulle gjøre det litt kortere så vi slapp stemmeforklaringer fra resten av partiene, og det ser ut til å gå greit.

Da starter vi med å votere over forslagene nr. 8-16 fra Sosialistisk Venstreparti. Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen i statsbudsjettet for 2001 legge fram en plan for reduserte egenandeler for helse- og omsorgstjenester, barnehager og skolefritidsordningen.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen gjeninnføre Ungdomsgarantien for ungdom mellom 20 og 24 år slik at disse gis rett til tiltaksplass eller kvalifisering/utdanning for å kunne komme i arbeid.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til gjennomføring av en reform som gir rett til tiltak og/eller opplæring etter 4 ukers arbeidsledighet.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å endre forskriftene til folketrygdloven slik at Rikstrygdeverket dekker kostnadene for fysisk tilrettelegging for den funksjonshemmede på arbeidststedet.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at engangstønad ved nedkomst ikke vurderes med i inntektsgrunnlaget for den som søker om sosialhjelp.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen øke boligtilskuddet i Husbanken slik at det dekker finansiering av minst 3 000 flere allmenntilgjengelige utleieboliger pr. år enn dagens tilskudd.»

Forslag nr. 14 lyder:

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om sammenlåning av sosialkontorenes ansvar for utbetaling av økonomisk sosialhjelp, arbeidsmarkeds- og trygdeattaten til én felles, statlig etat under Rikstrygdeverket.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om en normert minstestøtte til livsopphold basert på folketrygdens minstepensjon, for personer med behov for økonomisk sosialhjelp.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å utvide tidsrammen for utdanningsstønad til enslige forsørgere til utdanning i inntil 5 år.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble mot 5 stemmer ikke bifalt.

Presidenten: Det voteres så over forslag nr. 17, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme lovforslag som sikrer funksjonshemmede dekning av transportutgifter til arbeidsreiser, når vedkommende ikke kan benytte kollektivtransport, når slikt tilbud ikke er tilgjengelig eller funksjonshemming i seg selv gjør egentransport umulig.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres så over forslagene nr. 5-7, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag som gir pensjonister, fra fylte 67 år, rett til sin fulle, opparbeidede pensjon uten avkorting i forhold til annen inntekt.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at arbeidskontor, trygdekontor og sosialkontor samlokaliseres.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at det i hver kommune etableres et innleggelsesutvalg for stoffmisbrukere sammensatt av lederen for sosialetaten, pleie- og omsorgssjefen og kommunelegen. Kommunelegen, som er medisinsk ansvarlig, skal ha vetorett i utvalget.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 88 mot 17 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 01.00.14)

Presidenten: Forslagene nr. 2, 3 og 4, fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, tas opp til votering.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om raskt å legge fram en sak for Stortinget om levekår i indre Finnmark.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge fram endringer i skatteopplegget som reduserer forskjellene i skatt på arbeid og kapital.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen våren 2001 legge fram en stortingsmelding om et mer helhetlig behandlingstilbud for rusmiddelmissbrukere.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 71 mot 34 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 01.00.34)

Presidenten: Forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, tas opp til votering. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen vurdere å gjeninnføre Ungdomsgarantien for ungdom mellom 20 og 24 år slik at disse gis rett til tiltaksplass eller kvalifisering/utdanning for å kunne komme i arbeid.»

Presidenten antar at SV vil støtte dette forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 58 mot 46 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 01.01.12)

Komiteen hadde innstillet:

I

Stortinget ber Regjeringen legge fram en handlingsplan som følger opp Utjamningsmeldinga og Stortingets behandling av denne, i løpet av våren 2001.

Presidenten: Presidenten antar at Fremskrittspartiet og Høyre vil stemme imot. – Det blir bekreftet.

Voteringstavlene viste at 75 representanter stemte for innstillingen og 20 representanter stemte imot.

(Voteringsutskrift kl. 01.01.38)

Hilde Frafjord Johnson (KrF) (fra salen): Kan du føye til min stemme for?

Jeg fikk ikke stemt.

Presidenten: Da blir det 76 representanter som stemte for innstillingen, og 20 representanter som stemte imot.

Gunn Olsen (A) (fra salen): Jeg fikk heller ikke stemt.

Presidenten: Var det mange flere? Da tror presidenten at det er best å ta voteringen en gang til.

Harald T. Nesvik (Frp) (fra salen): Fremskrittspartiet vil stemme for I.

Presidenten: Det var sikkert en nyttig opplysning, i motsetning til det presidenten hadde antatt.

Da stemmer vi altså over innstillingens I.

Voteringstavlene viste at 94 representanter stemte for innstillingen, og 11 representanter stemte imot.

(Voteringsutskrift kl. 01.02.38)

Bent Høie (H) (fra salen): Jeg stemte feil.

Presidenten: Da skal det være 93 representanter som stemte for innstillingen, og 12 representanter som stemte imot. Innstillingen er dermed vedtatt.

Videre var innstillet:

II

Stortinget ber Regjeringen medvirke til at bruk av hospits som boligløsning for barnefamilier og enslige barn og ungdom opphører.

Votering:

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

III

Stortinget ber Regjeringen vurdere å innføre 30 pst. uføreggrad som inngangsvilkår for uførepensjon.

Presidenten: Presidenten antar at Høyre ønsker å stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling bifaltes med 80 mot 16 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 01.03.46)

Videre var innstillet:

IV

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag for Stortinget som sikrer unge alvorlig syke økonomisk trygghet.

Votering:

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

V

Stortinget ber Regjeringen legge fram en stortingsmelding om fordeling av levekår for barn og unge i Norge.

Presidenten: Høyre har her varslet at de ønsker å stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling bifaltes med 89 mot 15 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 01.04.50)

Videre var innstillet:

VI

St. meld. nr. 50 (1998-1999) – Om fordeling av inntekt og levekår i Noreg (Utjammingsmeldinga) – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

VII

Dokument nr. 8:9 (1999-2000) – Forslag fra stortingsrepresentant Steinar Bastesen om at norske statsborgere som har oppholdt seg mer enn 5 år i utlandet, får fulle rettigheter i folketrygden når de kommer tilbake til Norge, i likhet med innvandrere og asylanter – avvises.

Votering:

Komiteens innstilling bifaltes mot 1 stemme.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget ber Regjeringen på bakgrunn av Innst. S. nr. 194 (1999-2000) om at

1. Regjeringen legger fram en vurdering og lovforslag til hvordan vandelsattest for helsepersonell kan sikre at barn som søker til helsevesenet, ikke møter helsepersonell som har begått seksuelle overgrep mot barn eller umyndige.
2. Regjeringen i egnet form legger fram en bred vurdering av hvordan barn og andre spesielt utsatte grupper i møte med offentlig og/eller privat sektor, utover helse- og oppvekstsektor, skal sikres mot overgrep og garanteres rettssikkerhet og trygghet.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget samtykker i godkjenning av EØS-komiteebeslutning nr. 37/2000 av 31. mars 2000 om endring av protokoll 31 i EØS-avtalen om EFTA/EØS-statenes deltakelse i EUs handlingsprogram vedrørende sjeldne sykdommer innenfor rammen av innsatsen for folkehelsen (1999-2003).

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstillet:

I

Regler om dokumentoffentlighet for Stortinget

§ 1.

Enhver kan hos Stortinget kreve å få gjøre seg kjent med det offentlige innholdet av dokumenter i en bestemt sak, når dokumentet er kommet inn til eller sendt fra Stortinget. Bestemmelsene i lov av 19. juni 1970 nr. 69 om offentlighet i forvaltningen gjelder tilsvarende, så langt de passer, med de presiseringer og unntak som følger av disse regler. Det samme gjelder forskrifter gitt med hjemmel i offentlighetsloven §§ 3 og 11.

Begrepet «Stortinget» i disse regler omfatter – foruten Stortinget som kollegialt organ – Lagtinget, Odels-tinget, stortingskomiteene, Stortingets presidentskap, Stortingets internasjonale delegasjoner, andre kollegiale organer som har sekretariat i Stortingets administrasjon, og Stortingets administrasjon.

§ 2.

Disse regler gjelder ikke for stortingsrepresentantene, stortingsgruppene og gruppesekretariatene, og heller ikke for dokumenter som utveksles mellom disse og organer som nevnt i § 1 annet ledd.

Videre gjelder reglene ikke for kongelige proposisjoner og meldinger, private forslag, komitéinnstillinger og andre dokumenter som tas inn i de trykte Stortingsforhandlingene – bortsett fra spørsmål til medlemmer av regjeringen til skriftlig besvarelse, med svar – og for dokumenter hvor spørsmålet om dokumentoffentlighet er løst ved bestemmelse i Stortingets forretningsorden eller ved særskilt vedtak av Stortinget.

Reglene gjelder heller ikke for dokumenter som i original eller kopi også finnes hos et forvaltningsorgan, bortsett fra brev til eller fra Stortinget.

§ 3.

Dokumenter som utveksles mellom Stortinget og Riksrevisjonen, Stortingets ombudsmann for forvaltningen, Ombudsmannsnemnda for Forsvaret, Ombudsmannsnemnda for sivile vernepliktige eller Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste, og som gjelder et av de sistnevnte organers budsjett eller interne administrasjon, kan unntas fra offentlighet.

Dokumenter som utveksles mellom Stortinget og et forvaltningsorgan, og som gjelder budsjettet for Stortinget eller et av de andre organer som er nevnt i første ledd, kan også unntas fra offentlighet.

§ 4.

Dokumenter som utveksles mellom to organer som nevnt i § 1 annet ledd, er som hovedregel offentlige. Dokumenter som er utarbeidet av sekretariatet for en stortingskomité, Stortingets presidentskap, en av Stortingets internasjonale delegasjoner eller et annet kollegialt organ som har sekretariat i Stortingets administrasjon, til bruk for organet, kan unntas fra offentlighet. Dersom et organ ber et annet organ om uttalelse, kan både brevet der det bes om uttalelse og uttalelsen unntas fra offentlighet. Et dokument som utveksles mellom Stortingets presidentskap eller Stortingets administrasjon og en tilsatt i administrasjonen, kan unntas fra offentlighet.

§ 5.

Møteprotokoll for de kollegiale organer som er omhandlet i § 4 annet punktum, er ikke offentlig.

§ 6.

Har et forvaltningsorgan påført et dokument påtegning om at det er unntatt fra offentlighet etter offentlighetsloven, kan det i Stortinget uten videre unntas fra offentlighet.

§ 7.

Opplysninger som er undergitt taushetsplikt i henhold til instruks for tilsatte i Stortingets administrasjon, er ikke offentlige.

§ 8.

Selv om et dokument kan unntas fra offentlighet, skal det vurderes om det likevel bør kunne gjøres kjent helt eller delvis. Dette gjelder ikke dokument som er om-

handlet i § 5. Presidentskapet kan likevel samtykke i innsyn i slike dokumenter.

§ 9.

Stortingets presidentskap kan gi bestemmelser tilsvarende forskrifter som Kongen kan gi etter § 8 i offentlighetsloven.

§ 10.

Stortingets direktør bestemmer hvilke stillingsinnehavere i administrasjonen som kan avgjøre anmodninger om dokumentinnsyn. Den som har fått avslag på en anmodning om innsyn, kan påklage avslaget til direktøren når avgjørelsen er truffet av en tjenestemann som er underordnet direktøren. Avgjørelser truffet av direktøren kan påklages til Presidentskapet.

II

Endringer i instruks for Stortingets ombudsmann for forvaltningen

I instruks for Stortingets ombudsmann for forvaltningen, fastsatt av Stortinget 19. februar 1980 i medhold av sivilombudsmannsloven § 2, gjøres følgende endringer:

§ 11 skal lyde:

§ 11 *Dokumentoffentlighet ved Ombudsmannens kontor.*

1. *Ombudsmannens saksdokumenter er offentlige, med mindre annet følger av taushetsplikt eller av unntakene i nr. 2, 3 og 4 nedenfor. Med ombudsmannens saksdokumenter menes dokumenter utarbeidet i forbindelse med ombudsmannens behandling av saken. Forvaltningens saksdokumenter utarbeidet eller innhentet under forvaltningens behandling av saken, er ikke offentlige hos ombudsmannen.*

2. *Ombudsmannens saksdokumenter kan unntas offentlighet når særlige grunner tilsier det.*

3. *Ombudsmannens interne saksdokumenter kan unntas offentlighet.*

4. *Dokumenter som utveksles mellom Stortinget og Ombudsmannen og som gjelder Ombudsmannens budsjett og interne administrasjon, kan unntas offentlighet.*

5. *Det kan kreves innsyn i det offentlige innholdet av journal som Ombudsmannen fører for registrering av dokument i de sakene som opprettes. Arkivloven av 4. desember 1992 nr. 126 og arkivforskriften av 11. desember 1998 nr. 1193 gjelder tilsvarende så langt de passer på Ombudsmannens virksomhet.*

§ 12 tredje ledd skal lyde:

Når Ombudsmannen finner grunn til det, kan han unnlate å nevne navn i meldingen. Meldingen skal uansett ikke inneholde opplysninger som er undergitt taushetsplikt.

III

Midlertidig instruks om offentlighet for Riksrevisjonen

§ 1

Enhver kan hos Riksrevisjonen gjøre seg kjent med det offentlige innholdet i dokumenter i en bestemt sak, når dokumentet er kommet inn til eller er sendt fra Riksrevisjonen. Bestemmelsene i lov av 19. juni 1970 nr. 69 om offentlighet i forvaltningen gjelder tilsvarende, så langt de passer, med de presiseringer og unntak som følger av disse regler. Det samme gjelder forskrifter gitt med hjemmel i offentlighetsloven §§ 3 og 11.

§ 2

Med dokumenter i en bestemt sak menes korrespondanse til og fra Riksrevisjonen om samme saksforhold. Dokumenter som foreligger hos kontrollert virksomhet og som følger som vedlegg i en sak, eller som innhentes som ledd i Riksrevisjonens kontroll, er ikke offentlige hos Riksrevisjonen. Det samme gjelder dokumenter som rutinemessig sendes i kopi til Riksrevisjonen.

§ 3

Dokumenter som utveksles mellom Stortinget og Riksrevisjonen og som gjelder Riksrevisjonens budsjett og interne administrasjon, kan unntas fra offentlighet.

§ 4

Dokumenter som utveksles mellom Riksrevisjonens ledelse, administrasjon og tilsatte, kan unntas fra offentlighet.

§ 5

Den som nektes innsyn i en sak i Riksrevisjonen, kan påklage vedtaket til Riksrevisjonens kollegium. Riksrevisjonens kollegium avgjør med endelig virkning om det skal gis innsyn.

§ 6

Riksrevisjonens kollegium kan gi bestemmelser tilsvarende forskrifter som Kongen kan gi etter § 8 i offentlighetsloven.

IV

Tilføyelse til instruks for Forsvarets ombudsmannsnemnd

Ny § 8 skal lyde:

Dokumenter fra ombudsmannsnemnd utferdiges gjennom nemndas formann og på ombudsmannens brevark.

Ombudsmannsnemndas/Ombudsmannens saksdokumenter er offentlige.

Ombudsmannen avgjør likevel med endelig virkning om et dokument skal unntas fra offentlighet ut fra prinsippene i offentlighetsloven eller ut fra særlige hensyn som gjør seg gjeldende for nemndas og ombudsmannens virksomhet.

Dokumenter som gjelder ombudsmannsnemndas/ombudsmannens budsjett eller interne administrasjon kan unntas fra offentlighet.

Møteprotokoller for nemnda og dokumenter som utveksles mellom administrasjonen og en tilsatt er ikke offentlige.

Saker som gjelder dokumentoffentlighet hos ombudsmannsnemnda behandles og avgjøres av ombudsmannen.

Med ombudsmannens saksdokumenter menes korrespondansen mellom ombudsmannen og borgeren og mellom ombudsmannen og forvaltningen. Dokumenter som forelå under forvaltningens behandling av saken, er ikke offentlige hos ombudsmannen.

Ombudsmannen har taushetsplikt i samme utstrekning som forvaltningen. Den samme taushetsplikt påhviler ombudsmannsnemndas medlemmer og ombudsmannens personale. Taushetsplikten gjelder også etter at vedkommende har avsluttet i tjenesten.

Ombudsmannen fører journal etter arkivlovens mønster.

V

Tilføyelse til instruks for ombudsmannsnemnda for sivile vernepliktige

Ny § 9 skal lyde:

Dokumenter fra ombudsmannsnemnda utferdiges gjennom nemndas formann og på ombudsmannens brevark.

Ombudsmannsnemndas/Ombudsmannens saksdokumenter er offentlige.

Ombudsmannen avgjør likevel med endelig virkning om et dokument skal unntas fra offentlighet ut fra prinsippene i offentlighetsloven eller ut fra særlige hensyn som gjør seg gjeldende for nemndas og ombudsmannens virksomhet.

Dokumenter som gjelder ombudsmannsnemndas/ombudsmannens budsjett eller interne administrasjon kan unntas fra offentlighet.

Møteprotokoller for nemnda og dokumenter som utveksles mellom administrasjonen og en tilsatt er ikke offentlige.

Saker som gjelder dokumentoffentlighet hos ombudsmannsnemnda behandles og avgjøres av ombudsmannen.

Med ombudsmannens saksdokumenter menes korrespondansen mellom ombudsmannen og borgeren og mellom ombudsmannen og forvaltningen. Dokumenter som forelå under forvaltningens behandling av saken, er ikke offentlige hos ombudsmannen.

Ombudsmannen har taushetsplikt i samme utstrekning som forvaltningen. Den samme taushetsplikt påhviler ombudsmannsnemndas medlemmer og ombudsmannens personale. Taushetsplikten gjelder også etter at vedkommende har avsluttet i tjenesten.

Ombudsmannen fører journal etter arkivlovens mønster.

VI

Ikrafttreden

Disse regler trer i kraft den 1. januar 2001 og gjelder dokumenter som er kommet inn til eller sendt fra vedkommende organ denne dato eller senere.

VII

Endringer i lov av 22. juni 1962 nr. 8 om Stortingets ombudsmann for forvaltningen, jf. Innst. O. nr. 91 (1999-2000) trer i kraft den 1. januar 2001.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 5

Komiteen hadde innstillet:

Dokument nr. 4 (1999-2000) – melding for året 1999 fra Stortingets ombudsmann for forvaltningen – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er :

- forslag nr. 1, fra Øyvind Vaksdal på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslag nr. 2, fra Hallgeir H. Langeland på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Forslag nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti, tas opp til votering. Forslaget lyder:

«Stortinget ber utbygger innarbeide såkalt CO₂-fritt gasskraftverk i utbyggingsplanene for Granefeltet, samt planlegge for en produksjonsstart tidligst 2004.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble mot 5 stemmer ikke bifalt.

Presidenten: Forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet og Høyre, tas opp til votering. Forslaget lyder:

«Regjeringen gis fullmakt til å redusere SDØE-andelen i Grane og i Kvitebjørn.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 73 mot 32 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 01.07.06)

Komiteen hadde innstillet:

I

Stortinget samtykker i at Den norske stats oljeselskap a.s. kan delta i utbygging og drift av Kvitebjørn og anlegg og drift av riggass eksportørledning fra Kvitebjørn til Kollsnes og Kvitebjørn Oljerør i samsvar med Olje- og energidepartementets anbefaling.

II

Stortinget samtykker i at Den norske stats oljeselskap a.s. kan delta i utbygging og drift av Grane og anlegg og drift av oljerørledningen fra Grane til Stureterminalen og

gassrørledningen fra Heimdal til Grane i samsvar med Olje- og energidepartementets anbefaling.

III

Stortinget samtykker i at installasjonene på Tommeliten Gamma og Lille-Frigg blir disponert i samsvar med Olje- og energidepartementets anbefaling.

IV

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet kan godkjenne vederlagsfri overføring av eiendomsrett fra Kvitebjørn til Troll.

V

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet kan godkjenne overføring av eiendomsrett fra Grane til Oseberg transportsystem og Oseberg gasstransport.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 7

Presidenten: Under debatten har Hallgeir H. Langeland satt fram et forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget utsetter behandling av St.prp. nr. 78 (1999-2000), om endringer i vilkårene for Statkrafts industrikontrakter og leieavtaler, til høstsesjonen 2000.»

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet får fullmakt til å tilby nye kontrakter og leieavtaler til de bedrifter og på de vilkår som det er gjort rede for i St.prp. nr. 78 (1999-2000).

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti bifaltes innstillingen med 91 mot 6 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 01.08.00)

Votering i sak nr. 8

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget samtykker til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 17/2000 av 28. januar 2000 om endring av EØS-avtalens protokoll 31 til å omfatte EFTA-statenes deltakelse i Fellesskapets flerårige program for studier, analyser, prognoser og annet tilknyttet arbeid i energisektoren (ETAP), (1998-2002), i samsvar med et framlagt forslag i St.prp. nr. 51 (1999-2000).

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 9

Presidenten: Under debatten har Øyvind Vaksdal satt fram to forslag på vegne av Fremskrittspartiet.

Det vil bli votert alternativt mellom innstillingen og forslaget fra Fremskrittspartiet.

Hallgeir H. Langeland (SV) (fra salen): Er det mulig for presidenten å splitta opp forslaga, for SV ønsker å stemma for forslag nr. 2?

Presidenten: Det lar seg gjøre. Presidenten vil da la votere separat over forslagene, og så over innstillingen til slutt. Forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen som generalforsamling i Statoil om å skifte det sittende styre til fordel for et nytt med nødvendig kompetanse, samt gi instruksjer til styret vedrørende den lederlønnspolitik og ventelønnssystem (fallskjermssystem) selskapet skal følge.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 88 mot 17 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 01.09.43)

Presidenten: Forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen innføre retningslinjer for ansettelsesvilkår for personer i ledelsen i heleide statsselskap.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 83 mot 22 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 01.10.02)

Komiteen hadde innstillet:

Dokument nr. 8:56 (1999-2000) – forslag fra stortingsrepresentantene Carl I. Hagen, Øyvind Vaksdal og Øyvind Korsberg om å be Regjeringen som generalforsamling i Statoil om å skifte det sittende styre til fordel for et nytt med nødvendig kompetanse, samt gi instruksjer til styret vedrørende den lederlønnspolitik og det ventelønnssystem (fallskjermssystem) selskapet skal følge – avvises.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 85 mot 20 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 01.10.44)

Votering i sak nr. 10

Presidenten: Under debatten har Hilde Frafjord Johnson satt fram et forslag på vegne av Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen ta initiativ til en uavhengig undersøkelse om hvordan norske gasskraftverk vil redusere europeiske CO₂-utslipp i løpet av tidsperioden for et gasskraftverks levetid, minimum 20 år.»

Komiteen hadde innstillet:

Dokument nr. 8:55 (1999-2000) – forslag fra stortingsrepresentantene Kristin Halvorsen og Hallgeir H. Langeland om uavhengig undersøkelse av reduksjon av CO₂-utslipp ved eventuell bygging av gasskraftverk i Norge – avvises.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre bifaltes innstillingen med 73 mot 29 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 01.11.35)

Votering i sak nr. 11

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget samtykker til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 185/1999 av 17. desember 1999 om endring av vedlegg XX (Miljø) i EØS-avtalen om innsluttet bruk av genmodifiserte mikroorganismer, i samsvarende med et forslag i St.prp. nr. 69 (1999-2000).

Votering:

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 12

Komiteen hadde innstillet:

Dokument nr. 8:51 (1999-2000) – forslag fra stortingsrepresentant Steinar Bastesen om gentesting av alle ulvefamilier/-grupper i Norge – avvises.

Votering:

Komiteens innstilling bifaltes med 90 mot 11 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 01.12.42)

Votering i sak nr. 13

Presidenten: Det votes over forslag fra stortingsrepresentant Ingrid Fiskaa på vegne av Sosialistisk Venstreparti oversendt fra Odelstingets møte 6. juni 2000:

«Stortinget ber Regjeringen utvikle et forsøksprosjekt med forebyggende og forskningsbasert arbeid i rovdryrutsatte områder, basert blant annet på erfaringene fra tilsvarende problemområder i andre land.»

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble mot 5 stemmer ikke bifalt.

Votering i sak nr. 14

Presidenten: Under debatten er det satt fram ni forslag. Det er:

- forslagene nr. 1 og 2, fra Gunnar Halvorsen på vegne av Arbeiderpartiet
- forslagene nr. 3 – 5, fra Hans J. Røsjorde på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslagene nr. 6 og 7, fra Hans J. Røsjorde på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 8 og 9, fra Karin Andersen på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Forslag nr. 9, fra Sosialistisk Venstreparti, er omgjort til et oversendelsesforslag, og innledningen endres i henhold til det. Forslaget lyder i endret form:

«Det henstilles til Regjeringen å utsette underskriving av kontrakt med Bazan om bygging av fregatter inntil Regjeringen er sikker på at alle forhold knyttet til kontrakten er avklart og ryddet opp i.»

Presidenten foreslår at forslaget oversendes Regjeringen uten realitetsvotering. – Det anses vedtatt.

Hans J. Røsjorde – til stemmeforklaring.

Hans J. Røsjorde (Frp): Jeg tror kanskje det kan være nyttig med en stemmeforklaring.

Når det gjelder forslagene nr. 3, 4, 5, 6 og 7, er adressen klar for Fremskrittspartiet. Men når det gjelder romertallene, vil jeg bare gjøre oppmerksom på følgende: Fremskrittspartiet vil stemme mot I og II, for III og IV, mot V og VI og for VII. Jeg må anmode presidenten om å legge opp voteringen slik at det er mulig å stemme slik som det nå er annonsert. Fremskrittspartiet vil stemme mot forslag nr. 8, fra Sosialistisk Venstreparti.

Presidenten: Det skal presidenten klare.

Ingvald Godal (H): For å unngå repetisjonsøvingar vil eg berre be Høyre når det gjeld komiteens tilråding, om å stemme for I, II, III og IV, mot V og VI, for VII og mot forslaget frå Langeland.

Presidenten: Er vi da klare for votering?

Da begynner vi med forslag nr. 8, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«III

Forsvarsdepartementet gis fullmakt til å starte opp prosjekter som beskrevet i kap. 5 i St.prp. nr. 58 (1999-2000) med unntak av Bygning 64 Akershus

Festning og Mauken – Blåtind – sammenbinding av skytefelt. Disse prosjektene blir å vurdere i forbindelse med Langtidsmeldingen.»

Hallgeir H. Langeland (SV) (fra salen): Det er eit alternativt forslag til III, det står i forslaget.

Presidenten: Presidenten har allikevel den innstilling at det er greiere å ta det separat først.

Hallgeir H. Langeland (SV) (fra salen): Det er greit.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble mot 5 stemmer ikke bifalt.

Presidenten: Forslagene nr. 6 og 7, fra Fremskrittspartiet tas opp til votering.

Forslag nr. 6 lyder:

«Oppstart av serieproduksjon av nye missiltorpedobåter utsettes. Det disponeres ikke 25 mill. kroner over kap. 1760 post 45 til å støtte engineeringkapasitet ved UMOE Mandal.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Forsvarsdepartementet gjennomfører evaluering og valg av nye kampfly slik Stortinget tidligere har besluttet.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 87 mot 17 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 01.16.27)

Presidenten: Forslagene nr. 3, 4 og 5, fra Fremskrittspartiet og Høyre, tas opp til votering.

Forslag nr. 3 lyder:

«Regjeringen bes komme tilbake til Stortinget i forbindelse med Langtidsmeldingen med en vurdering av en snarlig anskaffelse av nye transportfly basert på en tilleggsbevilgning og uten krav til gjenkjøp.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Lån til Stiftelsen Norsk museum for fotografi – Preus Fotomuseum på 6 mill. kroner ytes ikke.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Prosjekt varmesentral Setermoen gjennomføres innenfor godkjent ramme på 210 mill. kroner.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 72 mot 33 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 01.16.46)

Presidenten: Forslagene nr. 1 og 2, fra Arbeiderpartiet, tas opp til votering.

Forslag nr. 1 lyder:

«Prosjekt Bygning 64 på Akershus Festning kan gjennomføres innenfor en kostnadsramme på 62 mill. kroner.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Prosjekt Huseby – Forsvarets overkommando Huseby – omstilling/brannverntiltak kan gjennomføres innenfor en ny kostnadsramme på 80 mill. kroner.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet ble med 63 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 01.17.06)

Presidenten: Vi går da over på romertallene.

Komiteen hadde innstillet:

I

Forsvarsdepartementet gis fullmakt til ikke å gjennomføre kampflyprosjektet som beskrevet i kap. 3 i St.prp. nr. 58 (1999-2000).

II

Forsvarsdepartementet gis fullmakt til å utsette avklaring av spørsmålet om oppstart av serieproduksjon av nye missiltorpedobåter som beskrevet i kap. 4 i St.prp. nr. 58 (1999-2000).

Presidenten: Her har Fremskrittspartiet varslet at de ønsker å stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 89 mot 16 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 01.17.44)

Videre var innstillet:

III

Forsvarsdepartementet gis fullmakt til å starte opp prosjekter som beskrevet i kap. 5 i St.prp. nr. 58 (1999-2000) med unntak av Bygning 64 Akershus Festning.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes mot 5 stemmer.

Videre var innstillet:

IV

Forsvarsdepartementet gis fullmakt til å videreføre prosjekter med endret planbeløp som beskrevet i kap. 6 og 7 i St.prp. nr. 58 (1999-2000) med unntak av forsering av omstilling/brannverntiltak Huseby – Forsvarets overkommando.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

V

Forsvarsdepartementet gis fullmakt til å terminere prosjekter som beskrevet i kap. 8 i St.prp. nr. 58 (1999-2000).

VI

Forsvarsdepartementet gis fullmakt til å yte et rentefritt lån på 6 mill. kroner til Stiftelsen Norsk museum for fotografi – Preus Fotomuseum i inneværende år som beskrevet i kap. 9 i St.prp. nr. 58 (1999-2000). Lånet ytes over kap. 1795 post 92, mot at det refunderes med 1 mill. kroner pr. år i de derpå følgende seks år.

Presidenten: Her har Fremskrittspartiet og Høyre varslet at de ønsker å stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 73 mot 32 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 01.18.32)

Videre var innstillet:

VII

Forsvarsdepartementets bestillingsfullmakter på kap. 1760 post 45 reduseres fra tidligere foreslått 30 826 mill. kroner til 20 320 mill. kroner.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 15

Presidenten: Under debatten har Øystein Hedstrøm satt fram et forslag nr. 1 og 2 på vegne av Fremskrittspartiet, og disse er inntatt på side 4 i innstillingen.

Forslaget lyder:

«På statsbudsjettet for 2000 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
1107		Statens dyrehelsetilsyn (jf. kap. 4107)	
	1	Driftsutgifter, reduseres med fra kr 181 534 000 til kr 174 034 000	7 500 000
	70	(ny) Tilskudd til veterinær beredskap, bevilges med	35 000 000»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen foreslå ordninger slik at distriktsveterinærer deltar i den kliniske vekten der dette er nødvendig for å opprettholde en tilfredsstillende beredskap.»

Komiteen hadde innstillet:

I

På statsbudsjettet for 2000 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
1107		Statens dyrehelsetilsyn (jf. kap. 4107)	
	1	Driftsutgifter, reduseres med fra kr 181 534 000 til kr 174 034 000	7 500 000
	70	(ny) Tilskudd til veterinær beredskap, bevilges med	15 000 000

II

Stortinget slutter seg til organiseringen av veterinær beredskap og vaktordninger i Statens dyrehelsetilsyn i samsvar med retningslinjene i kapittel 4, 5 og 7.

Stortinget godkjenner sammenslåing av voksenopplæringsinstitusjonene Norsk fjernundervisning, Norsk voksenpedagogisk forskningsinstitutt og Statens ressurs- og voksenopplæringscenter fra 1. januar 2001.

Presidenten: Fremskrittspartiet ønsker å stemme imot.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet bifaltes innstillingen med 88 mot 16 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 01.19.19)

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 88 mot 17 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 01.20.03)

Votering i sak nr. 16

Komiteens hadde innstillet:

Votering i sak nr. 17

Komiteen hadde innstillet:

Dokument nr. 8:65 (1999-2000) – forslag fra stortingsrepresentant Odd Einar Dørum om å åpne for at havnevesenets verdier også kan nyttes utenfor det enkelte havnedistrikt, samt å nedsette et utvalg for å få en bred gjennomgang av havneloven med sikte på modernisering og forbedring for å utvikle en effektiv logistikk, god arealutnyttelse til byutviklingsformål og en hensiktsmessig bruk av havnenes verdier og inntekter – blir å legge ved protokollen.

Steinar Bastesen (TF) (fra salen): President, jeg vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes mot 1 stemme.

Votering i sak nr. 18

Presidenten: Under debatten har Christopher Stensaker satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre, inntatt på side 7 i innstillingen.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen omdanne Posten Norge BA til aksjeselskap.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 74 mot 31 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 01.21.11)

Komiteen hadde innstillet:

St.meld. nr. 37 (1999-2000) – Om omlegging av Postens ekspedisjonsnett – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 19

Komiteen hadde innstillet:

I

Stortinget godkjenner avtale om avvikling av sammenslutningen av Telenor AS og Telia AB datert 10. april 2000.

II

Samferdselsdepartementet får fullmakt til å selge statens aksjer i Newtel AB til Telenor AS for aksjenes pålydende verdi.

III

Staten gir avkall på mulig rett til erstatning eller andre betalinger fra den svenske stat, Telia AB eller noen selskaper innen Telia-konsernet i forbindelse med inngåelsen eller avviklingen av sammenslutningen av Telenor AS og Telia AB.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 20

Presidenten: Under debatten er det satt fram fire forslag. Det er:

- forslag nr. 1, fra Ellen Gjerpe Hansen på vegne av Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og SV
- forslag nr. 2, fra Rigmor Kofoed-Larsen på vegne av Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre
- forslag nr. 3, fra Christopher Stensaker på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 4, fra Ellen Gjerpe Hansen på vegne av Høyre

Forslagene er inntatt på side 10 i innstillingen.

Det voteses først over mindretallsforslagene, med unntak av forslag nr. 1, fra Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Venstre. Dette vil presidenten komme tilbake til i forbindelse med votering over innstillingens forslag til vedtak.

Forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Stortinget godkjenner at Samferdselsdepartementet får fullmakt til å treffe de nødvendige beslutninger slik at det etableres en statlig «gylden» aksje i Telenor AS og slik at Telenor AS gis adgang til å foreta en nyemisjon av aksjer og børsnoterte selskaper basert på at etter dette utgjør statens nåværende eierandel 55 pst. av aksjene, befolkningen er gitt 10 pst. av aksjene og salgsinntektene av de resterende 35 pst. tilfaller selskaps egenkapital, etter at det er gitt rabatt ved aksjetegningen for ansatte og småsparere, samt gitt adgang til et moderat og fornuftig opsjonsprogram for ansatte, særlig nøkkelpersonell.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 88 mot 17 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 01.22.47)

Presidenten: Forslag nr. 4, fra Høyre, lyder:

«2. Regjeringa får fullmakt til å selje staten sine aksjar i Telenor.»

Her har Fremskrittspartiet varslet sin støtte.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre ble med 74 mot 31 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 01.23.06)

Presidenten: Forslag nr. 2, fra Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Venstre, lyder:

«6. Regjeringa får fullmakt til å vurdere om aksjekapitalen i Telenor ved børsintroduksjonen skal utvidast med inntil 50 pst. av verdien av alle aksjane som blir selde, men maksimalt 25 mrd. kroner.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre ble med 78 mot 27 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 01.23.25)

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget samtykkjer i at :

1. Samferdselsdepartementet får fullmakt til utan løyving å utgiftsføre utgiftene knytta til salet av aksjar i Telenor og til å inntektsføre salsinntektene. Framlegg til løyvingar for utgiftene og inntektene skal leggjast fram for Stortinget så snart dei er avklart, og seinast i samband med proposisjonen om nysaldering av budsjettet for 2000.
2. Regjeringa får fullmakt til å selje staten sine aksjar i Telenor AS gjennom ein kombinasjon av emisjon og direkte nedsal av staten sine aksjar, men då slik at eigardelen utgjør minst 51 pst.
3. Regjeringa får fullmakt til å selje staten sine aksjar i Telenor AS til eit nystifta eigarselskap mot vederlag i aksjar i dette selskapet.
4. Regjeringa får fullmakt til å inngå avtale med tilretteleggarane av kapitalutvidinga i Telenor og utsalet av staten sine aksjar i selskapet om å halde tilretteleggarane skadeslause for krav frå kjøparar av aksjar.

Presidenten: Høyre har varslet at de støtter punkt 2 subsidiært etter at deres eget forslag nå er forkastet.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes mot 5 stemmer.

Presidenten: Da gjenstår det å votere over forslag nr. 1, fra Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«5. Regjeringa får fullmakt til å legge opp til bruk av preferansetildeling til småspararar i samband med børsintroduksjonen. Det er ein føresetnad at det blir lagd opp til rabattordningar/incentiver til småspararar i samband med dette.»

Presidenten antar at Fremskrittspartiet nå vil støtte dette forslaget. – Det blir bekreftet.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Venstre bifaltes med 59 mot 46 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 01.24.21)

Votering i saken på tilleggsdagsordenen

Presidenten: Under debatten har Hans J. Røsjorde satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«På statsbudsjettet for 2000 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål:	Kroner
U t g i f t e r			
1731		Hæren	
	01	Driftsutgifter, økes med fra kr 4 688 264 000 til kr 4 697 869 000	9 605 000
1731		Sjøforsvaret	
	01	Driftsutgifter, økes med fra kr 2 850 390 000 til kr 2 853 726 000	3 336 000
1733		Luftforsvaret	
	01	Driftsutgifter, økes med fra kr 3 714 458 000 til kr 3 717 524 000	3 066 000
1734		Heimevernet	
	01	Driftsutgifter, økes med fra kr 710 306 000 til kr 712 182 000	1 876 000
1790		Kystvakten	
	01	Driftsutgifter, økes med fra kr 531 914 000 til kr 532 648 000»	734 000

Det vil bli votert alternativt mellom innstillingen og forslaget.

Komiteen hadde innstillet:

På statsbudsjettet for 2000 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål:	Kroner
U t g i f t e r			
1731		Hæren	
	01	Driftsutgifter, <i>økes</i> med fra kr 4 688 264 000 til kr 4 693 321 000	8 058 000
1731		Sjøforsvaret	
	01	Driftsutgifter, <i>økes</i> med fra kr 2 850 390 000 til kr 2 853 189 000	2 799 000
1733		Luftforsvaret	
	01	Driftsutgifter, <i>økes</i> med fra kr 3 714 458 000 til kr 3 717 026 000	2 568 000
1734		Heimevernet	
	01	Driftsutgifter, <i>økes</i> med fra kr 710 306 000 til kr 711 882 000	1 576 000
1790		Kystvakten	
	01	Driftsutgifter, <i>økes</i> med fra kr 531 914 000 til kr 532 530 000	616 000

Presidenten: Presidenten gjør oppmerksom på at det er en feil i kapittelnummereringen både i innstillingens forslag til utkast og i mindretallsforslaget. Der det står kap 1731 Sjøforsvaret, skal det være kap. 1732.

partiet og Høyre bifaltes innstillingen med 73 mot 32 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 01.25.27)

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling – med den foretatte rettelse – og forslaget fra Fremskritt-

S a k n r . 2 1

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Møtet hevet kl. 01.25.